

Blåt friluftsliv i Danmark

Kaae, Berit Charlotte; Olafsson, Anton Stahl; Draux, Hélène

Publication date:
2018

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Kaae, B. C., Olafsson, A. S., & Draux, H. (2018). *Blåt friluftsliv i Danmark*. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Rapport

Blåt friluftsliv i Danmark

Berit C. Kaae, Anton Stahl Olafsson og H  len   Draux

Titel

Blåt friluftsliv i Danmark

Forfattere

Berit C. Kaae, Anton Stahl Olafsson og H len  Draux

Udgiver

Københavns Universitet
Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
ign@ign.ku.dk
www.ign.ku.dk

Ansvarshavende redaktør

Claus Beier

Bedes citeret

Kaae, B.C., Olafsson, A.S., Draux, H. (2018): Blåt friluftsliv i Danmark.
IGN Rapport 2018, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning,
Københavns Universitet, 174 s. ill.

ISBN

978-87-7903-787-8

Grafisk arbejde

Sara Folvig

Layout omslag

Jette Alsing Larsen

Forsidefoto

Berit C. Kaae

Publicering

Rapporten er publiceret på www.ign.ku.dk

Gengivelse er tilladt med tydelig kildeangivelse

Skriftlig tilladelse kræves, hvis man vil bruge instituttets navn og/eller
dele af denne rapport i sammenhæng med salg og reklame

**Rapporten er udarbejdet med støtte fra Friluftsrådets
Udlodningsmidler**

Støttet med udlodningsmidler til friluftsliv

Forord

Vi vil gerne takke de mange udøvere af vandorienteret friluftsliv, der har bidraget med kortlægning og inddatering af informationer i dels projektet Havfriluftsliv og dels den store nationale undersøgelse af Vandfriluftsliv via et spørgepanel. Vi er utroligt glade for, at I har taget jer tid til dette og håber, at informationerne i denne rapport vil være til gavn for jeres aktiviteter og klubber m.m.

Vi vil ligeledes gerne takke Havfriluftslivsprojektets følgegruppe med repræsentanter for Friluftsrådet og Naturstyrelsen, samt den følgegruppe der var tilknyttet Vandfriluftslivsprojektet, der indgik i et større projekt om vandfriluftsliv og vandfugle. Følgegruppe som bestod af: Boris Damsgaard og Kurt Sjøgreen, Danmarks Fritidssejler Union; Anders Tranberg Andreasen, Dansk Forening for Rosport; Steen Damsgård Wintlev, Dansk Sejlunion; Philip Hahn-Petersen, Dansk Surf & Rafting Forbund; Anne Marie V. Kamilles, DIF; Rie Iversen, Havkajakroerne, Thomas Aabling, Kite Boarding Danmark og Knud Flensted, Dansk Ornitologisk Forening samt til Jakob Simonsen og Sven-Åge Westphalen, Friluftsrådet. Endvidere en stor tak til de forskellige vandorienterede forbund under Danmarks Idræts-Forbund (DIF). Jeres mange gode input har bl.a. bidraget til at undersøgelserne er blevet tilrettet de forskellige brugergrupper, og til at vi kunne sprede muligheden for at deltage via jeres netværk, medlemsblade osv. Også en stor tak til de 650 facebook-grupper og lignende virtuelle klubber, der har bidraget og spredt linket videre. Som lovet, har alle, der har skrevet deres e-mail, fået tilsendt en mail med link til resultaterne.

Sidst men ikke mindst en tak til Udlodningsmidlerne for delvis finansiering af projektet, samt til Københavns Universitet for hovedfinansiering.

Rapporten beskriver og sammenfatter resultaterne af to projekter – en repræsentativ undersøgelse af den voksne befolknings vandfriluftsliv (indgik i et projekt om vandfugle og vandfriluftsliv) samt et projekt om Havfriluftslivs. Se vores hjemmeside for mere information om disse projekter samt mulighed for at lave egne kort: www.havfriluftsliv.dk og facebooklinket <http://www.facebook.com/Havfriluftsliv>.

Frederiksberg, 27. februar 2018

Berit C. Kaae

Anton S. Olafsson

Indhold

Forord	1
Indhold	2
Figuroversigt	3
Tabeloversigt	7
Kortoversigt	9
Sammendrag	12
Del 1	
Indledning	15
Projektets formål	17
Metode	19
Hovedresultater	34
Del 2	
Uddybende om de forskellige aktiviteter og deres underaktiviteter	79
Ture og ophold ved vandet	80
Badning og svømning	86
Naturobservationer	92
Kulturaktiviteter	98
Sejlads	102
Indsamling	108
Lyst- og fritidsfiskeri	113
Roning (kajak, robåd m.m.)	120
Formidling	126
Undervandsaktiviteter	130
Surfing	137
Jagt	143
Motoriseret vandsport	148
Vindaktiviteter	153
Klatring	159
Isaktiviteter	161
Diskussion	163
Konklusioner	170
Perspektiver for det videre arbejde	171
Kilder	172

Figuroversigt

Del 1

Figur 1.1.	<i>Registrerede aktivitetsruter og -punkter for det første år fordelt på hovedkategorier fra hhv. Havfriluftsliv.dk og panelundersøgelsen (se også tabel nedenfor)</i>	19
Figur 1.2.	<i>Screenshot fra resultatsiden på www.havfriluftsliv.dk. Siden er interaktiv og giver muligheden for at lave sine egne kort over de forskellige friluftslivsaktiviteter.</i>	21
Figur 1.3.	<i>Aldersprofil for alle deltagerne i den crowdsourcing-baserede undersøgelse (n = 2418)</i>	24
Figur 1.4.	<i>Aldersprofil for kvinderne i undersøgelsen (n = 474)</i>	25
Figur 1.5.	<i>Aldersprofil for mændene i undersøgelsen (n = 1944)</i>	25
Figur 1.6.	<i>Andelen (i %) af den voksne befolkning (18-80 år), der har deltaget i vandorienteret friluftsliv (samt evt. landfriluftsliv), kun dyrket landfriluftsliv eller slet ikke dyrket friluftsliv inden for det seneste år i Danmark (n = 10.291).</i>	28
Figur 1.7.	<i>Deltagelsen i vandorienteret friluftsliv, kun landfriluftsliv og ikke-friluftsliv opdelt på regioner samt for landet som helhed (n = 10.291).</i>	29
Figur 1.8.	<i>Aldersforskelle i deltagelsen i vandfriluftsliv, kun landfriluftsliv og ikke-friluftsliv (n = 10.291).</i>	30
Figur 1.9.	<i>Kønsforskelle i deltagelsen i vandfriluftsliv, kun landfriluftsliv og ikke-friluftsliv (n = 10.291).</i>	30
Figur 1.10.	<i>Andelen (%) af den voksne befolkning, som inden for det seneste år har deltaget i vandorienterede friluftslivsaktiviteter i Danmark. (Kilde: Panelundersøgelsen).</i>	32
Figur 1.11.	<i>andorienterede friluftslivsaktiviteter på den seneste tur (n = 7987)</i>	33
Figur 1.12.	<i>Vigtigheden af 6 motiver for deltagelse i vandfriluftslivsaktiviteter (n = 5951)</i>	38
Figur 1.13.	<i>igtigste motiv for seneste besøg med deltagelse i vandorienterede friluftslivsaktiviteter (n = 5942).</i>	39
Figur 1.14.	<i>Det vigtigste motiv for naturbesøg på seneste tur blandt henholdsvis vandorienterede friluftslivsudøvere og gruppen der kun dyrker landfriluftsliv.</i>	39
Figur 1.15.	<i>Erfaring med vandorienteret friluftslivsaktivitet i form af antal års udøvelse (n = 4740)</i>	41
Figur 1.16.	<i>Erfaring med vandorienteret aktivitet i form af den alder de først prøvede denne vandfriluftslivsaktivitet, n = 4680).</i>	42
Figur 1.17.	<i>Hvem der inspirerede deltagerne til at begynde deres vandorienterede friluftslivsaktivitet i %. Det var muligt at angive flere inspirationskilder (n = 4654).</i>	42
Figur 1.18.	<i>Selvurderet kompetenceniveau i udøvelsen af vandfriluftslivsaktiviteter. (n = 4636).</i>	43

Figur 1.19.	<i>Klubtilknytning blandt udøvere af vandfriluftslivsaktiviteter. (n= 4627).</i>	44
Figur 1.20.	<i>Typer vandområder vandfriluftslivsudøverne besøgte på deres seneste tur (n= 6073).</i>	45
Figur 1.21.	<i>Hvilket af de besøgte vandområder var det væsentligste mål for vandfriluftslivsudøveres seneste tur. (n = 6054).</i>	46
Figur 1.22.	<i>Graden af enighed med 17 forskellige stedstilknytningsspørgsmål. De 17 spørgsmål er inddelt i tre forskellige dimensioner af stedstilknytning: 'S' = Socialbinding, 'T' = Stedsidentitet, 'A' = Stedsafhængighed (n=2.523).</i>	48
Figur 1.23.	<i>Vandfriluftslivsudøveres vurdering af den relative betydning af aktiviteten, sociale relationer og stedet (n = 5762).</i>	48
Figur 1.24.	<i>Kortlagte punkter i den nationale undersøgelse af vandorienteret friluftsliv opdelt efter lokale friluftslivsudøvere (ikke-turister) og forskellige typer turistovernatninger. (Kilde: panelundersøgelsen)</i>	50
Figur 1.25.	<i>Oplevelsen af trængsel indenfor hovedgrupperne</i>	52
Figur 1.26.	<i>Opfyldelse af behovet for deltagelse i vandorienteret friluftsliv i gruppen af vandfriluftslivsudøvere, kun-landfriluftslivsudøvere og ikke-friluftslivsudøvere (n = 10.291)</i>	55
Figur 1.27.	<i>Opfyldelse af behovet for deltagelse i vandorienteret friluftsliv i gruppen af vandfriluftslivsudøvere, kun-landfriluftslivsudøvere og ikke-friluftslivsudøvere</i>	56
Figur 1.28.	<i>Andelen af landorienterede friluftslivsudøvere, der får deres behov for vandfriluftslivsaktiviteter fuldstændig opfyldt, delvis opfyldt, lidt opfyldt og ikke opfyldt.</i>	57
Figur 1.29.	<i>Andelen af ikke-friluftslivsudøvere, der får deres behov for vandfriluftslivsaktiviteter fuldstændig opfyldt, delvis opfyldt, lidt opfyldt og ikke opfyldt.</i>	57
Figur 1.30.	<i>Model for deltagelse i friluftsliv og barrierer for deltagelse opdelt i udbud og efterspørgselsside. (inspireret af bl.a. Crawford et al. 1991).</i>	58
Figur 1.31.	<i>Betydningen af barrierer for, at vandfriluftslivsudøvere evt. har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i % af gruppe).</i>	62
Figur 1.32.	<i>Betydningen af barrierer for, at landfriluftslivsudøvere evt. har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i % af gruppe).</i>	63
Figur 1.33.	<i>Betydningen af barrierer for, at ikke-friluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe).</i>	64
Figur 1.34.	<i>Væsentligste barrierer for, at vandfriluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe). (n= 3523).</i>	65
Figur 1.35.	<i>Væsentligste barriere for, at landfriluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe). (n= 462)</i>	66
Figur 1.36.	<i>Væsentligste barriere for, at ikke-friluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe). (n= 732)</i>	67
Figur 1.37.	<i>Model der beskriver deltagelsen og ikke-deltagelse i friluftsliv samt de dynamikker mellem grupperne.</i>	70

Del 2

Figur 2.1.	<i>Hovedmotivet for deltagelsen i den seneste tur i forhold til de aktiviteter, der er foretaget på turen.</i>	75
Figur 2.2.	<i>Sæsonvariationen for ophold og ture inkl. underkategorier. (Baseret på kortlagte steder for ophold og ture fra panelundersøgelsen).</i>	76
Figur 2.3.	<i>Oplevelse af trængsel på de indrapporterede steder for ophold og ture (panelkortlægningen, n = 3.881 steder).</i>	77
Figur 2.4.	<i>Hovedmotivet for deltagelsen i den seneste tur i forhold til de aktiviteter indenfor hovedkategorien badning og svømning, der er foretaget på turen.</i>	81
Figur 2.5.	<i>Sæsonvariationen i badning inkl. underkategorier.</i>	82
Figur 2.6.	<i>Oplevelse af trængsel på de indrapporterede steder for badning (n = 922)</i>	82
Figur 2.7.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte naturobservationsaktivitet</i>	87
Figur 2.8.	<i>Sæsonvariationen i naturobservationer inkl. underkategorier (Kilde: Havfriluftsliv, n = 191)</i>	88
Figur 2.9.	<i>Oplevelsen af trængsel på de indrapporterede steder for naturobservationer (kilde: havfriluftsliv.dk, n = 196 steder og panelundersøgelsen, n = 226 steder).</i>	89
Figur 2.10.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte kulturaktivitet</i>	93
Figur 2.11.	<i>Oplevelsen af trængsel på de indrapporterede steder for kulturaktiviteter (kilde: panelundersøgelsen, n = 160 steder).</i>	94
Figur 2.12.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte sejladsaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.</i>	97
Figur 2.13.	<i>Sæsonvariationen i sejlads inkl. underkategorier (Kilde: Havfriluftsliv, n = 4553)</i>	98
Figur 2.14.	<i>Oplevelse af trængsel på de indrapporterede steder for sejlads (Kilde: Havfriluftsliv, n = 251).</i>	98
Figur 2.15.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte indsamlingsaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.</i>	103
Figur 2.16.	<i>Sæsonvariationen i indsamling (Kilde: Havfriluftsliv, n = 110 steder).</i>	104
Figur 2.17.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte lyst- og fritidsfiskeraktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.</i>	109
Figur 2.18.	<i>Sæsonvariationen i lyst- og fritidsfiskeri inkl. underkategorier.</i>	110
Figur 2.19.	<i>Oplevelse af trængsel på de indrapporterede lokaliteter for lyst- og fritidsfiskeri.</i>	111
Figur 2.20.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte roaktivitet. Aktiviteterne kajakpolo, kapkano og rafting er ikke med, da der er for få der deltog i dette på deres seneste tur til at give mening i analyser af motiver.</i>	115
Figur 2.21.	<i>Sæsonvariationen i roning inkl. underkategorier.</i>	116

Figur 2.22.	<i>Oplevelse af trængsel på de indrapporterede lokaliteter for roning (kajak m.m.)</i>	116
Figur 2.23.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte formidlingsaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.</i>	121
Figur 2.24.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte undervandsaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.</i>	125
Figur 2.25.	<i>Sæsonvariationen i dykning inkl. underkategorier.</i>	126
Figur 2.26.	<i>Oplevet trængsel for undervandsaktiviteter</i>	126
Figur 2.27.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte surferaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.</i>	132
Figur 2.28.	<i>Sæsonvariationen i surfing inkl. underkategorier. (Kilde: data fra Havfriluftsliv.dk).</i>	133
Figur 2.29.	<i>Oplevelse af trængsel på de indrapporterede lokaliteter for surfing (Kilde: data fra Havfriluftsliv.dk).</i>	133
Figur 2.30.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte jagtaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende</i>	138
Figur 2.31.	<i>Sæsonvariationen i jagt inkl. underkategorier. (Kilde: Havfriluftsliv.dk)</i>	139
Figur 2.32.	<i>Oplevet trængsel under jagt i tilknytning til vandområder. (Kilde: Havfriluftsliv.dk)</i>	139
Figur 2.33.	<i>Sæsonvariationen i motoriseret vandsport inkl. jetski o. lign. (Kilde: Havfriluftsliv.dk)</i>	144
Figur 2.34.	<i>Oplevet trængsel under motoriseret vandsport (Kilde: Havfriluftsliv.dk).</i>	144
Figur 2.35.	<i>Sæsonvariationen i vindaktiviteter (windsurfing, kitesurfing og Issejlads er ikke medtaget her).</i>	149
Figur 2.36.	<i>Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte klatreaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.</i>	154
Figur 2.37.	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien isaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde.</i>	156

Tabeloversigt

Del 1

Tabel 1.1	<i>De 92 forskellige aktiviteter i undersøgelserne grupperet i 16 hovedgrupper. * Indgik ikke i Havfriluftsliv.</i>	21
Tabel 1.2	<i>Antal kortlagte steder (lokaliteter og ruter) for aktivitetshovedgrupperne i begge kortlægninger. Kortlægningen af hovedkategorier markeret med * beskrives i detaljer i del 2</i>	23
Tabel 1.3	<i>Den danske voksne befolkning 18-80 år omregnet i antal personer opdelt på mænd/kvinder, 3 aldersgrupper og region øst/vest i landet, samt total.</i>	25
Tabel 1.4	<i>Den danske voksne befolkning 18-80 år omregnet i procent opdelt på mænd/kvinder, 3 aldersgrupper og region øst/vest i landet samt total.</i>	26
Tabel 1.5	<i>Kønsfordelingen i Havfriluftsliv.dk</i>	27
Tabel 1.6	<i>Efterspørgselssidens barrierer for deltagelse i vandorienteret friluftsliv opdelt på intra-personlige, inter-personlige og strukturelle barrierer blandt dem der ikke får opfyldt deres behov i hhv. vandorienterede friluftsudøvere, land-orienterede friluftsudøvere og ikke-friluftsudøvere.</i>	63

Del 2

Tabel 1.7	<i>Udbudssidens barrierer for deltagelse i vandorienteret friluftsliv opdelt på mængden af faciliteter, tilgængelighed og kvalitetsmæssige barrierer blandt dem der ikke får opfyldt deres behov i hhv. vandorienterede friluftsudøvere, land-orienterede friluftsudøvere og ikke-friluftsudøvere.</i>	64
Tabel 2.1	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien ture og ophold langs strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde.</i>	77
Tabel 2.2	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien badning</i>	83
Tabel 2.3	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien naturobservationer i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	89
Tabel 2.4	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien kulturaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	95
Tabel 2.5	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien sejlad i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	99
Tabel 2.6	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien indsamling i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	105
Tabel 2.7	<i>Underaktiviteter inden for hovedkategorien lyst- og fritidsfiske-ri.</i>	111

Tabel 2.8	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien roning.</i>	117
Tabel 2.9	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien formidling knyttet til strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	123
Tabel 2.10	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien dykning og snorkling.</i>	127
Tabel 2.11	<i>Aktiviteter indenfor hovedkategorien surfing</i>	134
Tabel 2.12	<i>nderaktiviteter indenfor hovedkategorien jagt i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	140
Tabel 2.13	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien motoriseret vandsport (jetski o.lign.)</i>	145
Tabel 2.14	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien vindaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	150
Tabel 2.15	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien klatring</i>	156
Tabel 2.16	<i>Underaktiviteter indenfor hovedkategorien isaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde</i>	158

Kortoversigt

Del 1

- Kort 1.1 *Det samlede resultatet fra begge nationale kortlægninger. De to øverste kort viser resultatet fra den repræsentative panelundersøgelsen, mens de to nederste kort viser resultatet fra crowd-source kortlægningen via havfriluftsliv.dk. De kortlagte steder er vist som punkter til venstre (blå = panelundersøgelsen, rød = havfriluftsliv.dk). Til højre i form af en såkaldt hotspot visualisering, dvs. intensiteten og densiteten af kortlægningen (hotspot visualiseringerne er klassificerede ved hjælp af halve standardafvigelser, de bagvedliggende beregninger er foretaget vha kernel density med en søgeafstand på 10 km og en cellestørrelse på 1,5 km).* 38
- Kort 1.2 *Eksempel på detaljegraden af kortlægningen af steder for blåt friluftsliv. Kortet er fra den sydlige del af Roskilde Fjord (fra Olafsson et al. 2016:16).* 39
- Kort 1.3 *Angivet brugsfrekvens i form af anslået antal besøg pr. år på de kortlagte steder. De øverste to kort viser resultatet fra panelundersøgelsen, mens de to nederste kort viser resultatet fra havfriluftsliv.dk. Hotspot visualiseringerne er foretaget med udgangspunkt i antallet af besøg pr. år. Dvs. disse kort udtrykker tætheden af de kortlagte steder i forhold til antal årlige besøg.* 40
- Kort 1.4 *Eksempel på detaljegraden af den kortlagte brugsfrekvens. Kortet er fra den sydlige del af Roskilde Fjord (fra Olafsson et al. 2016:18).* 41
- Kort 1.5 *Kortet viser et heatmap eller intensiteten og tætheden af stedstilknytning i relation til blåt friluftsliv. Kortet er fremstillet ved at summere besvarelsenerne for de 20 stedstilknytningsspørgsmål til en enkelt score, som derefter er linket til det kortlagte sted. Analysen er baseret på i alt 2.523 steder kortlagt af 2.523 deltagere i panelundersøgelsen (kortet er udregnet vha en kernel density analyse af stedstilknytning score med en cellestørrelse på 1,5km og en søgeafstand på 10 km).* 53
- Kort 1.6 *ndenlandske turisters kortlægning af steder for blå friluftsliv. Kortene øverst viser 1.778 steder kortlagt af turister fra panelundersøgelsen (til venstre) og en hotspot visualisering af de samme steder (til højre). Kortene nederst viser 1.750 steder kortlagt af turister fra havfriluftsliv.dk (til venstre) og en tilsvarende hotspot visualisering af stederne fra havfriluftsliv.dk (til højre).* 55
- Kort 1.7 *Steder med indrapporterede trængsel (moderat til ekstremt, 5-9). Kortene øverst viser 586 steder med opfattede trængsel fra panelundersøgelsen (til venstre) og en hotspot visualisering af de samme steder (til højre). Kortene nederst viser 615 steder med opfattede trængsel fra havfriluftsliv.dk (til venstre) og en tilsvarende hotspot visualisering af stederne (til højre)* 57

Del 2

Kort 2.1	<i>Kortlagte steder for ophold og ture ved vandet i Danmark. I alt er der kortlagt 4.354 steder af 2.451 respondenter (panelkortlægningen).</i>	82
Kort 2.2	<i>ensitetskort (heatmap) over steder for ophold og ture (panelkortlægningen). Desto mørkere desto større koncentration af steder. (Kortet er udregnet med en celle størrelse på 1500 m og en søge radius på 10 km samt klassificeret ved hjælp af halve standard afvigelser).</i>	83
Kort 2.3a	<i>.029 kortlagte steder for forskellige former for badning i Danmark fra den crowd-source kortlægning (rød)</i>	87
Kort 2.3b	<i>1.065 kortlagte steder for forskellige former for badning i Danmark baseret på panelkortlægningen (blå).</i>	88
Kort 2.4	<i>Visualiseringer af hotspots for badning/svømning. Kortet til venstre viser resultatet fra crowd-source kortlægning via Havfriluftsliv.dk (rød), mens kortet til højre viser resultatet fra panelkortlægningen (blå). (For udregningsmetode se kort 2.2).</i>	89
Kort 2.5	<i>Kortlagte steder for naturobservationer. I alt 213 steder fra crowd-source kortlægningen (rød), og 266 steder fra panelkortlægningen (blå).</i>	94
Kort 2.6	<i>Visualisering af hotspots inden for naturobservationer i Havfriluftsliv.dk (for udregningsmetode se kort 2.2).</i>	95
Kort 2.7	<i>Kortlagte steder for kulturaktiviteter i tilknytning til vand. I alt 40 steder fra crowd-source kortlægningen (rød), og 179 steder fra panelkortlægningen (blå).</i>	99
Kort 2.8a	<i>Kortlægning af sejlad i Havfriluftsliv.dk (crowd-sourced). I alt 764 steder og 218 ruter blev kortlagt.</i>	103
Kort 2.8b	<i>Kortlægning af sejlad i panelundersøgelsen. I alt 233 steder og 134 ruter for forskellige former for sejlad.</i>	104
Kort 2.9	<i>Heatmap kortlægning af sejlad. Til venstre, kort A, resultatet fra crowd-source kortlægningen (havfriluftsliv.dk), til højre, kort B, resultatet fra panelundersøgelsen. Der indgår ikke indrapporteret ruter i heatmap kortlægningen.</i>	105
Kort 2.10	<i>Kortlægning af indsamling i Havfriluftsliv.dk (117 steder) og panelundersøgelsen (104 steder)</i>	109
Kort 2.11	<i>Visualisering af hotspots inden for indsamling. Kort A viser hotspots fra havfriluftsliv.dk, mens Kort B viser hotspots fra panelundersøgelsen.</i>	110
Kort 2.12a	<i>Kortlægning af 1.141 steder for lyst- og fritidsfiskeri i Havfriluftsliv.dk</i>	116
Kort 2.1b	<i>Kortlægning af 307 steder for lyst- og fritidsfiskeri i panelundersøgelsen.</i>	116
Kort 2.13	<i>Visualisering af hotspots inden for lyst- og fritidsfiskeri. Kort A (til venstre) viser hotspots baseret på data fra Havfriluftsliv.dk, mens kort B (til højre) viser hotspots fra panelundersøgelsen. (Kortene er relative, dvs. ét hotspot i den ene kortlægning svarer ikke til det samme antal indrapporteringer i ét tilsvarende hotspot i den anden kortlægning).</i>	117

Kort 2.14a	<i>Kortlægning af 1.129 steder og 223 ruter for roning, fortrinsvis i kajak, fra Havfriluftsliv.dk.</i>	121
Kort 2.14b	<i>Kortlægning af 181 steder og 78 ruter for roning, fortrinsvis i kajak, fra panelundersøgelsen.</i>	122
Kort 2.15	<i>isualisering af hotspots inden for roning, fortrinsvis kajak. Kort A (til venstre) viser resultatet fra Havfriluftsliv.dk, mens kort B (til højre) viser resultatet fra panelundersøgelsen</i>	123
Kort 2.16	<i>Kortlægning af formidling i form af 52 steder spredt rundt i det meste af landet, data fra panelundersøgelsen.</i>	127
Kort 2.17a	<i>Kortlægning af dykning i Havfriluftsliv.dk (836 dykkersteder).</i>	131
Kort 2.17b	<i>Kortlægning af dykning i panelundersøgelsen (76 dykkersteder).</i>	132
Kort 2.18	<i>Visualisering af hotspots inden for dykning i Havfriluftsliv.dk (der er ikke medtaget data fra panelundersøgelsen da materialet her er for småt til en hotspot visualisering).</i>	133
Kort 2.19	<i>Kortlægning af undervandsjagt i Havfriluftsliv (venstre) samt intensiteten af undervandsjagt (højre).</i>	134
Kort 2.20	<i>Detaljeret udsnit af dykning i Lillebælt (venstre) og yderligere detaljering ved Søbadet i Lillebælt (højre).</i>	134
Kort 2.21	<i>Kortlægning af surfing, data fra Havfriluftsliv.dk (i alt 1.065 steder kortlagt).</i>	138
Kort 2.22	<i>Visualisering af hotspots inden for surfing i Havfriluftsliv.dk</i>	139
Kort 2.23	<i>Detaljeret udsnit af surfing inddateringer for det nordlige Thy med Klitmøller og Hanstholm (venstre) samt for Amager (højre).</i>	140
Kort 2.24	<i>Kortlægning af 874 steder for strand- og havjagt i Havfriluftsliv.dk.</i>	144
Kort 2.25	<i>Visualisering af hotspots inden for jagt i Havfriluftsliv.dk.</i>	145
Kort 2.26	<i>Kortlægning af motoriseret vandsport. Rød = resultat fra Havfriluftsliv.dk, blå = resultat fra panelundersøgelsen.</i>	149
Kort 2.27	<i>Visualisering af hotspots inden for motoriseret vandsport, data fra Havfriluftsliv.dk.</i>	150
Kort 2.28	<i>Kortlægning af luftaktiviteter, fortrinsvis paragliding. Med rødt resultatet fra Havfriluftsliv.dk, med blå resultatet fra panelundersøgelsen</i>	154
Kort 2.29	<i>Visualisering af hotspots inden for luftaktiviteter, data fra Havfriluftsliv.dk</i>	155
Kort 2.30	<i>Alle vindaktiviteter, data og visualisering fra havfriluftsliv.dk</i>	156
Kort 2.31	<i>Intensitet af alle vindaktiviteter, data og visualisering fra havfriluftsliv.dk</i>	156

Sammendrag

Denne rapport sammenfatter resultaterne af to undersøgelser – en national repræsentativ undersøgelse af vandorienteret friluftsliv i den voksne danske befolkning og en crowdsourcing-baseret undersøgelse af havfriluftsliv. Kombinationen af repræsentative data og en innovativ digital kortlægning frembringer det første samlede og detaljerede landsdækkende videngrundlag om Blåt Friluftsliv i Danmark.

Kombinationen med en kortlægning af 92 forskellige typer af vandorienteret friluftsliv bidrager til for første gang at skabe en grundig rumlig dokumentation af, hvor disse mange vandorienterede aktiviteter foregår på nationalt plan. Vi ser denne undersøgelses resultater som relevante bidrag til at skabe mere viden og overblik for klubber og foreningers arbejde. Ligeledes er dokumentation og kortlægning af vandorienteret friluftsliv en vigtig forudsætning og input til den igangværende Maritime Fysiske Planlægning i Danmark. Det kan være vanskeligt for de mange forskellige aktiviteter at 'stå sammen' og indgå i en sådan planlægning som en fælles sektor og pege på hvor friluftsområderne på havet ligger. Det bidrager projektet til, og resultaterne er blevet præsenteret for Søfartsstyrelsen, der er planmyndighed for havplanlægningen.

Resultaterne af undersøgelserne viser, at mere end trefjerdedele af den voksne danske befolkning har deltaget i en eller flere forskellige typer af vandorienteret friluftsliv i Danmark inden for det seneste år og kun 10 % har holdt sig helt til landorienterede aktiviteter, mens 12,4 % ikke har dyrket nogen form for friluftsliv i Danmark indenfor det seneste år.

De 92 forskellige vandorienterede friluftsanskuelser er opdelt på 16 hovedgrupper. Ture og ophold i tilknytning til vand er den største aktivitet (64 %) efterfulgt af badning/svømning (34,4 %), naturobservationer (20,4 %) og vandorienterede kulturaktiviteter (14,6 %) (fx havnefester, bådfevaler, sankthansbål ved vand m.m.). Den femte største aktivitet var sejlads (12,9 %), indsamling i relation til vand (10 %), lyst- og fritidsfiskeri (9 %), roning (6,2 %), formidlingsaktiviteter (5,4 %), undervandsaktiviteter (3,6 %), vindaktiviteter (1,6 %) (fx paragliding/hanggliding, kitebuggy, kitesejlads, flyvning med drager m.m.). Windsurfing og kitesurfing hører delvis til denne gruppe, men er placeret i hovedkategorien surfing (1,1 %). Andre meget små aktiviteter er klatring på kystklipper/kystskrænter (1,3 %), vandorienteret jagt (0,9 %), motoriseret vandsport (0,5 %) og isaktiviteter (0,3 %). En detaljeret kortlægning viser, hvor disse aktiviteter foregår, og intensiteten er især høj nær de større byer, hvor der er stor befolkningstæthed.

Rapporten viser den meget store bredde og diversitet, der er i disse aktiviteter fra aktiviteter under vand, i vand, på vand og over vand (fx anvendelse af termiske vinde fra havet til hanggliding o. lign). Ligeledes indgår både aktivite-

ter med passiv nydelse af vand (fx en gåtur langs vandet) og aktiv anvendelse af vand (fx svømning, dykning, sejlads). Både salte og ferske vande indgår i den store nationale undersøgelse.

Samlet kan vi konkludere, at vand spiller en meget stor rolle for friluftslivet i Danmark. Men der er også mange, der gerne vil dyrke mere vandorienteret friluftsliv – det gælder halvdelen af dem der allerede deltager, 58 % af dem der kun deltager i landorienteret friluftsliv samt 64 % af dem der ikke har deltaget i friluftsliv indenfor det seneste år i Danmark. Projektet har undersøgt en række barrierer som især er knyttet til deltagerne selv og deres travle liv, mange forpligtigelser og helbred, som det er vanskeligt at ændre på. Men der er også barrierer, der er knyttet til udbuddet og bl.a. viser at afstand er en barriere for hver femte af både de vand- og landorienterede friluftsudøveres deltagelse i vandfriluftsliv. Også mangel på viden om mulighederne samt trængsel er barrierer og mulige tiltag kunne være etablering af flere faciliteter tættere på folks bopæl, der kan reducere afstands- og trængselsproblemer. Synligheden af vandorienterede friluftsmuligheder kan øges gennem bl.a. oplysningskampagner og evt. en digital platform som samler informationer om de mange forskellige vandfriluftslivsaktiviteter og hvordan man finder dem. Større vægt på klubber og foreningers sociale og inkluderende aspekter, fællesarrangementer m.m. kan bidrage til at overvinde at hver ottende oplever det som en barriere for deltagelse i vandorienteret friluftsliv, at de ikke har nogen at følges med.

Vi håber, den større viden om vandorienterede friluftslivs mange forskellige aktiviteter og deres geografiske udbredelse kan bidrage til større synlighed af vandfriluftslivet. Og at dette kan være til gavn for både klubber, foreninger, virtuelle netværk af udøvere og planlæggere m.fl.

Del 1

Indledning

Nationale undersøgelser af friluftslivet i Danmark startede i 1970-erne og har med ca. 10-årige intervaller frembragt ny viden om, hvordan danskerne bruger naturen til friluftsliv. Enkelte vandorienterede aktiviteter indgår i disse undersøgelser, men mange vandorienterede aktiviteter er ret små og falder ud af nationale undersøgelser under 'andet'. Mere detaljeret viden om det vandorienterede friluftsliv har derfor været begrænset på national plan. Ligeledes har det også hidtil været meget vanskeligt at få et billede af det vandorienterede friluftslivs geografiske fordeling.

Med disse undersøgelser har vi gennemført nogle langt mere detaljerede undersøgelser med en meget stor stikprøve, der også giver viden om de mange små vandorienterede aktiviteter. Dette er kombineret med et kortlægningsredskab, der er udviklet i projektet og kobler aktiviteter til bestemte lokaliteter og viden om brugen af disse.

En øget viden om det vandorienterede friluftsliv er meget relevant i et land som Danmark, der med over 8.000 km kyststrækninger har en usædvanlig lang kystlinje i forhold til landets størrelse – længere end afstanden fra København til Beijing. Kyster og havområder udgør noget af den mest vilde natur i Danmark, og en bedre indsigt i den rekreative anvendelse kan være til stor gavn for planlægning, friluftspolitikker m.m. i klubber, foreninger, kommuner, statslige styrelser og den nationale friluftspolitik m.m.

Der er endvidere opstået et behov for en dokumentation og kortlægning af havfriluftslivet, fordi der i øjeblikket foregår en planlægning og afvejning af arealinteresserne på havet i Danmark og det øvrige EU gennem Maritim Fysisk Planlægning (MSP). En sådan planlægning forudsætter at hver sektor har en landsdækkende dokumentation og kortlægning af sine interesser.

Foto: Berit Kaae, 2016

EU-Direktivet om Maritim Fysisk Planlægning blev vedtaget i EU i juli 2014 og pålagde alle medlemslande at gennemføre havplanlægning inden 2021, fordi der mange steder sker en intensiv og ukoordineret udnyttelse af hav- og kystområder. Medlemslandene kan selv vælge hvilke sektorer, der skal med i planlægningen, men Direktivet kommer med en række forslag bl.a. turisme, hvorimod friluftslivet ikke bliver nævnt på denne liste. Det danske lovforslag om Havplanloven var i høring i vinteren 2015, og der kom en del indsigelser fra bl.a. friluftsjeresorganisationerne. Havplanloven blev vedtaget i foråret 2016, og det blev valgt at planlægning skal inddrage sektorer som energisektoren til søs, søtransporten, fiskeri og akvakulturen, indvinding af råstoffer på havet og bevarelse, beskyttelse og forbedring af miljøet, herunder modstandsdygtighed over for konsekvenserne af klimaforandringerne. Derimod står der, at havplanen kan ”bidrage til fremme af bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter, friluftsliv m.v.” (Erhvervsministeriet 2016). Andre sektorer som marin kulturarv og klaphav er ikke nævnt.

Kun sektorer der er kortlagte, kan reelt deltage i planlægningen. Baseret på en udredning om EU-direktivet for Naturstyrelsen (Anker, Kaae og Nellenmann 2013), påbegyndte vi allerede inden direktivet blev vedtaget, et projekt med det formål at kortlægge friluftslivets aktiviteter og interesseområder på havet, så sektoren kunne deltage i MSP. Pga. meget små bevillinger kunne vi dog kun gennemføre en crowd-baseret kortlægning og måtte udelade den nationale repræsentative undersøgelse. Men den fik vi mulighed for at gennemføre i 2015 i et andet projekt om vandfugle og vandfriluftsliv. Denne rapport samler resultaterne fra de to friluftsjundersøgelser. Med en grundig undersøgelse af 92 forskellige vandorienterede friluftsjaktiviteter og tilhørende nationale kortlægninger, præsenterer denne rapport spændende ny viden til gavn for bl.a. planlægning, friluftsjpolitikker og klubber og foreningers arbejde med vandorienteret friluftsjliv.

Resultaterne har i efteråret 2017 været præsenteret for bl.a. Søfartsstyrelsen, der står for den Maritime Fysiske Planlægning i Danmark, som har udvist stor interesse. Ligeledes deltager vi i flere tværfaglige projekter, hvor denne nye viden og kortlægning af friluftsjlivets interesser spiller sammen med de øvrige sektorer og der udvikles redskaber, modeller og scenarier, som kan bidrage til havplanlægningen. De danske havplaner skal være klar i 2021, og vi håber på, at projektet bidrager til at også friluftsjlivets interesser kommer med i denne planlægning, der skal opdateres hvert 10. år.

Vi håber på fremadrettet at kunne fortsætte arbejdet med det vandorienterede friluftsjliv og bl.a. gennemføre bl.a. en triangulering med eksterne data fra bl.a. klubber, foreninger m.m. Vi vil gerne sikre at denne viden samles og koordineres til brug for den fremadrettede MSP-planlægning og til gavn og glæde for de mange foreninger og klubber m.m., der deltager i vandorienteret friluftsjliv.

Vi er allerede involveret i flere relaterede projekter bl.a. en kortlægning af kystfriluftsjlivsfaciliteter i hele landet samt to tværfaglige projekter om havplanlægning og økosystemer. Ligeledes deltager vi i forskellige internationale aktiviteter og netværk omkring MSP.

Projektets formål

Projektets overordnede formål er at kortlægge og dokumentere det blå friluftsliv i Danmark. Dette skal tilvejebringe et detaljeret videngrundlag, øge forståelsen og synligheden af blåt friluftsliv i Danmark, bidrage med viden til klubber og foreningers arbejde, støtte friluftspolitikker og styrke inddragelse af det blå friluftsliv i den igangværende Maritime Fysiske Planlægning, hvor friluftsliv ifølge havplanloven kun er en sektor, der 'kan' inddrages.

Projektet har en række mere detaljerede delmål

- Udvikling af et redskab til digital online kortlægning af havfriluftslivet i Danmark.
- En crowd-source-baseret dataindsamling rettet mod en bred inddatering fra forskellige brugergrupper.
- En repræsentativ national dataindsamling med en stor stikprøve, som gør det muligt at se på de meget små aktiviteter, der ellers falder ud af nationale undersøgelser.

Indholdsmæssigt har projektet sigtet på at favne bredden og tage så mange og forskelligartede vand-orienterede aktiviteter med, som muligt. Det har været vigtigt at undersøgelserne er landsdækkende, fordi havplanlægningen er national, men samtidig har vi tilstræbt at datagrundlaget giver mulighed for skalering til regionalt og lokalt plan.

Underspørgsmål

Projektet har haft som formål at indsamle viden om følgende underspørgsmål

Deltagelse i vandfriluftslivsaktiviteter

- Deltagelsen i vandorienteret friluftsliv i befolkningen
- Deltagelse i forskellige vandorienterede friluftaktiviteter (inden for seneste år og seneste tur)
- Den væsentligste aktivitet på den seneste tur
- Den geografiske fordeling af aktiviteter
- Kortlægning af brugsfrekvens

Motiver

- Motiver for deltagelse i vandorienteret friluftsliv
- Hovedmotiv på seneste tur
- Motiver for vandfriluftsliv i forhold til gruppen der kun dyrker landfriluftsliv

Erfaring og organisering

- Erfaring med seneste aktivitet (antal års udøvelse, den alder de startede på aktiviteten, socialisering til deltagelse i aktiviteten og selv vurderet kompetenceniveau i aktiviteten.
- Organisering (medlemsskab af klub eller netværk for vandfriluftsaktivitet)

Stedernes betydning

- Besøgte vandområder og væsentligste vandområdtype på seneste tur
- Stedtilknytning
- Den relative betydning af aktivitet/sted/sociale relationer for aktiviteten
- Fordelingen af hverdagsfriluftsliv og ture hjemmefra (turister/lokale)

Oplevede problemer

- Oplevelse af trængsel
- Oplevede konflikter og forslag til forbedringer

Barrierer for friluftsliv

- Uopfyldt (latent) behov for vandfriluftsliv (tværgående for både vandfriluftsliv, landfriluftsliv og ikke-friluftsliv)
- Barrierer for deltagelse i vandfriluftsliv blandt 3 grupper samt vigtigste barrierer
- Tidligere deltagelse i vandfriluftsliv blandt landfriluftsudøvere og årsaget til at stoppe
- Ikke-friluftsudøveres tidligere deltagelse i friluftsliv og årsaget til at stoppe
- Geografisk analyse af barrierer.

Detaljerede resultater for hovedgrupper og de enkelte aktiviteter

- Deltagelse i de enkelte aktiviteter
- Køn og alder
- Sæson i deltagelsen
- Tilknytning til bestemte typer vandområder
- Oplevet trængsel

Detaljerede baggrundsvariable

Detaljerede informationer om socio-demografi, hvoraf vi dog har valgt kun at bruge køn, alder og geografi i denne rapport, af hensyn til længde og fokus på aktiviteterne og deres geografiske mønstre. I fremtidige analyser af data vil der kunne være fokus på en uddybelse af deltagelse i forskellige vandfriluftsk aktiviteter i forhold til deltagernes socio-demografiske profil.

Metode

Denne rapport omfatter data indsamlet gennem to undersøgelser – en repræsentativ national undersøgelse af den voksne befolknings vandorienterede friluft aktiviteter i Danmark og en crowd-source-baseret undersøgelse af befolkningens havfriluftsliv i Danmark. Den repræsentative undersøgelse udgør hovedindholdet i af rapporteringen, mens den crowd-sourcebaserede undersøgelse supplerer med viden og kortlægning af en række aktiviteter (fx surfing og dykning), som er meget små i den repræsentative undersøgelse, men hvor mange udøvere har inddateret informationer om deres aktivitetssteder. Herefter supplerer de to undersøgelser hinanden.

National repræsentativ undersøgelse af vandorienteret friluftsliv

Den nationale repræsentative undersøgelse af vandorienteret friluftsliv blandt voksne (18-80 år) inden for det seneste år i Danmark, er baseret på 10.291 spørgeskemabesvarelser indsamlet via et spørgepanel. Undersøgelsen er udført i samarbejde med et analysebureau, Userneeds, som har adgang til et stort panel på 140.000 medlemmer. Via en e-mailkontakt, har et repræsentativt udsnit af panelet besvaret spørgsmål på websiden om deres deltagelse i vandorienterede friluftslivsaktiviteter inden for det seneste år i Danmark. Herefter blev deltagerne via et link sendt videre til et kortlægningsredskab udviklet af Københavns Universitet, og tilpasset specielt til denne undersøgelse. Her kortlagde deltagerne deres forskellige aktivitetssteder og besvarer nogle spørgsmål om lokaliteten inkl. besøgs måneder og antal besøg pr. år, hvorefter de returnerer til analysebureauets 'belønningsside'.

Foto: Berit Kaae, 2016

Hvilke aktiviteter er 'vandorienterede'

Undersøgelsen omfatter alle typer af udendørs friluft aktiviteter, der har en tilknytning til vand. Med tilknytning til vand forstår vi, at vand indgår som en del af oplevelsen fx en gåtur langs stranden. Naturligvis er også de mange vandsportsaktiviteter med. Panelundersøgelsen omfatter både friluft aktiviteter i og uden for byer. Ligeledes er både hav og ferske vande som søer, åer, vandhuller m.m. med, idet Udlovningsmidlerne ønskede at også ferske vande skulle indgå. Undersøgelsen omfatter deltagelse i alle vandorienterede friluft aktiviteter inden for det seneste år i Danmark. I alt er der 92 forskellige vandorienterede friluft aktiviteter med i undersøgelsen fordelt på 16 hovedkategorier.

Spørgeskema og pre-tests

Spørgeskemaet blev udviklet i løbet af sommeren 2015, og samtidig blev kortlægningsredskabet tilpasset til denne undersøgelse. Det digitale kortlægningsredskab blev udviklet til brug for den crowdsourcing-baseret undersøgelse af havfriluftsliv (beskrives senere), men blev udvidet til også at omfatte ferske vande som søer, åer, vandhuller m.m., og der blev tilføjet vandorienterede ture og ophold samt klatring ved kyster. For at sikre at de to dele af undersøgelsen, dvs. spørgeskemaet og kortlægningen, kunne fungere sammen, blev der gennemført tre pre-tests med deltagere fra spørgepanelet. Dette bidrog til at løse en række indholdsmæssige udfordringer, bl.a. en reduktion af antallet af spørgsmål og tilføjelse af korte forklarende tekster. Ligeledes blev nogle tekniske problemer med at komme retur til belønningssiden fra visse typer devices løst. Men selv om det stod tydeligt i introduktionsmailen, var der stadig mange, som forsøgte at gennemføre undersøgelsen på mobiltelefon, hvilket gjorde kortlægningen vanskelig pga. den meget lille skærm. På trods af disse informationer var der desværre en del, der kun besvarede spørgeskemaet, men ikke gennemførte selve kortlægningen.

Svarprocent

Anvendelse af belønning skulle ifølge bureauet sikre en høj besvarelsesprocent, og de følger omfanget af færdiggjorte besvarelser og kontakter yderligere paneldeltagere af samme 'type', når nogen falder ud af undersøgelsen. Bureauet sikrer på denne måde en repræsentativ besvarelse på køn, aldersgrupper og geografiske regioner. Svarprocenten var på 26 %, hvilket ifølge bureauet er ret almindeligt for denne type undersøgelser. Da mange friluft aktiviteter foregår i sommerhalvåret, blev undersøgelsen gennemført i eftersommeren 2015, hvor friluftsudøverne havde deres aktiviteter i frisk erindring. Der blev dog også spurgt om alle andre vandorienterede friluft aktiviteter, de havde deltaget i inden for det seneste år.

Repræsentativitet

Panelundersøgelsen har tilstræbt en repræsentativ fordeling af respondenterne baseret på køn, alder og region. På trods af det omfattende panel på 140.000 personer har det imidlertid været vanskeligt for Userneeds at få en helt jævn deltagelse i undersøgelsen. Derfor har det været nødvendigt at vægte besvarelsenerne, så data er repræsentative for den voksne danske befolkning i forhold til køn, alder og region (øst/vest).

Frafald

Undersøgelsen består af en indledende spørgeskemaundersøgelse, og herefter fortsætter deltagerne over i kortlægningsundersøgelsen. Det er en relativ lang spørgeundersøgelse, så der er et frafald undervejs, både i spørgeundersøgelsen og især når det kommer til kortlægningsdelen. Det er på alle måder forsøgt at minimere frafaldet ved bl.a. at give en større belønning end normalt, ved introduktionen at fremhæve, at undersøgelsen fungerer bedst på computer frem for fx mobiltelefon, ved at gøre det nødvendigt at kortlægge mindst et punkt/linje, før kortlægningsdelen kan afsluttes osv. Men der er dog fortsat et frafald, der især sker ved kortlægningen. Mange er ikke vant til geografiske kort, og der er en del, der overhørte vejledningen vedr. anvendelsen af mobiltelefoner, og som afslutter, inden de har kortlagt deres aktivitet.

Vi har valgt, at de personer, der har besvaret hele det indledende afsnit med aktivitetsspørgsmål, udgør undersøgelsens respondenter, selv om nogle af disse falder fra ved de efterfølgende spørgsmål. Optimalt set skulle vi kun medtage de respondenter, der har gennemført både spørgeskemadelen og kortlægningen, men dette vil medføre et fravalg af en stor del af besvarelsenerne, hvilket ikke er hensigtsmæssigt, da der er inddateret mange brugbare data i de indledende dele, som er med til at give et bredt billede af befolkningens vandorienterede friluft aktiviteter. Kortlægningsdelen skal derfor betragtes som en separat del af undersøgelsen, hvor der er en større usikkerhed i forhold til repræsentativitet end for den indledende spørgeskemadel.

Kortlægningen

Spørgeskemaet var koblet til et digitalt kortlægningsredskab i panelundersøgelsen. Af de 7.985 respondenter, der har deltaget i vandorienteret friluftsliv indenfor det sidste år i Danmark, var der 4.054 deltagere (50 %), der gik videre over i kortlægningsredskabet.

Respondenterne i panelet kunne vælge at angive lokaliteten for deres aktiviteter som punkter eller linjer eller uploade gpx-filer – hvilket udgør rådata til den efterfølgende geografiske analyse. Den enkelte angivelse blev bl.a. påført information om aktivitetstype, sæson og det zoomniveau, der havde været anvendt. Udpegningen foregik på baggrund af Google Maps. Af de i alt 4.054 respondenter, der valgte at angive deres adfærd som enten linjer eller/og punkter, var der mange, som anførte flere – ofte mange – markeringer (Tabel 1.1). I alt blev der angivet 7.055 lokaliteter og 1.634 ruter.

Den crowd-sourcebaserede undersøgelse af Havfriluftsliv

I afrapportering indgår også data fra en crowd-source-baseret inddatering af aktivitetssteder for havfriluftsliv. I dette projekt blev der udviklet og afprøvet en online brugerbaseret kortlægning (et såkaldt Public Participatory GIS, PPGIS) i forhold til havfriluftsliv. Det digitale kortlægningsredskab til inddatering af aktiviteter var koblet til et kort spørgeskema, som uddyber aktiviteten, brugsmønster, klubmedlemsskab, oplevelse af trængsel og andre problemer samt evt. kommentarer knyttet til hver lokalitet. Gennem dialog med organisationer og snowball-sampling på sociale medier formåede havfriluftslivsprojektet at få en lang række friluftorganisationer og deres medlemmer samt selvorganiserede udøvere til at bidrage til denne kortlægning. Projektet anvendte sociale medier som Facebook og medlemskab af en lang række virtuelle netværk og fora til at nå så langt ud som muligt. I løbet af det første år blev kortlægningen promoveret på 77 forskellige hjemmesider, og vi fik kontakt med i alt 650 forskellige Facebook grupper relateret til forskellige havaktiviteter.

PPGIS-metoden udnytter muligheden for at kombinere et online spørgeskema med en online kortlægning af udøverens aktivitetssteder. Dvs. folk er blevet bedt om at kortlægge lokaliteten for deres seneste besøg, og besvare adskillige spørgsmål tilknyttet stedet og besøget. Undersøgelsen er en crowd-source baseret kortlægning med fokus på specialiserede og (selv)organiserede grupper og personer. Vi har således opfordret og spredt link til kortlægning (www.havfriluftsliv.dk) via friluftorganisationer og deres klubber samt via vores facebookside og ved at nogle organisationer har skrevet om undersøgelsen og opfordret medlemmer til at indtaste data.

Det er det samme kortlægningsredskab, med enkelte tilretninger, der er anvendt til kortlægningen i den repræsentative nationale panelundersøgelse af vandorienteret friluftsliv. Dog var kortlægningen her koblet til et indledende spørgeskema.

Rapporten anvender udtræk af data fra undersøgelsen af havfriluftsliv for det første år dvs. perioden november 2014 til november 2015. I alt deltog 2.453 personer i kortlægningen. Se mere under www.havfriluftsliv.dk, hvor der også er mulighed for at lave udtræk af forskellige aktiviteter og lave sine egne kort. Undersøgelsen giver uddybende information om nogle gruppers aktiviteter, og særligt hvor henne i landet disse aktiviteter foregår. Nogle grupper som surfere og dykkere og jægere m.fl., har været meget aktive til at indrapportere i den crowdsourcede undersøgelse, og denne viden supplerer den nationale repræsentative undersøgelse, for en række små aktiviteter, som er svære at få en geografi på anvendelsesmønstrene af. Vi vil dog gerne påpege, at deltagergrupperne i Havfriluftslivsundersøgelsen ikke er repræsentative for befolkningen samlet set, men kan give supplerende information om enkeltaktiviteter.

Hver af de to landsdækkende dataindsamlinger indeholder over 7.000 kortlagte steder hver på nationalt niveau. Desuden har udøvere kortlagt deres ruter og ture, fx sejlture og kajakture, i alt hhv. ca. 600 ruter fra crowd-source undersøgelsen og ca. 1.600 ruter i panelundersøgelsen.

Repræsentativitet i den crowdsource-baserede undersøgelse

Det skal understreges, at den crowdsource-baserede undersøgelse ikke er repræsentativ for befolkningens samlede friluftsliv. Derimod er panelundersøgelsen repræsentativ med hensyn til, hvor stor en andel af befolkningen, der deltager i de mange forskellige aktiviteter og tal for dette som tages med i denne rapport. Men panelundersøgelsens kortlægning af de mange forskellige friluftslivsaktiviteter på landets meget store hav- og vandområder er ret spredt. Kortlægningen er fint dækkende for meget udbredte aktiviteter så som at gå en tur langs kysten eller bade, mens kortlægningen er meget spredt for relativt små aktiviteter med få udøvere blandt den danske gennemsnitsbefolkning.

Den danske kystlinje er på ca. 8.000 km og dermed længere end afstanden fra København til Beijing. Så selv med en meget stor stikprøve, er det vanskeligt at danne nogle særligt præcise mønstre for mange af især de mindre aktiviteter. Hvis hensigten derfor er at få et dækkende indblik i hvor mange på kysten, der fx surfes, skal man spørge et urealistisk stor stikprøve af den danske befolkning for at få et dækkende svar, og det er derfor mere hensigtsmæssigt at spørge surferne selv. Det er dette som er hensigten med den crowd-source baseret tilgang. Havfriluftslivsundersøgelsen giver derfor en langt mere detaljeret indsigt i den geografiske udbredelse af en række mindre havfriluftslivsaktiviteter, som vi ellers har meget lidt data for. De supplerer derved panelundersøgelsen for en række aktiviteter. Så punkterne skal ses som et mønster for hver aktivitet for sig eller inden for hovedkategorien. Men de kan ikke bruges til at sammenligne imellem hovedkategorier. Dvs. hvis der fx er flere punkter for dykning end for badning, er det ikke fordi, der er flere der dykker, end der bader. Men der er bare ikke så mange badende, der har kortlagt deres aktivitet.

Hvilke aktiviteter er med i de to undersøgelser

Som det fremgår af tabel 1.1 nedenfor, indgår der i alt 92 forskellige vandorienterede friluftslivsaktiviteter i den nationale repræsentative undersøgelse fordelt på 16 hovedgrupper. Derimod var Havfriluftslivsundersøgelsen mere rettet mod aktiviteter på havet og omfattede omkring 80 forskellige havfriluftslivsaktiviteter fordelt på 14 hovedgrupper samt herudover en 'andet' kategori.

I panelundersøgelsen af vandfriluftsliv indgik også de ferske vande (efter ønske fra Friluftsrådet), og derfor er det ikke muligt at adskille deltagelsen i alle aktiviteter i forhold til, om de er rettet mod havet eller ferske vande (fx lystfiskeri fra kyst/søbred/åbred eller i waders). Herudover valgte vi i panelundersøgelsen at medtage to ekstra hovedgrupper af aktiviteter, der er mere land-

baserede, men omfatter en mere passiv og visuel oplevelse af vandet. Det er dels ture og ophold langs forskellige former for vandområder (strande, kyster, fjorde, søer, vandløb eller andre vandområder). Denne landbaserede kategori var den allerstørste. Endvidere har vi medtaget klatring i panelundersøgelsen, men det var derimod en ret lille aktivitet. Samlet set er der 92 forskellige vandorienterede aktiviteter inkluderet i panelundersøgelsen og disse er samlet i 16 hovedkategorier samt en 'andet' kategori.

Tabel 1.1. De 92 forskellige aktiviteter i undersøgelserne grupperet i 16 hovedgrupper. * Indgik ikke i Havfriluftsliv.

Hovedaktivitet	Underaktiviteter under hovedaktivitet
Ture og ophold langs strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde*	Gåture, lufte hund, løbeture, cykelture, rideture, sad stille og spiste og/eller grillede, solbadning, legede, overnattede i naturen, eller andet. Fodring af ænder er placeret under naturobservationer, men kunne også indrapporteres her).
Undervandsaktiviteter	Snorkling, dykning generelt, vragedykning, studeret naturen under vand, marinarkæologi, fridykning, undervandsjagt, undervandsfotografering samt andet
Badning, svømning m.m.	Soppe/leg i vandet, badning/svømning generelt, havsvømning længere distancer (triathlon etc.), nøgenbadning (naturisme), vinterbadning samt andet
Sejlads - alle former	Sejlbåd – tursejlad, sejlbåd – kapsejlad, sejljolle, motorbåd, jolle m. motor, RIB-båd, organiseret turbådssejlad (fx havnerundfart), krydstogtskib samt andet
Surfing alle former	Windsurfing, kitesurfing, Stand Up Paddlesurfing (SUP), boardsurfing, kajaksurfing, surfski samt andet
Motoriseret vandsport	Vandski, wakeboard – speedbåd, wakeboard – kabel, jetski/vandscooter, hoverboard samt andet
Roning	Havkajak, turkajak, kapkajak, kajakpolo, robåd til rosport (baglænsroning), robåd/jolle m. 2 årer, kano, kapkano, rafting og andet
Lyst- og fritidsfiskeri - alle former	Lystfiskeri fra kyst/søbred/ åbred eller i waders, put & take fiskeri, lystfiskeri fra jolle/robåd eller lign., trolling, organiseret fisketur (fx m. fiskekutter – pirkefiskeri m.m.), fritidsfiskeri m. garn, ruser o.lign., fiskeri med strygenet (fx rejser m.m.), isfiskeri samt andet (isfiskeri er placeret under isaktiviteter)
Jagt i tilknytning til vand	Ventet på vildtet (anstandsagt/trækjagt), drevet vildtet (drivjagt fra fx motorbåd), opsøgt vildtet (listejagt fra fx pram) og andet (undervandsjagt er placeret i kategorien undervandsaktiviteter, men kunne også indrapporteres her)
Indsamling	Samlet skaldyr, tang, strandplanter o. lign. samlet rav, samlet fossiler og sten, fanget krabber (genudsættes), dyrket havhaver/maritim nyttehave, deltaget i organiseret indsamlingstur (fx østers-safari, strandsafari o. lign.) samt andet
Formidling	Besøgt vandorienteret besøgscenter (fx akvarium, muslingefarm, søfart, kystkultur o.lign.), deltaget i guidet tur/naturvejledningstur med relation til vand, deltaget i guidet tur om kultur knyttet til hav, fjord, sø å o. lign. samt andet
Naturobservationer	Så på vandet og tilknyttede natur, så på fugle ved hav, fjord, sø, å o. lign. vandområder, så på dyr (andre end fugle) ved hav, fjord, sø, å o. lign. vandområder, fotograferede, deltog i organiserede naturture ved/på vand (marsvinesafari, sælsafari, fugletur o. lign.), fodrede ænder o. lign. samt andet
Luftaktiviteter	Paraglider/hangglider, kitebuggy, kitesejlad, strandsejlad, fløjet med drage, dragefestival, søfly o. lign. samt andet wind- og kitesurfing er placeret under surfing, men kunne også indrapporteres her)
Isaktiviteter	Skøjteløb, isfiskeri, issejlad samt andet
Kulturaktiviteter	Havnefest, bådfestival (fx tall ship race o. lign), Sankt Hans-bål ved vand, madfestival o.lign. knyttet til produkter fra hav, fjord, sø, å o. lign. (fx Skaldyrsfestival), besøgt bådrestaurant/café eller lign., besøgt bådteater eller lign. samt andet
Klatring*	Klatring på kystklipper o. lign., klatring på kystklinter eller andet i forbindelse med vand samt andet

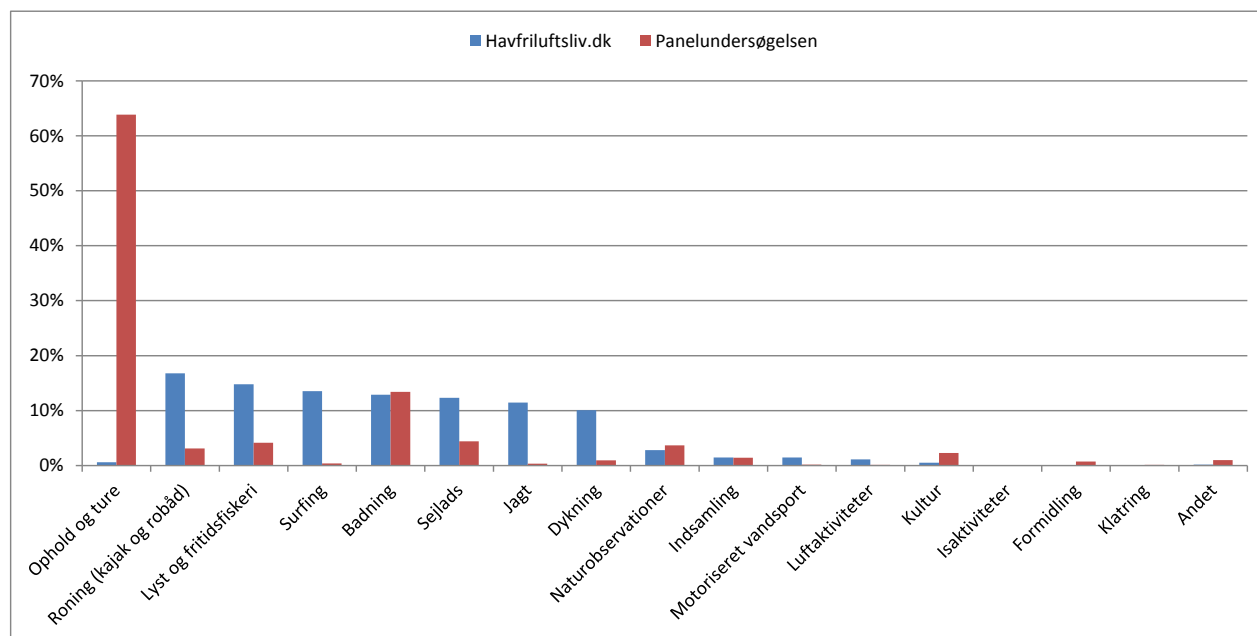
Kortlagte aktiviteter i havfriluftsliv.dk og panelundersøgelsen

I crowd-source undersøgelsen via havfriluftsliv.dk er der i projektets første år (november 2014 til november 2015) i alt kortlagt 7.344 lokaliteter og 624 ruter. I alt har 2.453 personer deltaget i denne kortlægning.

I den repræsentative panelundersøgelsen blev der kortlagt et tilsvarende antal lokaliteter, i alt 7.055, samt i alt 1.634 forskellige ruter. I alt deltog 4.054 personer i denne kortlægning.

Samlet indeholder rapporten derfor ny viden om ca. 16.000 steder for blåt friluftsliv kortlagt af næsten 6.500 danskere alt i alt.

Som beskrevet ovenfor omfatter den samlede kortlægning 92 forskellige aktiviteter i undersøgelse grupperet i 16 hovedgrupper samt en 'andet' kategori. Som det fremgår af figur 1.1, er der stor forskel på antallet af hovedaktiviteter som er blevet kortlagt. Den repræsentative kortlægning via panelundersøgelsen afspejler delvis populariteten af de forskellige aktiviteter i befolkningen, mens kortlægningen af aktivitetsgrupperne via den crowd-source tilgang i havfriluftsliv.dk primært afspejler hvor aktive de forskellige grupper har været til at indrapportere. Data fra havfriluftsliv.dk er således ikke repræsentativ, men giver en god idé om den rumlige udbredelse m.m. inden for hver af de større aktiviteter (se del 2 for kortlægningsresultatet af de enkelte aktiviteter).

Figur 1.1. Registrerede aktivitetsruter og -punkter for det første år fordelt på hovedkategorier fra hhv. Havfriluftsliv.dk og panelundersøgelsen (se også tabel nedenfor).

Som det ses på figur 1.1 og tabel 1.2, er der 8 store hovedgrupper med mange indrapporteringer, mens en række af de andre aktiviteter har langt færre indtællinger. Vi har valgt kun uddybende at beskrive aktiviteter med over 100 kortlægninger, dog er luftaktiviteter også med, da der er overlap med visse typer af surfing (wind- og kitesurfing, der kunne indrapporteres under flere

hovedkategorier). Det vil sige, at der indgår kortlægning af havfriluftslivsaktiviteter fordelt på 11 hovedkategorier som kan tilgås via havfriluftsliv.dk. I nærværende rapport er alle aktiviteter i tabel 1.2 uddybet i del 2.

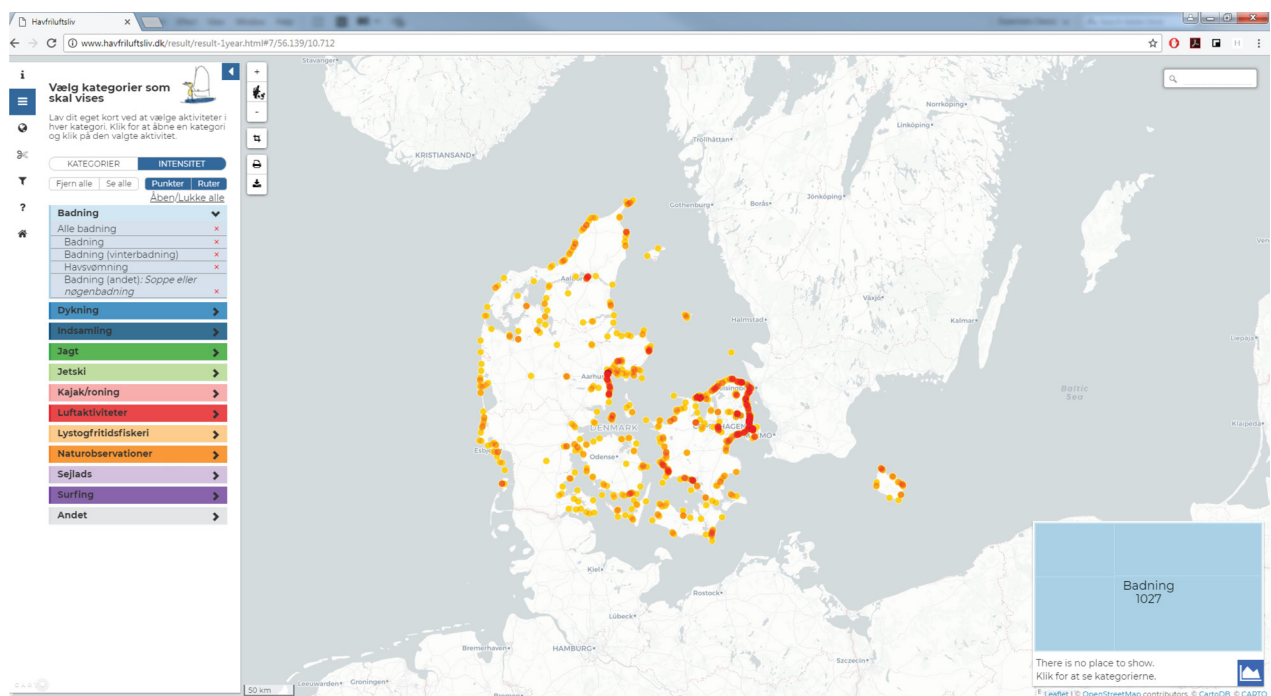
Tabel 1.2. Antal kortlagte steder (lokaliteter og ruter) for aktivitetshovedgrupperne i begge kortlægninger.

Aktivitetsgruppe	Havfriluftsliv.dk	Panelundersøgelsen
Ophold og ture	46	5.335
Roning (kajak og robåd)	1.338	259
Lyst og fritidsfiskeri	1.179	346
Surfing	1.080	32
Badning	1.028	1.120
Sejlads	982	366
Jagt	915	26
Dykning	805	79
Naturobservationer	222	306
Indsamling	117	118
Motoriseret vandsport	115	14
Luftaktiviteter	88	9
Kultur	41	189
Isaktiviteter	6	2
Formidling	4	61
Klatring	0	10
Andet	14	81

Lav dine egne kort

Til brug for foreninger, klubber m.m. har vi lavet et interaktivt kortredskab for den crowd-sourcebaserede undersøgelse. På resultatsiden på www.havfriluftsliv.dk kan man se de forskellige indrapporterede crowd-source aktiviteter fordelt på hovedkategorier og i mindre grad på underkategorier for det første år. Vi har valgt kun at vise underkategorier for de aktiviteter, der har over 100 kortlægninger. De underkategorier, der har færre end 100 kortlægninger, bliver samlet som 'andet' på kortene.

På resultatsiden er der mulighed for at lave sine egne kort og kombinere forskellige typer af aktiviteter samt downloade data. Det kan fx være nyttigt for foreningerne og organisationerne at få et mere geografisk overblik over, hvor der fx er 'hotspots' med særlig stor aktivitet. Især de aktiviteter, der er ret små i forhold til den procentvise deltagelse af befolkningen, men hvor brugerne har været særligt flittige til at indrapportere, giver kortlægningen spændende ny viden. Det gælder bl.a. dykkerne og surferne.

Figur 1.2. Screenshot fra resultatsiden på www.havfriluftsliv.dk. Siden er interaktiv og giver muligheden for at lave sine egne kort over de forskellige frilftsaktiviteter.

Foto: Berit Kaae, 2016

Profil af deltagerne i panelundersøgelsen

Den repræsentative undersøgelse af voksne danske befolkning omfatter 10.291 respondenter i aldersgruppen 18-80 år. Data er endvidere vægtet, så det er helt repræsentativt på aldersgrupper, køn og geografisk i øst/vest Danmark. Efterfølgende blev data dog vægtet for at sikre en helt repræsentativ fordeling på disse parametre.

De 10.291 personer, der indgår i undersøgelsen repræsenterer et udsnit af den voksne danske befolkning. Userneeds har i undersøgelsen anvendt tal fra Danmarks statistik fra september 2014, hvor fordelingen er som angivet i tabellerne nedenfor fordelt på mænd og kvinder, aldersgrupper og øst/vest region. Samlet set repræsenterer de 10.291 personer i alt 4.275.710 personer. Det vil herved sige, at hver respondent i undersøgelsen repræsenterer 415,48 personer.

Tabel 1.3. Den danske voksne befolkning 18-80 år omregnet i antal personer opdelt på mænd/kvinder, 3 aldersgrupper og region øst/vest i landet, samt total.

Userneeds statistik - Danmark Sep. 2014					
	Øst		Vest		Total
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	
18-34	273.138	276.084	321.390	301.026	1.171.638
35-49	276.181	275.370	309.792	303.523	1.164.866
50-80	418.122	442.162	534.093	544.829	1.939.206
Total	967.441	993.616	1.165.275	1.149.378	4.275.710

Lægges man tallene sammen for hele landet er der 49,9 % mænd og 50,1 % kvinder i undersøgelsen, så en meget ligelig kønsfordeling. Tilsvarende er aldersfordelingen også som i befolkningen som helhed i de tre grupper. Den procentvise fordeling ses nedenfor i tabel 1.4.

Tabel 1.4. Den danske voksne befolkning 18-80 år omregnet i procent opdelt på mænd/kvinder, 3 aldersgrupper og region øst/vest i landet samt total.

Userneeds statistik - Danmark Sep. 2014					
	Øst		Vest		Total
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	
18-34	6,4%	6,5%	7,5%	7,0%	27,4%
35-49	6,5%	6,4%	7,2%	7,1%	27,2%
50-80	9,8%	10,3%	12,5%	12,7%	45,4%
Total	22,6%	23,2%	27,3%	26,9%	100,0%

Omregning

Det samlede tal for den voksne befolkning kan også bruges til at omregne, hvor mange voksne danskere, der omtrentligt dyrker en bestemt friluftssaktivitet. I undersøgelsen indgår rigtig mange ret små friluftssaktiviteter, der normalt falder ud af de nationale friluftslivsundersøgelser, der ofte bygger på ca. 2000 respondenter. Med den større respondentgruppe på over 10.000, er der flere af disse små aktiviteter, der kommer med og bliver mere 'sikre' rent statistisk. Dog skal der helst være over 100 deltagere i en aktivitet, for at deltagelsen er relativt statistisk sikker. Derfor skal deltagelsen i de meget små aktiviteter fortsat ses som det bedste skøn.

Eksempel

- Hvis der fx er 100 personer, der deltager i en aktivitet, repræsenterer de 41.540 personer, der dyrker den givne aktivitet.
- Dvs. 1 person repræsenterer 415,4 personer
- Hvis fx 1 % af den voksne befolkning dyrker en aktivitet, repræsenterer det 42.757 personer.

Profil af deltagerne i havfriluftsliv

I alt har 2.418 personer indrapporteret 7.978 kortlægninger af punkter og/eller linjer i Havfriluftsliv.dk i det første år. Som nævnt er det ikke repræsentativt, men giver stor viden om en række aktiviteter, der ellers er meget små.

Kønsfordeling i den crowdsource-baserede undersøgelse

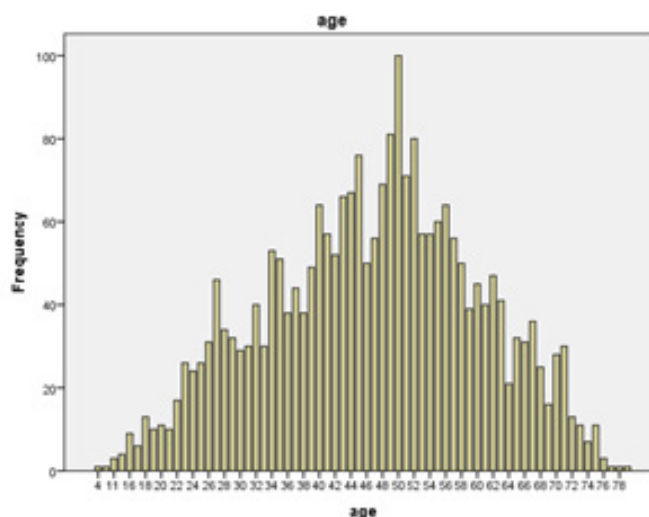
Som det ses i tabel 1.5, er det er i langt højere grad mænd (80,4 %) der har indrapporteret i undersøgelsen, mens kun 19,6 % er kvinder. Kvinderne har derimod været relativt grundigere med at inddatere, idet de har kortlagt 26,5 % af punkter/linjer i undersøgelsen, mens 71,4 % er kortlagt af mænd. Hvis vi sammenligner med det organiserede havfriluftsliv (DIF 2015), er der mange af foreningerne, der har flest mandlige medlemmer fx sejladsskoler (78,8 % mænd) i Dansk Sejlunion, sportsdykkere (79,3 % mænd) kano-kajak (57,6 % mænd), og rosport (54,3 % mænd). vandski og wakeboard (64,7 % mænd). Også surfing og jagt er mandsdominerede aktiviteter, så den kønsmæssige fordeling i indrapporteringen i Havfriluftsliv synes at afspejle disse grupper ret godt.

Tabel 1.5. Kønsfordelingen i Havfriluftsliv.dk

Køn	Antal personer	% af deltagere	Antal kortlægninger	% af kortlagte punkter
Kvinder	474	19,6 %	2112	26,5 %
Mænd	1944	80,4 %	5697	71,4 %
I alt	2418	100 %	7978	100 %

Aldersfordeling i den crowdsource-baserede undersøgelse

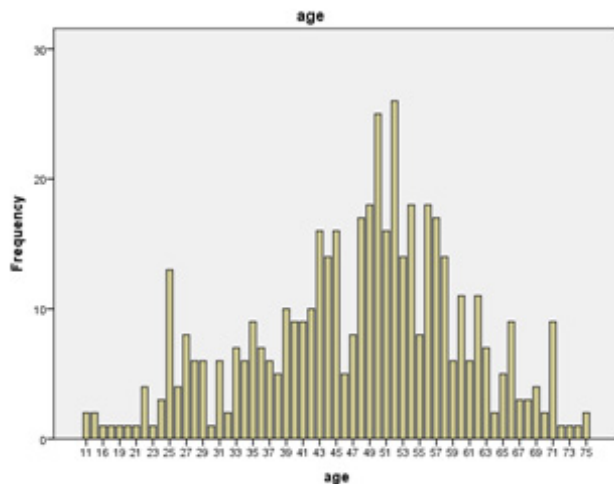
Hvis vi ser på aldersfordelingen blandt deltagerne i den crowd-sourcebaserede undersøgelse (figur 1.3) er der ret få helt unge, mens deltagelsen stiger og toppe omkring de 50 år, hvorefter den falder igen. Undersøgelsen har henvendt sig til alle (modsat panelundersøgelsen, hvor kun personer 18-80

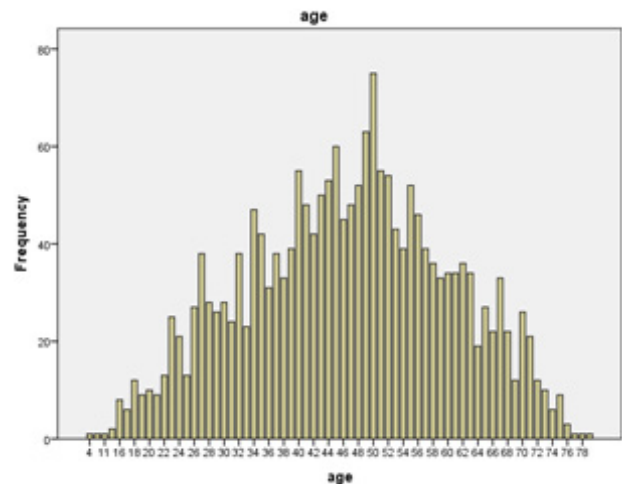
Figur 1.3. Aldersprofil for alle deltagerne i den crowdsource-baserede undersøgelse (n = 2418)

har indgået). Der er dog en ret bred aldersfordeling, som ikke tyder på, at det kun er en snæver aldersgruppe, der har deltaget. De ganske få deltagere under 18 år er bibeholdt i undersøgelsen.

Hvis vi ser på aldersfordelingen opdelt på køn (figur 1.4 og 1.5) er der også en stor spredning over forskellige aldersgrupper. Så selv om den crowd-source-baserede undersøgelse ikke er repræsentativ og har en overrepræsentation af mænd, er der en ret bred aldersprofil i inddateringerne også for begge køn.

Figur 1.4. Aldersprofil for kvinderne i undersøgelsen (n = 474)

Figur 1.5. Aldersprofil for mændene i undersøgelsen (n = 1944)

Aldersgrupperne i afrapporteringen

Vi har i projektets analyser og beskrivelser valgt at opdele aldersintervallet 18-80 år i fire grupper: Unge voksne (18-34 år), voksne (35-49 år), midaldrende (50-64 år) og ældre (65-80 år). Opdelingen er dels lavet ud fra den aldersopdeling, der er anvendt i dataindsamlingen inkl. den tilhørende vægtning, men vi har valgt en opdeling af aldersgruppen 50-80 i to grupper i to 15 års intervaller, hvilket matcher de to andre grupper. En anden væsentlig årsag er familielivscyklus, som omfatter at folk generelt har forskellige livssituationer på forskelligt stadie af deres liv, som påvirker deltagelse og præferencer m.m. i forhold til bl.a. friluftsliv. Vi er helt klar over, at den 'moderne' familielivscyklus er langt mere kompleks end disse grupper, at nogle er singler hele livet, at nogen får børn i flere runder, mens andre ikke får børn osv. Så dette er en generel opdeling.

De **unge voksne (18-34 år)** er relativt frie af familieforpligtigelser, er fysisk stærke og bruger i nogen grad friluftaktiviteter som bidrag til at skabe deres egen identitet. Mange er under uddannelse eller er nye på arbejdsmarkedet, hvilket giver begrænsede økonomiske ressourcer, men der er tidsmæssigt en relativ stor fleksibilitet til at deltage i bl.a. vandfriluftsliv.

Gruppen af **voksne (35-49 år)** har i højere grad familieforpligtigelser og børn, hvilket ofte kan ændre deres vandaktiviteter hen mod mere rolige og børnevenlige aktiviteter. Egne behov sættes i nogen grad til side pga. arbejde og familieforpligtigelser m.m. Der er ofte tidsmæssigt og til dels økonomisk begrænsede ressourcer

Når folk bliver **midaldrende (50-65 år)**, er eventuelle børn ofte ved at være mere uafhængige, og der bliver igen plads til at dyrke mere individuelle aktiviteter, som måske vandfriluftaktiviteter, der blev sat på stand-by pga. familiebehov. Men ofte er fysikken ikke, hvad den var engang. Gruppen er stadig på arbejdsmarkedet, hvilket begrænser fritiden, men har ofte de nu flere økonomiske ressourcer, end da de var unge, og når børnene flytter hjemmefra får disse 'empty-nesters' også mere tid til at engagere sig i bl.a. vandorienteret friluftsliv.

Ældregruppen (65-80 år) er overvejende gået på pension og har dermed fået langt mere tid og måske også behov for at redefinere deres tredje alder gennem forskellige aktiviteter herunder vandorienterede friluftaktiviteter. Men de, har til gengæld færre økonomiske ressourcer til rådighed. Dalende fysik og helbred begynder også at spille en større rolle i forhold til deltagelsen i aktiviteter som fx vandfriluftsliv.

Lokale friluftsudøvere og turister

Begge undersøgelser omfatter frilftsaktiviteter i Danmark inden for det seneste år. Men vi vil gerne se lidt på, om det er noget deltagerne deltager i hjemmefra dvs. det lokale 'hverdagsfriluftsliv' eller om det er noget de gør på ture væk fra hjemmet – dvs. på endagsture eller ophold med overnatninger væk fra deres almindelige hverdagsområde. Herved bliver de nemlig teknisk set 'turister' ifølge de klassifikationer, der anvendes inden for turismestatistik (se fx VisitDenmark 2017). Eksempelvis er man også turist, når man overnatter hos familie og venner uden for lokalområdet eller bruger sit eget feriehus, men dette betegnes dog som ikke-kommerciel turisme. Den kommercielle turisme er de typer af overnatninger, der betales for fx på hotel, vandrerhjem, campingplads, lejet feriehus eller lystbåd.

Bl.a. vil vi gerne se på, om deres aktivitetsmønstre er forskellige i forhold til, at de er enten 'hverdagsfriluftsudøvere' eller 'turister'.

Deltagerne kan overordnet opdeles i fire grupper:

- **Lokale friluftsudøvere:** lokale beboere, der deltager i vandfrilftsaktiviteter i deres nærområde og overnatter hjemme.
- **Dagsudflugter/endagsturister:** lokale beboere der overnatter hjemme, men tager på dagsudflugter uden for deres nærområde, hvor de dyrker vandfrilftsaktiviteter.
- **Ikke-kommercielle turister,** der overnatter uden for deres nærområde og fx besøger venner og familie eller bor i eget eller lånt feriehus.
- **Kommercielle turister** overnatter i faciliteter som hoteller, feriecentre, lejede feriehuse, campingpladser m.m. hvor der sker en registrering af overnatningerne til Danmarks Statistik.

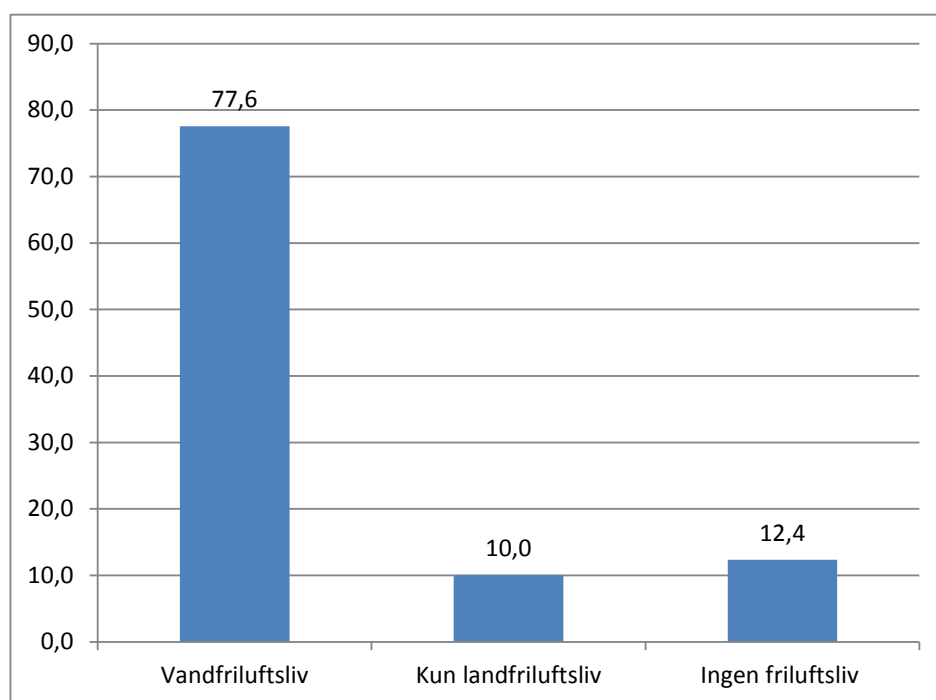
I analyserne lægger vi dog de fire grupper sammen til to hovedgrupper af 'hverdagsfriluftsudøvere' (lokale friluftsudøvere og dagsudflugter/endagsturister) og 'turister' (Ikke-kommercielle turister og kommercielle turister).

Hovedresultater

Deltagelsen i vandorienteret friluftsliv

Deltagelsen i vandorienteret friluftsliv i den voksne befolkning

Den nationale repræsentative undersøgelse viser, at vand spiller en stor rolle for friluftslivet i Danmark. Som det ses på figur 1.6 har 87,6 % af den voksne befolkning deltaget i friluftsliv inden for det seneste år i Danmark. Over tre-fjerdedele (77,6 %) har deltaget i vandorienterede aktiviteter (og evt. også landfriluftsliv, men dette indgår ikke i undersøgelsen), 10 % har kun deltaget i landfriluftsliv uden tilknytning til vand, mens 12,4 % ikke har deltaget i nogen form for friluftsliv inden for det seneste år i Danmark.

Figur 1.6. Andelen (i %) af den voksne befolkning (18-80 år), der har deltaget i vandorienteret friluftsliv (samt evt. landfriluftsliv), kun dyrket landfriluftsliv eller slet ikke dyrket friluftsliv inden for det seneste år i Danmark (n = 10.291).

Med tilknytning til vand forstår vi, at vand indgår som en del af oplevelsen enten aktivt gennem forskellige vandsportsaktiviteter, eller mere passivt ved at vand er en del af oplevelsen - fx ture og ophold ved vandet, hvor man nyder udsigten over vandet og den friske havluft.

Gruppen på 12,4 %, der ikke har dyrket nogen form for friluftaktiviteter inden for det seneste år i Danmark, svarer ret godt til den andel af ikke-del-

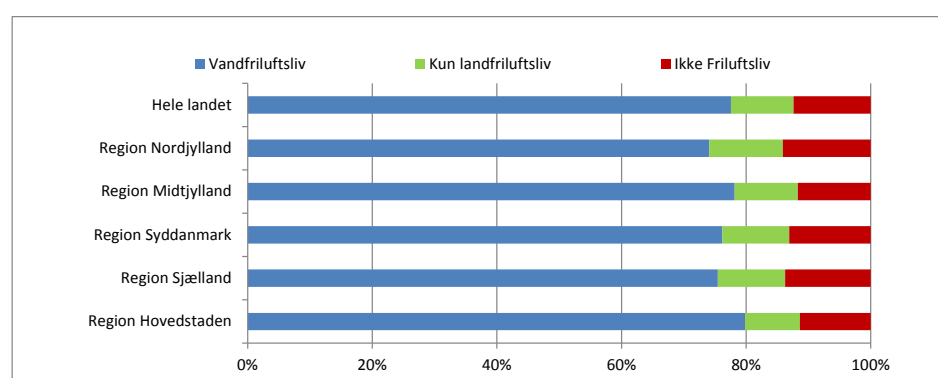
tagere, som er fundet i andre nationale friluftslivs-undersøgelser på 12 % ikke-besøgende i skove indenfor det seneste år i 2008 (Jensen 2012), mens 9 % af den voksne danske befolkning ikke havde været på tur i naturen/landskabet inden for det seneste år i 2008 (Jensen 2014).

Igennem hele rapporten har vi valgt at præsentere deltagelse m.m. i de forskellige vandorienterede friluft aktiviteter som en andel af hele den voksne befolkning (inklusive landfriluftslivsudøvere og ikke-friluftslivsudøvere). Herved undgår vi at overvurdere fx andelen i %, der dyrker de forskellige aktiviteter.

Regionale forskelle i deltagelsen i blåt friluftsliv

Der er nogle mindre regionale forskelle i deltagelsen i henholdsvis vandorienteret friluftsliv, kun landfriluftsliv og ikke-friluftsliv (figur 1.7). Region Hovedstaden ligger med 79,8 % vandfriluftsliv lidt over landsgennemsnittet er på 77,6 % og det samme gælder region Midtjylland (78,1 %), mens de øvrige regioner ligger lidt under gennemsnittet – især region Nordjylland (74,1 % vandfriluftsliv). Region Hovedstaden har færrest, der kun dyrker landfriluftsliv (8,7 %) mens andelen er størst (11,8 %) i Nordjylland. Der er på landsplan 12,4 %, der ikke har deltaget i nogen form for friluftsliv inden for det seneste år. Dette varierer fra flest i region Nordjylland (14,1 %) til færrest i region Hovedstaden (11,4 %) og Midtjylland (11,7 %).

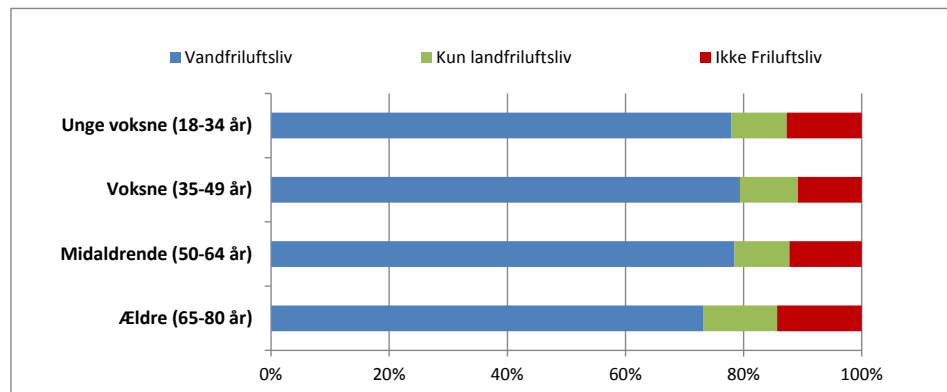
Det er umiddelbart lidt overraskende, at der er en lidt højere deltagelse i vandorienteret friluftsliv i region Midtjylland, hvor der er relativt langt til vand. Vi vurderer dog, at forskellene kan skyldes befolkningssammensætningen med de to største byer placeret ved kyster i de regioner, hvor der er størst deltagelse. Dette giver mange mennesker og en del unge pga., at det er studiebyer.

Figur 1.7. Deltagelsen i vandorienteret friluftsliv, kun landfriluftsliv og ikke-friluftsliv opdelt på regioner samt for landet som helhed (n = 10.291).

Deltagelsen i forhold til aldersgrupper

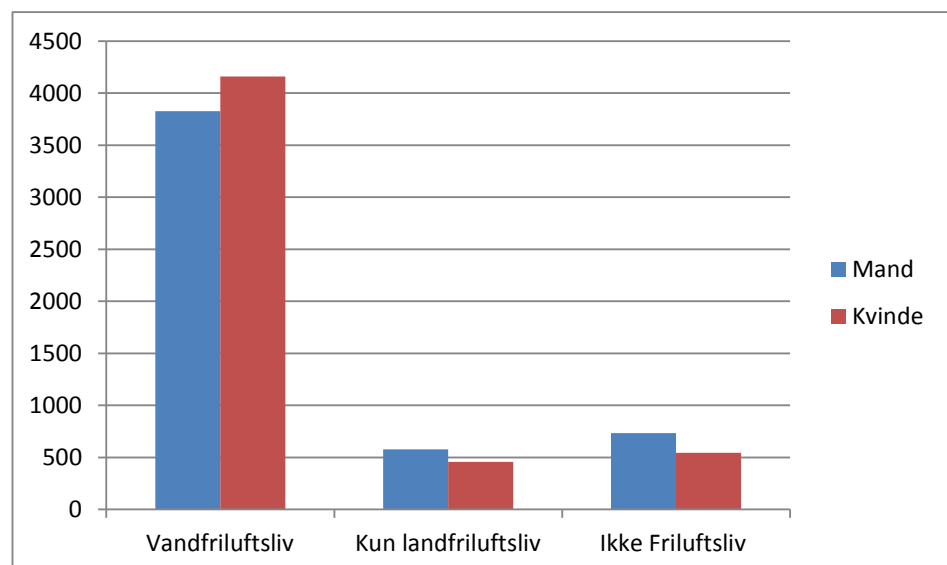
Ser vi på aldersgrupperne (figur 1.8), er der lidt færre deltagere i vandorienteret friluftsliv i gruppen af ældre og lidt flere ældre, der ikke har deltaget i friluftsliv inden for det seneste år i Danmark. Det er forventeligt, at der sker en nedgang i deltagelsen i friluftsliv med alderen, men det er ikke nogen særlig stort nedgang. Som det vil fremgå af de uddybende afsnit om aktiviteterne, sker der imidlertid med alderen nogle forskydninger væk fra særligt fysisk krævende aktiviteter og hen mod mere rolige aktiviteter som en gåtur o. lign.

Figur 1.8. Aldersforskelle i deltagelsen i vandfriluftsliv, kun landsfriluftsliv og ikke-friluftsliv (n = 10.291).

Deltagelsen i forhold til køn

Som det ses på figur 1.9, er der lidt flere kvinder end mænd, der deltager i vandorienteret friluftsliv. Derimod er der lidt flere mænd end kvinder, der kun dyrker landfriluftsliv og ligeledes flere mænd end kvinder, der ikke dyrker friluftsliv. Som det beskrives senere, er der store kønsforskelle på deltagelsen i de enkelte aktiviteter og hovedgrupper. En mulig forklaring på den samlet set højere deltagelse i vandorienteret friluftsliv blandt kvinder er, at deltagelsen i store hovedgrupper af aktiviteter som bl.a. ture og ophold langs vand, har en højere deltagelse af kvinder. Men dette forklarer dog ikke hvorfor flere mænd end kvinder ikke dyrker nogen form for friluftsliv.

Figur 1.9. Kønsforskelle i deltagelsen i vandfriluftsliv, kun landsfriluftsliv og ikke-friluftsliv (n = 10.291).

Det samlede antallet af naturbesøg indgår ikke i undersøgelsen

Undersøgelsen indeholder ikke opgørelser over det samlede antal af naturbesøg og afspejler ikke en procentvis fordeling mellem land og vandaktiviteter, idet de mange, der dyrker vandorienteret friluftsliv, sandsynligvis også deltager i mange landorienterede aktiviteter, som vi ikke har undersøgt. Vores fokus er på at opnå en dybere og detaljeret indsigt i vandorienterede friluftslivsaktiviteter, der omfatter mange forskellige og ofte små aktiviteter, der normalt falder ud af nationale undersøgelser. Vi undersøger ikke hvilke andre landorienterede aktiviteter som vandfriluftslivsudøvere deltager i. Men andre nationale undersøgelser kan give et fingerpeg om fordelingen mellem land- og vandorienterede naturbesøg.

Nationale friluftundersøgelser (Jensen 2014) viser, at der årligt er ca. 110 millioner besøg i naturen i Danmark i den voksne befolkning (16-78 år). På disse ture besøges forskellige naturtyper – ofte mere end én på hver tur. Der er årligt ca. 58 mio. besøg tilknyttet saltvand, hvoraf 43 mio. er besøg af strand/kyst og yderligere 15 mio. på havet. De ferske vande er også populære besøgsmaal med i alt 54 mio. besøg fordelt på søer (24 mio.), vandløb (18 mio.) og moser (12 mio.). Samlet set er de vandorienterede besøg på 112 mio. besøg årligt. De 'tørre' landområder som skove (70 mio.), mark (36 mio.), eng (22 mio.) og hede (7 mio.) har i alt 135 mio. besøgende årligt. Så de ikke-vandorienterede naturtyper er lidt mere besøgte (55 %) end de vandorienterede naturtyper (45 %), men dette kan variere med vejret, idet tal fra 1994, hvor sommeren var meget varm og solrig viste 25 % højere besøg af strande, kyster og havområder end den mere almindelige sommer i 2008 (Jensen 2014).

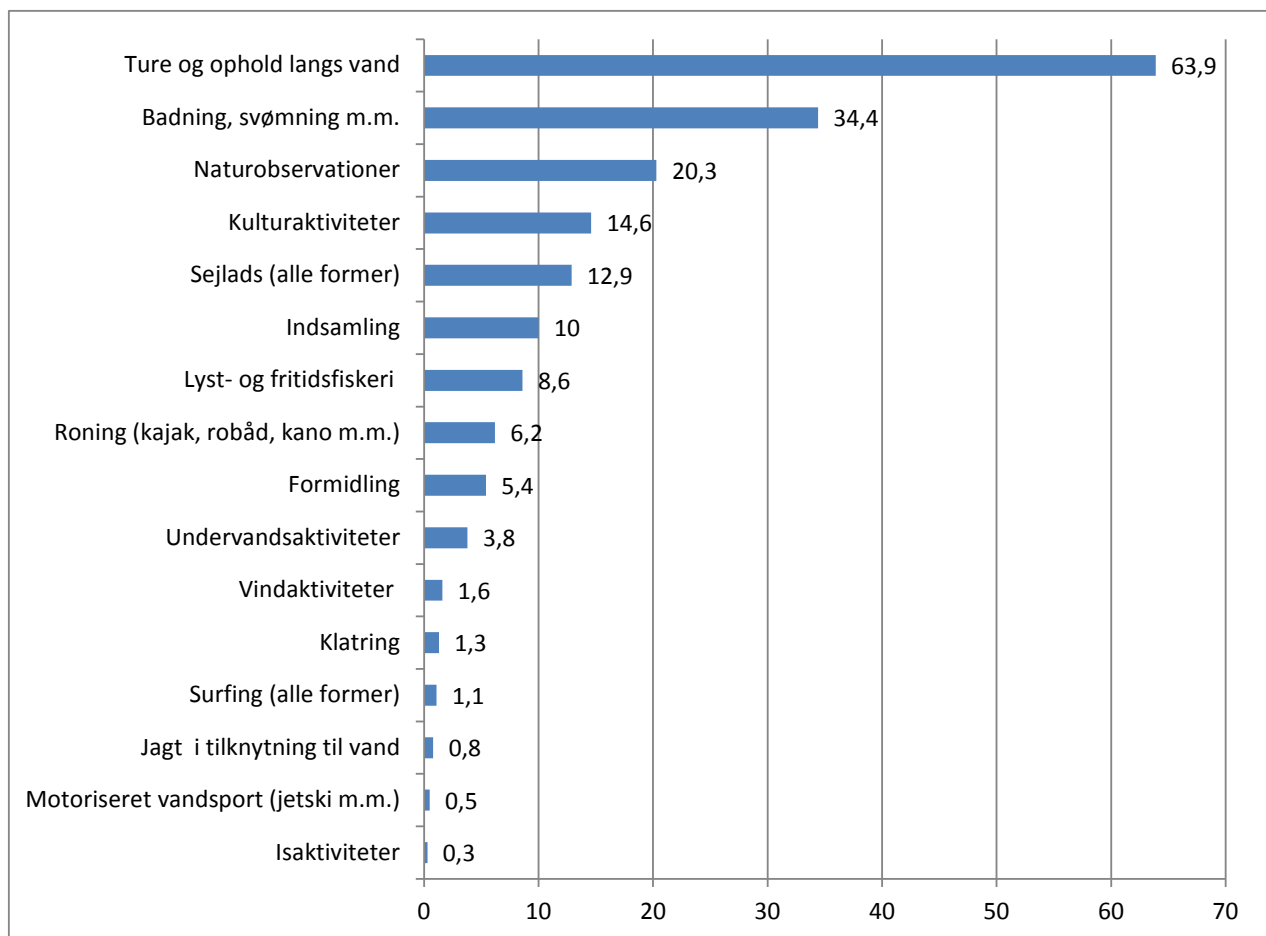

Foto: Berit Kaae, 2016

Deltagelse i forskellige vandorienterede friluftsskiviteter inden for seneste år

Undersøgelsen viser, at folk deltager i mange forskellige former for vandorienteret friluftsliv. Som det ses på figur 1.10, er den mest populære aktivitet ture og ophold langs vandet, som 63,9 % af befolkningen har deltaget i inden for det seneste år. Denne kategori indgår ikke i undersøgelsen af Havfriluftsliv, idet fokus her var på de aktiviteter folk laver i mere direkte tilknytning til havet.

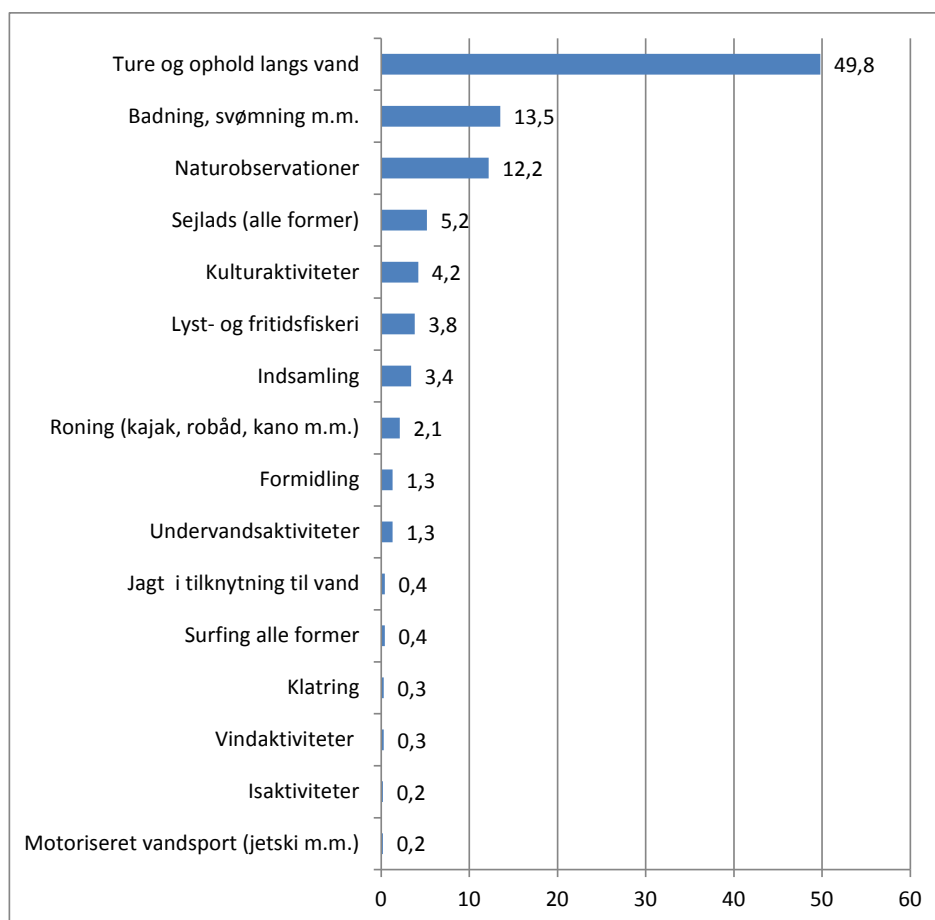
De største aktivitetsgrupper er: ture og ophold langs strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde (64 % af den voksne befolkning), badning, svømning, sopning m.m. (34 %), naturobservationer (20 %), kulturaktiviteter (fx havnefestivaler o. lign.) (15 %), sejlads - alle former (13 %), indsamling (fx rav, muslinger, fossiler osv.) (10 %), lyst- og fritidsfiskeri (alle former) (9 %), roning (kajak, robåd, kano m.m.) (6 %) og formidlingsaktiviteter (5 %) samt undervandsaktiviteter (dykning, snorkling m.m.) (4 %). Herudover er der en række meget små aktiviteter som luftaktiviteter (fx paragliding), surfing – alle former, klatring, jagt i tilknytning til vand, motoriseret vandsport (jetski m.m.) samt isaktiviteter (fx skøjteløb). Alle hovedaktiviteter og underaktiviteter beskrives uddybende senere i rapporten.

Figur 1.10. Andelen (%) af den voksne befolkning, som inden for det seneste år har deltaget i vandorienterede friluftslivsaktiviteter i Danmark. (Kilde: Panelundersøgelsen).

Aktiviteter på den seneste tur

Som det ses på figur 1.11, er det meget de samme aktiviteter, som folk har lavet på deres seneste tur – dog er ture og ophold klart dominerende med halvdelen af deltagerne (49,8

Figur 1.11. Vandorienterede friluftaktiviteter på den seneste tur (n = 7987)

Den væsentligste aktivitet på den seneste tur

Folk laver ofte flere forskellige aktiviteter på den samme tur, og for at kunne spørge ind til enkeltaktiviteter, blev deltagerne spurgt om, hvilken af aktiviteterne på deres seneste tur, der var den væsentligste. Disse er fordelt på alle de 92 forskellige aktiviteter, og viser herved, at det vandorienterede friluftsliv er meget forskelligartet. Nogle enkelte aktiviteter er lidt mere tilbøjelige til at være den vigtigste aktivitet. Hvis vi kun ser på gruppen af vandorienterede friluftsudøvere er den vigtigste aktivitet på seneste tur især gåture (37 %), hundeluftning (12 %), cykelture (6 %), løbeture (5 %), badning og svømning generelt (5 %), at se på vandet og den tilknyttede natur (3 %), solbadning (2,2 %), soppe/leg i vandet (2 %), sidde stille og spise/grille (2 %), tursejllads i sejlbåd (1,7 %), lystfiskeri fra bred/kyst (1,5 %), lege nær vand (1,3 %), fodre ænder (1,2 %) samt motorbådssejllads (1,1 %). Alle de øvrige aktiviteter er på 1 % og derunder. Som det ses, er det især ture og opholdsaktiviteter, der var de vigtigste på den seneste tur samt lidt bade- og sejlladsaktiviteter.

I rapportens del 2 bliver alle aktiviteterne uddybet inden for hver hovedkategori.

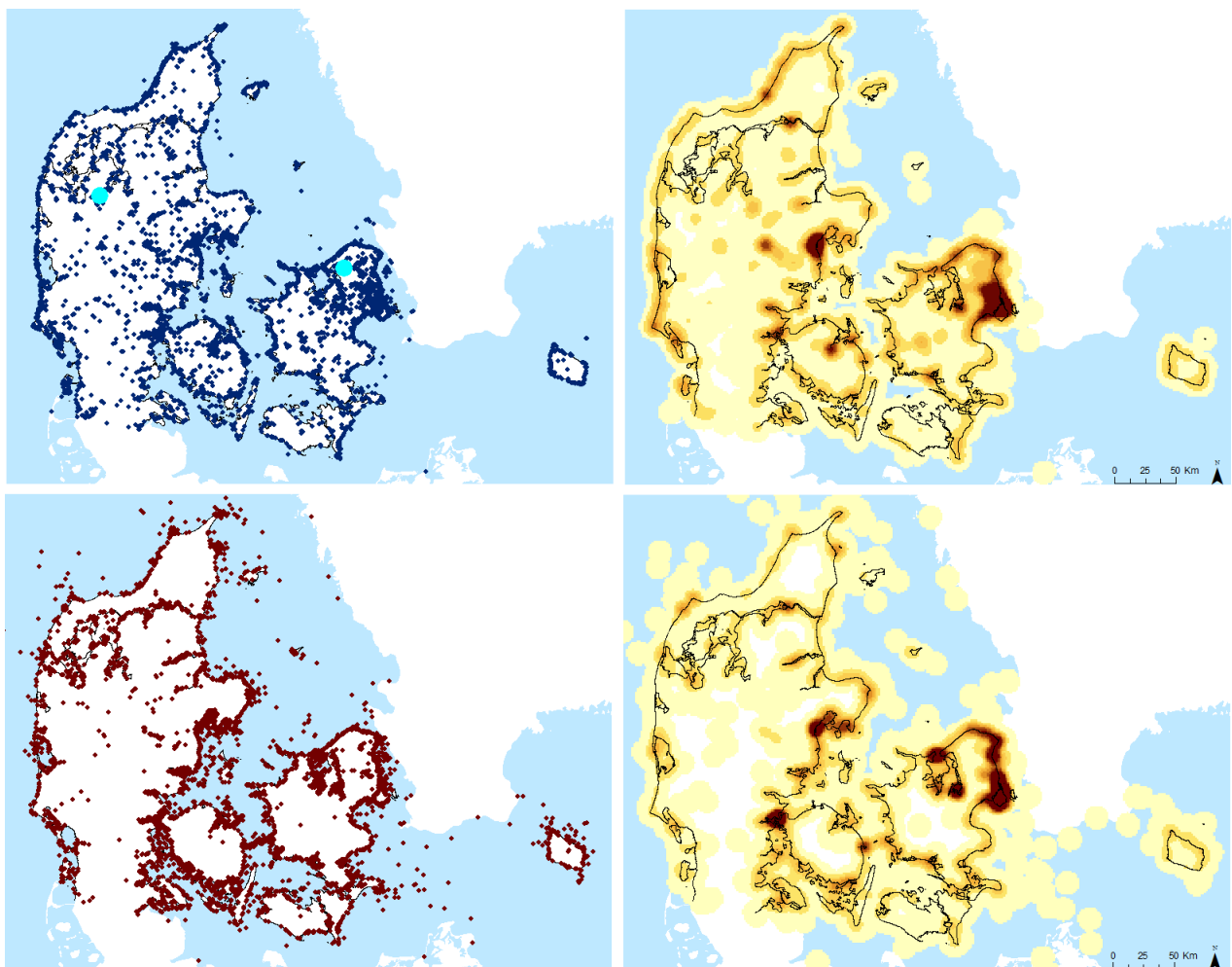
Den geografiske fordeling

Undersøgelsen af vandfriluftsliv er koblet til en geografisk kortlægning, der giver detaljeret information om, hvor aktiviteterne foregår, og dette kan fx kobles med antal besøg til en kortlægning af besøgsintensitet.

Den nationale repræsentative undersøgelse giver et overordnet billede af fordelingen, mens den crowd-source-baserede undersøgelse viser en kortlægning af bestemte grupper. Især var ellers små grupper som surfere og dykkere meget engagerede i kortlægningen, og deres indrapporteringer kan supplere kortlægningen for disse aktiviteter (se senere kapitel med enkeltaktiviteter).

Geografisk fordeling af alle kortlagte steder

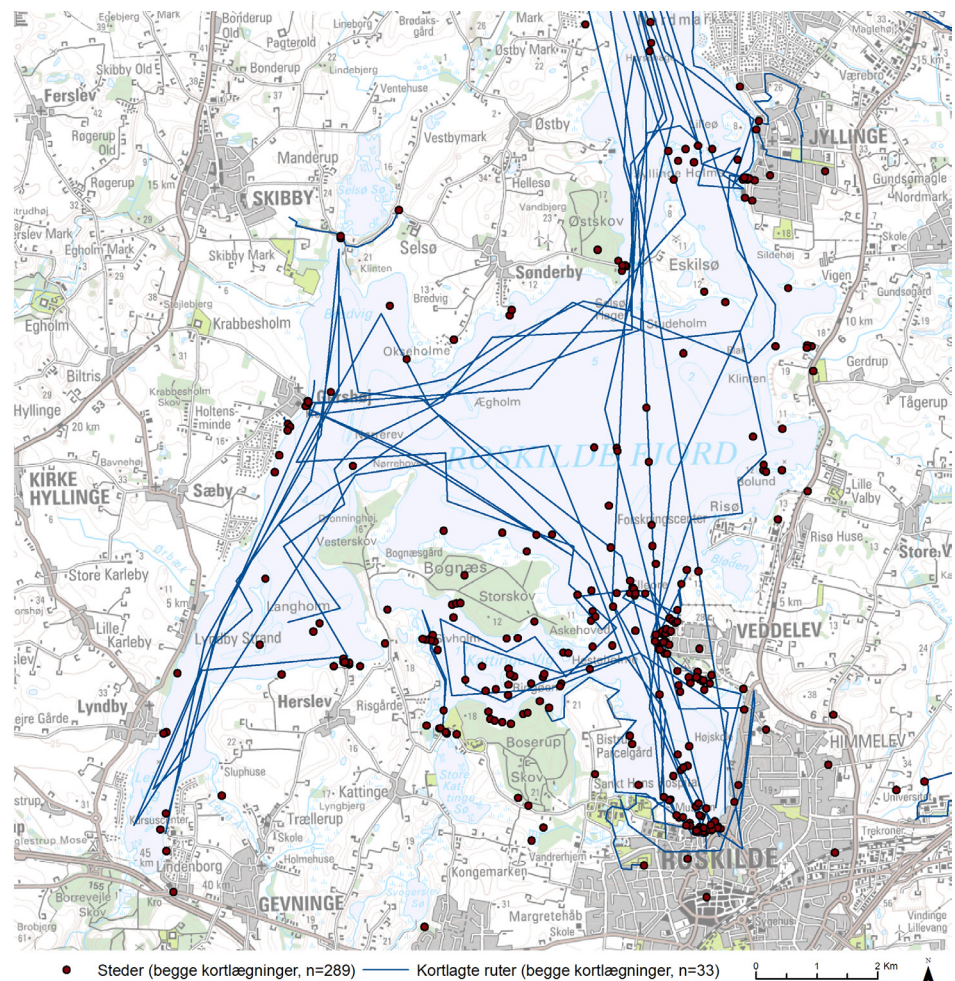
De 7.398 kortlagte lokaliteter for blå friluftaktiviteter samt 6.925 kortlagte aktivitetssteder fra panelundersøgelsen er illustreret i kort 1.1. Som det fremgår af kortene, indgår stort hele kyststrækningen i Danmark i brugernes kortlægning. Der er dog visse dele af kysten som er kortlagt mere hyppigt, og for at kunne se disse mønstre mere tydeligt er der foretaget en hotspot

Kort 1.1. Det samlede resultatet fra begge nationale kortlægninger. De to øverste kort viser resultatet fra den repræsentative panelundersøgelsen, mens de to nederste kort viser resultatet fra crowd-source kortlægningen via havfriluftsliv.dk. De kortlagte steder er vist som punkter til venstre (blå = panelundersøgelsen, rød = havfriluftsliv.dk). Til højre i form af en såkaldt hotspot visualisering, dvs. intensiteten og densiteten af kortlægningen (hotspot visualiseringerne er klassificerede ved hjælp af halve standardafvigelser, de bagvedliggende beregninger er foretaget vha kernel density med en søgeafstand på 10 km og en celledørrelse på 1,5 km).

visualisering af alle kortlagte steder i begge undersøgelser (se gule-røde kort nedenfor). Her bliver det mere tydeligt at det særligt er de bynære kyster og vandarealer samt sommerhuskysterne som er kortlagt hyppigt i begge undersøgelser.

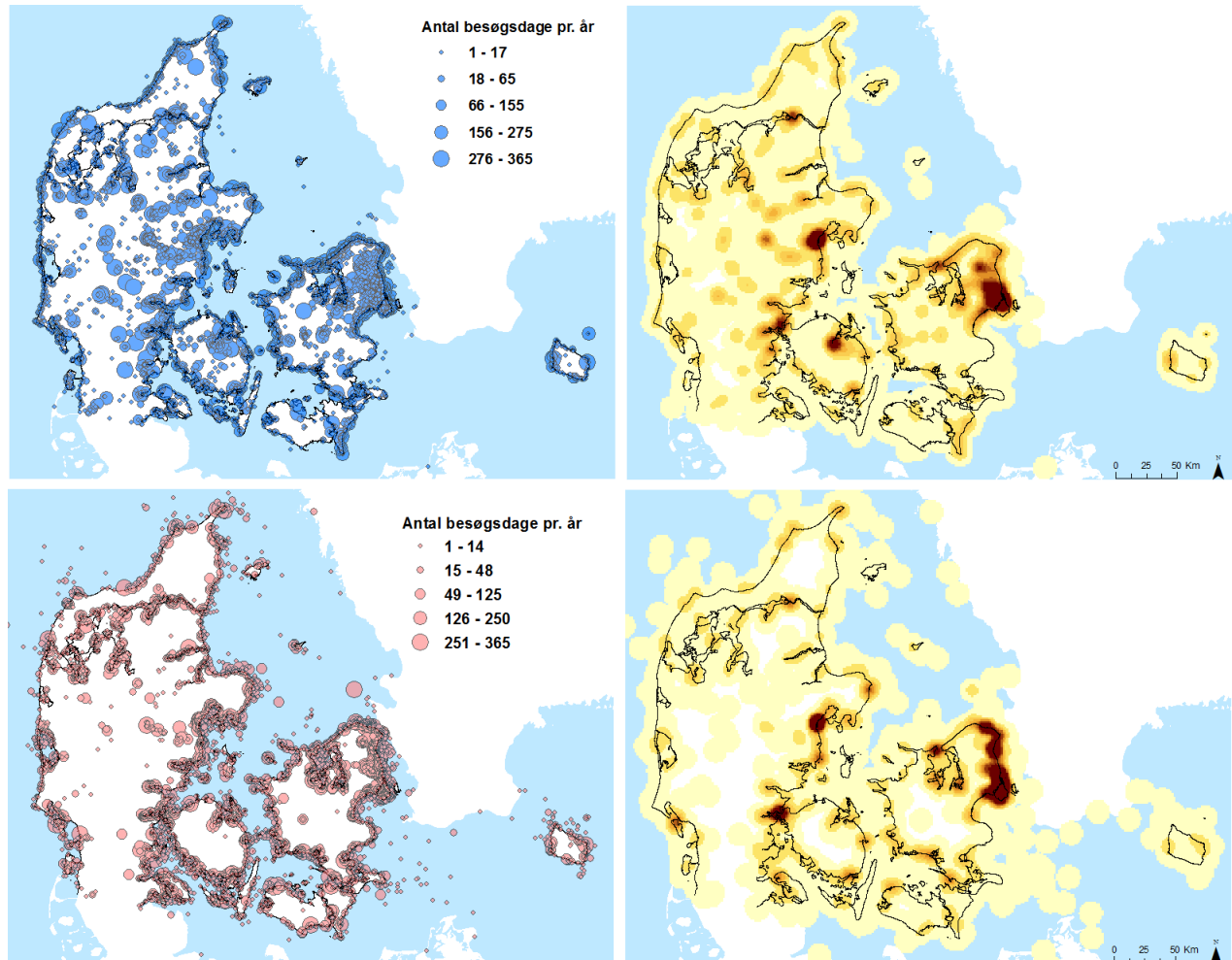
De mange kortlagte lokaliteter og ruter for blå friluftaktiviteter (over 16.000 steder samlet set) giver mulighed for et detaljeret indblik i geografien af det blå friluftsliv på helt ned på et mere lokalt niveau. Som et eksempel, viser kort 1.2 den samlede kortlægning i det sydlige Roskilde Fjord.

Kort 1.2. Eksempel på detaljegraden af kortlægningen af steder for blåt friluftsliv. Kortet er fra den sydlige del af Roskilde Fjord (fra Olafsson et al. 2016:16).

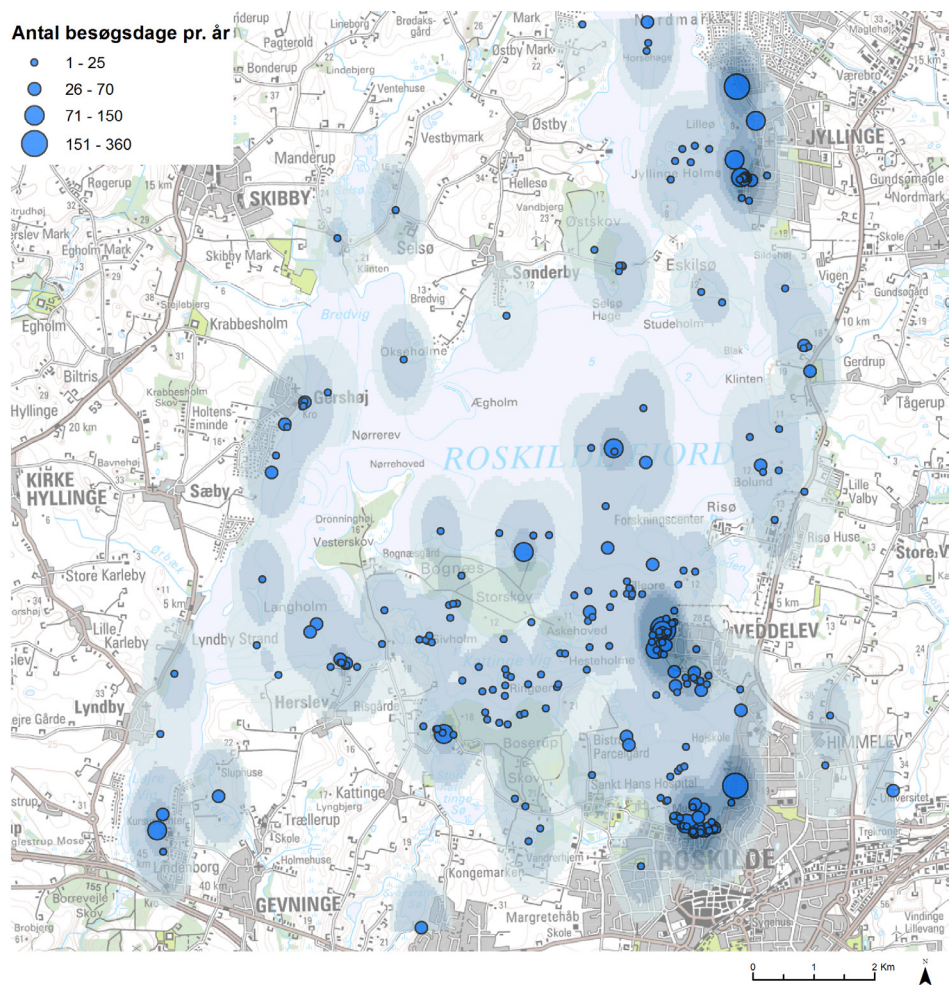
Kortlægning af brugsfrekvens (antal besøg pr år)

Deltagerne i de to undersøgelser blev også bedt om at vurdere hvor mange besøg de har på det kortlagte sted om året. Dette mål giver et indtryk af brugsfrekvensen, dvs. en fornemmelse af de mest og mindst besøgte steder for vandorienterede aktiviteter. Et højt antal besøg på det samme sted indikerer hverdagsbrug og derfor et tydeligere billede af det blå friluftsliv i et lokalt nærrecreativt perspektiv. Som det fremgår af kort 1.3, er det særligt vandområder i tilknytning til de større bysamfund som fremhæves som hotspots for blåt hverdagsfriluftsliv.

Kort 1.3. Angivet brugsfrekvens i form af anslået antal besøg pr. år på de kortlagte steder. De øverste to kort viser resultatet fra panelundersøgelsen, mens de to nederste kort viser resultatet fra havfriluftsliv.dk. Hotspot visualiseringerne er foretaget med udgangspunkt i antallet af besøg pr. år. Dvs. disse kort udtrykker tætheden af de kortlagte steder i forhold til antal årlige besøg.

Kort 1.4 viser et lokalt eksempel på kortlægningen af brugsfrekvensen fra den sydlige del af Roskilde Fjord. På kortet bliver det tydeligt hvordan brugen for alvor koncentrerer sig omkring lystbådhavnene i Roskilde, Veddelev, og Jyllinge. De tre lokale lystbådhavne virker som adgangsveje til forskellige blå friluftsaaktiviteter i Roskilde Fjord.

Kort 1.4. Eksempel på detaljegraden af den kortlagte brugsfrekvens. Kortet er fra den sydlige del af Roskilde Fjord (fra Olafsson et al. 2016:18).

Foto: Berit Kaae, 2016

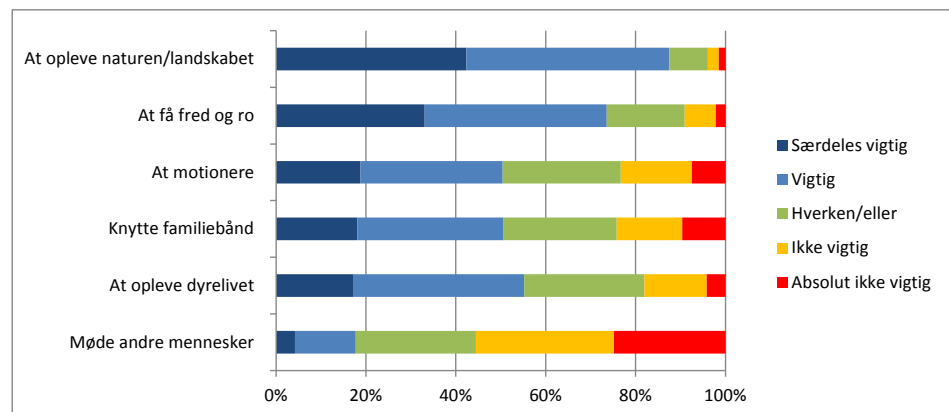
Motiver

Motiver for naturbesøg med deltagelse i vandorienteret friluftsliv

Flere nationale friluftundersøgelser (Jensen 1998, Skov-Petersen og Jensen 2008) har identificeret 5 hovedmotiver for at besøge naturen. Herudover viser forskellige undersøgelser (bl.a. Kaae & Møller Madsen 2003), at det 'at se på dyr' har en stor betydning. Det er derfor valgt at tage dyreagttagelse med som et motiv som supplement til de 5 hovedmotiver.

Deltagerne blev spurgt om, hvor vigtig hver af disse 6 forskellige årsager var for deres beslutning om deres besøg, da de senest var på besøg i naturen/landskabet (i og uden for byer) og udøvede friluftaktiviteter i tilknytning til vandområder.

Som det fremgår af figur 1.12, er hovedmotivet for naturbesøget med deltagelse i vandorienterede friluftaktiviteter især at opleve naturen/landskabet og at få fred og ro. Motion, familieband og oplevelse af dyrelivet var vigtig eller særdeles vigtig for omkring halvdelen, mens under hver femte havde det at møde andre mennesker, som et vigtigt motiv.

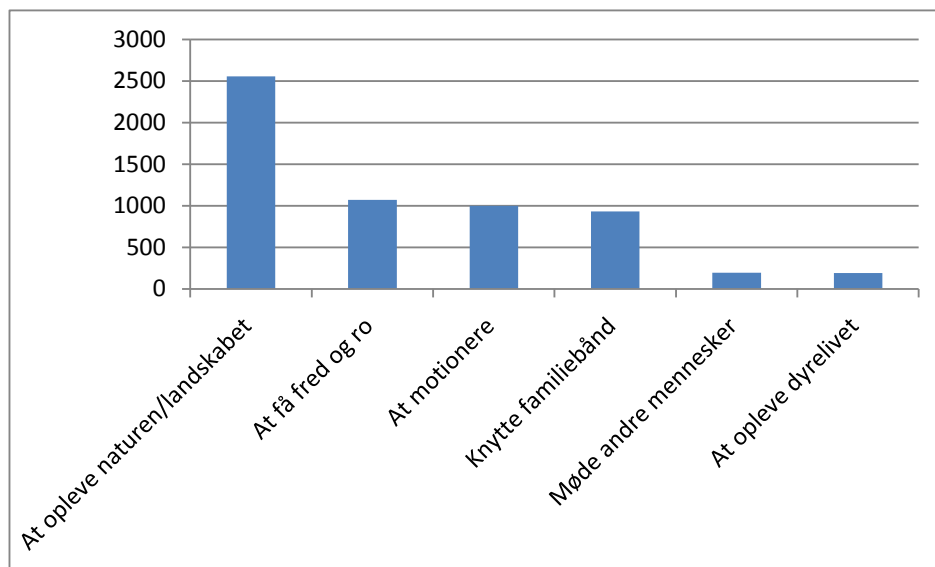
Figur 1.12. Vigtigheden af 6 motiver for deltagelse i vandfriluftaktiviteter (n = 5951)

Foto: Berit Kaae, 2016

Vigtigste motiver for naturbesøg med deltagelse i vandorienteret friluftsliv

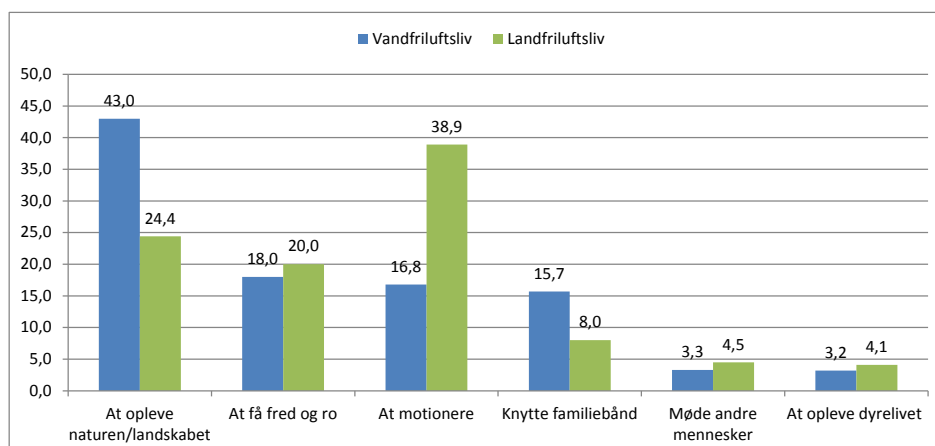
For at uddybe, blev deltagerne spurgt, hvilken af de seks årsager, der var den vigtigste for dem, på deres seneste tur, hvor de udøvede friluftaktiviteter i tilknytning til vandområder. Som det fremgår af figur 1.13 var det vigtigste motiv for vandfriluftsliv især at opleve naturen/landskabet (43 %). Det var i noget mindre grad vigtigst at få fred og ro (18 %), at motionere (16,8 %) eller at knytte familieband (15,7 %). Kun ret få havde det at møde nye mennesker (3,3 %) og at se på dyrelivet (3,2 %) som de vigtigste motiver for deres seneste besøg.

Figur 1.13. Vigtigste motiv for seneste besøg med deltagelse i vandorienterede friluftslivsaktiviteter (n = 5942).

Sammenligning mellem vand- og land-friluftsudøveres vigtigste motiver for naturbesøg

Som det fremgår af figur 1.14, er der væsentlige forskelle på de vigtigste motiver for det seneste naturbesøg blandt deltagerne i vandorienteret friluftsliv (som sandsynligvis også deltager i landorienterede friluftslivsaktiviteter, som ikke er undersøgt her) og gruppen, der kun deltager i landorienteret friluftsliv.

Figur 1.14. Det vigtigste motiv for naturbesøg på seneste tur blandt henholdsvis vandorienterede friluftslivsudøvere og gruppen der kun dyrker landfriluftsliv.

Oplevelse af naturen/landskabet er lang væsentligere for udøverne af vandorienteret friluftsliv end for gruppen, der kun deltager i landorienteret friluftsliv. Modsat er motion et langt væsentligere motiv for gruppen, der kun deltager i landorienteret friluftsliv, end dem der deltager i vandorienteret friluftsliv. Styrkelse af familieband er også et større motiv blandt vandorienterede friluftsudøvere, end blandt landfriluftsudøvere. Derimod har begge grupper en ret ens vurdering af betydningen af fred og ro, at møde andre mennesker og at opleve dyrelivet som motiver for deres aktiviteter. En mulig forklaring på forskellene kan evt. være, at gruppen der er meget motiveret af motion (fx deltager i løbeture, gåture med hunden osv.) i højere grad deltager i disse tæt på hjemmet, mens dem, der er meget motiveret af naturoplevelser, i højere grad tager længere væk og opsøger naturområder, der ofte indeholder vandelementer.

Erfaring med aktiviteten og organisering

For at få en dybere indsigt i erfaringer og organisering blev deltagerne i vandorienteret friluftsliv spurgt om deres erfaringer med den vigtigste aktivitet på seneste tur i form af års udøvelse, i hvilken alder de startede aktiviteten, hvordan de blev inspireret til at starte aktiviteten, hvordan de selv vurderer deres kompetencer inden for aktiviteten, og hvordan deres aktivitet er organiseret.

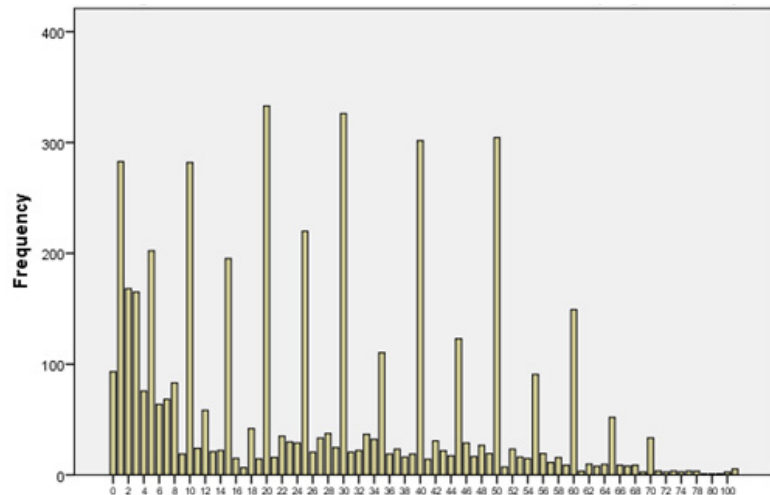
Der var dog en række aktiviteter, som det ikke gav mening at inddrage, og derfor indgår følgende ikke: hundeluftning, fodring af ænder, sidde stille og spise/grille, solbadning, lege ved vand/kyst, soppe/leg i vandet, krydstogtskib, besøg på vandorienteret besøgscenter (fx akvarium, muslingefarm, søfart, kystkultur o. lign.) samt kulturaktiviteter som havnefest, Sankt Hansbål ved hav, fjord, sø, å o. lign, madfestival o. lign. knyttet til produkter fra hav, fjord, sø, å o. lign. (fx Skaldyrsfestival), besøg på bådrestaurant/café samt besøg af bådteater eller lign.

Foto: Berit Kaae, 2016

Erfaring i form af antal års udøvelse

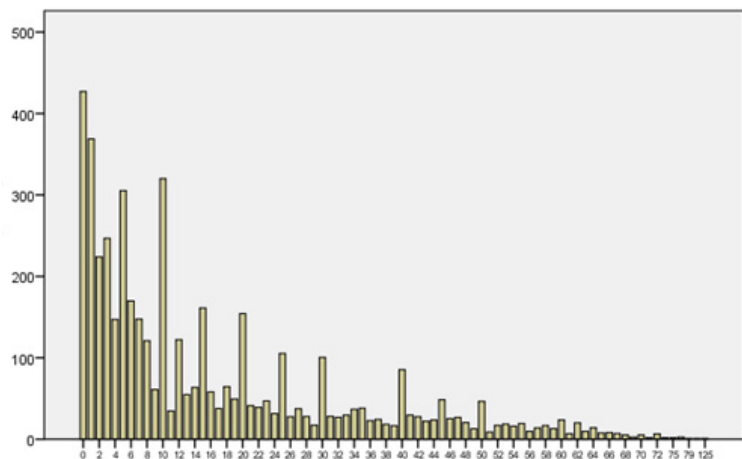
Deltagerne blev spurgt om, i hvor mange år de har udøvet denne vandfriluftsaktivitet (dvs. den væsentligste for deres seneste tur undtagen de ovennævnte). Som det ses på figur 1.15, er der en relativt stor del, der har ret få års erfaring og herefter en faldende tendens, men samlet er der en stor spredning i forhold til års erfaring med aktiviteterne. Det skal dog bemærkes, at de vigtigste aktiviteter på seneste tur i høj grad omfatter ture og opholdsaktiviteter.

Figur 1.15. Erfaring med vandorienteret friluftsaktivitet i form af antal års udøvelse ($n = 4740$).

Erfaring mht. den alder de startede på aktiviteten

For de samme aktiviteter, blev deltagerne spurgt om, hvor gamle de var, da de første gang prøvede denne vandorienterede friluftsaktivitet. Som det ses på figur 1.16, starter rigtig mange deres aktiviteter som helt små, og tendensen er faldende med årene. Igen skal det understreges, at de vigtigste aktiviteter på seneste tur i høj grad omfatter ture og opholdsaktiviteter, der er ret hverdagsagtige og generelt læres i en ung alder. Spredningen på de mange andre vandorienterede friluftsaktiviteter er meget stor, og det er derfor vanskeligt at drage præcise konklusioner om, i hvilken alder hver af disse aktiviteter starter. Yderligere undersøgelser af de enkelte typer af aktiviteter vil være nødvendige for at få dybere indsigt i hele socialiseringen og erfaringsopbygningen for aktiviteterne.

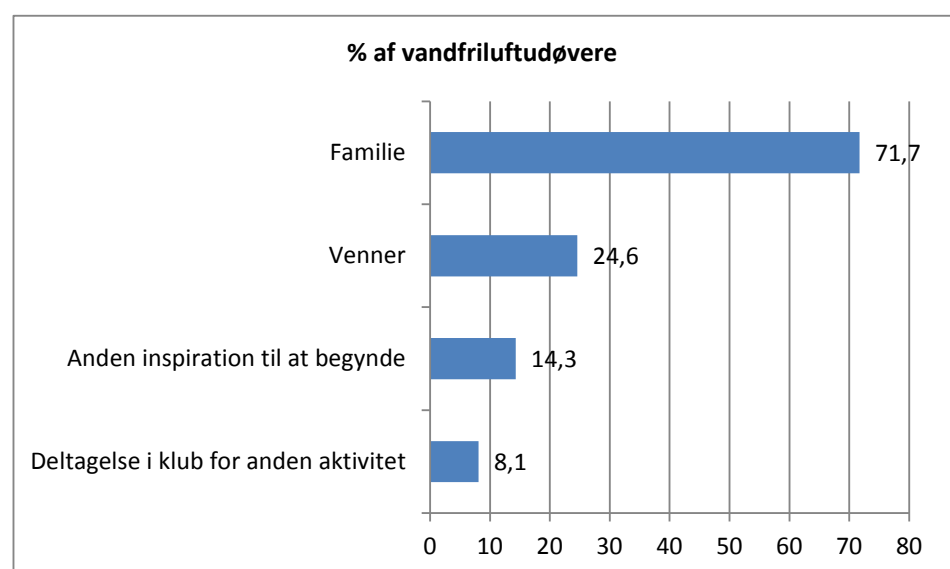

Figur 1.16. Erfaring med vandorienteret aktivitet i form af den alder de først prøvede denne vandfriluftsaktivitet (n = 4680).

Socialisering til deltagelse i aktiviteten

For de samme aktiviteter, blev deltagerne spurgt om, hvem der inspirerede dem til at begynde denne vandorienterede friluftslivsaktivitet.

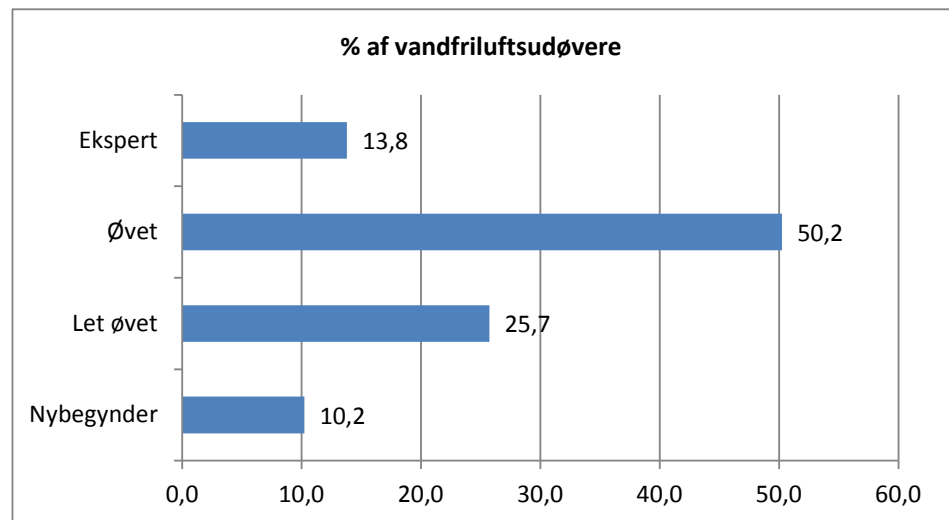
Som det fremgår af figur 1.17, er det især familien, der bidrager som inspiration til at folk begynder på en vandorienteret friluftslivsaktivitet, mens omkring en fjerdedel inspireres af venner. Deltagelse i klub for en anden aktivitet er en ret lille inspiration (8 %), men viser at der er en vis udveksling og inspiration fra andre aktiviteter til at begynde nye vandorienterede aktiviteter. Listen over 'anden inspiration' til at begynde vandorienterede aktiviteter er meget omfattende og ret specifik for hver type af aktivitet, så den vil ikke blive uddybet her.

Figur 1.17. Hvem der inspirerede deltagerne til at begynde deres vandorienterede friluftslivsaktivitet i %. Det var muligt at angive flere inspirationskilder (n = 4654).

Erfaring i form af selv vurderet kompetenceniveau i aktiviteten

Deltagerne spurgt om, de inden for deres vandfriluftsaktivitet, vil betegne sig selv som nybegynder, let øvet, øvet, eller ekspert. Som det fremgår af figur 1.18, betegner de fleste sig som øvede og let øvede, mens der er færre, der betegner sig som ekspert eller nybegynder. Men de 10 % nybegyndere, kunne dog tyde på, at der er en relativt stor dynamik, hvor mange afprøver forskellige vandfriluftsaktiviteter. Det vil dog være relevant at se dette for de forskellige typer af aktiviteter og sammenligne med fx hvor mange år de har dyrket aktiviteten og i hvilken alder de er startet.

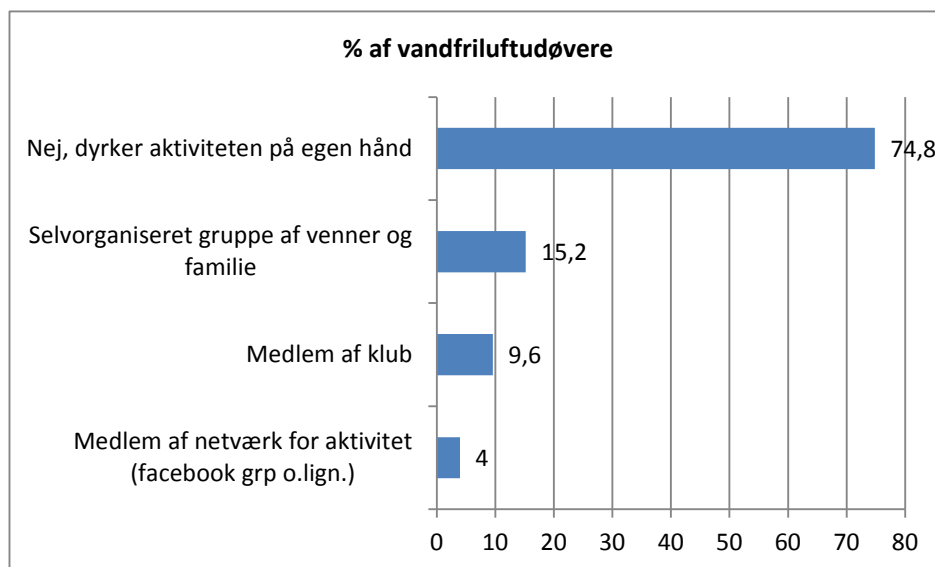
Figur 1.18. Selv vurderet kompetenceniveau i udøvelsen af vandfriluftsaktiviteter. (n= 4636).

Foto: Niels Blok

Organisering

Deltagerne blev spurgt om, de er medlem af en klub eller andet netværk for deres vandfriluftsaktivitet (de samme aktiviteter som nævnes indledningsvis indgik ikke). Som det fremgår af figur 1.19 dyrker langt de fleste aktiviteterne på egen hånd (74,8 %), mens 15,2 % er med i en selvorganiseret gruppe af venner og familie, der deltager i aktiviteten sammen med dem. Kun knap hver tiende (9,6 %) var med i en klub for deres aktivitet, mens 4 % var med i et netværk for aktiviteten (fx en facebook gruppe eller lign.).

Figur 1.19. Klubtilknytning blandt udøvere af vandfriluftsaktiviteter. (n= 4627).

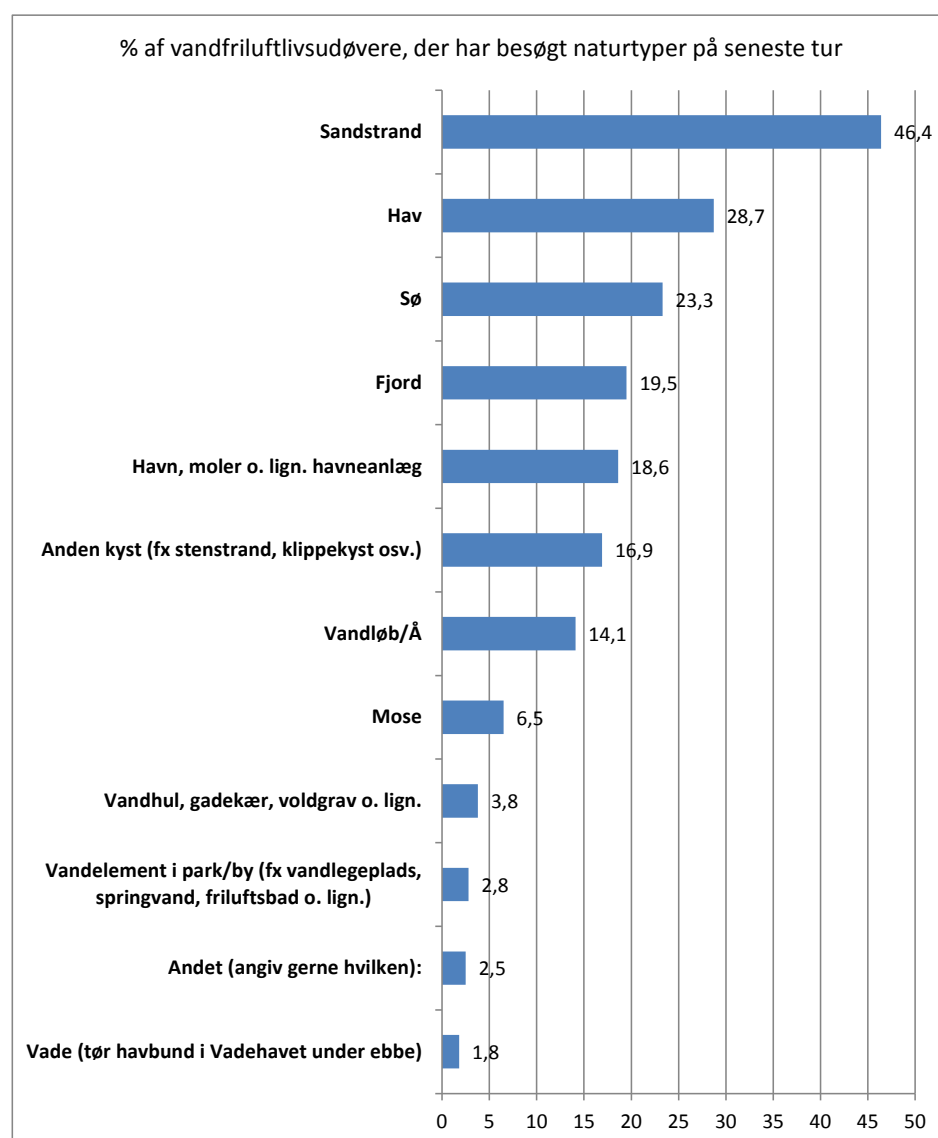
Dette viser overordnet, at rigtig mange vandorienterede friluftsaktiviteter foregår uden for klubregi og dermed betegnes som uorganiseret friluftsliv (86 %), mens kun omkring 14 procent er organiseret i enten klubber (10 %) eller gennem 'virtuelle klubber' (4 %) i form af netværk for aktiviteten på sociale medier som facebook m.m. Organiseringen vil dog være meget forskelligt for hver aktivitet, da nogle let organiseres på egen hånd, mens andre har brug for stort og dyrt udstyr samt andre deltagere (fx baglænsroning, hvor en robåd koster omkring 100.000 kr., er for stor til at komme på taget af en bil og skal have et vist antal ombord).

Stedernes betydning

Der findes mange forskellige typer af vandområder i Danmark, og undersøgelsen dækker bredt fra hav, kyst og havneanlæg (fx moler m.m.) over forskellige ferske vande til vandelementer i byens parker o.lign. Vi forsøger endvidere at få indsigt i folks tilknytning til forskellige steder, og hvilken rolle stedet spiller i forhold til selve aktiviteten og sociale relationer.

Typer af vandområder besøgt på seneste tur

Alle deltagere i vandorienteret friluftsliv blev spurgt om, hvilke typer vandområder de besøgte på deres seneste tur, hvor de udøvede aktiviteten. Besøg kunne omfatte flere forskellige naturtyper på samme tur. Som det fremgår af figur 1.20, var de mest besøgte naturtyper især sandstrande (46,4 %), men mange besøgte også havet (28,7 %), søer (23,3 %), fjorde (19,5 %), havne, moler o. lign. havneanlæg (18,6 %) samt andre typer af kyster (16,9 %) mens 14,1 % besøgte vandløb/å. Derimod var der ikke så mange der besøgte moser (6,5 %), vandhuller, gadekær, voldgrave og lignende (3,8 %), vandelementer i park/by (fx vandlegeplads, springvand, friluftsbad o. lign.) (2,8 %), vade (1,8 %) eller andet (2,5 %).

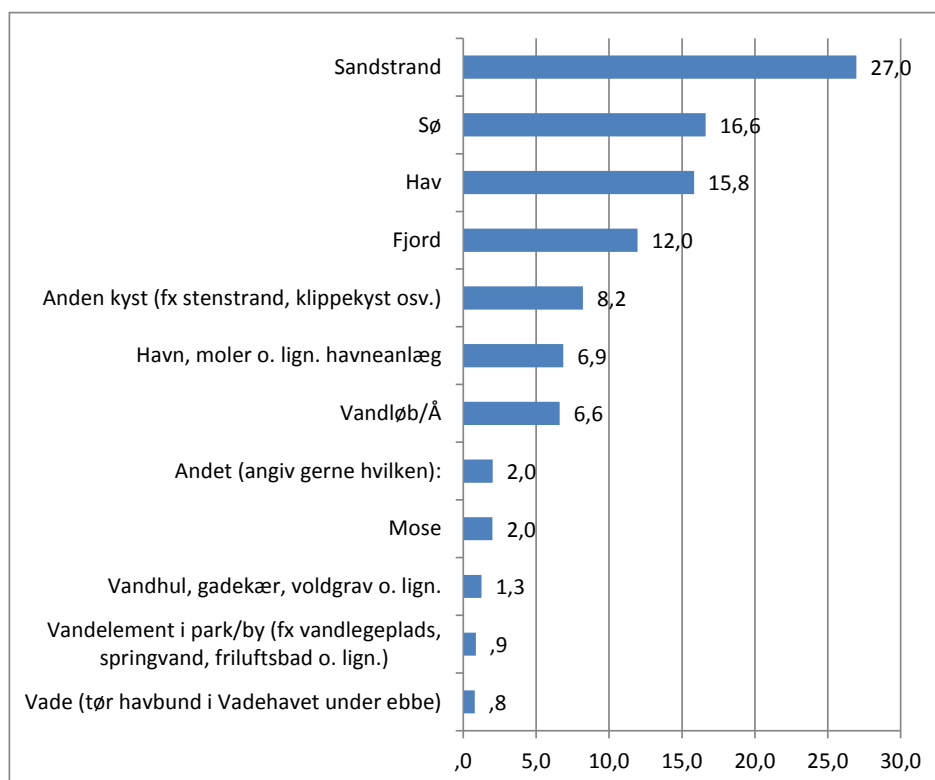

Figur 1.20. Typer vandområder vandfriluftslivsudøverne besøgte på deres seneste tur (n=6073).

Væsentligste type af vandområde besøgt på seneste tur

For at præcisere, blev alle deltagere spurgt om, hvilket af de besøgte vandområder, der var det væsentligste mål for deres seneste tur. Som det fremgår af figur 1.21, var det væsentligste mål især sandstrande (27 %), efterfulgt af søer (16,6 %), hav (15,8 %), fjord (12 %), anden kyst (8,2 %), havne, moler o. lign. havneanlæg (6,9 %) samt vandløb/å (6,6 %).

Det er således de samme syv naturtyper, der er det væsentligste mål, selvom der er små forskudninger i rækkefølgen i forhold til de besøgte naturtyper.

Figur 1.21. Hvilket af de besøgte vandområder var det væsentligste mål for vandfriluftslivsudøveres seneste tur. (n = 6054).

Foto: Niels Blok

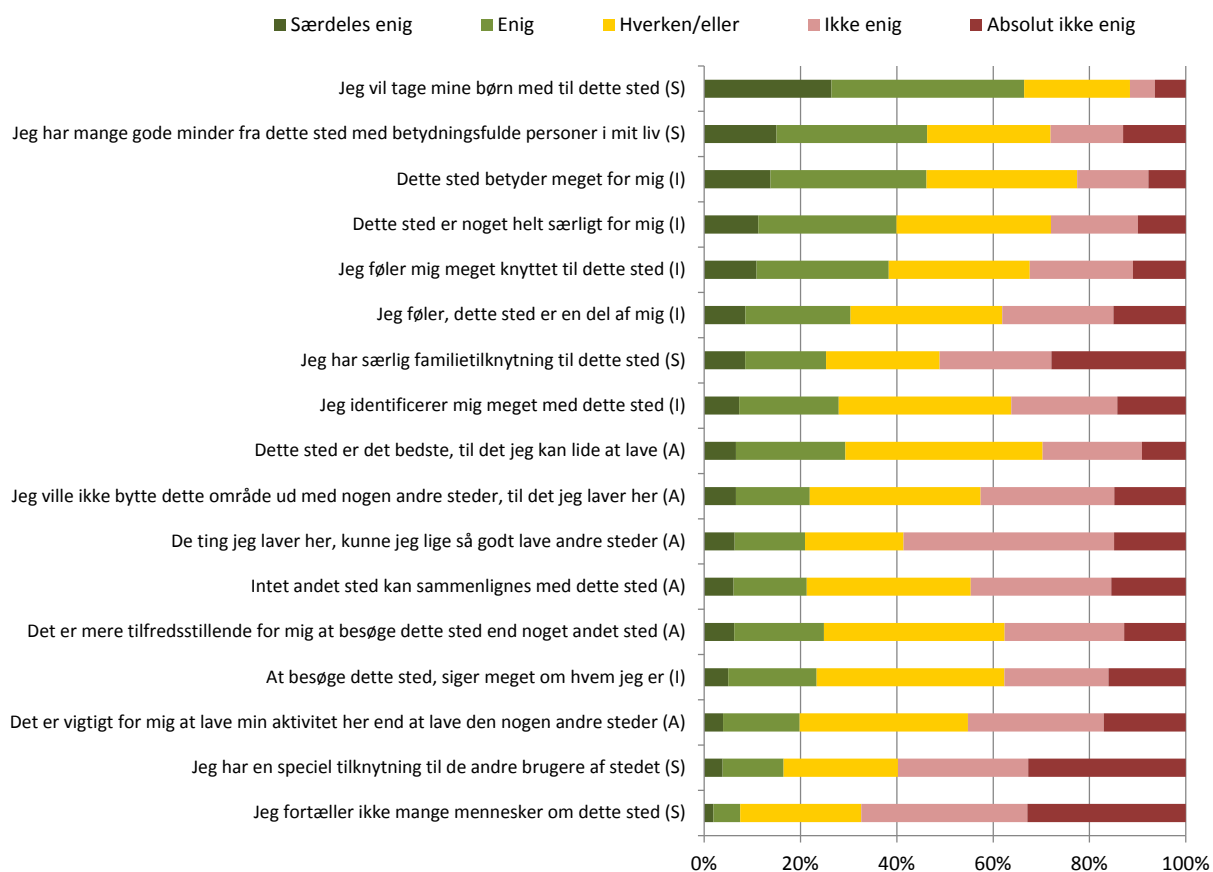
Stedstilknytning

Der er generelt et øget fokus og erkendelse af den rolle naturbaseret turisme og friluftsliv spiller for individuelle fysiske og psykiske velvære, restoration og sundhed. Disse fordele bunder alle i en basal fysisk kontakt mellem brugere og den blå natur, en kontakt som inkluderer de bånd som brugere knytter til stederne som følge af deres rekreative aktiviteter. Disse bånd omtales i litteraturen som stedstilknytning. Studier af stedstilknytning afdækker de positive bånd som enkeltpersoner knytter med steder og som er med til at skabe en følelse af samhørighed og formål, dvs. tilføje mening til deres liv. Flere internationale studier dokumenterer vigtigheden af stedstilknytning, ikke kun i forhold til individuelle fordele såsom sundhed og velvære, men også i forhold til engagement i lokalområder, frivillighed, ansvarsfølelse og positiv miljømæssig adfærd.

I undersøgelsen af blåt friluftsliv i Danmark er inkluderet en delundersøgelse af brugernes stedstilknytning. Bliver brugerne knyttet til stederne for deres blå aktiviteter? Hvis det er tilfældet, hvilke følelsesmæssige bånd til stederne er der i så fald tale om?

I litteraturen omtales primært tre forskellige former eller dimensioner af stedstilknytning. Steder kan blive en del af besøgenes egen identitet, dvs. stedet bliver en del af udøverens selv. Eksempler kan være skelsættende positive begivenheder på lige netop dette sted som skaber stærke minder og betydninger. Denne form for stedstilknytning omtales som stedsidentitet. Men der er også tilfælde hvor stedstilknytningen er mere betinget af aktiviteten selv, dvs. stedet er særlig godt til lige netop den aktivitet som er i centrum. Eksempler kan være et surf spot med særlige vind- og bølgeforhold eller fx et særligt godt fiskested. Denne form for stedstilknytning omtales som stedsafhængighed i litteraturen. Endelig kan stedstilknytning primært antage en social dimension, hvor det er bånd som knyttet til andre mennesker på stedet som er i fokus. Denne form for stedstilknytning omtales som socialbinding. De tre former for stedstilknytning er ikke gensidigt udelukkede.

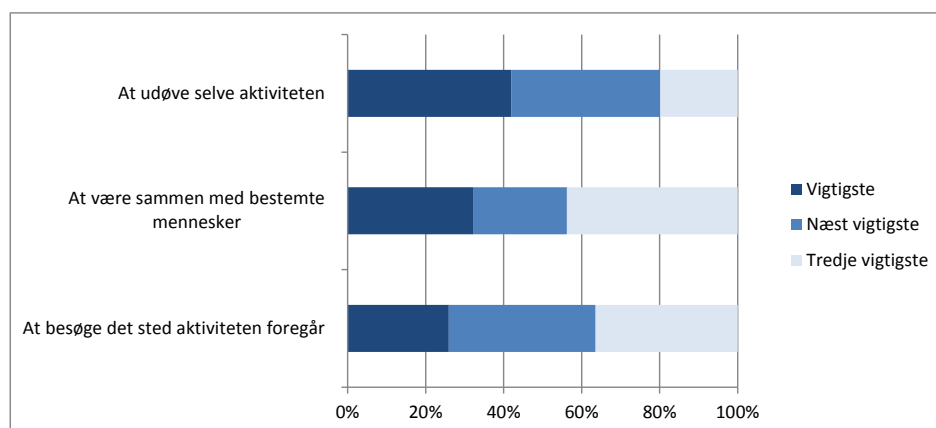
De tre dimensioner af stedstilknytning (stedsidentitet, stedsafhængighed og socialbinding) blev undersøgt ved hjælp af en række spørgsmål baseret på primært amerikanske undersøgelser (Kyle et al, 2005; Williams & Vaske, 2003). Som det fremgår af figur 1.22, blev der i alt stillet 17 spørgsmål om deltagerne enighed i forskellige former for stedstilknytning. Fem spørgsmål om socialbinding (markeret med 'S' i figuren), seks spørgsmål om stedsidentitet (markeret med 'I'), og seks spørgsmål om stedsafhængighed (markeret med 'A'). Generelt syntes der at være en stor gruppe som har svaret 'hverken/eller' til mange af spørgsmålene (mellem 20 og 40 %). Som det fremgår af figuren, er der også en relativ stor spredning i enigheden af de forskellige spørgsmål. Stedstilknytning i form af sociale bindinger var delt mellem to spørgsmål med mest enighed (66 og 46 %) og to spørgsmål med mindst enighed blandt deltagerne (kun 7 og 16 %), hvilket indikerer store forskelle i betydningen af sociale bindinger i skabelsen af stedstilknytning. Men generelt syntes flere at være enige i stedsstedsidentitetsspørgsmålene (mellem 23 og 46 %) i forhold til stedsafhængighedsspørgsmålene (mellem 20 og 29 %).

Figur 1.22. Graden af enighed med 17 forskellige stedstilknytningsspørgsmål. De 17 spørgsmål er inddelt i tre forskellige dimensioner af stedstilknytning: 'S' = Socialbinding, 'I' = Stedsidentitet, 'A' = Stedsafhængighed (n=2.523).

Den relative betydning af aktiviteten, stedet og sociale relationer

En yderligere uddybning af den rolle, som stedet spiller er at deltagerne blev bedt om at prioritere hvor vigtigt stedet, aktiviteten eller det at være sammen med bestemte mennesker var for, at de tog afsted da de senest deltog i vandorienterede friluft aktiviteter. (Prioriter 1= vigtigste, 2= næst vigtigste, 3= tredje vigtigste).

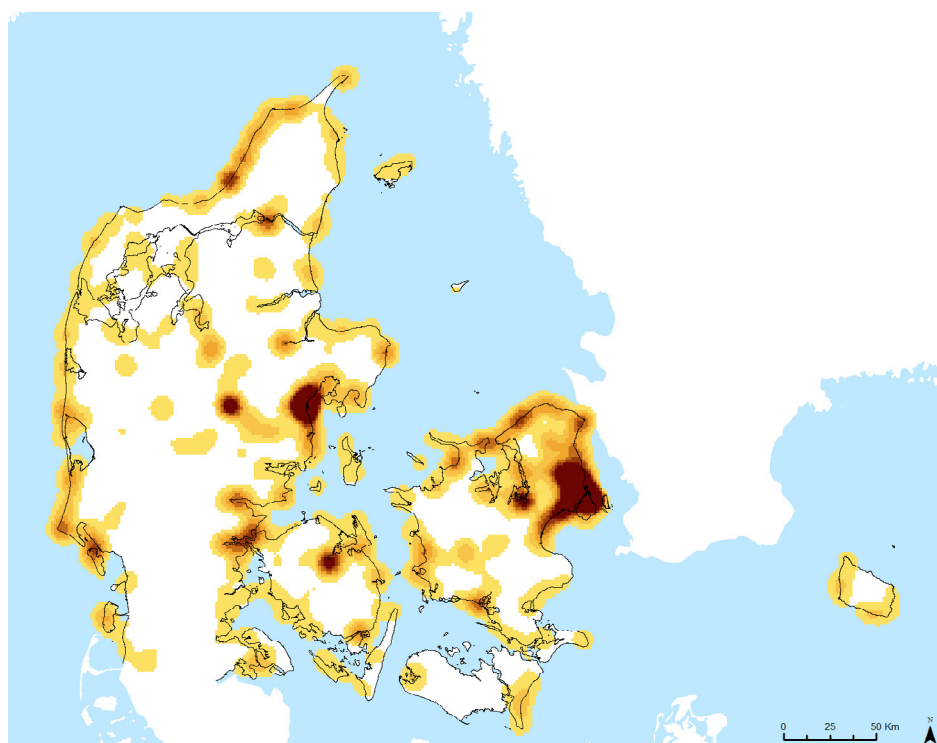

Figur 1.23. Vandfriluftsudøveres vurdering af den relative betydning af aktiviteten, sociale relationer og stedet (n = 5762).

Som det fremgår af figur 1.23 var det især udøvelsen af aktiviteten, som vandfriluftsudøverne samlet set syntes var vigtigst, dernæst var det de sociale aspekter omkring at være sammen med bestemte mennesker under aktiviteten, mens stedet hvor aktiviteten foregår, var det relativt mindst vigtige, men dog det vigtigste for omkring hver fjerde. Den relative vigtighed må dog forventes at variere i forhold til bl.a. typen af vandaktivitet og evt. også socio-demografiske faktorer som køn og alder m.m.

Kortlægning af stedstilknytning

Da besvarelsen af de 17 stedstilknytningsspørgsmål er relateret til det seneste besøg er det muligt at linke disse besvarelser med kortlægningen af stedet for det seneste besøg. Besvarelserne af de 17 spørgsmål er derfor blevet adderet som en enkelt skala for måling af stedstilknytning i forhold til de specifikke kortlagte steder. Som det fremgår af kort 1.5, er stedstilknytningen i relation til blåt friluftsliv ikke ligeligt fordelt over hele landet. Særligt kyster og andre vandområder i tilknytning til de større byer og kystnære sommerhusområder er eksempler på særlige hotspots for stedstilknytning. Disse bynære vandarealer er de mest kortlagte og det er også her vi finder den stærkeste stedstilknytning. Men som det også fremgår af kortet, så fremhæves stort set det meste af den danske kyst og fjordene som vigtig i skabelsen af tilknytning mellem udøvere af blåt friluftsliv og stedet selv.

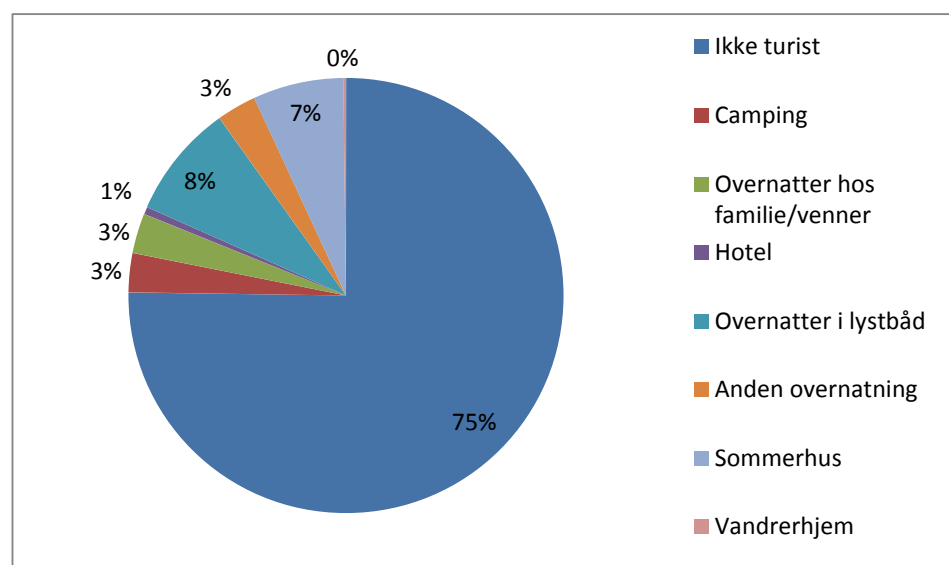
Kort 1.5. Kortet viser et heatmap eller intensiteten og tætheden af stedstilknytning i relation til blåt friluftsliv. Kortet er fremstillet ved at summere besvarelserne for de 20 stedstilknytningsspørgsmål til en enkelt score, som derefter er linket til det kortlagte sted. Analysen er baseret på i alt 2.523 steder kortlagt af 2.523 deltagere i panelundersøgelsen (kortet er udregnet vha en kernel density analyse af stedstilknytning score med en kellestørrelse på 1,5km og en søgeafstand på 10 km).

Hverdagsfriluftsliv og turisme

Fordelingen af hverdagsfriluftsliv og ture hjemmefra (turister/lokale)

Som beskrevet i profilen af deltagerne, kan de opdeles i hverdagsfriluftsudøvere, der overnatter hjemme og enten dyrker deres aktiviteter i nærområdet (lokale friluftsudøvere) eller tager på dagsture væk fra nærområdet (her bliver de så også betegnet som endagsturister). Hvis de overnatter væk fra hjemmet ifbm. deres aktivitet er de teknisk set 'turister' ifølge de klassifikationer, der anvendes inden for turismestatistik. Eksempelvis er man også turist, når man overnatter hos familie og venner uden for lokalområdet eller bruger sit eget feriehus, men dette betegnes dog som ikke-kommerciel turisme. Den kommercielle turisme er de typer af overnatninger, der betales for fx på hotel, vandrerhjem, campingplads, lejet feriehus eller lystbåd.

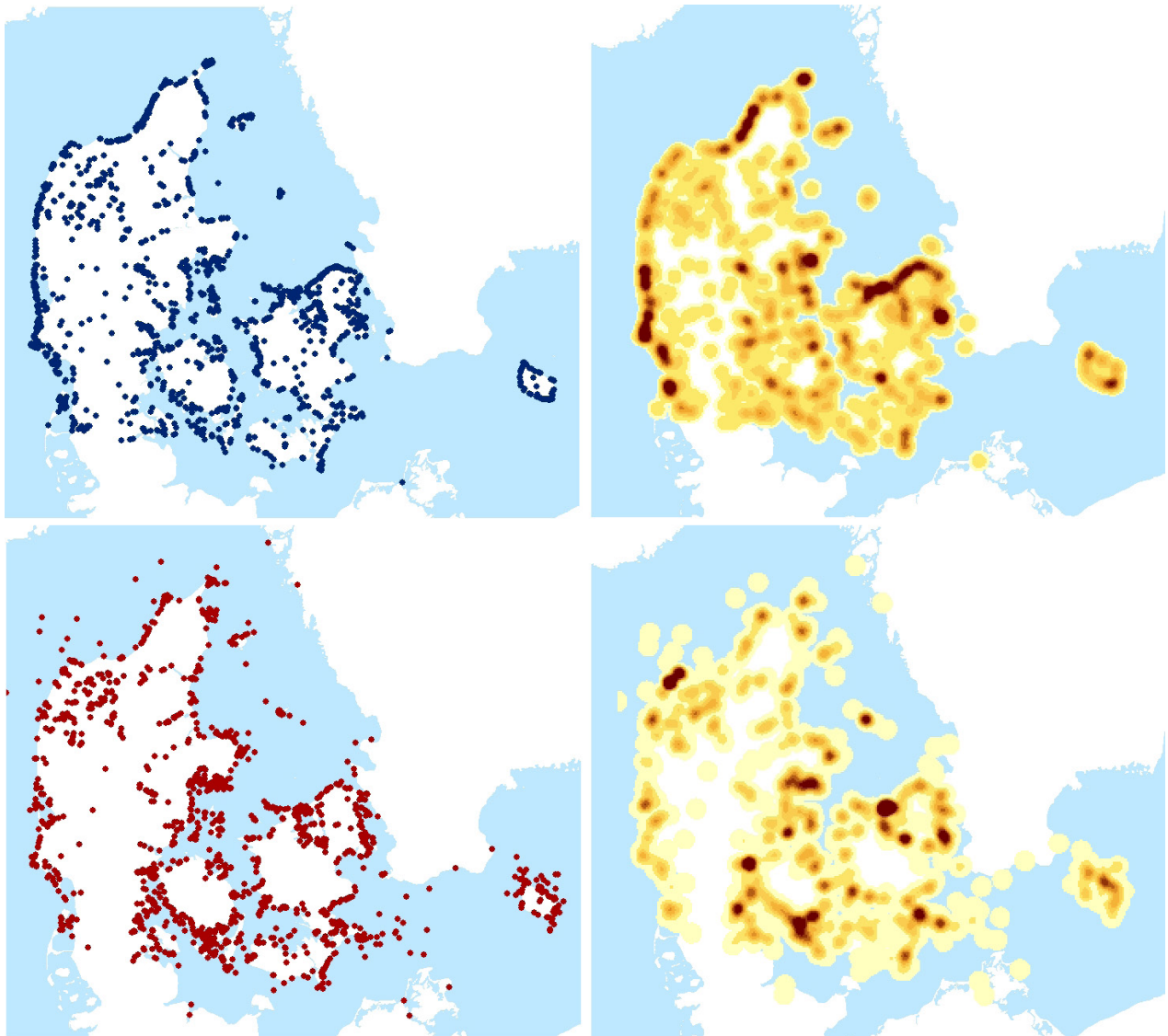
I den nationale repræsentative undersøgelse har en fjerdedel af deltagerne (25 %) kortlagt steder, som de besøgte mens de overnattede væk fra hjemmet uden for lokalområdet, dvs. var turister. Som det ses på figur 1.24 er deres kortlægninger især knyttet til at de overnatter i feriehus eller i lystbåde. I den crowd-source-baserede undersøgelse er det 23 % af punkterne der er markeret, mens folk er turister. Analyser af data fra andre nationale friluftsansøgninger viser, at omkring 16 % af det generelle friluftsliv foregår i forbindelse med overnatninger væk fra hjemmet (Kaae & Jensen 2009) og her er hverdagsfriluftslivet signifikant mere landorienteret med skovene som den mest besøgte naturtype, mens friluftsliv, der udøves under ophold væk fra hjemmet i langt højere grad er rettet mod kyster, og i mindre grad mod skove og andre naturområder. Så der sker en forskydning hen mod vandorienteret friluftsliv, når folk er turister, dvs. overnatter væk fra hjemmet. Så dette kan forklare at denne undersøgelse af vandorienteret friluftsliv har en større andel af udøvere, der er turister. Det skal bemærkes, at vores undersøgelser ikke inkluderer de mange udenlandske turister, der hvert år besøger Danmark og i høj grad besøger bl.a. kysterne og dyrker blåt friluftsliv.

Figur 1.24. Kortlagte punkter i den nationale undersøgelse af vandorienteret friluftsliv opdelt efter lokale friluftsudøvere (ikke-turister) og forskellige typer turistovernatninger. (Kilde: panelundersøgelsen)

Kortlægning af hverdagsfriluftsliv og aktiviteter som turist

Hvis vi ser på kortlægningen opdelt på hhv. hverdagsfriluftslivsudøvere og turister, så kan man se et tydeligt skift ud mod bestemte kyster, når vandfriluftslivsudøverne er turister. Dette er tydeligt på kort 1.6, hvor det særligt er de store sommerhusområder på Vestkysten og Nordsjælland som trækker mange blå turister. Derudover fremhæves det sydfynske øhav, Bornholm og andre øer som også er kendte feriedestinationer. Det er også værd at bemærke at flere fjorde og bysamfund er hotspots for indenlandske turisters kortlægning af steder for blåt friluftsliv.

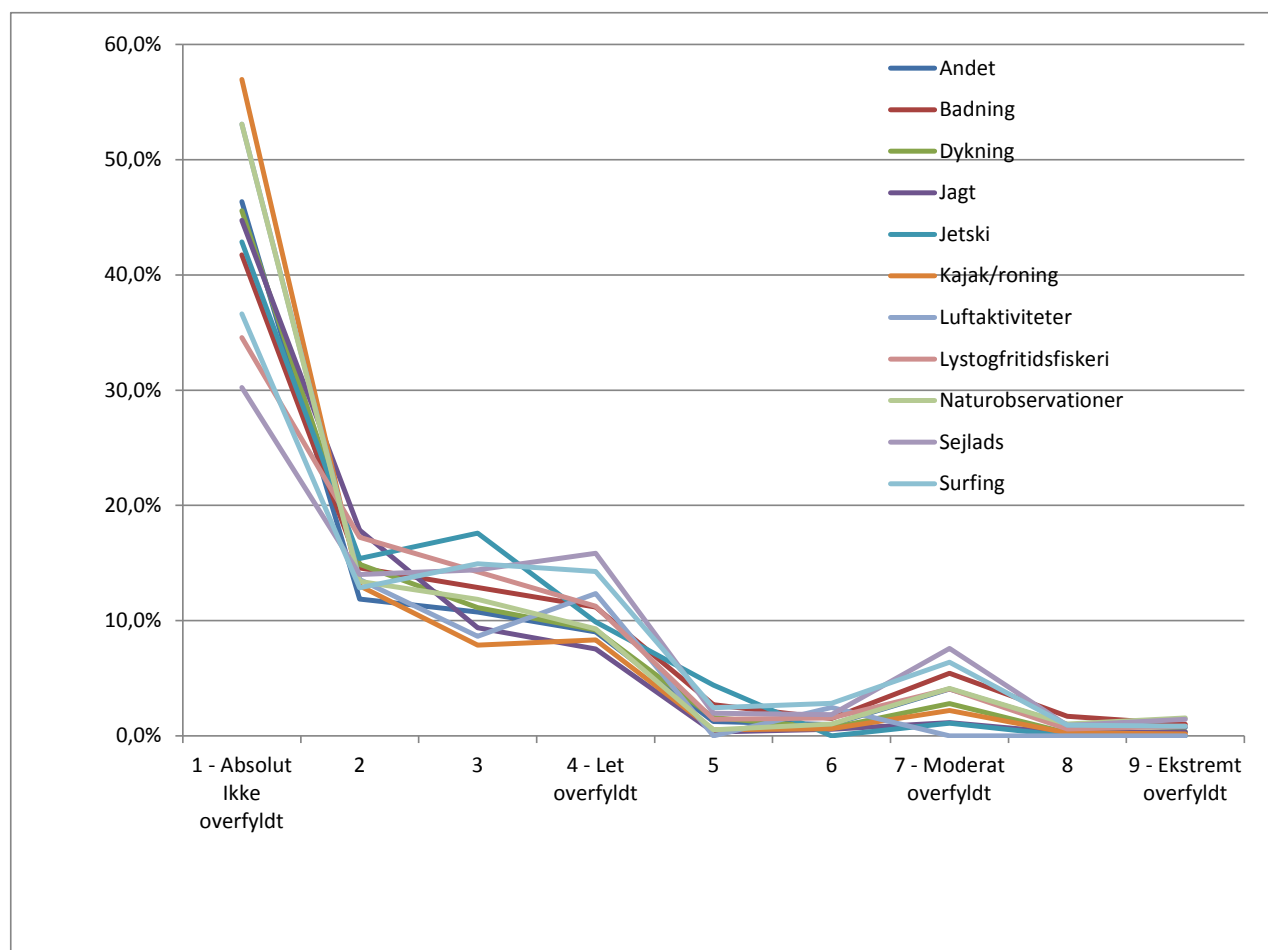
Kort 1.6. Indenlandske turisters kortlægning af steder for blåt friluftsliv. Kortene øverst viser 1.778 steder kortlagt af turister fra panelundersøgelsen (til venstre) og en hotspot visualisering af de samme steder (til højre). Kortene nederst viser 1.750 steder kortlagt af turister fra havfriluftsliv.dk (til venstre) og en tilsvarende hotspot visualisering af stederne fra havfriluftsliv.dk (til højre).

Oplevelse af trængsel

Oplevelsen af trængsel inden for friluftsliv er grundlæggende et socialt fænomen, der ikke direkte afhænger af antallet af andre, men i højere grad af hvilke forventninger man har til antallet af andre på det sted man besøger (Manning 2013).

Den oplevede trængsel er opgjort for de enkelte aktiviteter ud fra oplevelsen i de punkter, deltagerne har besøgt. Men idet de valgte et sted at udøve deres aktivitet, har de muligvis allerede fravalgt nogle mulige lokaliteter, fordi der var særligt mange andre (dette kaldes 'displacement'). Dette indgår dog ikke i undersøgelsen.

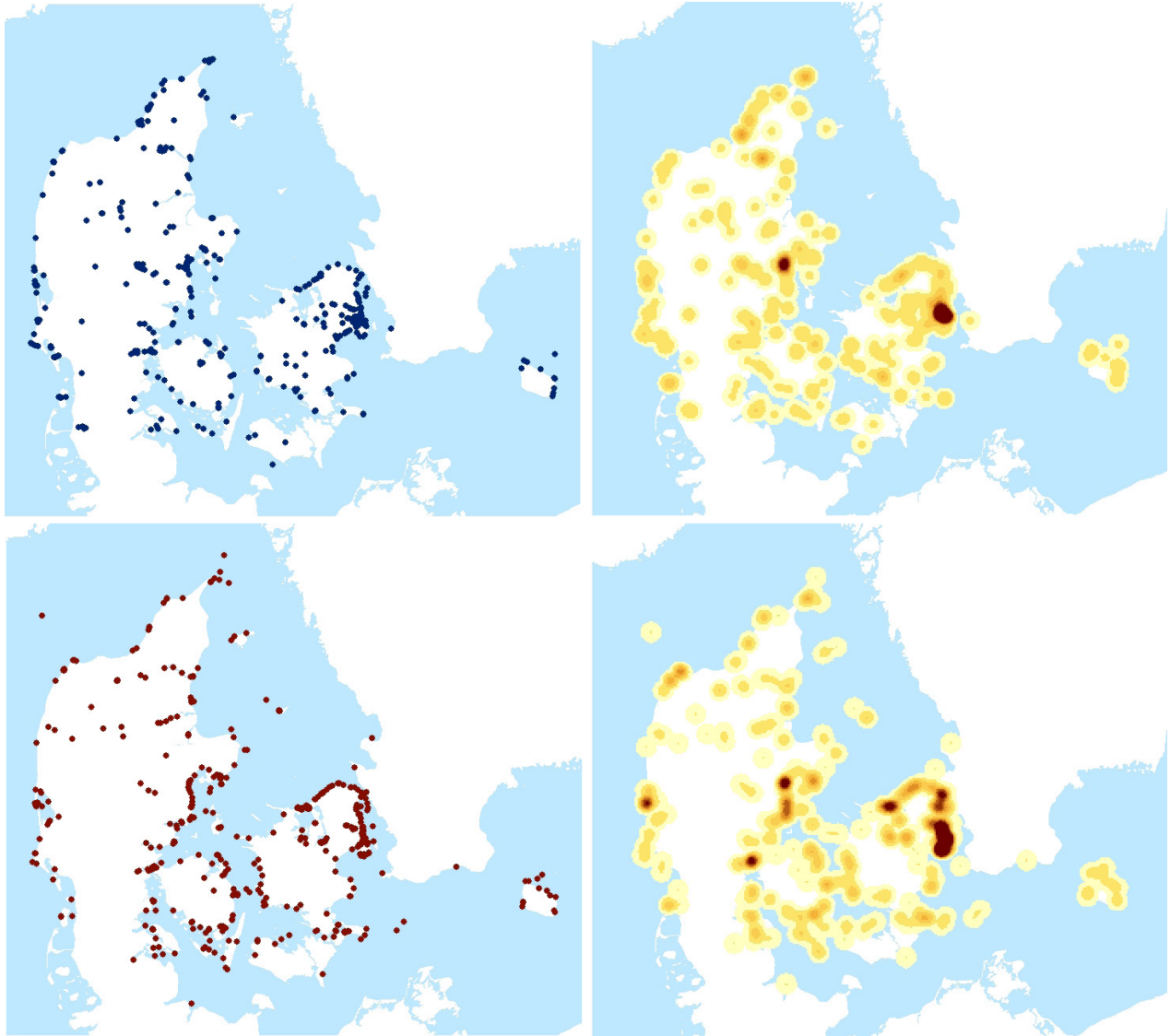
Som det ses på figur 1.25, er der flest vandfriluftsudøvere, der oplever ingen eller kun en lille grad af trængsel (især kajak/roning og naturobservationer). De grupper, der oplever relativt mest trængsel er sejlerne, surferne, lyst- og fritidsfiskerne, dem der bader og til dels den motoriserede vandsport (jetski o. lign.). Badestrande kan være ret intenst benyttede, men det er ofte en del af oplevelsen. Herudover opleves der mest trængsel blandt nogle af de aktiviteter, der rumligt set har en større aktionsradius og ofte forgår længere ude på vandet (sejlads, surfing, lyst- og fritidsfiskeri og motoriseret vandsport). Disse aktiviteter er hurtigere, følger ofte lange baner med begrænset mulighed for at undvige eller anvender redskaber som fx fiskesnører, der skal kastes uden at ramme andre.

Figur 1.25. Oplevelsen af trængsel inden for hovedgrupperne (Kilde:).

Kortlægning af oplevet trængsel

I begge undersøgelser var det omkring 8 % af de samlede antal kortlagte steder, som blev indrapporteret med trængsel. Som det fremgår af kort 1.7, er det særligt i Århus og Københavnsområdet at der forekommer en koncentration af steder med opfattede trængsel. Dog er flere kystnære sommerhusområder og kendte badestrande også markeret for trængsel samt flere øer og fjorde.

Kort 1.7. Steder med indrapporteret trængsel (moderat til ekstremt, 5-9). Kortene øverst viser 586 steder med opfattede trængsel fra panelundersøgelsen (til venstre) og en hotspot visualisering af de samme steder (til højre). Kortene nederst viser 615 steder med opfattede trængsel fra havfriluftsliv.dk (til venstre) og en tilsvarende hotspot visualisering af stederne (til højre).

Konflikter og forslag til forbedringer

Deltagerne i kortlægninger i begge de to undersøgelser kunne angive evt. konflikter på den markerede lokalitet (åbne kategorier) og komme med forslag til forbedringer (åbne kategorier).

I den crowd-sourcede havfriluftsliv.dk var der knap 2 % (141) af de kortlagte steder, hvor udøveren beskrev forskellige former for konflikter. Dette forholdsvis lave antal er i tråd med tidligere undersøgelse af omfanget af friluftskonflikter. Det skal understreges at der muligvis reelt er tale om flere konflikter, da det må formodes at kun få vil kortlægge steder hvor de oplever konflikter i forhold til steder som de holder af eller bruger ofte. Omkring 200 forslag til forbedringer er også knyttet til de forskellige steder (flere af disse forslag går ikke på at løse deciderede konflikter, men kan alligevel betegnes som forslag som kan fremme udøvelsen lokalt (fx nye faciliteter så som toiletter og isætningspladser, omgangstone, afstand, adgang og skiltning/zoning)).

I den repræsentative panelundersøgelse var der 315 af de kortlagte steder, hvor der er angivet forskellige problemer eller konflikter m.m. Der er 552 forslag til forbedringer knyttet til de indrapporterede aktivitetssteder. Det er meget stedsspecifikke bemærkninger og problemstillinger, som ikke vil blive uddybet her, men som kan anvendes i forbindelse med mere lokale og regionale analyser i fremtiden. Både planlæggere, klubber m.fl. vil kunne få gavn af forstå de oplevede problemer og mulige forbedringer, der kan hjælpe det blå friluftsliv i lokalområderne.

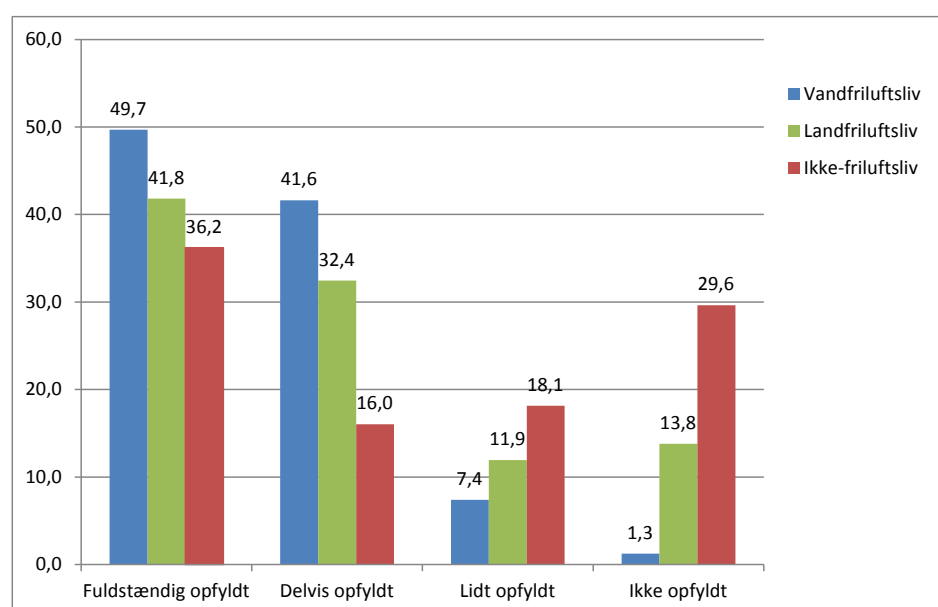
Foto: Niels Blok

Latent behov og barrierer for vandorienteret friluftsliv

Uopfyldt (latent) behov for vandorienteret friluftsliv er undersøgt tværgående for både deltagere i vandorienteret friluftsliv, deltagere som kun dyrker landfriluftsliv og ikke-friluftslivsudøvere. Alle er blevet spurgt om i hvilken grad de får opfyldt deres eventuelle behov for vandorienteret friluftsliv og 26 forskellige barrierer for at deltage. Det er ret usædvanligt i friluftundersøgelser at spørge ikke-deltagerne så indgående, og dette giver et særligt indblik i nogle af de problemstillinger, der knytter sig til deltagelse i vandfriluftsliv. Ligeledes har vi spurgt udøvere om deres opfyldelse af behov, og identificeret, at også dem, der deltager i vandfriluftsliv, oplever barrierer for at deltage i det omfang, de har lyst. Endelig har vi spurgt lidt ind til tidligere deltagelse og årsager til at stoppe, samt interessen for at genoptage deltagelse i vandfriluftsliv. Dette giver indblik i de dynamikker der er ind og ud af deltagelsen. Samlet set har vi anvendt materialet til at foreslå en model.

Opfyldelse af behov for deltagelse i vandfriluftsliv

Alle deltagere i undersøgelsen er blevet spurgt, i hvilken grad de får opfyldt deres behov for deltagelse i vandorienteret friluftsliv. Som det fremgår af figur 1.26, er det omkring halvdelen af de vandorienterede friluftsudøvere, der helt får opfyldt deres behov for deltagelse, mens 41,8 % af landfriluftsudøvere og 36,2 % af ikke-friluftslivsudøvere er helt tilfredse med ikke at deltage i aktiviteten. De fleste andre vandfriluftslivsudøvere (41,5 %) får delvis opfyldt deres behov for deltagelse, mens 7,4 % kun får behovet lidt opfyldt, og 1,3 % slet ikke føler, de får opfyldt deres behov for vandfriluftsliv. For den ene halvdel af vandfriluftslivsudøvere, er der således en grad af uopfyldt (latent) behov for at deltage mere.

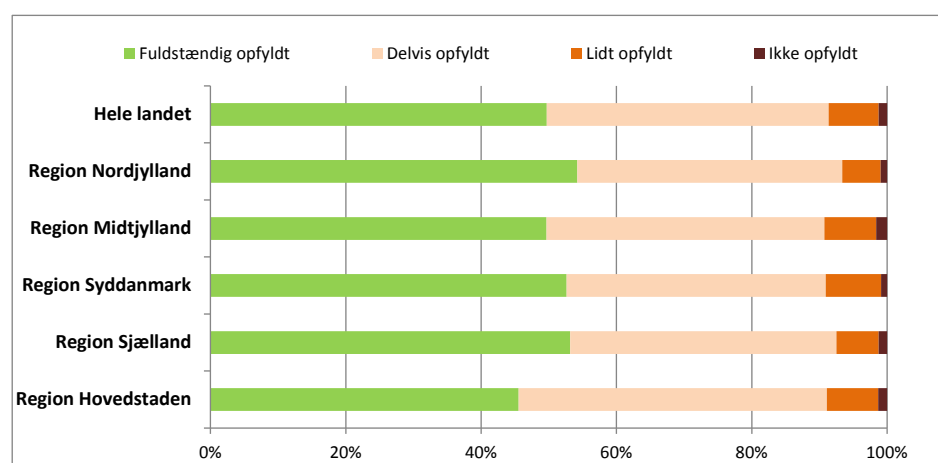

Figur 1.26. Opfyldelse af behovet for deltagelse i vandorienteret friluftsliv i gruppen af vandfriluftslivsudøvere, kun-landfriluftslivsudøvere og ikke-friluftslivsudøvere (n = 10.291)

For gruppen der kun dyrker landfriluftsliv er der 41,2 %, der er helt tilfredse med ikke at deltage, mens de øvrige 58,8 % delvis, lidt eller slet ikke får opfyldt deres behov for deltagelse i vandorienteret friluftsliv, og hermed har et potentielt latent behov. Tilsvarende er ikke-friluftsudøverne blevet spurgt om deres opfyldelse af behov for deltagelse i vandorienteret friluftsliv, og her er det kun 36,2 % der er helt tilfredse, og synes de får opfyldt deres behov ved ikke at deltage, dvs. der er en gruppe på 64,8 % der kun delvis, lidt eller slet ikke får opfyldt deres behov for deltagelse i vandorienteret friluftsliv, og hermed har et potentielt latent behov.

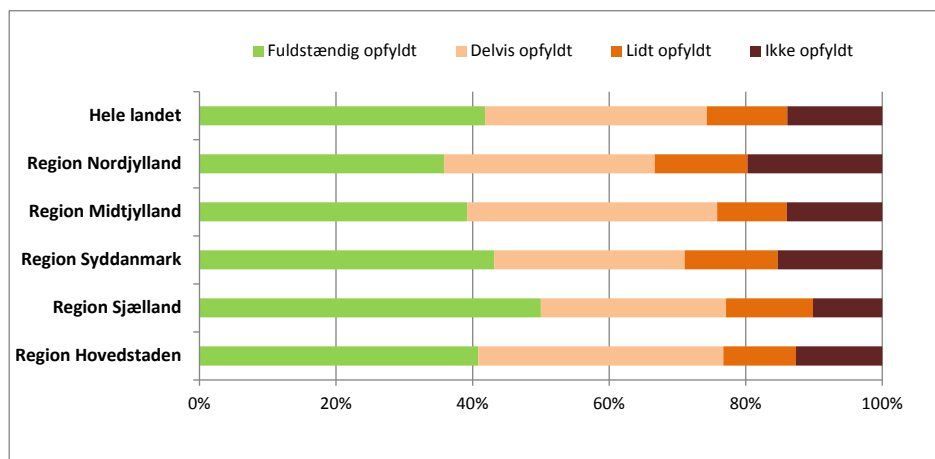
Regionale forskelle i opfyldelse af behov for vandfriluftsliv

Som det ses på figur 1.27 er der regionale forskelle i opfyldelsen af behovet for deltagelse i vandfriluftsliv blandt vandfriluftsudøverne. Mens regionerne Nordjylland, Syddanmark og Sjælland ligger over gennemsnittet (53-54 %), er der færre af vandfriluftsudøverne i region Hovedstaden (45 %), der får opfyldt deres behov for at deltage i vandorienteret friluftsliv. Region Midtjylland ligger som landsgennemsnittet. Der er ret få (1 %), der slet ikke får opfyldt deres behov, mens 6-8 % kun får opfyldt deres behov i lille grad.

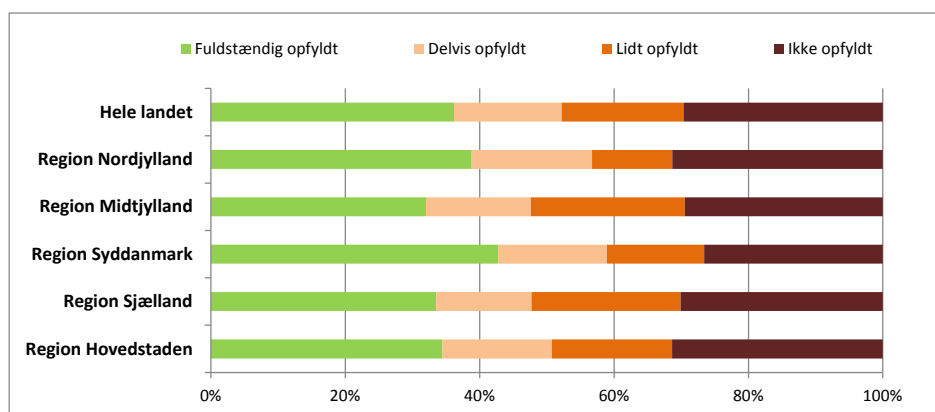
Figur 1.27. Opfyldelse af behovet for deltagelse i vandorienteret friluftsliv i gruppen af vandfriluftsudøvere, kun-landfriluftslivsudøvere og ikke-friluftsudøvere

Blandt gruppen der kun dyrker land-orienteret friluftsliv, er der derimod flest i region Sjælland, der får fuldstændig opfyldt deres behov for ikke at dyrke vandfriluftsliv, og færrest i region Nordjylland, hvor 64 % har en grad af latent behov for at deltage i vandorienteret friluftsliv. Andelen der slet ikke får opfyldt deres behov for vandfriluftsliv er væsentlig større med op til 20 % blandt landfriluftsudøverne i region Nordjylland mod 10 % i region Sjælland. Yderligere 10-14 % oplever en ret lille opfyldelse.

Figur 1.28. Andelen af landorienterede friluftsudøvere, der får deres behov for vandfriluftsskaktiviteter fuldstændig opfyldt, delvis opfyldt, lidt opfyldt og ikke opfyldt.

Blandt gruppen, der slet ikke dyrker friluftsliv, er der flest i region Syddanmark, der helt får opfyldt deres behov for ikke at dyrke vandfriluftsliv, dvs. har det mindste latente behov, som dog er på 57 %. Derimod er der det største latente behov i regionerne Midtjylland (68 %), Sjælland (67 %) og Hovedstaden (66 %) blandt ikke-friluftsudøvere. Andelen der oplever, at deres behov ikke opfyldes ligger højere blandt ikke-friluftsudøverne end blandt land- og vandfriluftsudøvere. Mere end hver fjerde ikke-friluftsudøver (27-31 %) får slet ikke opfyldt sit behov for vandfriluftsliv, og yderligere 12-23 % har en lille opfyldelse af behov. Regionerne Sjælland, Midtjylland og Hovedstaden har den største andel af ikke-friluftsudøvere, der kun får lille eller ingen opfyldelse af deres behov for vandorienteret friluftsliv (49-53 %).

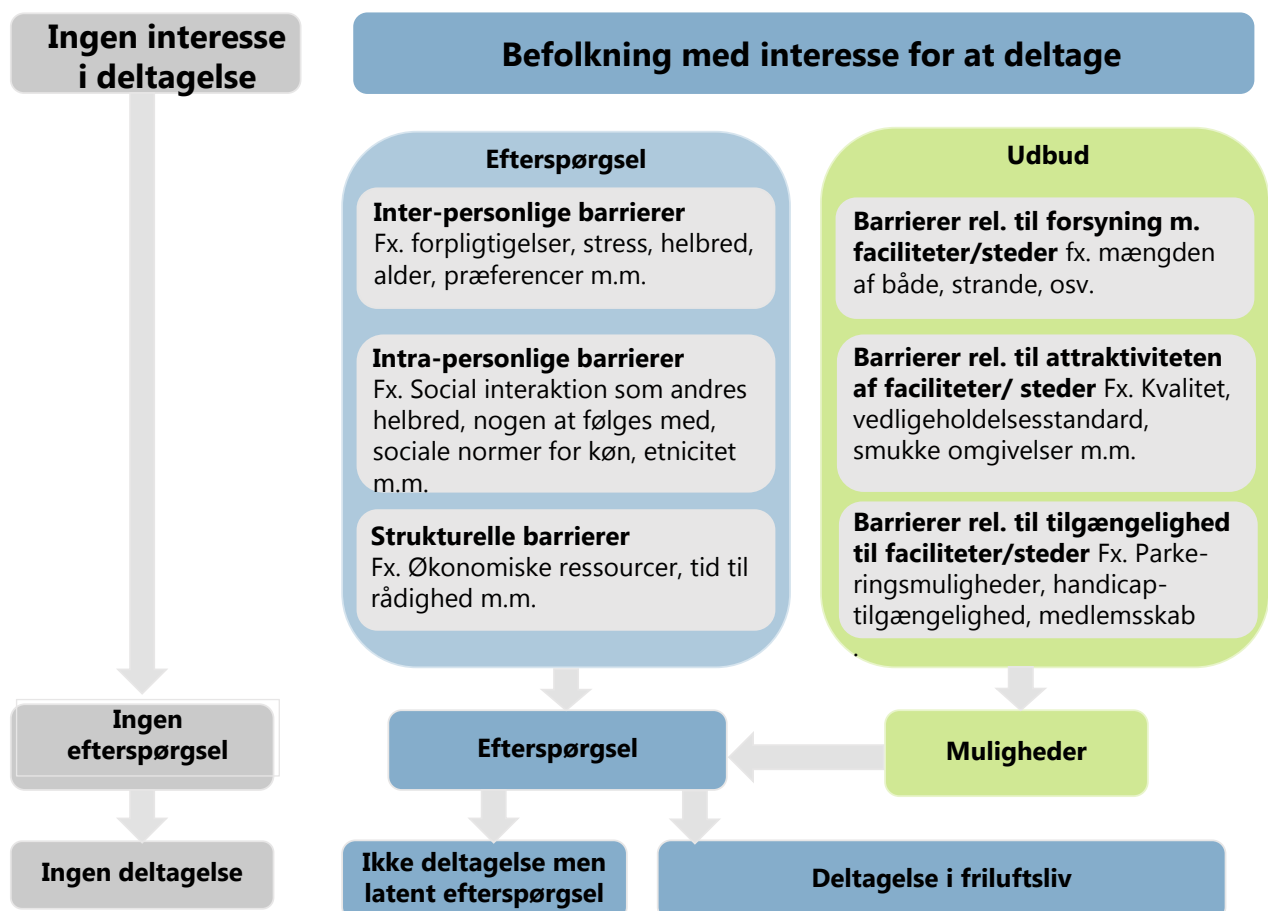
Figur 1.29. Andelen af ikke-friluftsudøvere, der får deres behov for vandfriluftsskaktiviteter fuldstændig opfyldt, delvis opfyldt, lidt opfyldt og ikke opfyldt.

Samlet set, har relativt få af vandfriluftsudøverne helt uopfyldte eller kun lidt opfyldte behov for deltagelse i vandorienteret friluftsliv. Denne andel stiger dog blandt landfriluftsudøverne og endnu mere blandt ikke-friluftsudøverne. Der findes nogle regionale forskelle i behovsopfyldelsen – bl.a. ligger opfyldelsen af behov blandt vandfriluftsudøvere relativt lavt i region Hovedstaden.

Barrierer for deltagelse i vandfriluftsliv blandt de 3 grupper

Baseret på en kombination af forskellige modeller (bl.a. Crawford et al., 1991) har vi i projektet udviklet en model (figur 1.30), der beskriver deltagelsen i friluftsliv og barrierer for deltagelse. Modellen gælder for friluftsliv generelt, men det kunne også være vandorienteret friluftsliv.

Til venstre er en gruppe, der ikke er interesseret i friluftsliv, ikke har nogen efterspørgsel, og ikke deltager. Den blå boks viser derimod den del af befolkningen, der er interesseret i at deltage i friluftsliv. Men her er der en række barrierer/begrænsninger som dels er knyttet til dem, der efterspørger aktiviteterne (lyseblå box) og dels til det udbud af muligheder, som findes (lysegrønne box). Inden for hver findes en række barrierer for deltagelse. Barriererne for efterspørgsel kan underopdeles i intra-personlige barrierer - dvs. i personen selv - der begrænser deltagelse (fx helbred), inter-personlige barrierer der er knyttet til sociale relationer (fx at man ikke har nogen at lave aktiviteten med) og strukturelle barrierer, der er knyttet til de samfundsmæssige og økonomiske rammer (fx mængden af fritid, økonomi m.m.). På udbudssiden er der barrierer knyttet til forsyningsgrad (fx antal faciliteter o. lign), hvor attraktivt udbuddet er (fx kvalitet og vedligeholdelse af faciliteter) og tilgængelighed (fx transportafstand, medlemskab osv.). Kombinationen af begrænsninger på efterspørgsels- og udbudssiden betyder, at nogle deltager (blå box nederst til højre i model), mens andre ikke deltager, selv om de gerne ville og dermed har en latent efterspørgsel (blå box nederst til venstre i model).

Figur 1.30. Model for deltagelse i friluftsliv og barrierer for deltagelse opdelt i udbud og efterspørgselsside. (inspireret af bl.a. Crawford et al. 1991).

Alle, i hver af de tre grupper (vandfriluftsliv, landfriluftsliv og ikke-friluftsliv), som ikke har fået fuldstændig opfyldt deres behov for deltagelse eller ikke-deltagelse, er blevet spurgt om 26 forskellige barrierer fordelt på dels efterspørgselssiden og udbudssiden. Resultaterne viser nogle interessante forskelle mellem, hvad det er, der påvirker de tre grupper til at deltage mindre end de gerne ville. De fleste barrierer er knyttet til 'efterspørgselssiden' dvs. personlige, sociale eller samfundsmæssige aspekter. Der er færre barrierer, som er knyttet til 'udbudssiden' dvs. oplevelsesmuligheder og faciliteter (fx mængde, kvalitet, tilgængelighed).

Barrierer på efterspørgselssiden

For gruppen, der allerede dyrker vandorienteret friluftsliv, men gerne vil deltage mere, er det især mangel på tid (51 %), træthed efter arbejde (25 %) og familieforpligtigelser (23 %), samt at de ikke har nogen at deltage i aktiviteten sammen med (12 %), der er barrierer. Blandt dem, der kun deltager i landfriluftsliv, er der 20 %, som generelt ikke har interesse i vandorienteret friluftsliv, men herudover er barriererne mangel på tid (29 %), træthed efter arbejde (15 %) og familieforpligtigelser (12 %), samt at de ikke har nogen at deltage i aktiviteten sammen med (12 %). For gruppen der ikke dyrker friluftsliv, er der 23 %, som generelt ikke har interesse i vandorienteret friluftsliv,

Foto: Berit Kaae, 2016

liv, men herudover er de væsentligste barrierer mangel på tid (25 %), træthed efter arbejde (19 %), at deres helbred er for dårligt (18 %) og at deres fysiske kondition er for ringe (17 %), at de ikke har nogen at deltage i aktiviteten sammen med (12 %) og at de er bange for vand/ikke kan svømme (10 %). Det er således til dels de samme barrierer, der påvirker alle tre grupper, men helbred og kondition samt at de er bange for vand/ikke kan svømme er en større barriere for ikke-friluftsudøvere.

Tabel 1.6. Efterspørgselssidens barrierer for deltagelse i vandorienteret friluftsliv opdelt på intra-personlige, inter-personlige og strukturelle barrierer blandt dem der ikke får opfyldt deres behov i hhv. vandorienterede friluftsudøvere, land-orienterede friluftsudøvere og ikke-friluftsudøvere.

Type barriere	Vand-orientede friluftsudøvere	Land-orientede friluftsudøvere	Ikke- friluftsudøvere
	% af gruppe	% af gruppe	% af gruppe
Intra-personlige barrierer			
Er for træt når jeg har fri	25,3	15,3	18,6
Min kondition er for lav – ude af form	9,1	9,4	17,3
Min egen helbredstilstand er for dårlig	8,3	6,5	17,9
Føler ubehag over for visse dyr, planter m.m. i naturen (fx flåter, edderkopper, brandmænd, tang, pollen m.m.)	4,1	4,3	5,6
Vandskræk/kan ikke svømme	3,8	8	9,9
Er ikke interesseret i vandorienterede friluftaktiviteter	3,6	20,1	23,3
Bekymret for min sikkerhed – er utryg	2,2	3,1	4,5
Inter-personlige barrierer			
Familieforpligtigelser – fokus på børns/andres behov frem for egne	18,6	11,7	8,7
Har ikke nogen, jeg kan følges med/deltage i aktiviteten sammen med	12,3	12	12,3
Husstands-/familiemedlems helbredstilstand er for dårlig	3,3	2,9	5
Mine kulturelle normer/værdier/baggrund	1	1,9	2,3
Strukturelle barrierer			
Mangel på tid	50,8	28,8	25,3
Det er for dyrt/jeg har ikke råd	7,4	11,1	9,9
Andet	6,7	7,6	7,7

Barrierer på udbudssiden

Ser vi på udbudssiden (tabel 1.7) er det ikke så meget mængden af faciliteter, der er for lille, men i højere grad viden om mulighederne, som påpeges af omkring hver tiende i de tre grupper (9-13 %), og trængsel, som opleves af 7-9 % i de tre grupper. Ser vi på tilgængeligheden til aktivitetsmulighederne er dette en væsentlig barriere for omkring hver femte blandt både vandfriluftsudøvere (20 %) og landfriluftsudøvere (21 %) men i mindre grad for ikke-friluftsudøvere (8 %). Også vanskelig tilgængelighed med offentlig transport er en barriere for 5-9 %. Derimod oplever 3-4 % selve adgangen til aktivitetsstedet som en barriere, mens tilgængelighed med kørestol, klapvogn m.m. er en barriere for 2-3 %. Ligeledes er vanskeligheder med at komme ind i en klub en barriere for omkring 2 %.

Tabel 1.7. Udbudssidens barrierer for deltagelse i vandorienteret friluftsliv opdelt på mængden af faciliteter, tilgængelighed og kvalitetsmæssige barrierer blandt dem der ikke får opfyldt deres behov i hhv. vandorienterede friluftsudøvere, land-orienterede friluftsudøvere og ikke-friluftsudøvere.

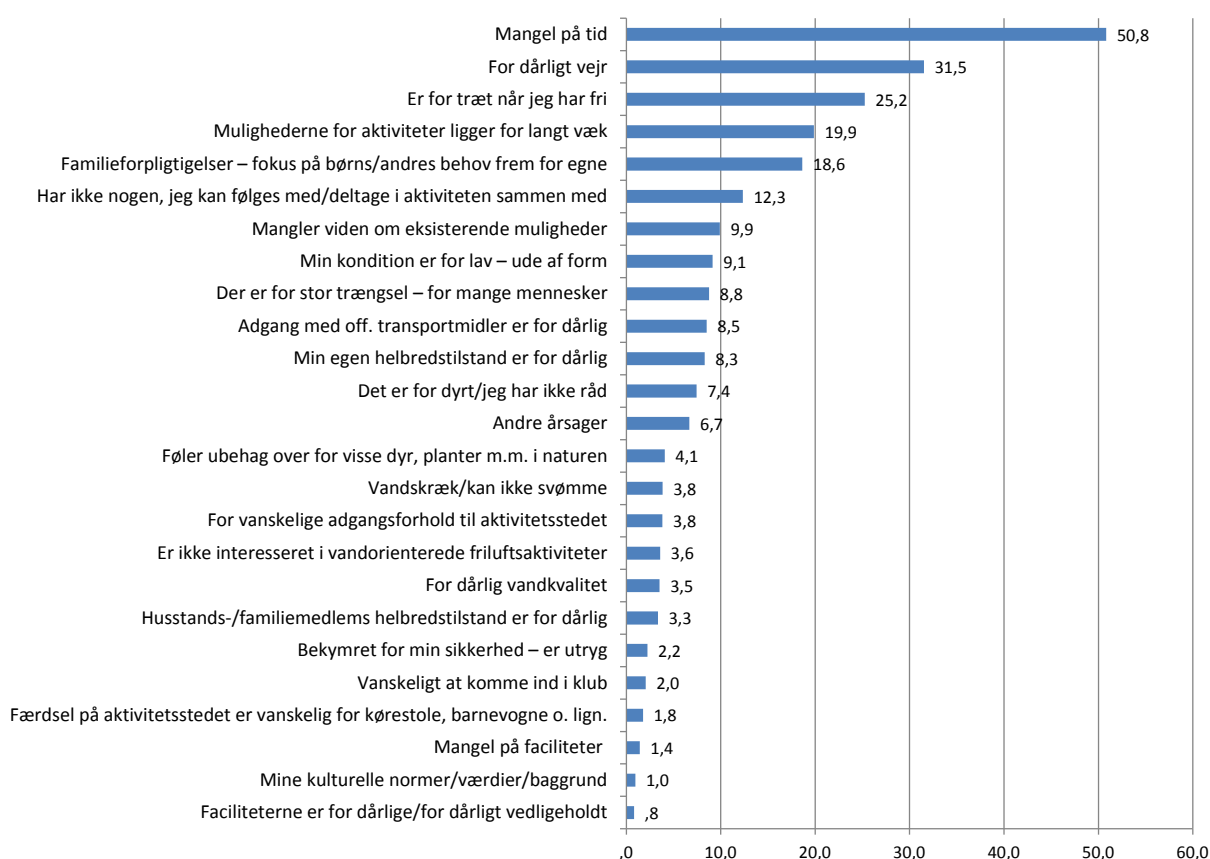
Type barriere	Vand-orientede friluftsudøvere	Land-orientede friluftsudøvere	Ikke- friluftsudøvere
	% af gruppe	% af gruppe	% af gruppe
Barrierer ifht. mængden af faciliteter			
Mangel på faciliteter	1,4	1,2	1
Mangler viden om eksisterende muligheder	9,9	8,6	12,9
Der er for stor trængsel – for mange mennesker	8,8	7,3	7,5
Barrierer ifht. tilgængelighed til faciliteter/ muligheder			
Mulighederne for aktiviteter ligger for langt væk	19,9	20,6	7,5
For vanskelige adgangsforhold til aktivitetsstedet (f.eks. mangel på veje og stier, for stejlt, for få p-pladser o. lign.)	3,8	2,5	2,8
Der er for stor trængsel – for mange mennesker	8,8	7,3	7,5
Adgang med off. transportmidler er for dårlig	8,5	6,4	4,7
Færdsel på aktivitetsstedet er vanskelig for kørestole, barnevogne o. lign. (fx for stejlt, trapper, for blødt underlag m.m.)	1,8	2	3,2
Vanskeligt at komme ind i klub	2	1,7	1,6
Barrierer ifht. kvaliteten af faciliteter/ muligheder			
For dårligt vejr	31,5	19,5	13,3
For dårlig vandkvalitet	3,5	3,5	3,4
Faciliteterne er for dårlige/for dårligt vedligeholdet	0,8	0,2	1,1

Ser vi på kvaliteten af faciliteter og muligheder er vejrforhold dog samlet set den største årsag til, at især vandorienterede friluftsudøvere (32 %) ikke fuldt ud får dækket deres behov for deltagelse. Blandt landfriluftsudøvere oplever 20 % vejret som en barriere ligesom 13 % af ikke-friluftsudøverne. Ringe vandkvalitet er en barriere for 3-4 % i de tre grupper, mens for ringe vedligeholdelse af faciliteter er en barriere for 1 % og derunder.

Barrierer for mere deltagelse i vandfriluftsliv blandt vandfriluftslivsudøvere

Den halvdel af vandaktivitetsudøverne, der ikke fik fuldstændig opfyldt deres behov for vandfriluftsliv, blev bedt om at markere, hvilke af 25 mulige barrierer har haft betydning for, at de evt. har deltaget mindre i vandfriluftsskaktiviteter, end de har haft lyst til. Deltagerne kunne afkrydse flere forskellige og listen blev randomiseret for at minimere betydningen af rækkefølgen.

Som det fremgår af figur 1.31, er det især mangel på tid (50,8 %), for dårligt vejr (31,5 %), træthed efter man har fri (25,2 %), at mulighederne for aktiviteter ligger for langt væk (19,9 %) samt familieforpligtigelser (18,6 %), som vandfriluftsudøvere oplever som barrierer for at deltage i vandfriluftsliv i det omfang de gerne vil.

Figur 1.31. Betydningen af barrierer for, at vandfriluftslivsudøvere evt. har deltaget mindre i vandfriluftsskaktiviteter, end de har haft lyst til (i % af gruppe).

Barrierer for deltagelse i vandfriluftsliv blandt landfriluftslivsudøvere

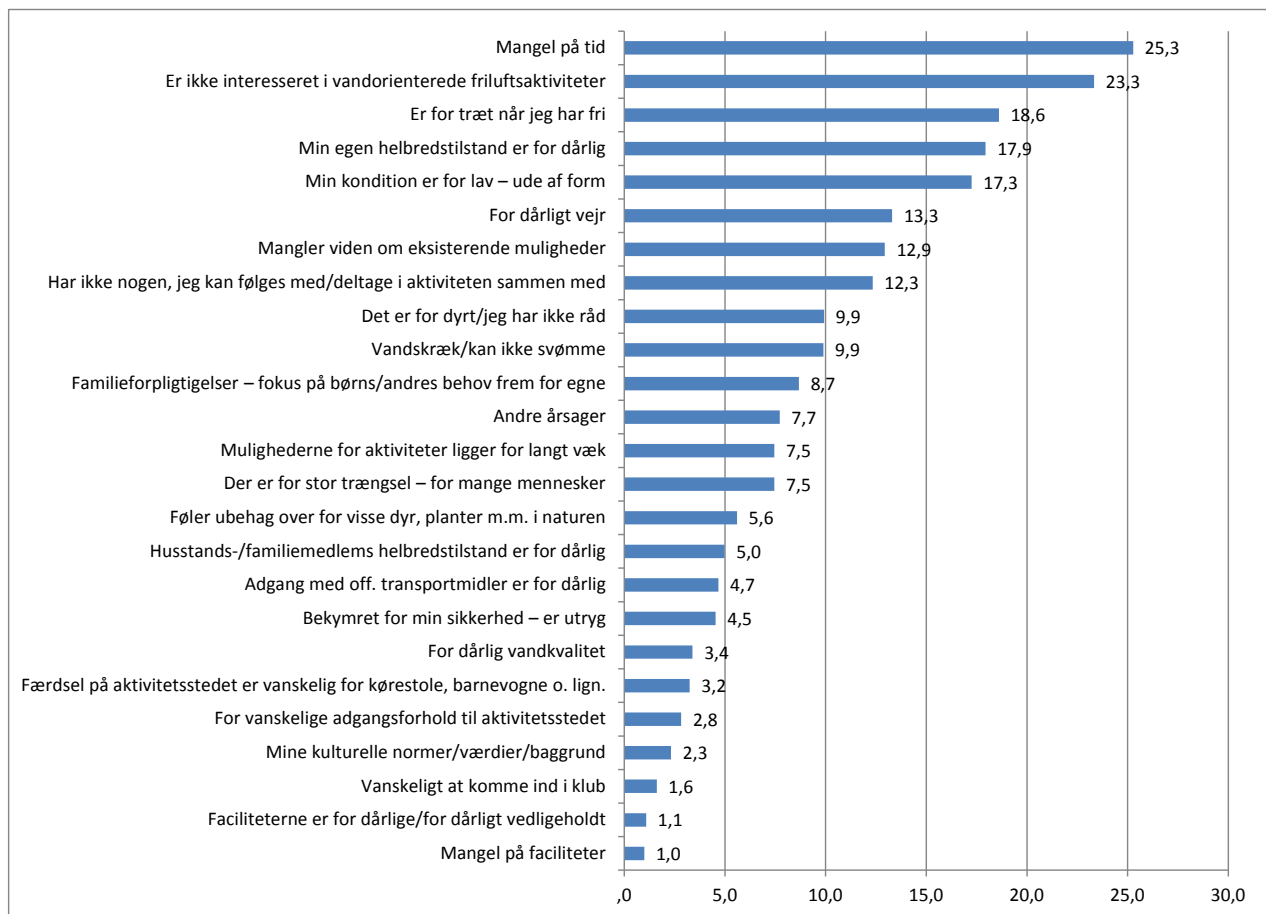
Der er 58,2 % af landfriluftslivsudøverne, der ikke får opfyldt deres behov for vandfriluftsliv. I denne gruppe (figur 1.32) er det især mangel på tid (28,8 %), at mulighederne ligger for langt væk (20,6 %), ingen interesse i vandfriluftsliv (20,1 %), dårligt vejr (19,5 %) og træthed efter man har fri (15,3 %), som landfriluftslivsudøvere oplever som barrierer for at deltage i vandfriluftsliv.

Figur 1.32. Betydningen af barrierer for, at landfriluftslivsudøvere evt. har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i % af gruppe).

Barrierer for deltagelse i vandfriluftsliv blandt ikke-friluftslivsudøvere

De 63,8 % af landaktivitetsudøverne, der ikke fik opfyldt deres behov for vandfriluftsliv, blev bedt om at markere, hvilke af 25 mulige barrierer der har haft betydning for, at de evt. har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til. Som det fremgår af figur 1.33, er det især mangel på tid (25,3 %), ingen interesse i vandorienterede friluftslivsaktiviteter (23,3 %), er for træt når jeg har fri (18,6 %), min egen helbredstilstand er for dårlig (17,9 %) og min kondition er for lav – ude af form (17,3 %), som ikke-friluftslivsudøvere oplever som barrierer for at deltage i vandfriluftsliv i det omfang de gerne vil.

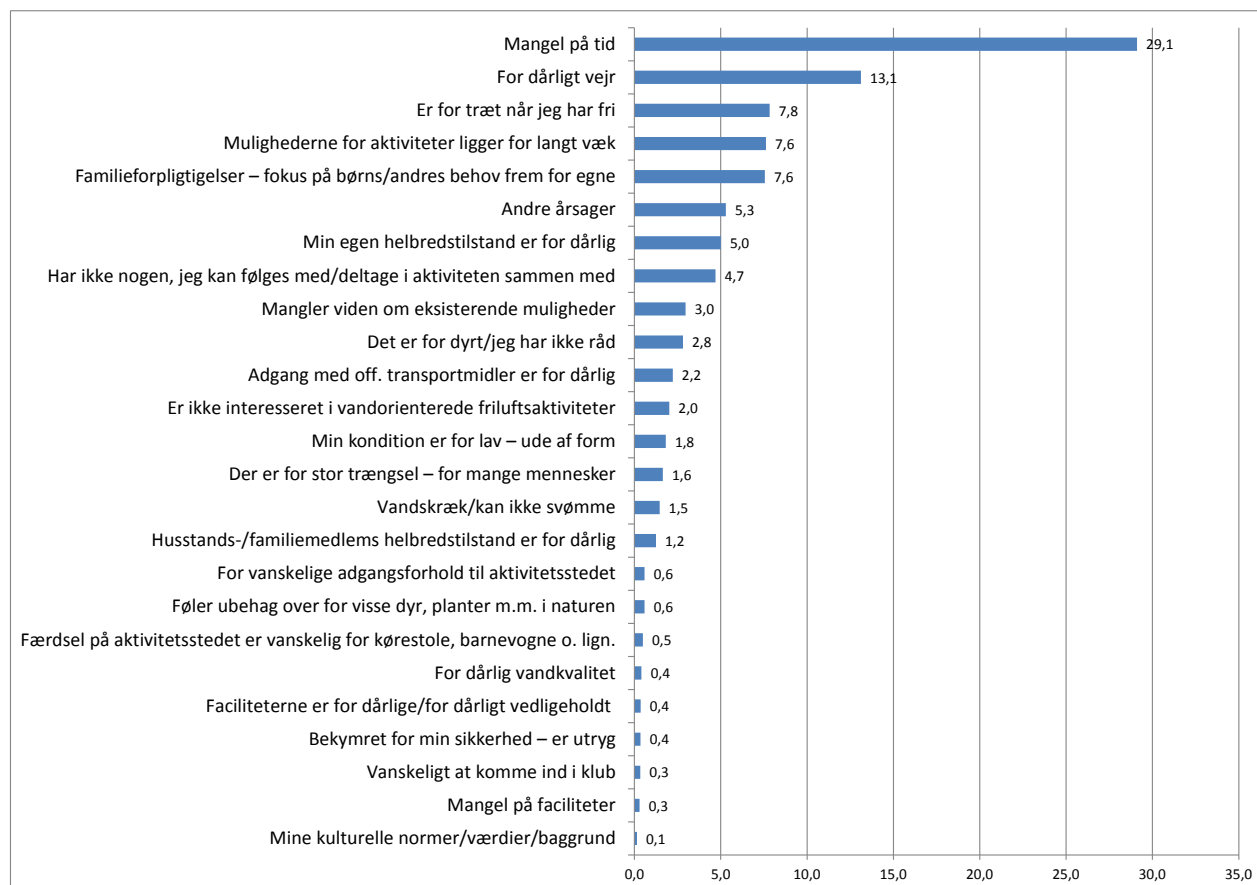
Figur 1.33. Betydningen af barrierer for, at ikke-friluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe). (n= 750)

Væsentligste barriere

Det var muligt at angive flere barrierer, men efterfølgende blev dem der oplever, at deres behov ikke helt er opfyldt, bedt om at markere, hvilke af de valgte barrierer, der er den vigtigste grund til, at de evt. har deltaget mindre end ønsket i vand-orienterede friluftslivsaktiviteter i det seneste år (12 måneder). De valgte barrierer fra det tidligere spørgsmål blev vist på en lille liste, der var randomiseret. Som det fremgår af de tre figurer, er det meget de samme barrierer, der går igen.

Vigtigste barrierer blandt udøvere af vandfriluftsliv

Som det ses på figur 1.34 er det meget det samme mønster, hvor de vandorienterede friluftsudøvere især oplevede mangel på tid (29 %), dårligt vejr (13 %), træthed efter arbejde (8 %), at mulighederne ligger for langt væk (8%) og familieforpligtigelser (8 %) som de væsentligste barrierer for, at de ikke helt får opfyldt deres behov for deltagelse i vandfriluftsliv.

Figur 1.34. Væsentligste barrierer for, at vandfriluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe). (n= 3523).

Væsentligste barriere for deltagelse i vandfriluftsliv blandt landfriluftslivsudøvere

Landfriluftslivsudøverne, der ikke fik opfyldt deres behov for vandfriluftsliv, blev ligeledes spurgt om den væsentligste barriere for at de ikke deltager i vandfriluftsliv. Som det ses på figur 1.35 nedenfor, er de væsentligste barrierer især mangel på tid (17,9 %), at de ikke interesserer sig for vandfriluftsliv (16,5 %), at mulighederne ligger for langt væk (9,3 %), for dårligt vejr (7,9 %) samt at de er for trætte når de har fri (6,4 %).

Figur 1.35. Væsentligste barriere for, at landfriluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftslivsaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe). (n= 462)

Væsentligste barriere for deltagelse i vandfriluftsliv blandt ikke-friluftslivsudøvere

Ikke-friluftslivsudøverne, der ikke fik opfyldt deres behov for vandfriluftsliv, blev også spurgt, om den væsentligste barriere for at de ikke deltager i vandfriluftsliv. Som det ses på figur 1.36 nedenfor, er de væsentligste barrierer især at de ikke interesserer sig for vandfriluftsliv (16,1 %), at deres egen helbredstilstand er for dårlig (13,1 %), mangel på tid (10,2 %), at de er for trætte når de har fri (7 %), at de har vandskræk eller ikke kan svømme (6 %) samt for lav kondition/ude af form (5,9 %).

Figur 1.36. Væsentligste barriere for, at ikke-friluftslivsudøvere har deltaget mindre i vandfriluftaktiviteter, end de har haft lyst til (i procent af gruppe). (n= 732)

Regionale forskelle i barrierer

Der er en vis regional variation i barriererne for deltagelse i vandorienteret friluftsliv i de tre grupper.

Vandfriluftslivsudøvere

Mangel på tid er et problem for vandfriluftslivsudøvere i alle regioner og har små variationer fra 52 % i region Hovedstaden til 47 % i Syddanmark. Mens afstanden til aktivitetsstederne er et problem for omkring 20 % af vandfriluftslivsudøverne i de fleste regioner, så er selve adgangsforholdene til aktivitetsstedet en barriere for over 5 % i regionerne Midtjylland og Syddanmark, for 4 % i Syddanmark, mens under 3 % i regionerne Sjælland og Hovedstaden oplever dette. Over 10 % af vandfriluftslivsudøverne i region Nordjylland og Hovedstaden oplever barrierer pga. at adgangen med offentlig transport er for dårlig.

Mangel på viden om de eksisterende muligheder er størst i region Hovedstaden (12 %) og Midtjylland (11 %) mod kun 6-8 % i de øvrige regioner. For stor trængsel med for mange andre mennesker nedsætter deltagelsen blandt vandfriluftslivsudøvere i især region Hovedstaden (12 %) og i mindre grad (6-8 %) i de øvrige regioner. Vanskeligheder med at komme ind i en klub opleves især i region Hovedstaden og Syddanmark (3 %) og Midtjylland (2 %), mens ret få vandfriluftslivsudøvere oplever dette i region Sjælland og Nordjylland (0,4 - 0,5 %).

Blandt deltagere i vandorienteret friluftsliv, er der flere i region Midtjylland (6 %) og til dels i Syddanmark (4 %) der oplever det som en barriere for at deltage mere, at de ikke kan svømme/har vandskræk. Mens dette kun er tilfældet for 3 % i de øvrige regioner. Interessen for deltagelse i vandorienteret friluftsliv er lidt lavere vest for Storebælt. Familieforpligtigelser er en lidt større barriere for vandfriluftsudøvere i regionerne Sjælland (26 %) og Syddanmark (20 %), mod 16-18 % i de øvrige regioner.

For dårligt vejr lægger en dæmper på deltagelsen i vandorienteret friluftsliv blandt lidt flere udøvere i region Hovedstaden (35 %) og færrest i regionen Sjælland (27 %), mens det påvirker 28-31 % i de øvrige regioner.

Landfriluftsudøvere

I gruppen der kun deltager i landfriluftsliv er der flere i regionerne vest for Storebælt (24-31 %), der oplever afstand som en begrænsning for deltagelse i vandorienteret friluftsliv, mens det kun er 13-18 % øst for Storebælt. Mangel på tid er i højere grad en barriere for landfriluftsudøvere i region Midtjylland (39 %) (evt. fordi der er relativt længere til vand) end i Syddanmark (16 %), mod 28-36 % i de øvrige regioner.

Økonomi er i højere grad en barriere i region Nordjylland, hvor 23 % af dem, der kun dyrker landfriluftsliv, oplever, at deltagelse i vandorienteret friluftsliv er for dyrt, og at de ikke har råd, mod kun 5-9 % i de øvrige regioner – lavest i region Syddanmark.

Vandkvalitet er også en større barriere for landfriluftsudøveres interesse i vandfriluftsliv i region Nordjylland (14 %) end i de øvrige regioner (1-5 %).

Ikke-friluftsudøvere

Det er især ikke-friluftsudøvere i region Hovedstaden, der oplever, at mulighederne ligger for langt væk (14 %) mod 3-5 % i de øvrige regioner. Andelen af ikke-friluftsudøvere, der ikke er interesseret i vandorienteret friluftsliv er større i regionerne Nordjylland (32 %) og Sjælland (31 %) og mindre i regionerne Hovedstaden (18 %) og Syddanmark (20 %) samt Midtjylland (25 %). Vejret er en større barriere for ikke-udøvere i Nordjylland (25 %) og Midtjylland (18 %), men er i mindre grad en barriere i Syddanmark (7 %), Sjælland (7 %) og Hovedstaden (12 %).

Tidligere deltagelse i vandfriluftsliv og årsaget til at stoppe

Landfriluftsudøveres tidligere deltagelse i vandfriluftsliv blandt og årsaget til at stoppe

Blandt de 1034 personer, der kun deltager i landfriluftsliv, er der 297 (29 %), der tidligere har deltaget i vandorienteret friluftsliv, 49 % har ikke tidligere deltaget, mens 31 % ikke har svaret. Samlet nævner 294 landfriluftsudøvere, hvilke vandorienterede aktiviteter de tidligere har deltaget i, og dette omfat-

ter en meget bred vifte af vandorienterede aktiviteter, der er for omfattende at gengive her. Ligeledes er der 293, der forklarer, hvad der fik dem til at stoppe med vandorienteret friluftsliv. Her er ligeledes rigtig mange forskellige årsager, men alder, helbredsproblemer, familieforpligtigelser, manglende tid, flytning, afstand, vejret m.m. nævnes ret ofte. Listen indeholder en stor del af de barrierer, der er undersøgt tidligere samt forskellige meget specifikke og personlige årsager, som kan anvendes til yderligere udvikling af listen for barrierer i fremtidige projekter.

Ikke-friluftsudøveres tidligere deltagelse i friluftsliv og årsaget til at stoppe

Af de 1275 personer, der ikke har deltaget i friluftsliv i Danmark inden for det seneste år, er der 469 (37 %), der tidligere har deltaget i vandorienteret friluftsliv, mens 57 % ikke har deltaget, og 6 % ikke har svaret. Der er 436 som har angivet, hvilke vandorienterede aktiviteter de tidligere deltog i, og listen er meget lang og repræsenterer en meget bred vifte af aktiviteter. I alt er der 440, der har angivet årsager til at de stoppede med at deltage i vandorienterede aktiviteter, og der nævnes mange forskellige årsager, men alder og helbredsproblemer synes at fylde mere blandt ikke-friluftsudøverne end i gruppen, der kun dyrker landorienteret friluftsliv. Tilsvarende, kan informationerne for ikke-friluftsudøvere anvendes til yderligere udvikling af listen for barrierer i fremtidige projekter.

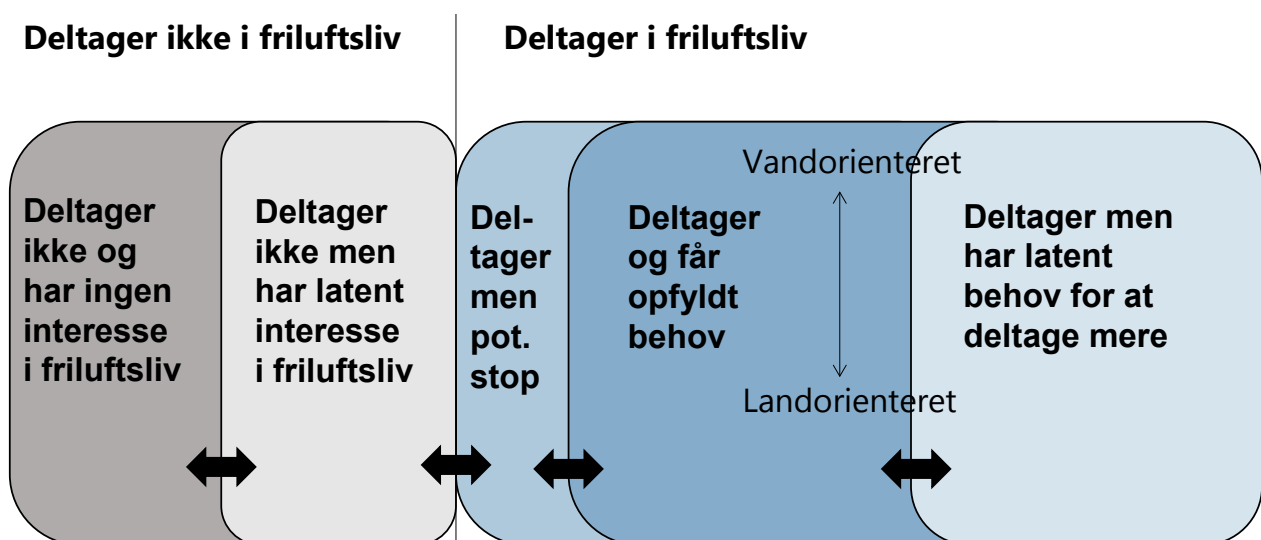
Foto: Berit Kaae, 2016

Model for deltagelse og dynamik mellem kategorier

På baggrund af vores undersøgelse har vi udarbejdet en model, der beskriver deltagelse og ikke-deltagelse i friluftsliv og den dynamik, der er ind og ud af deltagelse (figur 1.37).

Til venstre er ikke-friluftsudøvere og til højre er friluftsudøvere. Inden for ikke-udøverne er der den mørkegrå del, der viser dem, som ikke har interesse i friluftsliv. De er helt tilfredse med ikke at deltage i friluftsliv og har ikke noget latent behov. Den anden del af ikke-friluftsudøverne har derimod et latent behov for at deltage i friluftsliv, men gør det ikke bl.a. pga. forskellige barrierer. Der er en vis dynamik imellem de to grupper, idet ikke-udøvere uden interesse kan ændre sig og få interesse for at deltage, og omvendt kan ikke-udøvere helt miste interessen.

Ser vi på friluftsudøverne, er der den mørkeblå boks, hvor udøverne deltager i deres frilftsaktiviteter og er tilfredse med omfanget – dvs. de har ikke noget

Figur 1.37. Model der beskriver deltagelsen og ikke-deltagelse i friluftsliv samt de dynamikker mellem grupperne.

latent behov for at deltage mere og oplever ikke nogen umiddelbare barrierer. Den lyseblå del af friluftsudøvere får derimod ikke helt opfyldt deres behov, og vil gerne deltage mere end de gør – de har et latent behov for øget deltagelse, men oplever forskellige barrierer. Der er en udveksling mellem grupperne, hvor friluftsudøvere pludselig får nogle barrierer som giver dem mindre deltagelse og dermed latent behov (fx helbredsproblemer, mindre tid, familieforpligtigelser). Og modsat kan barrierer blive mindre og udøvere med latente behov kan øge deres deltagelse, så de helt får opfyldt deres behov. Endelig er der en udveksling imellem ikke-udøvere og udøvere, hvor en lille del af friluftsudøverne mister interessen og ønsker at deltage mindre og helt holder op med at deltage i friluftsliv. Modsat kan nogle af ikke-udøverne med latente behov måske opleve, at barriererne bliver mindre og de bliver friluftsudøvere.

Modellen beskriver friluftsliv og latente behov mere generelt, og vores opde-

ling i vandorienteret og landorienteret friluftsliv skal ses som en intern dynamik, hvor deltagelse i aktiviteter kan skifte mellem land- og vandorientering, men i praksis er der mange, som deltager i begge dele. Det kunne også være dynamikker, hvor én vandaktivitet skiftes ud med en anden vandaktivitet eller tilsvarende for landaktiviteter.

Vi kan konstatere i vores undersøgelse, at der er et ret stort latent behov inden for både ikke-friluftsudøvere og udøvere (både land- og vandorienterede grupper). Mens godt en tredjedel (36 %) af ikke-udøverne er tilfredse med ikke at deltage i vandfriluftsliv, har knap to tredjedele (64 %) af ikke-udøverne et latent behov for at deltage. Blandt udøverne er det halvdelen af vandfriluftsudøverne, der helt får opfyldt deres behov, mens den anden halvdel har en vis grad af latent behov for at deltage mere i vandfriluftsliv ligesom 58 % af landfriluftsudøverne har latente behov for deltagelse i vandorienteret friluftsliv. Der er også en ret stor intern dynamik hvor 29 % af gruppen der kun deltager i landorienteret friluftsliv tidligere har været vandfriluftsudøvere. Ligeledes er der 37 % af ikke-friluftsudøverne, der tidligere har været vandfriluftsudøvere.

Modellen er udviklet på baggrund af projektet om vandorienteret friluftsliv, men kan også fremadrettet anvendes i forhold til friluftsliv i bredere forstand eller til at belyse udvalgte aktiviteters dynamik i forhold til det øvrige friluftsliv.

Del 2

Foto: Berit Kaae, 2016

Uddybende om de forskellige aktiviteter og deres underaktiviteter

Det blå friluftsliv er meget udbredt og meget forskelligartet. Som beskrevet tidligere er der over tre fjerdedele (77,6 %) af den voksne danske befolkning (18-80 år) svarende til 3,314 millioner, der har deltaget i én eller flere vandorienterede frilftsaktiviteter inden for det seneste år i Danmark i tilknytning til strande, fjorde, vandløb eller andre vandområder. Ofte deltager folk i flere aktiviteter på den samme tur – eksempelvis kombinerer de en turaktivitet (fx gåtur, cykeltur osv.) med opholdsaktiviteter (fx at sidde stille og spise/grille, solbadning osv.) og/eller med én eller flere af de forskellige vandorienterede frilftsaktiviteter, som findes i de forskellige hovedgrupper (fx en svømmetur, naturobservationer osv.).

Hovedkategorierne er beregnet ud fra at folk har deltaget i mindst én af disse aktiviteter (men som nævnt ofte flere). Tallene for, hvor mange der deltager i hver hovedaktivitet, er derfor mindre, end hvis man lægger tallene sammen for underaktiviteterne, fordi folk ofte laver flere beslægtede aktiviteter inden for en hovedkategori.

I denne del af rapporten beskrives de forskellige aktiviteter inden for hver af de 16 hovedkategorier mere uddybende. Data kommer overvejende fra den repræsentative nationale undersøgelse af vandorienteret friluftsliv. Når der indgår data fra andre undersøgelser - primært Havfriluftsliv eller fra kortlægningsdelen af vandorienteret friluftsliv - er det angivet.

Foto: Frank Søndergaard Jensen

Ture og ophold ved vandet

Deltagelse i aktiviteterne

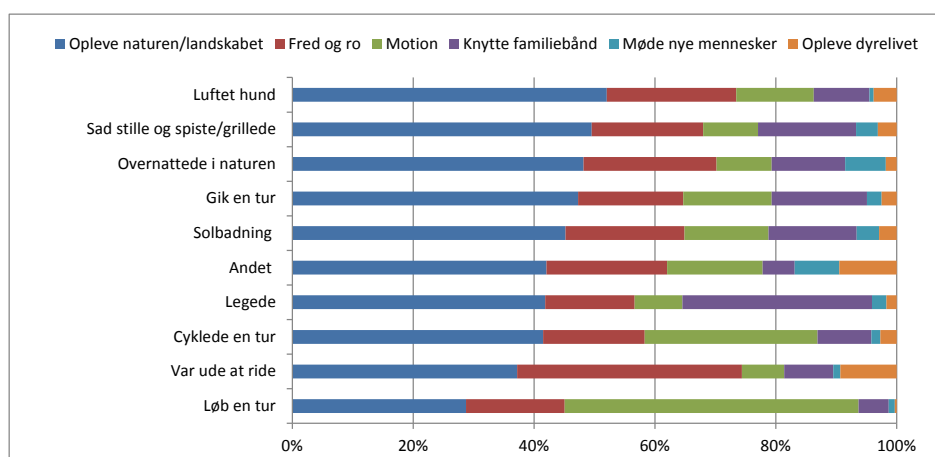
Ture og ophold langs strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde er den mest populære hovedkategori af vandorienterede friluft aktiviteter i Danmark. Som det ses i tabel 2.1, har knap to tredjedele (63,9 %) af den voksne befolkning deltaget i én eller flere af disse aktiviteter inden for det seneste år, og cirka halvdelen (49,8 %) deltog på deres seneste tur. Denne hovedgruppe omfatter ture som gåture (59,8 %), løbeture (15,2 %), cykelture (27,1 %), rideture (2,7 %) og hundeluftning (20,4 %) i tilknytning til vand, men også opholdsaktiviteter, såsom at sidde stille og spise/grille (28,8 %), solbadning (28,6 %), leg (16,9 %) og overnatning i naturen (6 %) samt andet (2,2 %).

Tabel 2.1. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien ture og ophold langs strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år
Ture og ophold langs strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde	5.120	6.576	63,9	2.729.000
Gik en tur	4.002	6.158	59,8	2.555.000
Luftet hund	1.167	2.094	20,4	869.000
Løb en tur	614	1.561	15,2	648.000
Cyklede en tur	1.152	2.788	27,1	1.157.000
Var ude at ride	95	277	2,7	115.000
Sad stille og spiste og/eller grillede	1.014	2.960	28,8	1.228.000
Solbadning	863	2.944	28,6	1.222.000
Legede	577	1.745	17,0	724.000
Overnattede i naturen	167	618	6,0	256.000
Andet	110	224	2,2	93.000

Vigtigste motiver

Hovedmotivet indenfor ture og ophold langs vandområder er at opleve naturen og landskabet for alle underaktiviteterne undtagen løbeture, hvor hovedmotivet er motion (figur 2.1). Rideture har fred og ro som et stort set lige så vigtigt hovedmotiv. At knytte familieband er et vigtigt motiv inden for leg og har også en relativ stor betydning for gåture, solbadning, sidde stille og spise/grille samt overnatning i naturen. Det er sjældent et hovedmotiv for ture og ophold i naturen at møde nye mennesker, men det betyder lidt mere for dem, der overnatter i naturen (fx deltager i en spejdertur eller lign.). At se på dyrelivet er ligeledes ret sjældent det vigtigste motiv for ture og ophold, men har lidt større betydning for dem, der er ude at ride.

Figur 2.1. Hovedmotivet for deltagelsen i den seneste tur i forhold til de aktiviteter, der er foretaget på turen.

Køn og alder

Der er signifikant flere kvinder end mænd, der går ture, lufter hund, rider, sidder stille og spiser/griller, tager solbad og leger. Derimod er der ingen forskel i mænd og kvinders deltagelse i cykelture eller løbeture, mens flere mænd end kvinder overnatter i naturen.

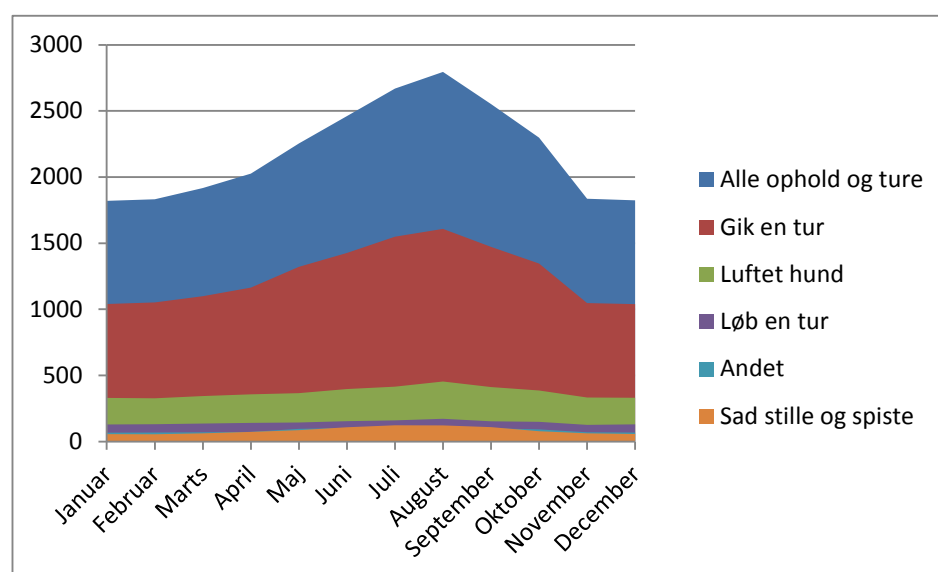
Aldersmæssigt var der ingen forskel på deltagelsen i gåture, og for cykelture og hundeluftning var der kun et lille dyk i gruppen af ældre. I de mere fysisk krævende aktiviteter som løbeture og ridning er der derimod signifikant flere unge udøvere, og deltagelsen aftager generelt med alderen – særligt for grupperne over 50 år. Ser vi på opholdsaktiviteterne er mange i alle grupperne, der sidder stille og spiser/griller eller deltager i solbadning, men der sker et lille dyk i den ældste aldersgruppe. Deltagelsen i leg er størst i gruppen af voksne (35-50 år), og lidt mindre blandt de unge voksne (18-24 år), men falder til det halve i de to ældre grupper. Overnatning i naturen er især populært blandt unge voksne og falder markant med alderen.

Vandområdetype

Størstedelen (69 %) af tur- og opholdsaktiviteterne var knyttet til saltvand, mens 28 % var knyttet til ferskvand og 2 % var uoplyst. De mere rutine- og motionsprægede aktiviteter som hundeluftning, løbeture og cykelture var i mindre grad tilknyttet saltvand (50-59 %), mens solbadning næsten kun var knyttet til saltvand (91 %) og især til sandstrande. Tilsvarende er 78 % af vandorienteret leg knyttet til saltvand og især sandstrande.

Sæson

Ophold og ture forgår året rundt, dog flest i sommerperioden (figur 2.2).

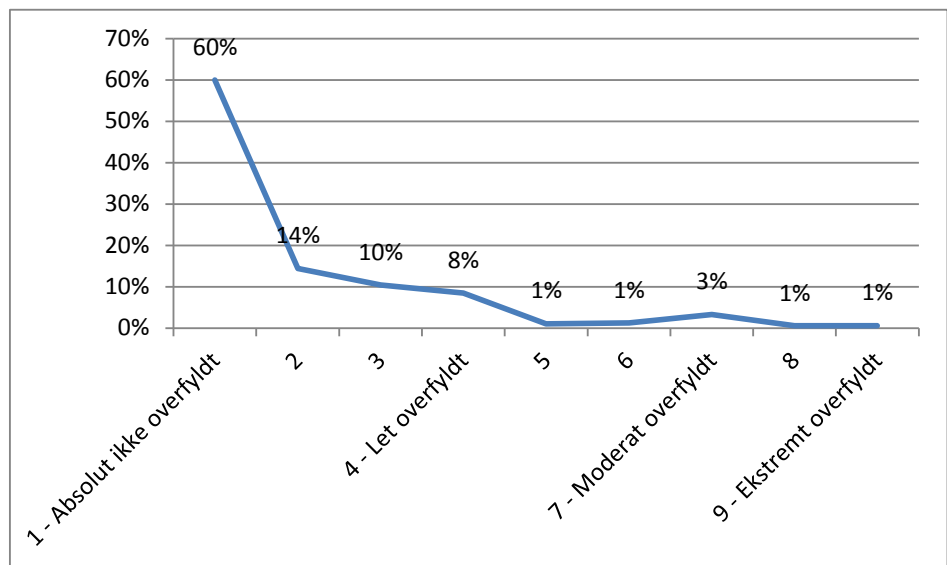
Figur 2.2. Sæsonvariationen for ophold og ture inkl. underkategorier. (Baseret på kortlagte steder for ophold og ture fra panelundersøgelsen).

Foto: Jens Friis Lund

Trængsel

Som det ses på figur 2.3, oplever kun meget få af udøverne trængsel på de steder, de har kortlagt inden for ophold og ture.

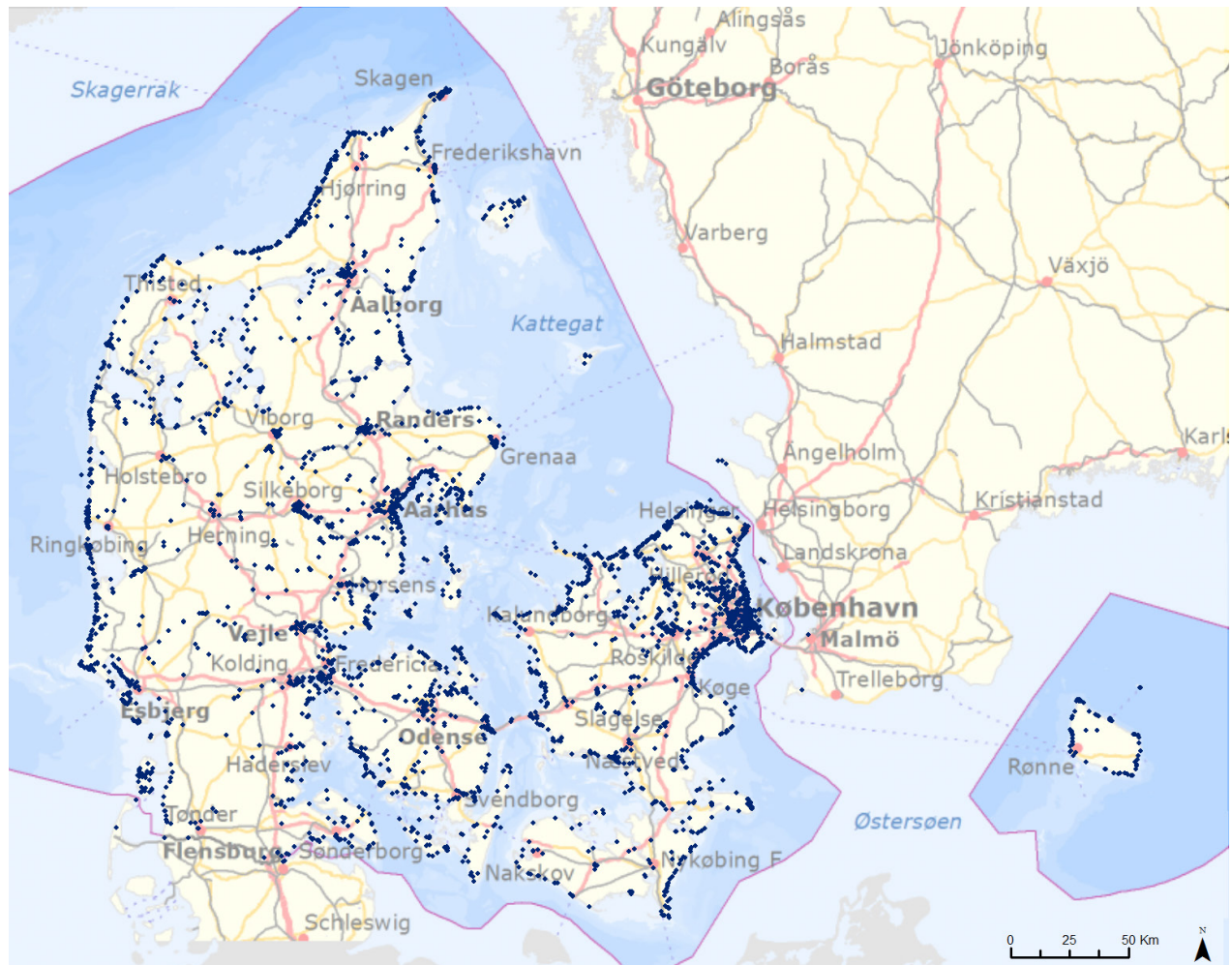
Figur 2.3. Oplevelse af trængsel på de indrapporterede steder for ophold og ture (panelkortlægningen, $n = 3.881$ steder).

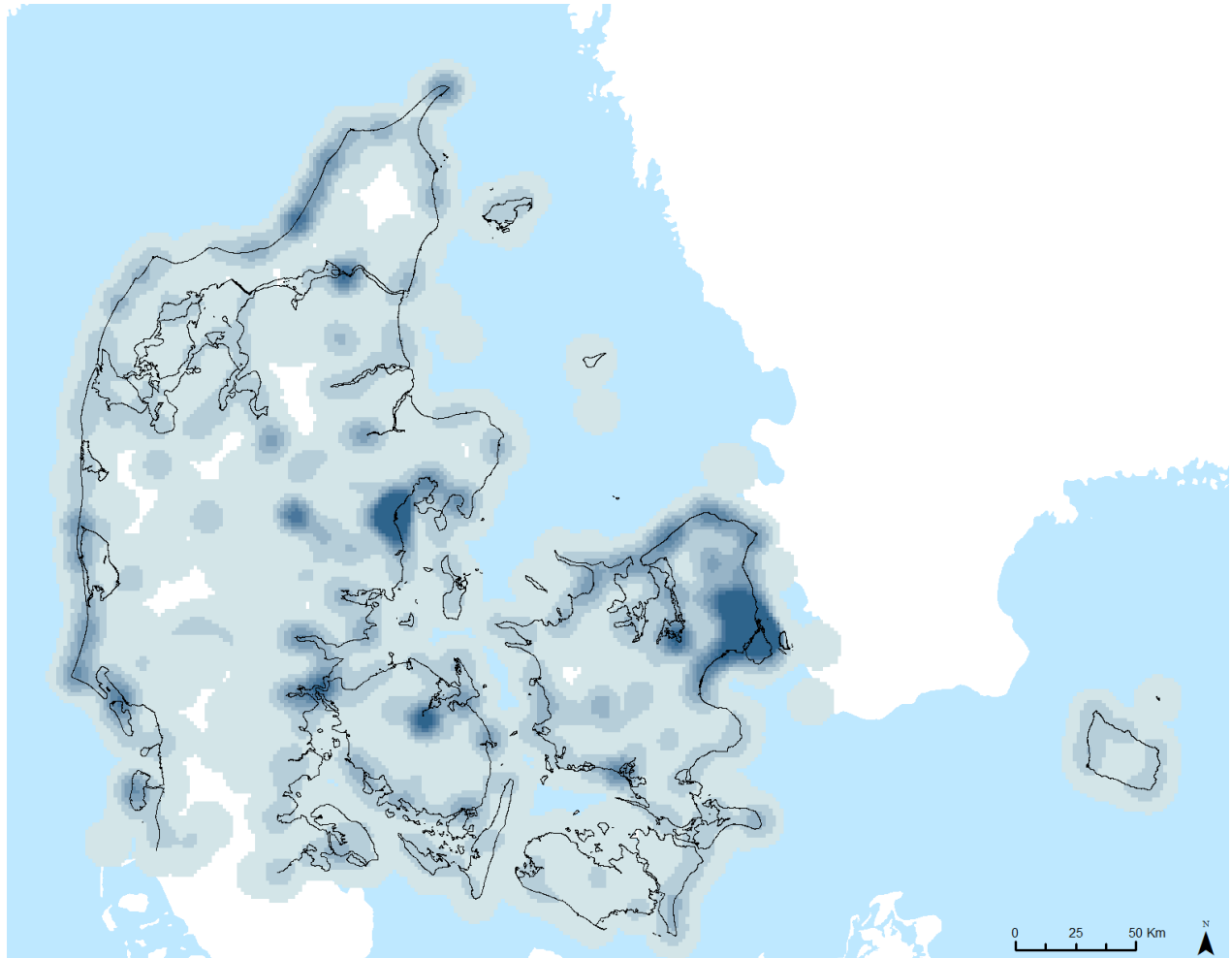
Foto: Berit Kaae, 2016

Panelundersøgelsens kortlægning af ophold og ture

I alt 2.451 respondenter i panelundersøgelsen kortlagde 4.354 steder i hele landet for ophold og ture ved vandet. Som det fremgår af kortet nedenfor er stort set hele kysten samt flere søer kortlagt (kort 2.1). Særligt de bynære og urbane kyster samt sommerhuskyster udgør hotspots for ophold og ture med vandudsigt i Danmark, som det fremgår af kort 2.2.

Kort 2.1. Kortlagte steder for ophold og ture ved vandet i Danmark. I alt er der kortlagt 4.354 steder af 2.451 respondenter (panelkortlægningen).

Kort 2.2. Densitetskort (heatmap) over steder for ophold og ture (panelkortlægningen). Desto mørkere desto større koncentration af steder. (Kortet er udregnet med en celle størrelse på 1500 m og en søge radius på 10 km samt klassificeret ved hjælp af halve standard afvigelser).

Foto: Berit Kaae, 2016

Badning og svømning

Deltagelse i aktiviteterne

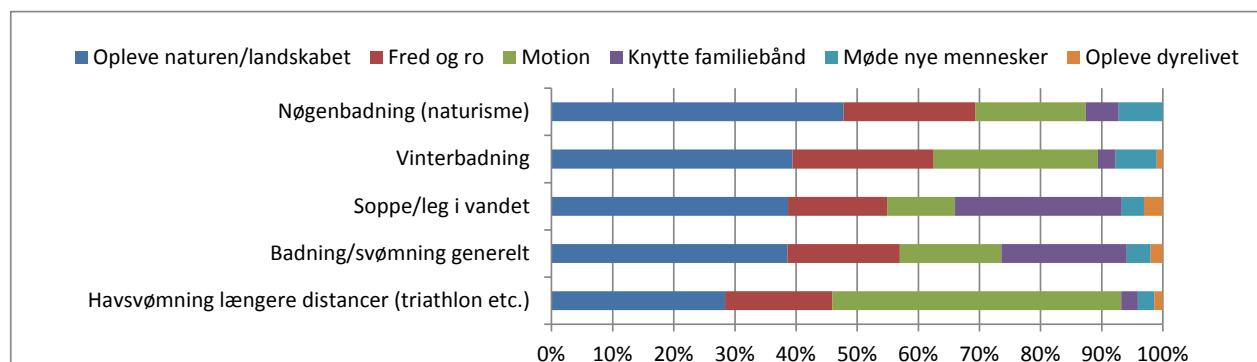
Badning og svømning er den næstmest populære hovedkategori, som godt en tredjedel af den voksne befolkning (34,4 %) har deltaget i inden for det seneste år (Tabel 2.2). Det svarer til at ca. 1,47 millioner voksne har badet/svømmet m.m. mindst én gang indenfor det seneste år i Danmark, og hertil kommer så børn under 18 år og ældre over 80 år. Kategorien omfatter aktiviteter som sopning og vandleg (22,3 %), badning og svømning generelt (29,8 %), havsvømning længere distancer (fx triatlon) (1,7 %), vinterbadning (2,4 %) og nøgenbadning (naturisme) (3,4 %) samt andet (0,5 %).

Tabel 2.2. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien badning

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år
Badning, svømning m.m.	1.392	3.540	34,4	1.469.000
Soppe/leg i vandet	694	2.289	22,2	950.000
Badning/svømning generelt	1.050	3.068	29,8	1.273.000
Havsvømning længere distancer (triathlon etc.)	78	172	1,7	71.000
Nøgenbadning (naturisme)	120	350	3,4	145.000
Vinterbadning	106	251	2,4	104.000
Andet	22	59	0,6	24.000

Vigtigste motiver på seneste tur

For alle badeaktiviteterne undtagen havsvømning over længere distancer, er det vigtigste motiv på den seneste tur, hvor de lavede aktiviteten, at opleve naturen og landskabet. For havsvømning er hovedmotivet motion. Fred og ro er også af betydning for de fleste aktiviteter, mens motion ud over havsvømning også er af relativ stor betydning for vinterbadning. Styrkelse af familieband er især et hovedmotiv for dem, der sopper og leger i vandet samt for badning og svømning generelt.

Figur 2.4. Hovedmotivet for deltagelsen i den seneste tur i forhold til de aktiviteter indenfor hovedkategorien badning og svømning, der er foretaget på turen.

Køns- og aldersforskelle

Badning og svømning er populært blandt både mænd og kvinder, men der er dog signifikant flere kvinder end mænd, der deltager i sopning og vandleg. Ligeledes er kvinder også lidt mere tilbøjelige end mænd til at deltage i badning/svømning generelt og i vinterbadning.

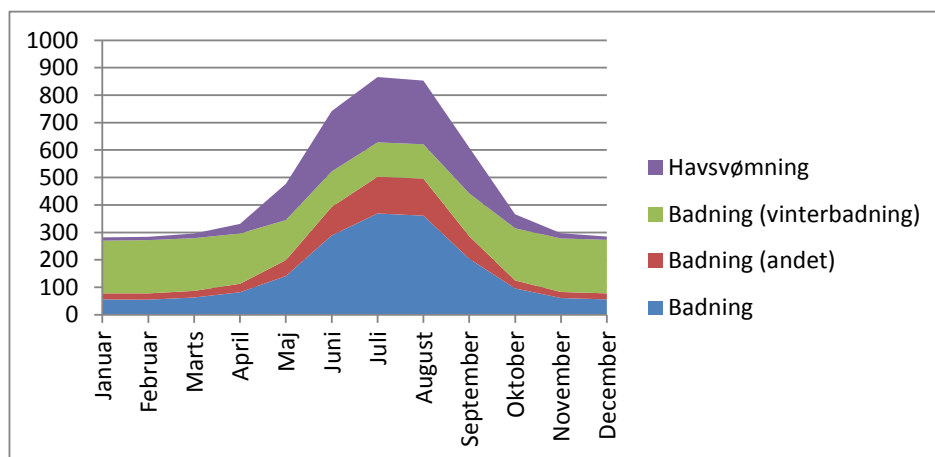
For alle bade- og svømmeaktiviteterne er mønsteret generelt, at der er størst deltagelse blandt de unge voksne og deltagelsen aftager med alderen. For sopning og leg i vandet er deltagelsen markant større blandt de unge voksne og voksne, men falder meget efter 50 år. Også havsvømning over længere distancer, der er en fysisk krævende aktivitet aftager ret meget med alderen. Derimod er den aftagende tendens ikke så stor for alm badning, nøgenbadning og vinterbadning.

Vandområdetype

Hvis vi sammenholder folks væsentligste aktivitet på deres seneste tur og med den vigtigste vandområdetype, de har besøgt på denne tur, kan vi se, at langt de fleste badeaktiviteter (86 %) forgår i saltvand og især ved sandstrande, mens 10 % foregår i ferskvand og 4 % er uoplyst.

Sæsonvariation

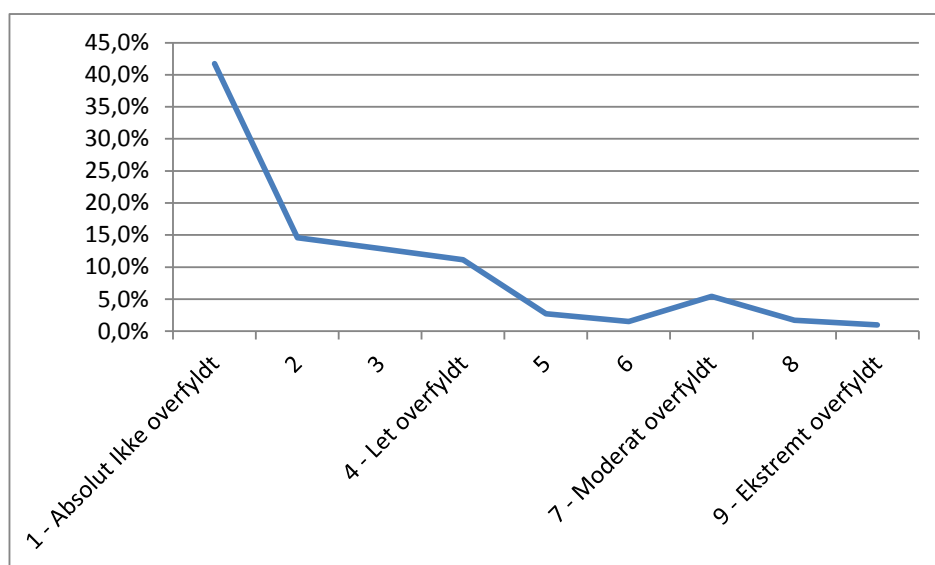
Badning forgår overvejende i sommerperioden (figur 2.5), mens vinterbadning ret naturligt især foregår i vinterhalvåret. Badning har den mest udtalte sæsonvariation.

Figur 2.5. Sæsonvariationen i badning inkl. underkategorier. (baseret på crowdsourcing-data?)

Oplevet trængsel

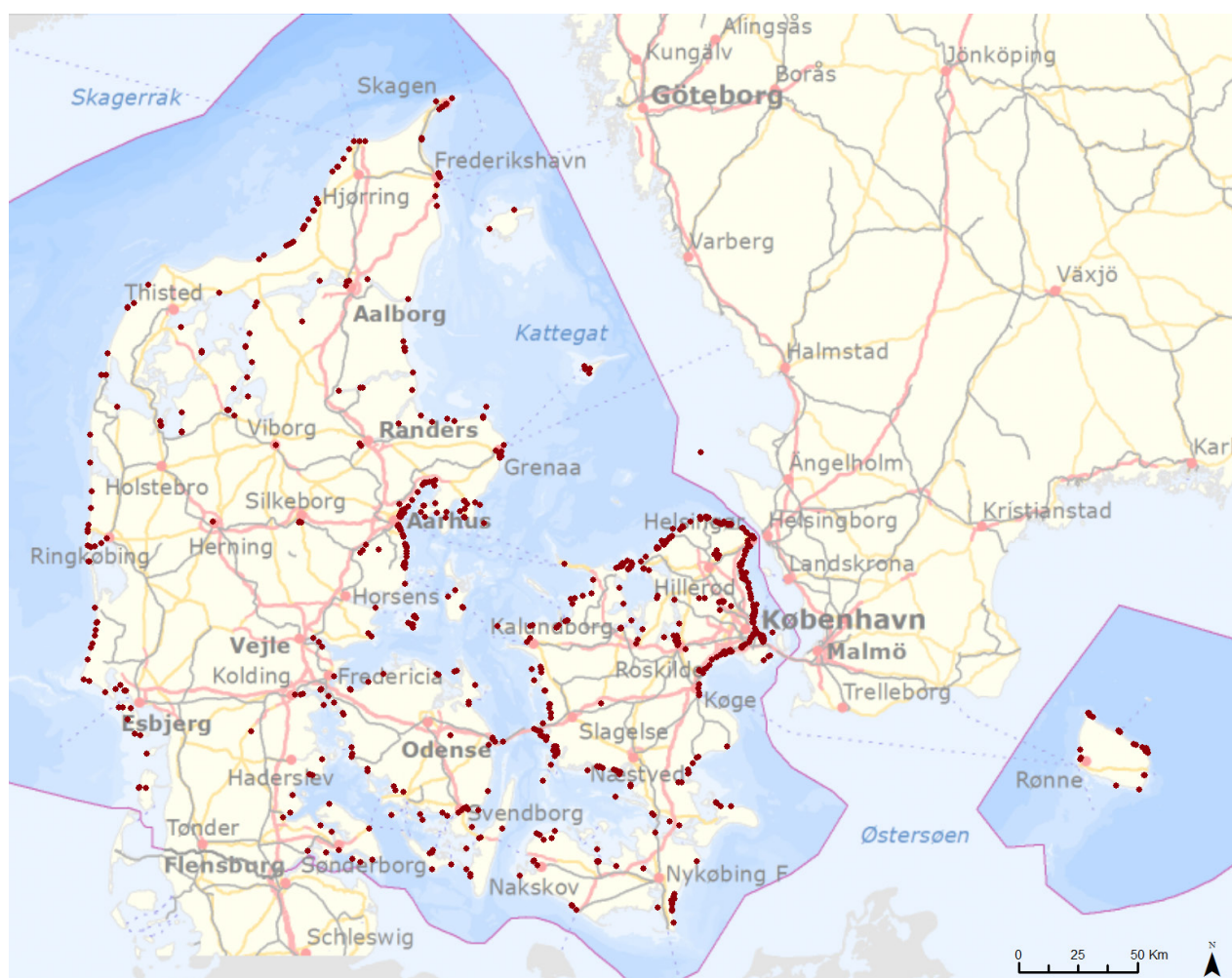
Som det ses på figur 2.6, oplever kun få af udøverne trængsel på de steder, de har kortlagt inden for badning. Dog er oplevelsen af trængsel relativt større i forhold til de steder som er kortlagt under ophold og ture.

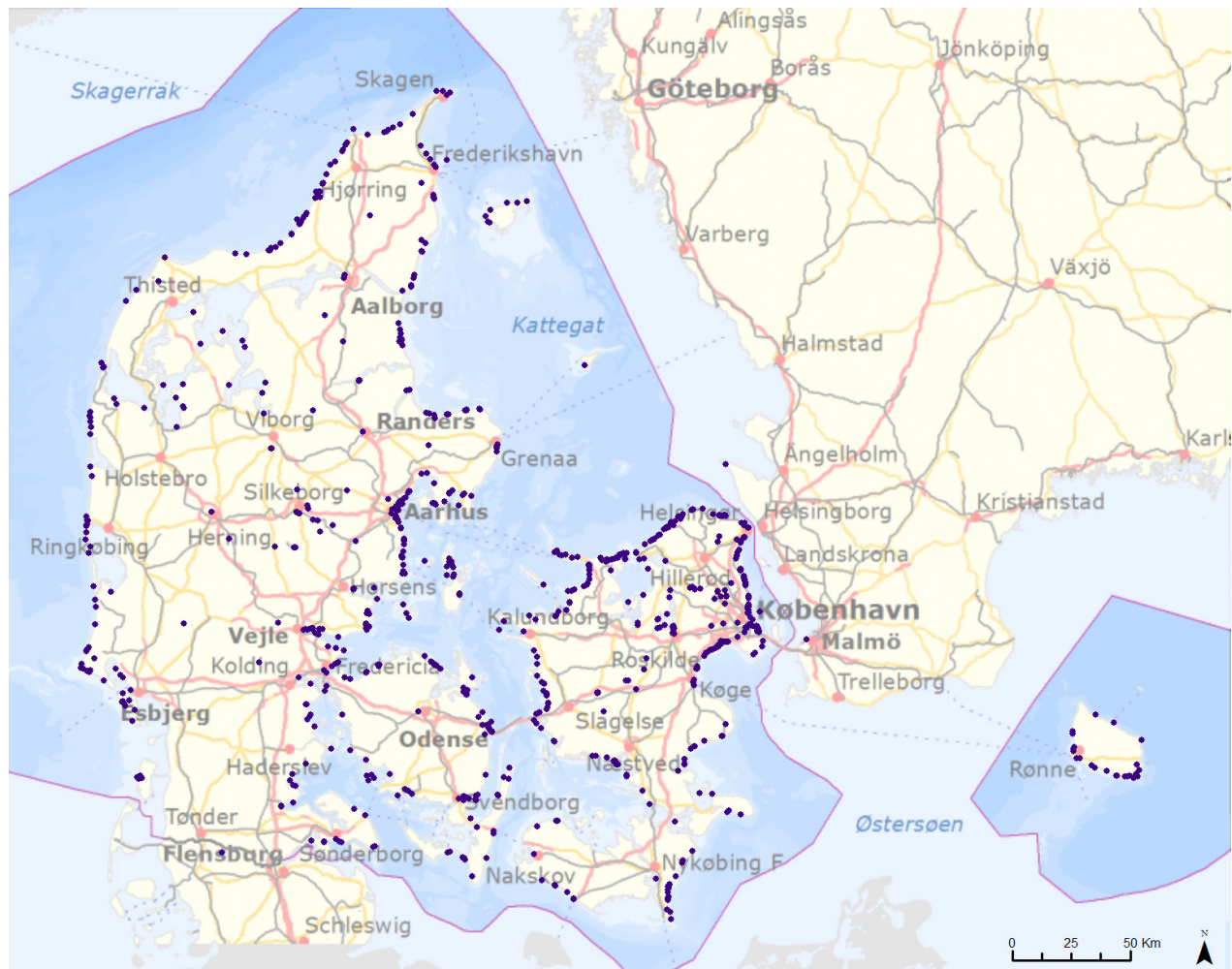
Figur 2.6. Oplevelse af trængsel på de indrapporterede steder for badning (n = 922)

Kortlægning af badning og svømning

I havfriluftslivsundersøgelsen er der 1.029 kortlægninger af badning og svømning. Disse kan opdeles i underkategorierne badning (393), havsvømning (275) og vinterbadning (210) mens de øvrige typer er samlet i anden form for badning (151), der bl.a. omfatter 61 der sopper og 73 der nøgenbader. I panelundersøgelsen er der kortlagt omtrent samme antal steder for badning og svømning, i alt 1.065 steder. Som det fremgår af kort 2.3a og 2.3b nedenfor, er badning og svømning en ret udbredt aktivitet, som foregår fra kysterne i hele landet. Intensiteten er stor omkring de større byer og langs populære strandområder fx på Vestkysten og Sjællands nordkyst.

Kort 2.3a. 1.029 kortlagte steder for forskellige former for badning i Danmark fra den crowd-source kortlægning (rød).

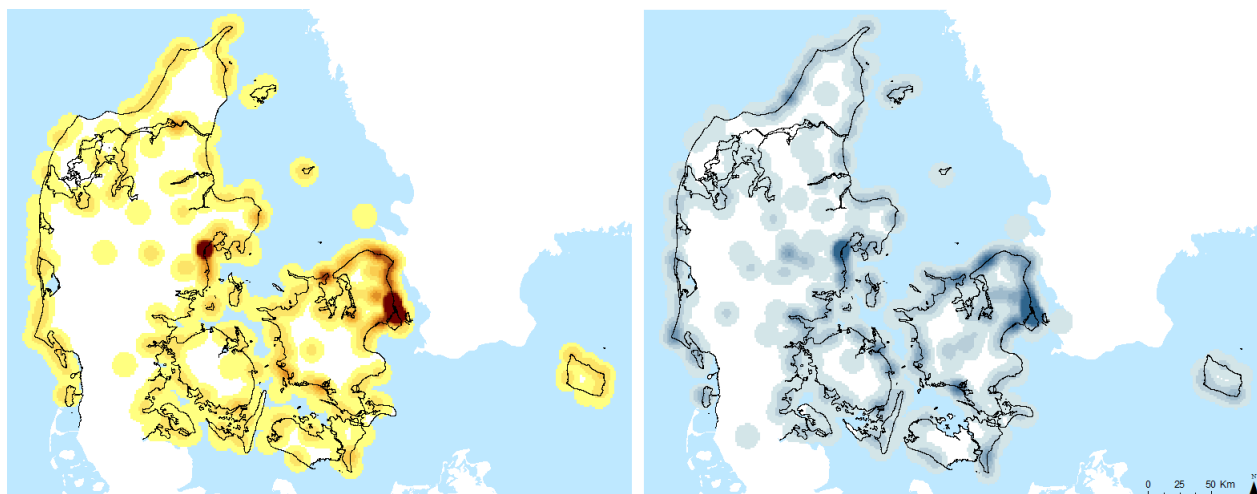
Kort 2.3b. 1.065 kortlagte steder for forskellige former for badning i Danmark baseret på panelkortlægningen (blå).

Foto: Berit Kaae, 2015

Hotspots for badning og svømning

Ser vi på kortlægningens visualisering af hotspots inden for badning/svømning på kort 2.4, bliver mønsteret mere tydeligt og de store byers kyster træder særligt frem som intensivt benyttede områder til aktiviteten. Det samme gælder populære badeområder langs bl.a. Vestkysten, Nordsjælland, Bornholm, og andre sommerhusområder m.m.

Kort 2.4. Visualiseringer af hotspots for badning/svømning. Kortet til venstre viser resultatet fra crowd-source kortlægning via Havfriluftsliv.dk (rød), mens kortet til højre viser resultatet fra panelkortlægningen (blå). (For udregningsmetode se kort 2.2).

Foto: Berit Kaae, 2016

Foto: Jens Friis Lund

Naturobservationer

Deltagelse i aktiviteterne

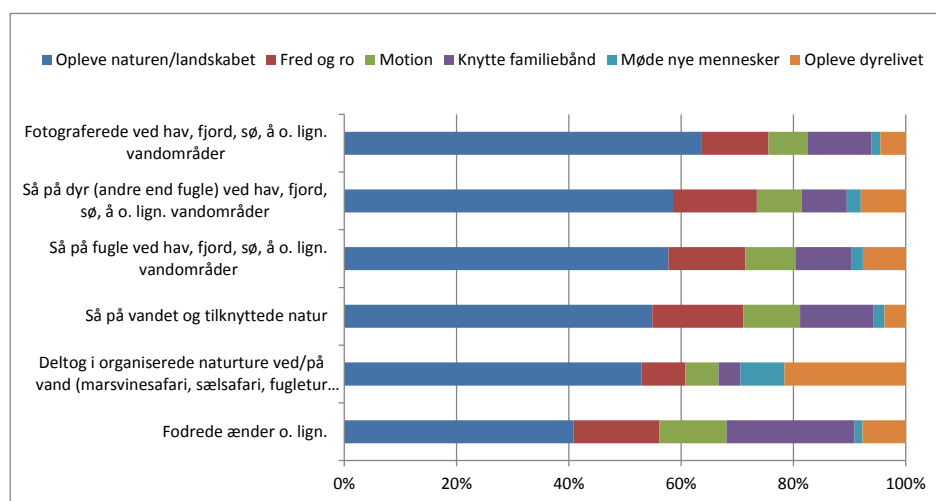
Den tredje mest populære hovedaktivitet er naturobservationer, som godt hver femte (20,4 %) af den voksne danske befolkning har deltaget i én eller flere gange inden for det seneste år, svarende til omkring 0,86 million (tabel 2.3). Naturobservationer omfatter at se på vandet og den tilknyttede natur (17,3 %), at se på fugle (14,4 %), se på dyr (andre end fugle) (10,6 %), at fotografere ved vandet (11 %), at fodre ænder (13,8 %) samt deltagelse i organiserede naturobservationsture (fx marsvinesafarier, sælsafarier, fugleture o. lign) i tilknytning til vand (1,7 %).

Tabel 2.3. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien naturobservationer i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet inden for det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år
Naturobservationer ved hav, fjord, sø, å o. lign. vandområder	1.251	2.086	20,4	866.000
Så på vandet og tilknyttede natur	1.049	1.777	17,3	737.000
Så på fugle	776	1.483	14,4	616.000
Så på dyr (andre end fugle)	508	1.090	10,6	453.000
Fotograferede	522	1.132	11,0	470.000
Deltog i organiserede naturture ved/på vand (marsvinesafari, sælsafari, fugletur o.lign.)	58	180	1,7	75.000
Fodrede ænder o. lign.	450	1.418	13,8	588.000
Andet	24	52	0,5	22.000

Motiver

Naturobservationer er en meget udbredt vandorienteret friluftssaktivitet, og oplevelse af natur/landskab er det vigtigste motiv for alle aktiviteterne (figur 2.7). Fodring af ænder er dog også ret knyttet til sociale motiver, mens oplevelse af dyrelivet især er et vigtigt motiv på organiserede naturture (marsvinesafari o.lign). Det er måske lidt overraskende, at oplevelse af dyrelivet ret sjældent er et hovedmotiv selv på ture, hvor man ser på fugle eller ser på dyr (andre end fugle). Men her analyseres kun det vigtigste motiv på den seneste tur med aktiviteten, og observationer af dyrelivet er meget udbredte, men sjældent det væsentligste motiv for hele turen. Fred og ro samt motion er relativt mindre motiver for naturobservationer.

Figur 2.7. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte naturobservationsaktivitet.

Køn og alder

Fugle- og dyreobservationer samt deltagelse i organiserede naturture har en ret ligelig kønsfordeling. Derimod er der flere kvinder end mænd der ser på vandet og den tilknyttede natur, fotograferer og fodrer ænder.

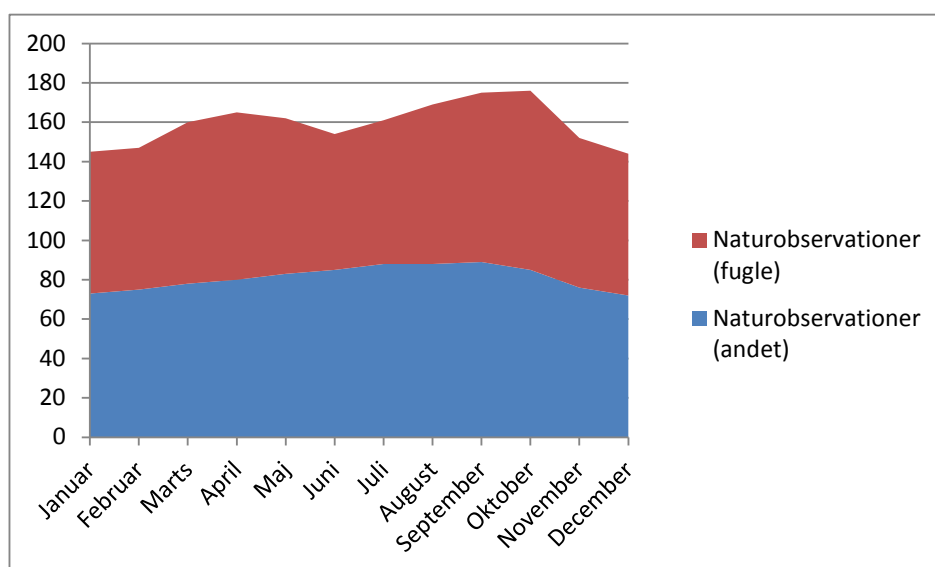
Modsat mange af de andre vandorienterede friluftssaktiviteter, er deltagelsen i naturobservationer i de fleste tilfælde markant større blandt de midaldrende og ældre. Derimod har især gruppen af voksne (35-50 år) en lavere deltagelse i mange af aktiviteterne – lavere end blandt de unge voksne (18-34 år). Undtagelsen er dog fodring af ænder, som flere unge voksne og voksne (35-49 år) deltager i, hvilket kan have en sammenhæng med at have mindreårige børn.

Vandområdetype

Hvis man sammenholder hovedaktivitet på den seneste tur med den væsentligste vandområdetype, viser det sig, at naturobservationer er bredt fordelt på både saltvandsområder (57 %) og ferskvandsområder (40 %), mens 3 % er uoplyst. Særligt fodring af ænder er knyttet til søer og andre typer ferskvandsområder.

Sæsonvariation

Sæsonvariationen (figur 2.8) viser, at naturobservationer foregår ret jævnt over året men dog lidt mere i sommerhalvåret, og for fugleobservationerne er der større aktivitet i foråret og efteråret men knap så meget midt på sommeren.

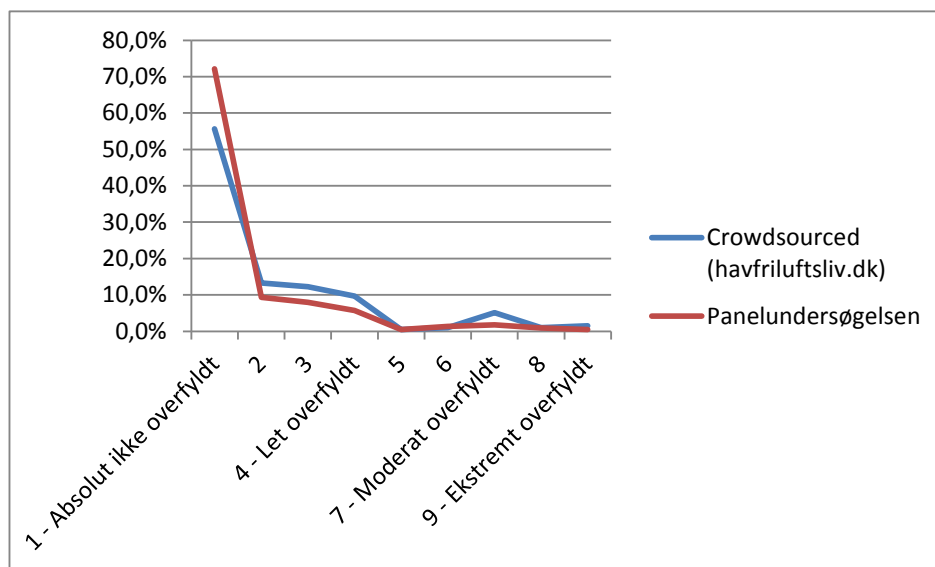
Figur 2.8. Sæsonvariationen i naturobservationer inkl. underkategorier (Kilde: Havfriluftsliv, n=191).

Foto: Jens Friis Lund

Trængsel

Som det fremgår af graferne (figur 2.9) er der ikke mange som oplever trængsel i forbindelse med naturobservationer.

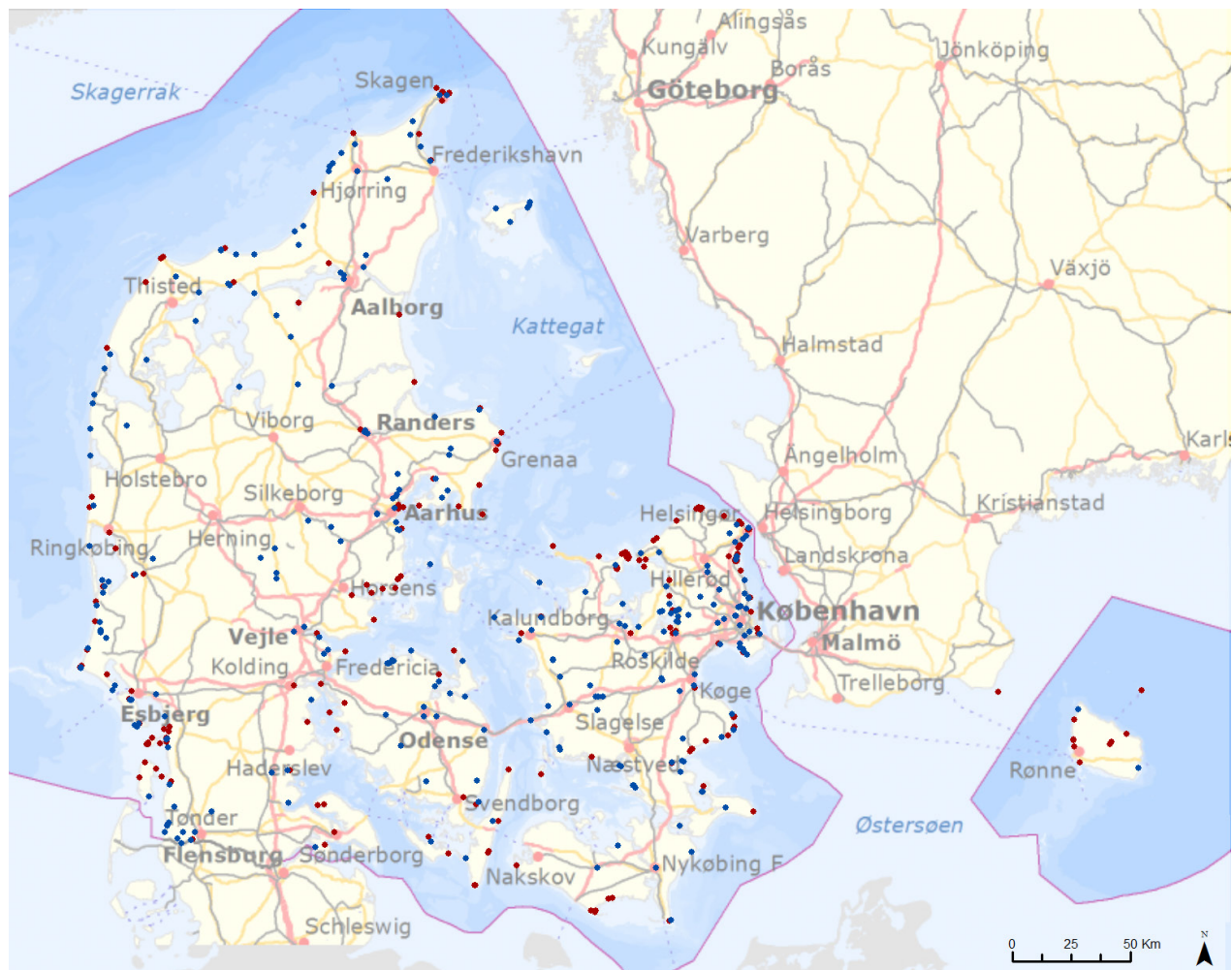
Figur 2.9. Oplevelsen af trængsel på de indrapporterede steder for naturobservationer (kilde: havfriluftsliv.dk, $n = 196$ steder og panelundersøgelsen, $n = 226$ steder).

Kortlægning af naturobservationer i Havfriluftsliv

I Havfriluftslivsundersøgelsen er der inddateret 213 steder for naturobservationer i kortlægningen, heraf 108 fugleobservationer og 105 'andre' typer af naturobservationer. De relativt få punkter for naturobservationer skyldes bl.a., at det overvejende er en uorganiseret friluftaktivitet, og det derfor har været svært at skabe kontakt til deltagerne gennem organisationer. Dansk Ornitologisk Forening har en omfattende inddatering af fugleobservationer (se DOFbasen), men i Havfriluftslivsundersøgelsen er fokus ikke på en kortlægning af steder hvor frivillige har indrapporterede observationer af særlige fuglearter, men derimod på hvor almindelige voksne beboere i Danmark har set på fugle, andre dyr eller naturen som deres væsentligste aktivitet.

I alt 266 steder for naturobservationer blev kortlagt i panelundersøgelsen. I panelundersøgelsen er fugleobservationer (78 steder) og observationer af andre dyr (51 steder) også de væsentligste typer af naturobservationer, men også at fotografere og se på landskabet, havet m.m.. Det skal nævnes at naturobservationer indgår for mange som en del af hovedmotivet for deres seneste besøg, men at disse steder formodentligt fortrinsvist er kortlagt som steder for ophold og ture (som det fremgår af figur 2.1). Så selvom mange ifølge spørgeskemaundersøgelsen ser på dyrelivet på deres ture, er det relativt få, der har det som deres egentlige primære aktivitet. Dette afspejles i, at naturobservationer er en noget mindre udbredt aktivitet med hensyn til kortlægning i begge datasæt.

På kort 2.5 nedenfor, er de i alt knap 500 naturobservationssteder fra begge kortlægninger fordelt langs kysten i hele landet.

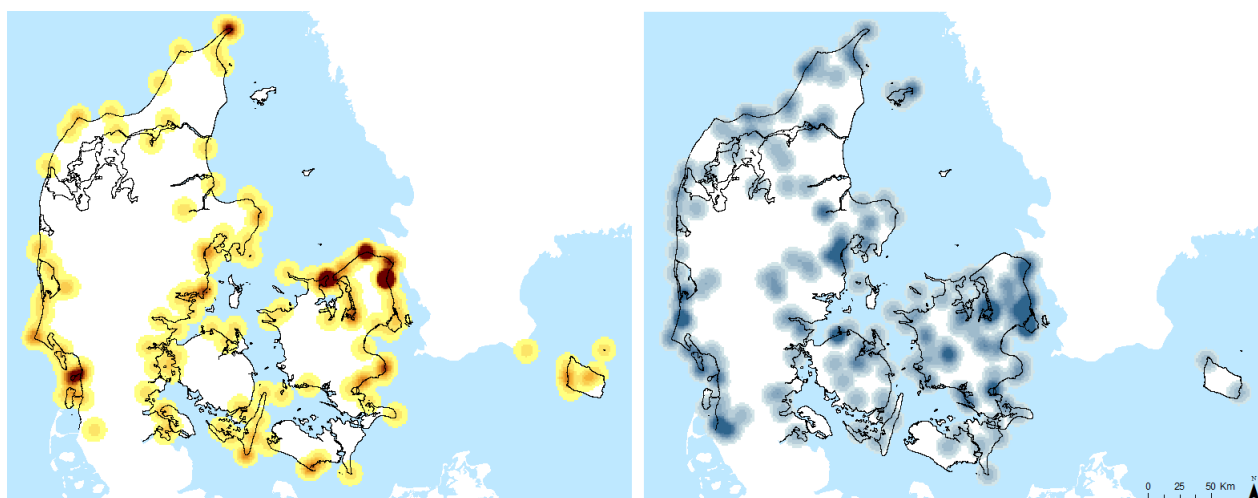
Kort 2.5. Kortlagte steder for naturobservationer. I alt 213 steder fra crowd-source kortlægningen (rød), og 266 steder fra panelkortlægningen (blå).

Foto: Jens Friis Lund

Hotspots for naturobservationer

Mønsteret for naturobservationer bliver mere tydelige i kortlægningens visualisering af hotspots særligt for crowd-source data på kort 2.6., hvor en række særligt benyttede steder træder frem så som bl.a. Vadehavet og Blåvandshuk, Skagen, Nordkysten af Sjælland samt en række pynter mod bl.a. syd, der er alment kendt som gode fugleobservationssteder. Dette mønster bakkes delvist op af resultaterne fra panelkortlægningen, dog udgør de større byer også her hotspots for naturobservationer, og der forekommer en generelt større spredning af steder i hele landet. Det skal understreges at datagrundlaget er relativt tyndt og ikke bør overfortolkes.

Kort 2.6: Visualisering af hotspots inden for naturobservationer i Havfriluftsliv.dk (for udregningsmetode se kort 2.2).

Foto: Anton Stahl Olafsson

Foto: Berit Kaae, 2016

Kulturaktiviteter

Deltagelse i aktiviteterne

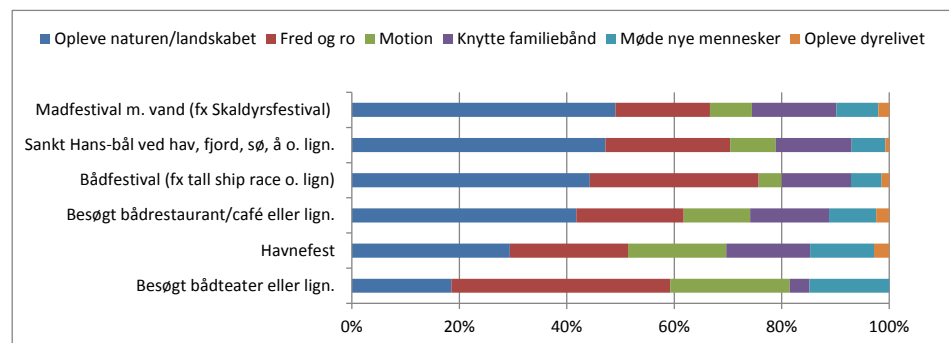
Den fjerde mest populære hovedkategori er kulturaktiviteter i tilknytning til strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde, som 14,6 % af den voksne danske befolkning (18-80 år) har deltaget i inden for det seneste år, svarende til omkring 623.000 personer. De har deltaget i en bred vifte af aktiviteter som havnefester (5,1 %), bådfestivals (2,3 %), Skt. Hansbål ved vand (7,6 %), besøg på bådrestauranter og caféer i tilknytning til vand (7 %), madfestivals med produkter knyttet til hav og vand, fx skaldyrsfestival (2,7 %), eller besøgt bådteater o. lign. (0,8 %).

Tabel 2.4. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien kulturaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år
Kulturaktiviteter	429	1.502	14,6	623.000
Havnefest	113	524	5,1	217.000
Bådfestival (fx tall ship race o. lign)	73	235	2,3	98.000
Sankt Hans-bål ved hav, fjord, sø, å o. lign.	151	778	7,6	323.000
Madfestival o.lign. knyttet til produkter fra hav, fjord, sø, å o. lign. (fx Skaldyrsfestival)	56	278	2,7	115.000
Besøgt bådrestaurant/café eller lign.	177	723	7,0	300.000
Besøgt bådteater eller lign.*	35	85	0,8	35.000
Andet	59	154	1,5	64.000

Motiver

Disse vandorienterede kulturaktiviteter er meget populære, og de ture hvori aktiviteterne indgår har oplevelser af naturen/landskabet samt fred og ro som ret store motiver (figur 2.10). Men de sociale motiver som at knytte familieband og møde nye mennesker er relativt store inden for denne gruppe. Motion er mindre vigtig, og oplevelse af dyrelivet er sjældent et hovedmotiv.

Figur 2.10. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte kulturaktivitet

Køn og alder

Der er en meget ligelig kønsfordeling for alle kulturaktiviteterne i tilknytning til vand, dog undtaget at kvinder oftere end mænd besøger bådrestauranter og caféer i tilknytning til vand.

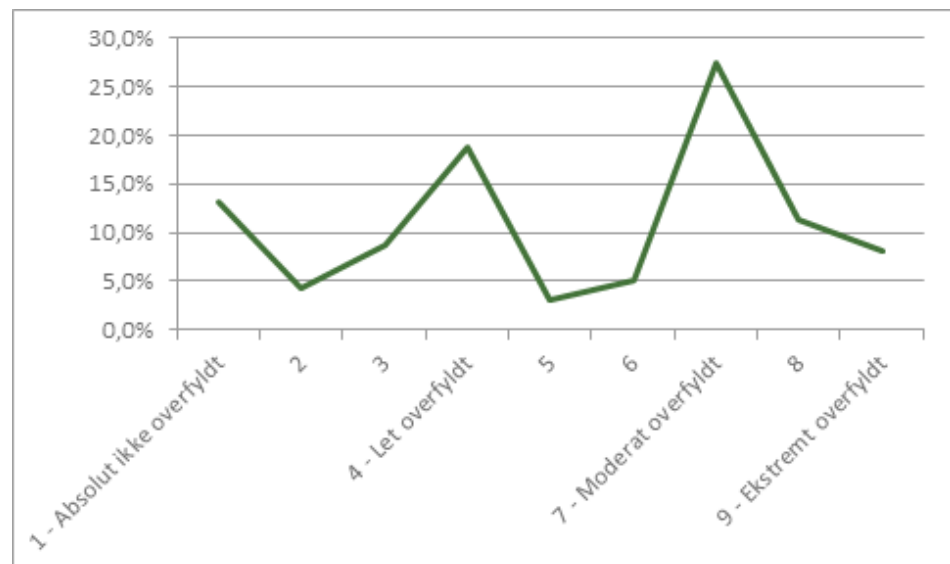
Aldersmæssigt er mønsteret for de fleste kulturaktiviteter, at der er en større deltagelse blandt de unge voksne og midaldrende, mens lidt færre af de voksne (35-49 år) deltager og færrest af den ældre aldersgruppe.

Vandområdetype

Hvis man sammenholder hovedaktivitet på den seneste tur med den væsentligste vandområdetype, viser det sig at kulturaktiviteterne især er knyttet til saltvand (81 %) og mindre til ferskvand (17 %), mens 3 % er uoplyst. Kulturaktiviteterne er særligt knyttet til havne, moler o.lign. havneanlæg.

Trængsel

Som det fremgår af figur 2.11, har halvdelen af respondenterne i panelundersøgelsen angivet at de har oplevet moderat til ekstrem trængsel i forbindelse med kulturaktiviteter.

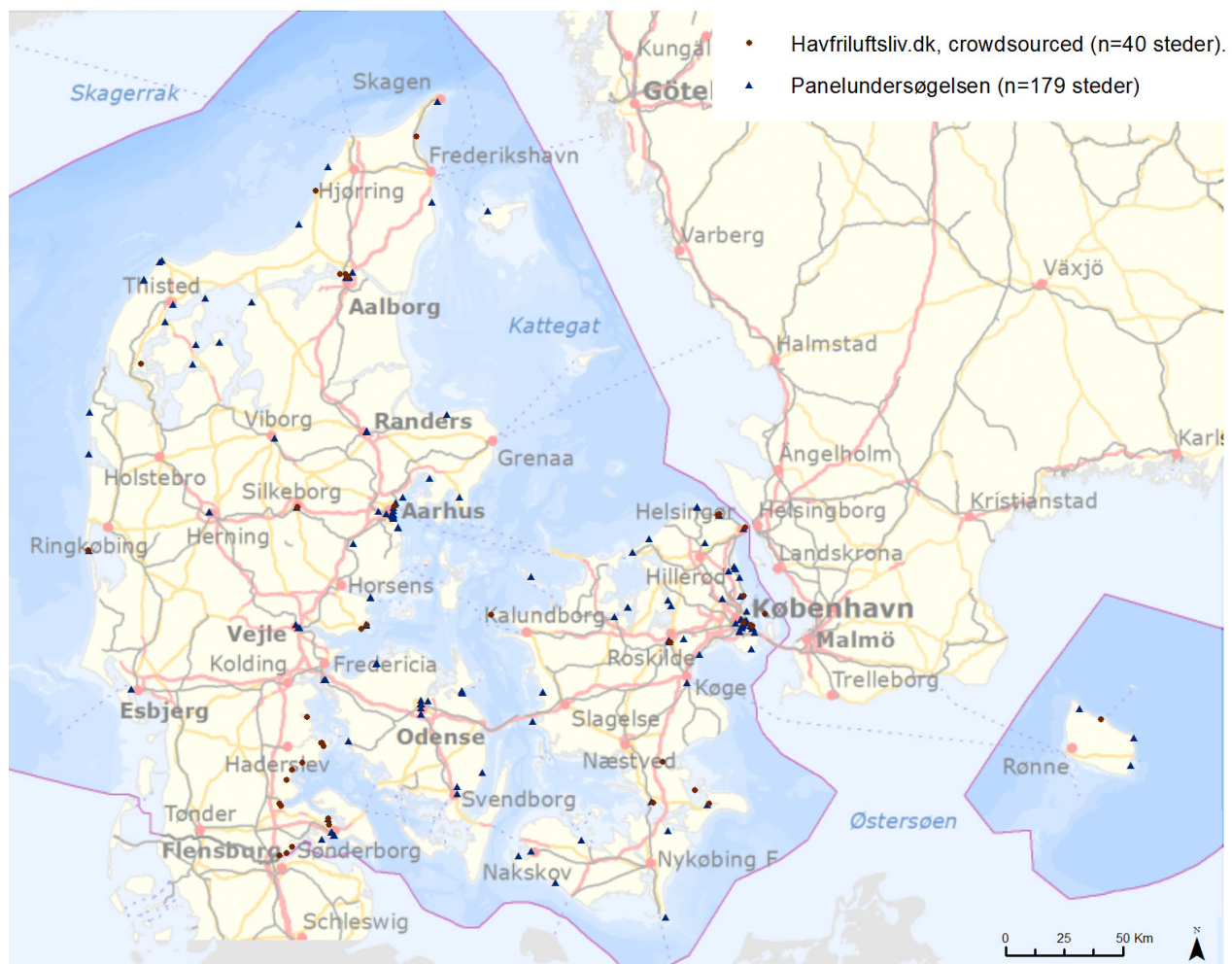
Figur 2.11. Oplevelsen af trængsel på de indrapporterede steder for kulturaktiviteter (kilde: panelundersøgelsen, $n = 160$ steder).

Foto: Berit Kaae, 2015

Kortlægningen af vandorienterede kulturaktiviteter

Selvom at kulturaktiviteter med tilknytning til vand er den fjerde mest udbredte aktivitet blandt befolkningen, blev der generelt ikke kortlagt mange steder for denne aktivitetsgruppe. Blandt de omkring 200 kortlagte steder blev der særligt kortlagt steder for havnefest, sankthans bål og en bred kategori af andre former for kulturaktiviteter som dækker over f.eks. musikfestivals og skulptur festivals. Som det fremgår af Kort 2.7 er stederne fordelt over det meste af landet, med en koncentration i de større byer. Særligt lystbådehavne og kendte strande med gode adgangsmuligheder er blandt de mest kortlagte steder for kulturaktiviteter.

Kort 2.7. Kortlagte steder for kulturaktiviteter i tilknytning til vand. I alt 40 steder fra crowd-source kortlægningen (rød), og 179 steder fra panelkortlægningen (blå).

Foto: Berit Kaae, 2016

Sejlads

Deltagelse i aktiviteten

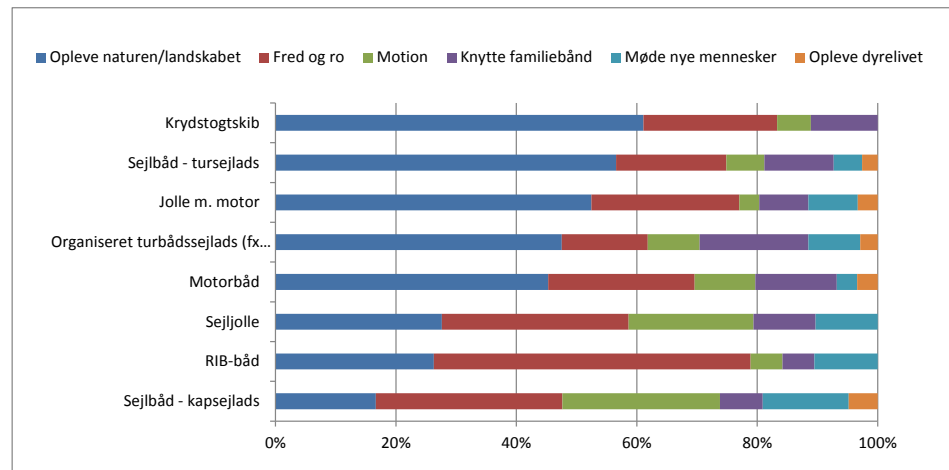
Sejlads er på nationalt plan den femte mest populære hovedkategori af vand-orienterede friluftslivsaktiviteter, idet godt hver ottende (12,9 %) af den danske befolkning har deltaget i mindst én af disse sejladsaktiviteter inden for det seneste år. Som det ses i tabel 2.5, omfatter hovedkategorien sejlads mange forskellige typer såsom tursejlads i sejlbåd (5 %), kapsejlads i sejlbåd (0,8 %), sejljolle (0,8 %), motorbåd (3,9 %), jolle m. motor (1,8 %), RIB-båd (0,6 %), organiseret turbådssejlads (fx havnerundfart) (4,6 %), krydstogtskib (0,9 %) samt andet (1,0 %).

Tabel 2.5. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien sejlads i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde.
*Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år
Sejlads - alle former	538	1.329	12,9	552.000
Sejlbåd - tursejlads	199	512	5,0	212.000
Sejlbåd - kapsejlads*	41	81	0,8	34.000
Sejljolle*	29	83	0,8	34.000
Motorbåd	156	396	3,9	164.000
Jolle m. motor	63	189	1,8	78.000
RIB-båd*	20	58	0,6	24.000
Organiseret turbådssejlads (fx havnerundfart)	112	469	4,6	195.000
Krydstogtskib*	19	88	0,9	37.000
Andet	34	98	1,0	41.000

Motiver

Oplevelse af naturen/landskabet er det vigtigste motiv på ture, hvor mange af sejleraktiviteterne er foregået (figur 2.12). Det gælder især for krydstogtsejlads, tursejlads i sejlbåde, jolle med motor, organiseret turbådssejlads og motorbådssejlads. Fred og ro er også relativt vigtigt for disse former for sejlads, men relativt vigtigere for sejlads i sejljoller, RIB-både og kapsejlads. Motion spiller en ret lille rolle men har størst betydning for kapsejlads og sejljoller. Der er også en relativ stor betydning af sociale motiver, mens oplevelse af dyrelivet var af mindst betydning.

Figur 2.12. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte sejladsaktivitet. Aktiviteter markeret * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Køn og alder

Kapsejlads og sejlads i sejljolle, motorbåd, jolle med motor og RIB-både er mandedominerede aktiviteter. Derimod er der flere kvinder end mænd, der deltager i organiserede turbådssejladser som havnerundfarter o.lign. Der er ingen større kønsforskel på deltagelsen i turbådssejlads og krydstogter.

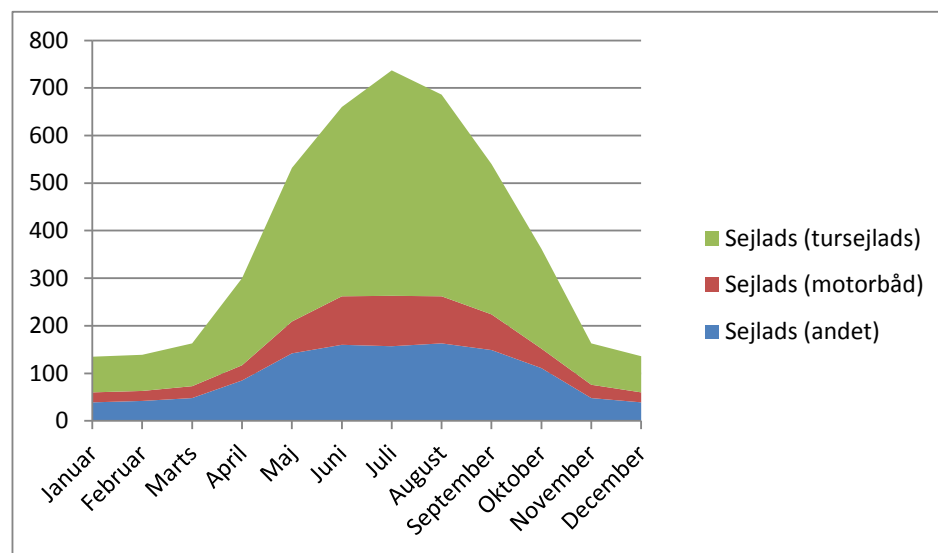
Aldersmæssigt har tursejlads, sejlads i sejljolle og i jolle med motor en meget jævn fordeling mellem aldersgrupperne, hvor aldersgrupperne over 50 år endda tenderer mod højere deltagelse. Kapsejlads i sejlbåde har flest deltagere blandt midaldrende og færrest blandt unge voksne. Sejlads i motorbåd, RIB-båd og organiseret turbådssejlads har derimod en højere deltagelse af unge voksne, og deltagelsen aftager generelt med alderen.

Vandområdetype

Samlet foregår 90 % af sejladsen i forbindelse med saltvand – især hav og fjorde samt havneanlæg, mens 8 % er relateret til ferskvand – især søer, og 2 % er uoplyst.

Sæsonvariation

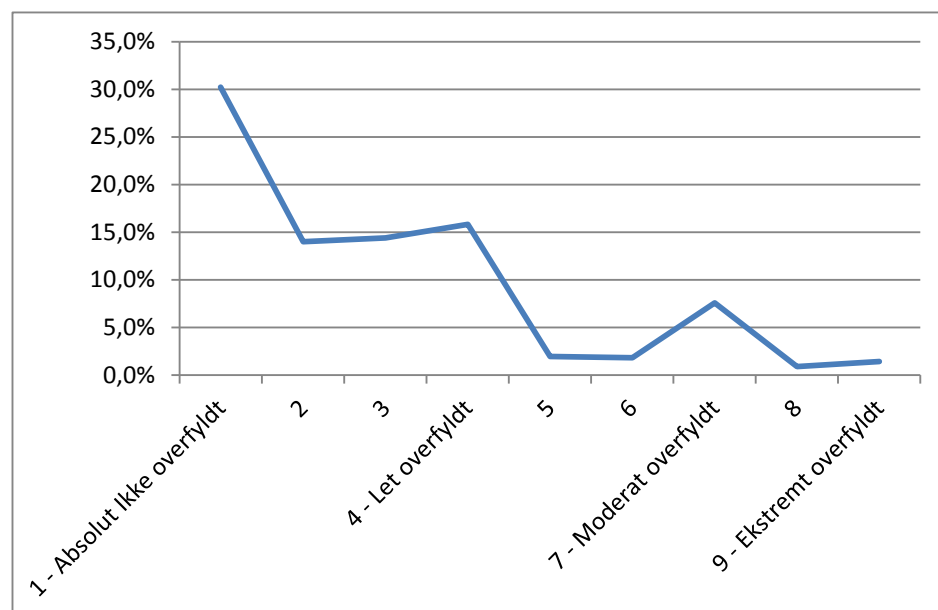
Sæsonvariationen (figur 2.13) viser, at sejlads særligt foregår i sommerhalvåret fra april/maj til september/oktober, men der er en lille aktivitet hele året.

Figur 2.13. Sæsonvariationen i sejlads inkl. underkategorier (Kilde: Havfriluftsliv, n = 4553).

Oplevet trængsel

Som det ses på figur 2.14, er der relativt mange der oplever let trængsel indenfor sejlads og også en lille gruppe, der oplever moderat trængsel.

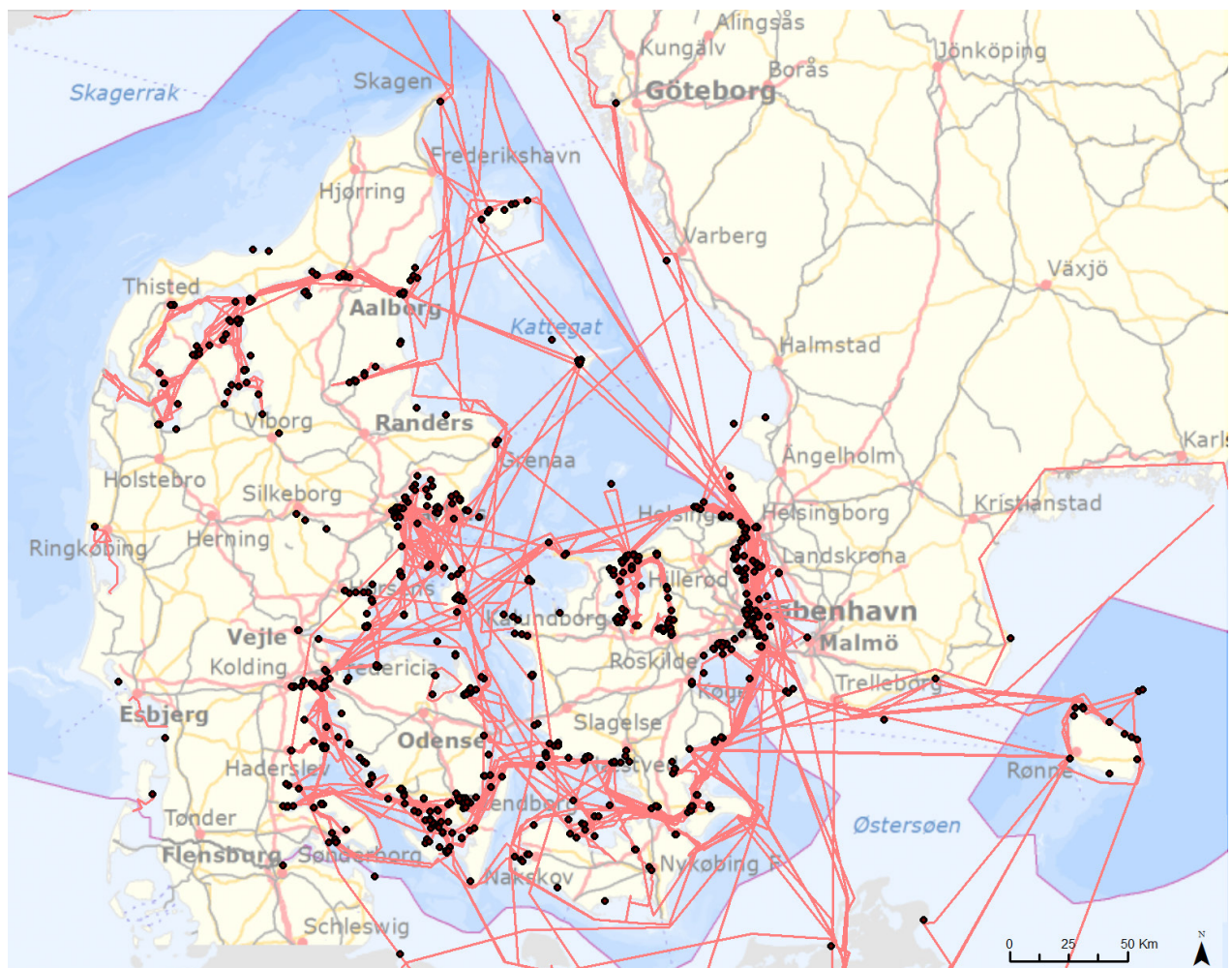

Figur 2.14. Oplevelse af trængsel på de indrapporterede steder for sejlads (Kilde: Havfriluftsliv, n = 251).

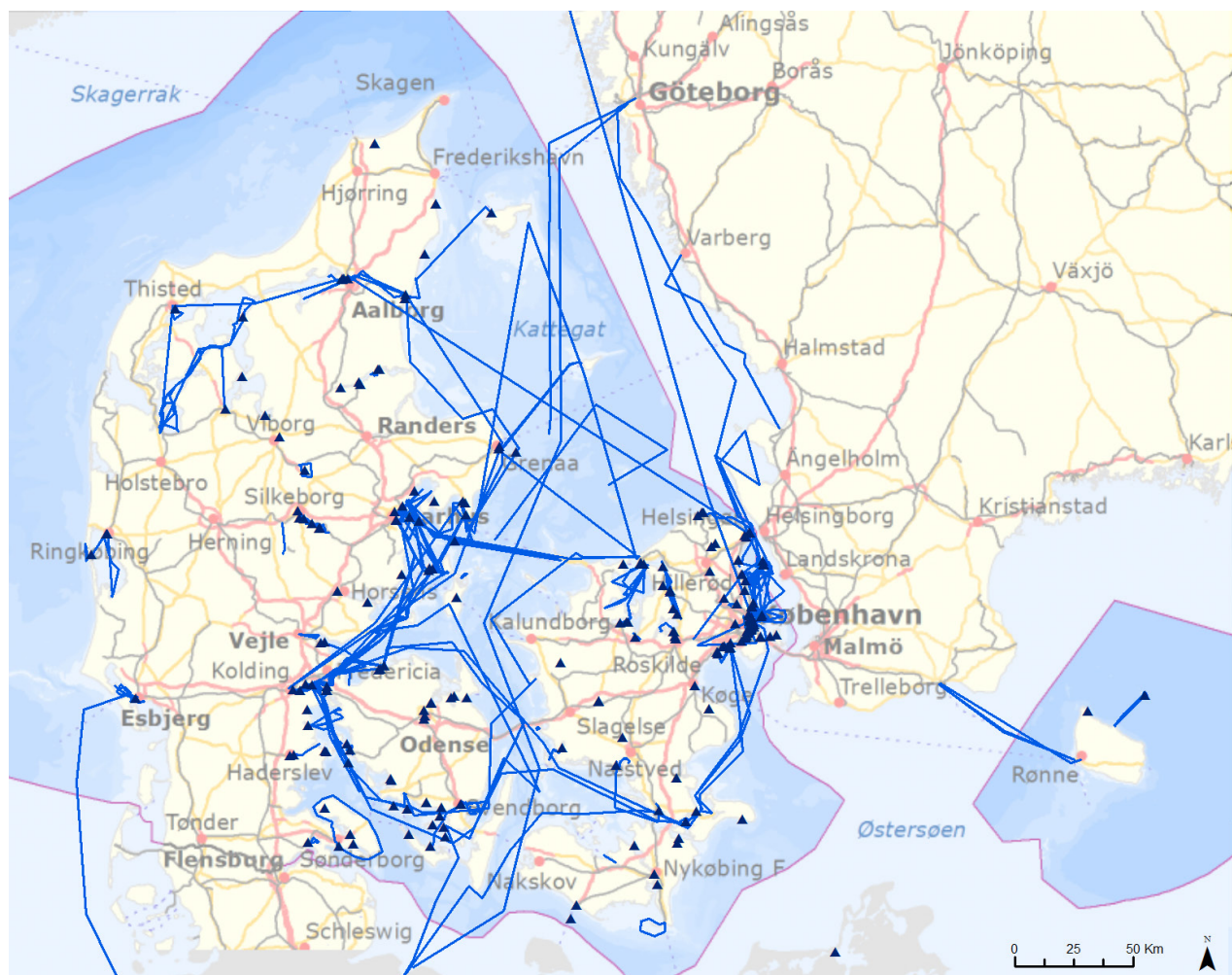
Kortlægning af sejlads

I den crowdsourcing-baserede havfriluftslivsundersøgelsen er der kortlagt 764 steder og 218 ruter, dvs. i alt 984 indrapporteringer. Disse kan opdeles i en stor underkategori af tursejlads (656), en mindre kategori af motorbådssejlads (137) samt en ret stor gruppe af 'andet', der samler de andre former for sejlads. I panelundersøgelsen blev markant færre steder (233) og ruter (134) kortlagt for sejlads, men det var også primært forskellige former for tursejlads og mindre kategorier af motorbådssejlads og fx sejlads med jolle som blev kortlagt i panelundersøgelsen.

Som det fremgår af kort 2.8a og kort 2.8b nedenfor, er sejlads en ret udbredt aktivitet, som foregår især i de indre danske farvande og fjorde, men stort set ikke på Vestkysten, hvor vind og bølger er voldsommere

Kort 2.8a. Kortlægning af sejlads i Havfriluftsliv.dk (crowd-sourced). I alt 764 steder og 218 ruter blev kortlagt.

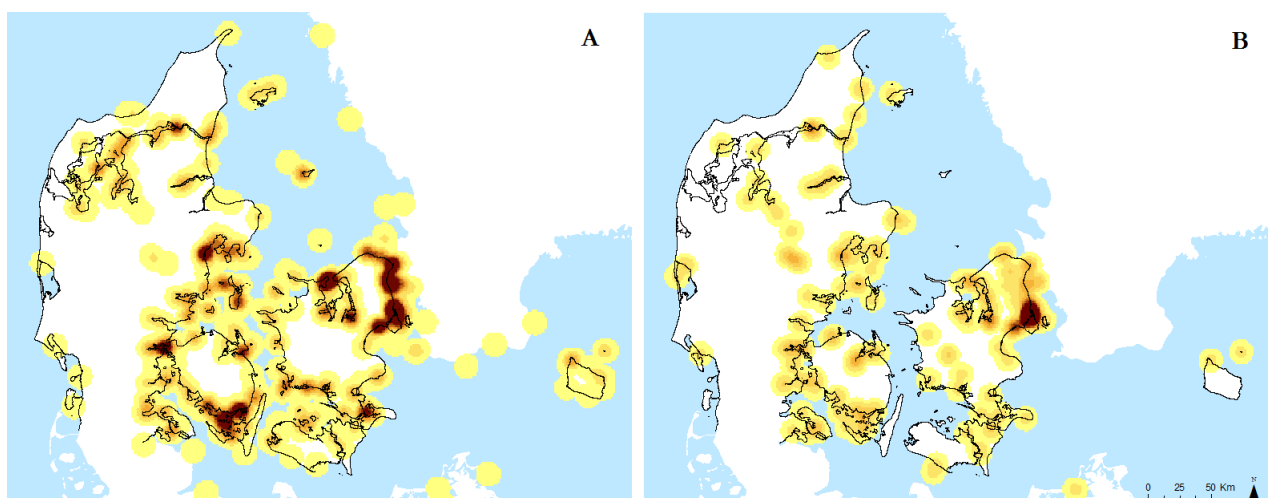
Kort 2.8b. Kortlægning af sejllads i panelundersøgelsen. I alt 233 steder og 134 ruter for forskellige former for sejllads.

Foto: Berit Kaae, 2016

Hotspots for sejlads

Visualisering af hotspots inden for sejlads ses på kort 2.9, hvor Limfjorden samt især den sydlige halvdel af de indre farvande (dvs. fra Djursland og sydpå) er populære områder for sejlads inkl. fx det Sydfynske Øhav, Øresund, Århus Bugt, Bornholm m.m. Derimod er der meget få sejleraktiviteter på Vestkysten og kun i beskyttede fjorde og bugter. Det skal bemærkes, at Kattegat og farvandene mod Tyskland og omkring Bornholm også har en del sejlads, idet sejlere besøg havne i nabolande, men ruter indgår af tekniske årsager ikke i visualiseringen af hotspots. Intensiteten er generelt stor omkring de større byer, langs Jyllands sydlige østkyst og omkring Fyn og omkring Sjælland. Der er stor overensstemmelse mellem panelundersøgelsen og havfriluftslivsundersøgelsens hotspots, som det fremgår af kortene.

Kort 2.9. Heatmap kortlægning af sejlads. Til venstre, kort A, resultatet fra crowd-source kortlægningen (havfriluftsliv.dk), til højre, kort B, resultatet fra panelundersøgelsen. Der indgår ikke indrapporteret ruter i heatmap kortlægningen.

Foto: Berit Kaae, 2016

Foto: Berit Kaae, 2016

Indsamling

Deltagelse i aktiviteterne

Indsamling er en ret stor og umiddelbart lidt overset friluftssaktivitet, som hver tiende (10 %), i den voksne befolkning har deltaget i inden for det seneste år svarende til omkring 428.000 personer. Aktiviteten dækker over en bred vifte af aktiviteter som at samle rav (2,8 %), fossiler og sten (6,9 %), skaldyr, tang og strandplanter (5,3 %), krabber som genudsættes (2,8 %), dyrkning af maritime nyttehaver/havhaver (0,1 %), deltagelse i en organiseret indsamlingstur som fx en østerssafari, strandsafari o.lign. (0,5 %).

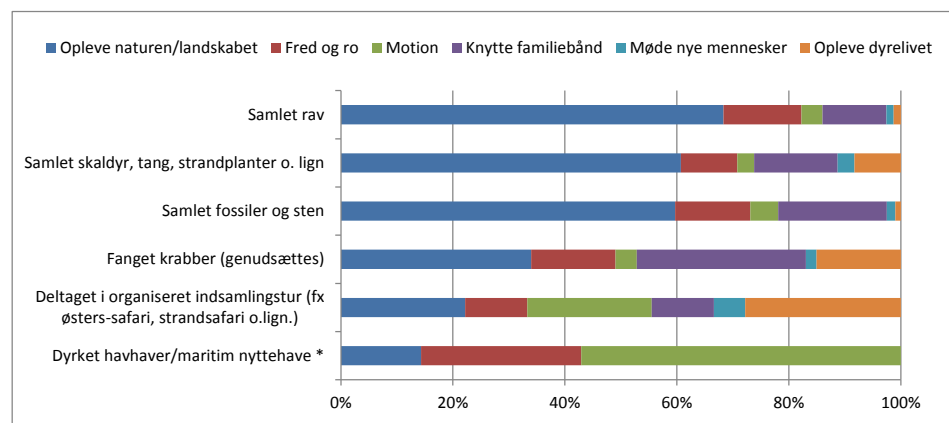
Tabel 2.6. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien indsamling i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år
Indsamling knyttet til strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde	351	1.032	10,0	428.000
Samlet skaldyr, tang, strandplanter o. lign	179	550	5,4	228.000
Samlet rav	80	291	2,8	121.000
Samlet fossiler og sten	203	712	6,9	296.000
Fanget krabber (genudsættes)	59	288	2,8	120.000
Dyrket havhaver/maritim nyttehave*	7	12	0,1	5.000
Deltaget i organiseret indsamlingstur (fx østerssafari, strandsafari o.lign.)*	19	50	0,5	21.000
Andet	33	53	0,5	22.000

Motiver

Indsamling er en populær aktivitet og for de fleste typer indsamling er hovedmotivet at opleve naturen/landskabet (figur 2.15). Det gælder især ture med indsamling af rav, skaldyr, tang, strandplanter o. lign, fossiler og sten samt i mindre grad for ture, hvor der fanges krabber (genudsættes). For krabbefangst er sociale motiver lige så vigtige, mens de også spiller en relativt stor rolle for ture de øvrige aktiviteter. Fred og ro er et relativt lille motiv, mens især motion er uden større betydning dog med undtagelse for dyrkning af havhaver/maritime nyttehaver (dette er dog en meget lille aktivitet og dermed skal resultaterne ikke overfortolkes). Oplevelse af dyrelivet er ovedmotiv for deltagelsen i organiserede indsamlingsture som fx østerssafari, strandsafari o. lign.) men også et vigtigt motiv for krabbefangst.

Køn og alder

Figur 2.15. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte indsamlingsaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Kvinder deltager signifikant mere end mænd i indsamling af skaldyr, tang, strandplanter o. lign, samling af rav, fossiler og sten samt i krabbefangst (genudsættes). Derimod er der ingen markant kønsforskel i samling af rav, dyrkning af maritime nyttehaver/havhaver eller deltagelse i organiserede indsamlingsture.

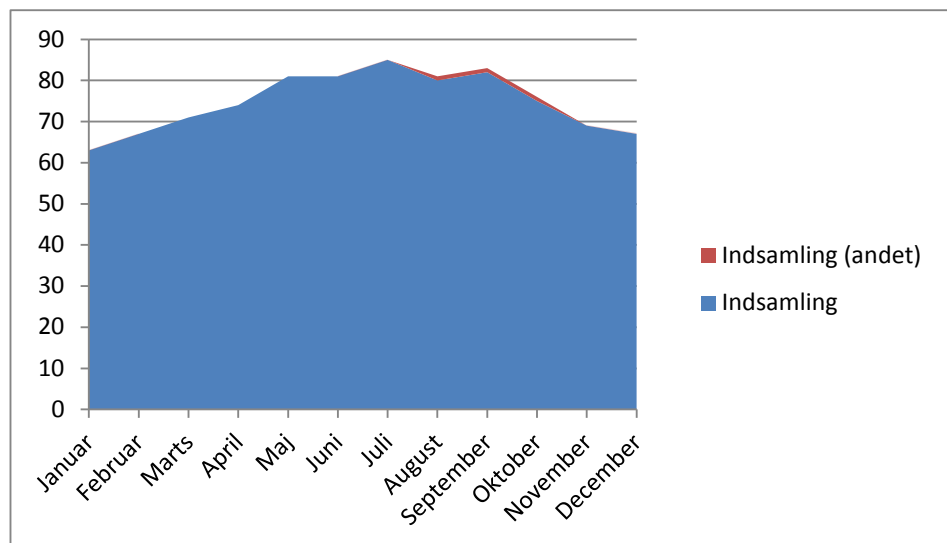
Aldersmæssigt tiltrækker de vandorienterede besøgscentre i højere grad de unge voksne og voksne (35-49 år) og interessen aftager generelt med alderen. Derimod er der ingen markante aldersforskelle i deltagelsen i formidlingsture om natur eller kultur.

Vandområdetype

Næsten alle naturobservationer på den seneste tur var knyttet til saltvand (92 %) og kun 8 % til ferskvand. Indsamling var især knyttet til sandstrande og stenstrande samt fjorde, mens de organiserede indsamlingsture især er på vadeflader.

Sæsonvariation

Sæsonvariationen (figur 2.16) viser, at indsamling foregår hele året men dog lidt mere i sommerhalvåret.

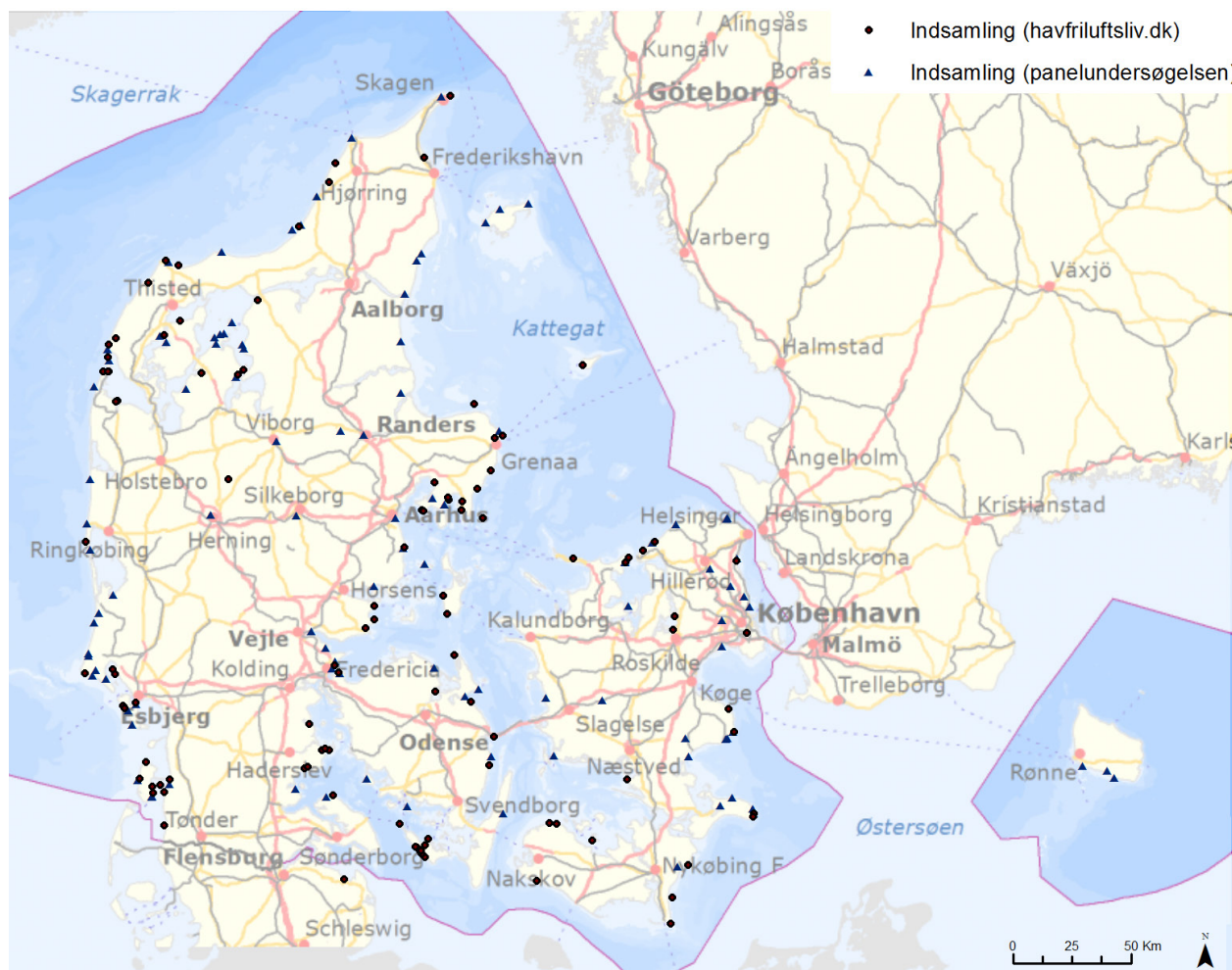
Figur 2.16. Sæsonvariationen i indsamling (Kilde: Havfriluftsliv, n =110 steder).

Foto: Erik Kjaer

Kortlægning af indsamling i Havfriluftsliv

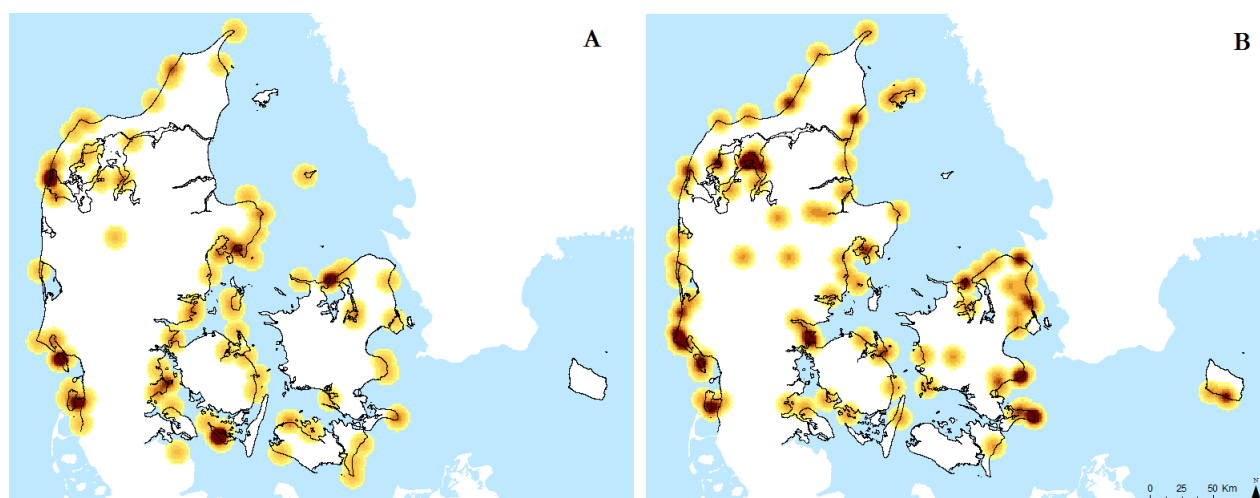
I havfriluftslivsundersøgelsen er der 117 kortlægninger af indsamling. Disse omfatter bl.a. indsamling af fossiler (59), rav (19), samlet krabber som genudsættes (3), deltaget i organiseret indsamlingstur (3) og dyrket maritim nyttehave/havhave (6). Et tilsvarende antal steder blev kortlagt for indsamling i panelundersøgelsen, i alt 104 steder. Her var indsamling af fossiler også den mest populære (42), efterfulgt af rav (18) og krabber (11), samt andre underaktiviteter. Som det fremgår på kort 2.10 nedenfor, er indsamling en aktivitet, som foregår spredt fra kysterne i hele landet.

Kort 2.10. Kortlægning af indsamling i Havfriluftsliv.dk (117 steder) og panelundersøgelsen (104 steder).

Hotspots for indsamling

Ser vi på kortlægningens visualisering af hotspots inden for indsamling på kort 2.11, bliver mønsteret lidt mere tydeligt og steder som Ærø, Rørvig, Thyborøn og Skallingen samt Rømø træder frem som intensivt benyttede områder til aktiviteten. Der er relativt få punkter, og disse 'hotspots' afspejler sandsynligvis en undervandsfestival på Ærø, østerssafarier m.m. på Rømø, og det populære krabbefiskeri i Rørvig m.m. Panelundersøgelsen peger også på fx Møns Klint og Bornholms sydkyst som områder for indsamling. Generelt er der dog en god overensstemmelse mellem de to undersøgelsers kortlægninger af lokaliteter til indsamling.

Kort 2.11. Visualisering af hotspots inden for indsamling. Kort A viser hotspots fra havfriluftsliv.dk, mens Kort B viser hotspots fra panelundersøgelsen.

Foto: Anton Stahl Olafsson

Foto: Anton Stahl Olafsson

Lyst- og fritidsfiskeri

Deltagelse i aktiviteterne

Lyst- og fritidsfiskeri er den syvende mest populære hovedtype af havfriluftslivsaktivitet, idet 9 % af den voksne befolkning har deltaget i den mindst én gang inden for det seneste år svarende til omkring 384.000 personer. Lyst- og fritidsfiskeri omfatter en bred vifte af fiskeformer både fra land og vandsiden inkl. lystfiskeri fra kyst/i waders (5,7 %), put & take fiskeri (3,3 %), lystfiskeri fra jolle/robåd eller lign. (2,7 %), trolling (0,6 %), deltagelse i organiserede fisketure (fx m. fiskekutter – pirkefiskeri m.m.) (1,3 %), fritidsfiskeri m. garn, ruser o.lign. (0,9 %), fiskeri med strygenet (fx rejer m.m.) (0,4 %) samt 'andet' (0,2 %). Herudover foregår der undervandsfiskeri (0,6 %), der dog er placeret under dykning (kan vælges taget med på kort for fiskeri, hvis det vælges til i dykkerkategorien). Herudover er enkelte deltagere i isfiskeri (0,2 %) placeret under isaktiviteter.

Tabel 2.7. Underaktiviteter inden for hovedkategorien lyst- og fritidsfiskeri. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

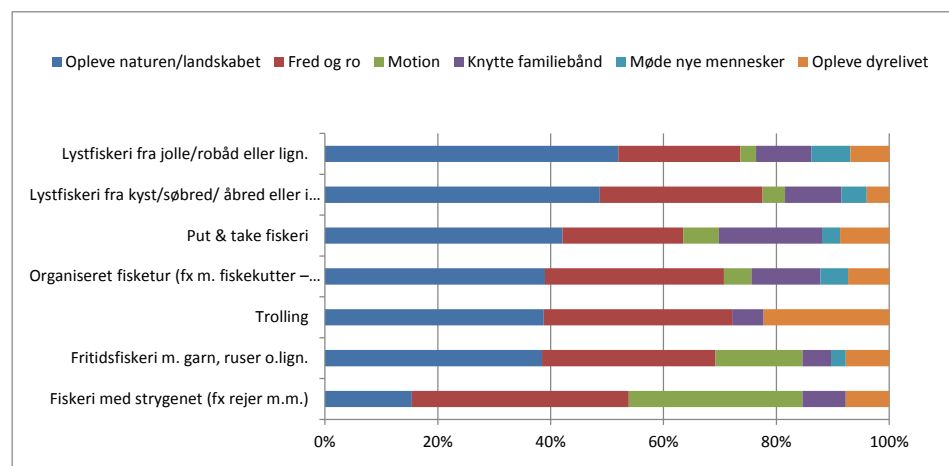
	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år
Lyst- og fritidsfiskeri - alle former	392	925	9,0	384.000
Lystfiskeri fra kyst/søbred/åbred eller i waders	214	581	5,7	241.000
Put & take fiskeri	129	341	3,3	142.000
Lystfiskeri fra jolle/robåd eller lign.	104	278	2,7	115.000
Trolling*	19	63	0,6	26.000
Organiseret fisketur (fx m. fiskekutter – pirkefiskeri m.m.)	40	135	1,3	56.000
Fritidsfiskeri m. garn, ruser o.lign.*	40	89	0,9	37.000
(Undervandsfiskeri - under undervandsaktiviteter)*	31	61	0,6	25.000
Fiskeri med strygenet (fx rejer m.m.)*	12	36	0,4	15.000
(Isfiskeri - placeret under isaktiviteter)*	12	22	0,2	9.000
Andet*	13	24	0,2	10.000

Foto: Destination Bornholm, Anders Nicander

Motiver

Oplevelse af natur/landskab er det vigtigste hovedmotiv på ture for alle lyst- og fritidsfiskeraktiviteterne undtagen for fiskeri med strygenet (figur 2.17). Fred og ro er et andet meget vigtigt motiv for alle lyst- og fritidsfiskeraktiviteterne og især for fiskeri med strygenet. Motion er også et hovedmotiv på mange ture med fiskeri med strygenet og til dels for fritidsfiskeri med garn og ruser m.m., men meget lidt for de øvrige aktiviteter. Sociale motiver er ikke så udbredte som hovedmotiver, men er især knyttet til organiserede fisketure på turbåde, put & take fiskeri, lystfiskeri fra bred og fra jolle/robåd. Oplevelser af dyrelivet er især et hovedmotiv på ture med trolling, men spiller generelt en rolle for alle fiskeaktiviteterne.

Figur 2.17. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte lyst- og fritidsfiskeraktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Køn og alder

Der signifikant flere mænd end kvinder, der deltager i alle former for lyst- og fritidsfiskeri både på den seneste tur og for hele året. Det er den hovedgruppe (næst efter jagt), der er mest mandedomineret med minimum 67 % mænd, men ofte over 80 % mænd.

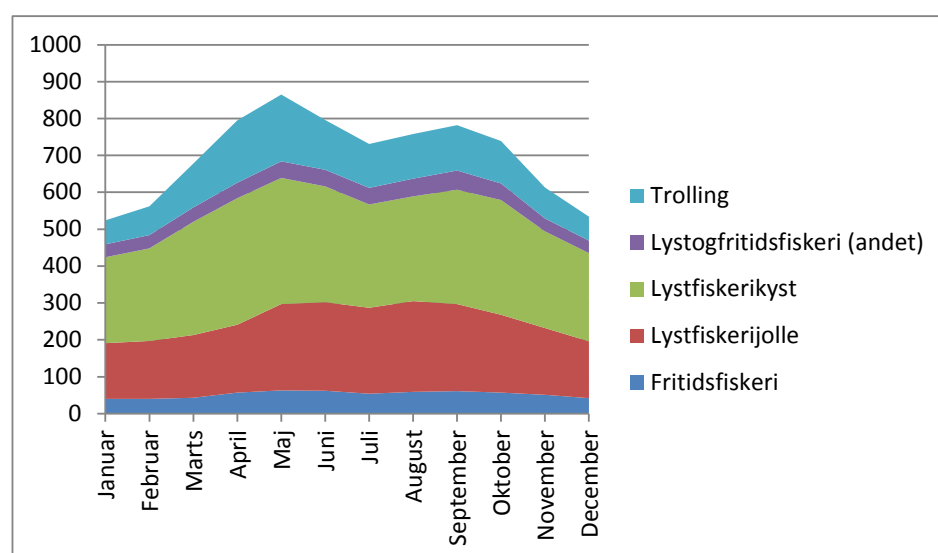
Aldersmæssigt er lystfiskeri fra kyst, søbred, åbred eller i waders, fiskeri med strygenet og deltagelsen i organiserede fisketure ret ligeligt fordelt på tværs af aldersgrupperne. Det samme gælder fritidsfiskeri med garn og ruser, hvor der dog er en tendens mod større deltagelse af grupperne på 50 år og ældre. Derimod er der flere under 50 år, der deltager i put & take fiskeri. Lystfiskeri fra jolle, robåd o.lign samt trolling har flest deltagere blandt de midaldrende samt voksne (35-49 år). Undervandsjagt har flest unge voksne deltagere, men beskrives nærmere under undervandsaktiviteter, og isfiskeri beskrives under isaktiviteter, men mønsteret ligner det for lystfiskeri fra joller o. lign.

Vandområdetype

Hvis man sammenholder hovedaktivitet på den seneste tur med den væsentligste type af vandområde, viser det sig at lyst- og fritidsfiskeraktiviteterne er knyttet til både saltvand (59 %) og ferskvand (37 %), mens 4 % er uoplyst. Ferskvandsfiskeriet er særligt knyttet til søer og åer, mens saltvandsfiskeriet er knyttet til hav og fjorde, stenstrande samt moler o. lign havneanlæg, men kun i lille grad til sandstrande, og slet ikke til vade.

Sæsonvariation

Lyst- og fritidsaktiviteterne foregår særligt i foråret og efteråret men knap så meget midt på sommeren (figur 2.18). Dog er der en ret stor aktivitet hele året.

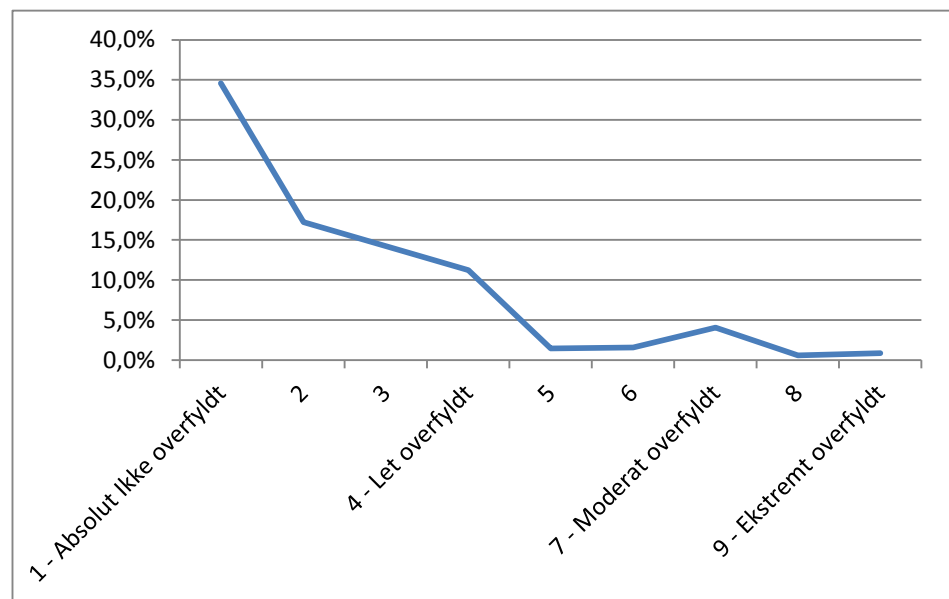
Figur 2.18. Sæsonvariationen i lyst- og fritidsfiskeri inkl. underkategorier.

Foto: Anton Stahl Olafsson

Oplevet trængsel

Som det ses på figur 2.19, oplever kun få trængsel på de lokaliteter de har kortlagt inden for lyst- og fritidsfiskeri.

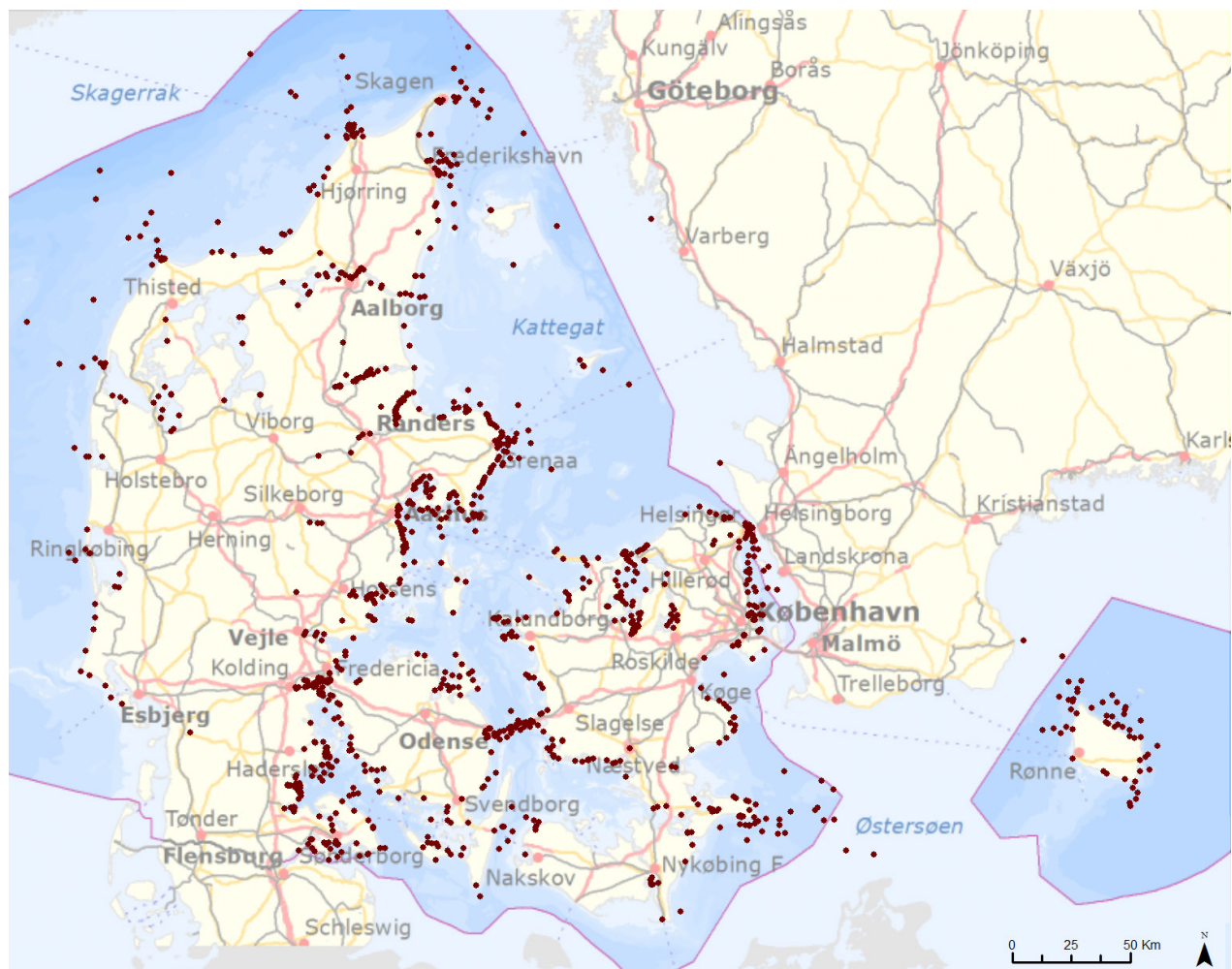

Figur 2.19. Oplevelse af trængsel på de indrapporterede lokaliteter for lyst- og fritidsfiskeri.

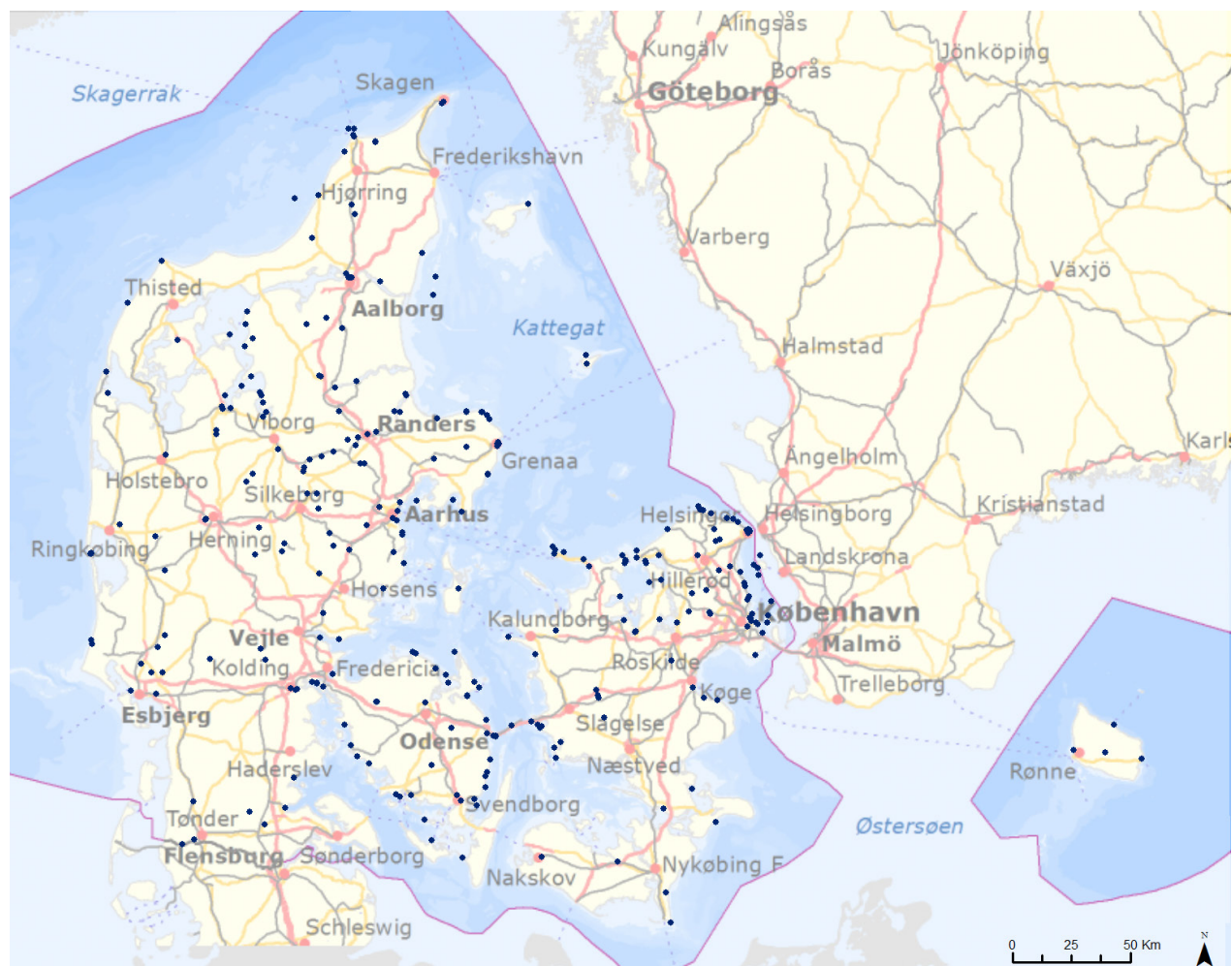
Kortlægning af lyst- og fritidsfiskeri

Mens lyst- og fritidsfiskeri er den næstmest indrapporterede aktivitet i Havfriluftslivsundersøgelsen, er det som tidligere nævnt kun den syvende mest populære hovedaktivitet i den repræsentative undersøgelse. Det større antal indrapporteringer i Havfriluftsliv gør denne kortlægning mere fyldig.

I havfriluftslivsundersøgelsen er der kortlagt 1.141 punkter og 14 ruter, dvs. i alt 1.155 kortlægninger. Disse kan opdeles i underkategorierne lystfiskeri fra kysten (481), lystfiskeri fra jolle (298), trolling (226) og fritidsfiskeri (81), mens de øvrige typer er samlet i anden form for lyst- og fritidsfiskeri (69). Som det fremgår på kort 2.12a nedenfor, er lyst- og fritidsfiskeri en ret udbredt aktivitet, som både foregår langs kysterne i især de mere beskyttede farvande og ude på havet fra både. Derimod foregår der ikke så meget lyst- og fritidsfiskeri langs den Jyske Vestkyst og intet i Vadehavet. I panelundersøgelsen blev der i alt kortlagt 307 steder for lyst- og fritidsfiskeri, af disse var kystfiskeri også den mest kortlagte form for lystfiskeri (i alt 174 steder) (kort 2.12b). Men i panelundersøgelsen var put and take fiskeri den anden mest kortlagte underaktivitet (i alt 49 steder).

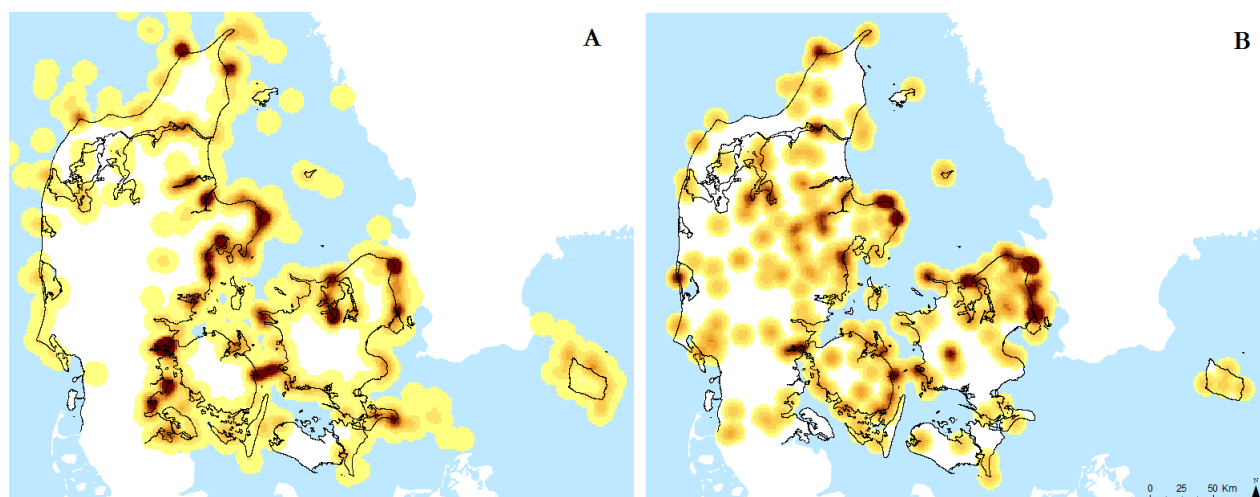
Kort 2.12a. Kortlægning af 1.141 steder for lyst- og fritidsfiskeri i Havfriluftsliv.dk.

Kort 2.12b. Kortlægning af 307 steder for lyst- og fritidsfiskeri i panelundersøgelsen.

Intensiteten af lyst- og fritidsfiskeri

Visualisering af hotspots inden for lyst- og fritidsfiskeri (kort 2.13) viser, at der er et ret omfattende lyst- og fritidsfiskeri, der foregår både fra kysterne men også på selve havet. Det er især langs Jyllands østkyst samt fra kysterne på øerne der fiskes, mens der foregår en række fisketure med båd ud fra Vestkysten men også i Kattegat og Østersøen fx omkring Bornholm og Møn. Hvis vi ser på Panelundersøgelsens kortlægning på kort 2.13b nedenfor, er der et mindre tydeligt mønster hvor lyst- og fritidsfiskeri særligt foregår i Øresund og Storebælt samt langs en række kyster spredt i hele landet. Havfriluftslivsundersøgelsens kortlægning giver et mere nuanceret billede af lyst- og fritidsfiskeriet pga. den langt større mængde data.

Kort 2.13. Visualisering af hotspots inden for lyst- og fritidsfiskeri. Kort A (til venstre) viser hotspots baseret på data fra Havfriluftsliv.dk, mens kort B (til højre) viser hotspots fra panelundersøgelsen. (Kortene er relative, dvs. ét hotspot i den ene kortlægning svarer ikke til det samme antal indrapporteringer i ét tilsvarende hotspot i den anden kortlægning).

Foto: Berit Kaae, 2016

Roning

Deltagelse i aktiviteterne

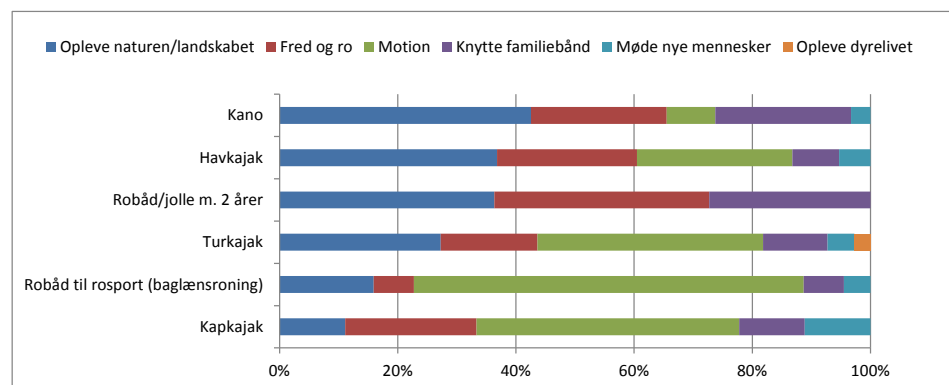
De forskellige former for roning er relativt populære friluftaktiviteter (tabel 2.8), og 6,2 % af befolkningen har deltaget i mindst én af disse inden for det seneste år svarende til omkring 265.000 personer. Kategorien omfatter roning i havkajak (2,6 %), turkajak (1,2 %), kapkajak (0,2 %), robåde til baglænsroning (rosport) (0,8 %), alm. robåde/jolle med to årer (0,7 %), kano (2,4 %), kapkano (0,1 %), rafting (0,2 %) og kajakpolo (0,1 %) samt andet. Det er således en meget bred kategori.

Tabel 2.8. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien roning. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet inden for det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år
Roning - kajak, robåd, kano m.m.	219	640	6,2	266.000
Havkajak	80	272	2,6	113.000
Turkajak	36	123	1,2	51.000
Kapkajak*	9	18	0,2	7.000
Kajakpolo	2	14	0,1	6.000
Robåd til rosport (baglænsroning)*	42	77	0,8	32.000
Robåd/jolle m. 2 årer*	11	73	0,7	30.000
Kano	66	242	2,4	100.000
Kapkano*	2	9	0,1	4.000
Rafting*	2	23	0,2	9.000
Andet	3	6	0,1	3.000

Motiver

Oplevelse af natur/landskab er det vigtigste motiv på ture i kano, havkajak, robåde med to årer og i mindre grad for ture i turkajak, hvor motion er et lidt vigtigere motiv (figur 2.20). Motion er særligt vigtigt motiv for baglænsroning i robåde til rosport og kapkajak. Fred og ro er særligt vigtigt for ture med almindelige robåde men har også en relativ stor betydning for de øvrige roformer undtagen baglænsroning. Sociale motiver er særligt knyttet til ture i kano og robåde med to årer, men spiller dog en vis rolle for de fleste roformer. Oplevelse af dyrelivet er kun et hovedmotiv for enkelte turkajakroere.

Figur 2.20. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte roaktivitet. Aktiviteterne kajakpolo, kapkano og rafting er ikke med, da der er for få der deltog i dette på deres seneste tur til at give mening i analyser af motiver.

Køn og alder

Der er en anelse flere mænd end kvinder, der har roet i havkajak inden for det seneste år, men ellers er der ingen signifikante kønsforskelle for andre af de forskellige former for roning, hverken for den seneste tur eller inden for det seneste år.

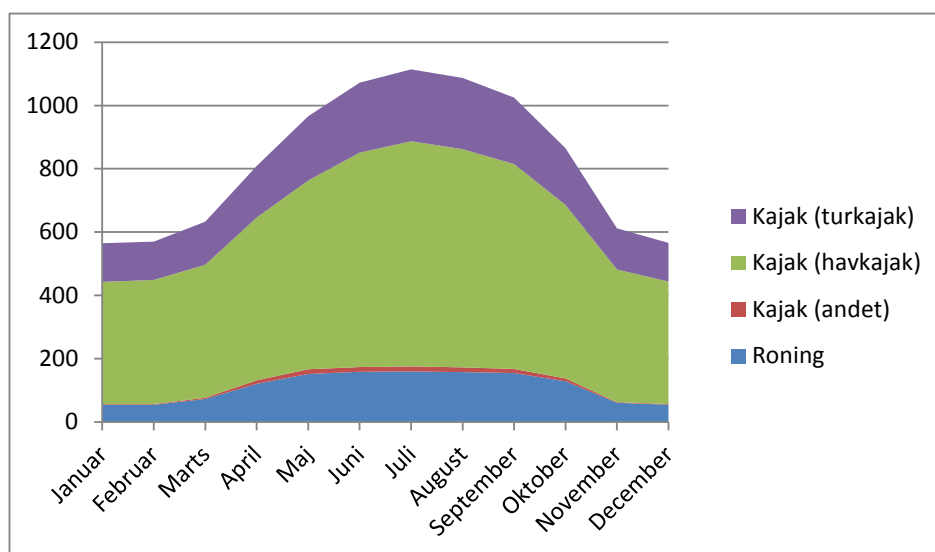
Aldersmæssigt er deltagelsen i roning i robåd til rosport (baglænsroning), robåd med to årer samt turkajak uden signifikante forskelle på tværs af i aldersgrupperne. Derimod er der flest unge voksne der ror i havkajak og kano, og deltagelsen falder markant med alderen. Samme tendens ses for små aktiviteter som kapkajak, kajakpolo, kapkano og rafting.

Vandområdetype

Hvis man sammenholder hovedaktivitet på den seneste tur med den væsentligste vandområdetype, viser det sig, at roning er knyttet til både saltvand (60 %) og til ferskvand (38 %), mens 2 % er uoplyst. Særligt kajakroning og baglænsroning er knyttet til fjorde og havområder, søer og moler/havneanlæg, mens roning i kano primært forgår i søer og åer.

Sæsonvariation

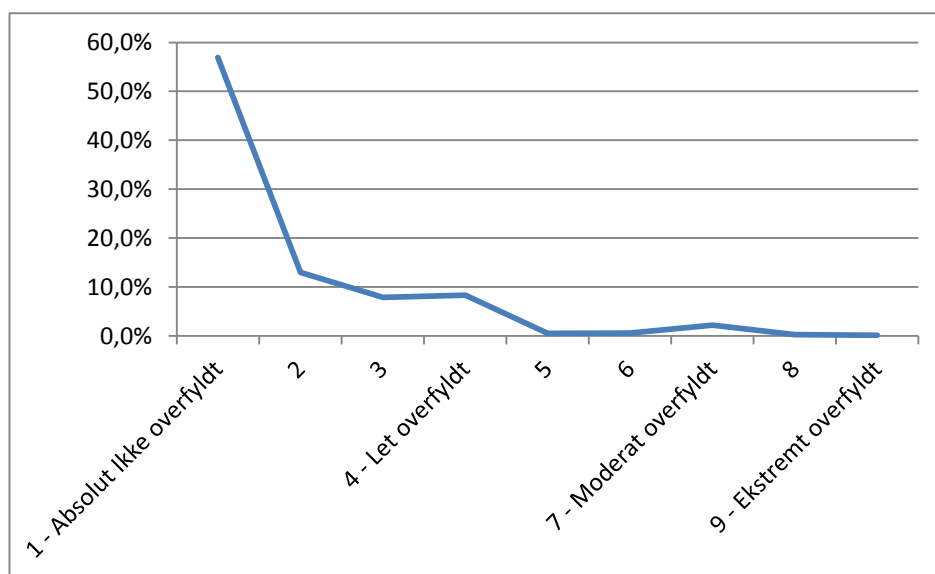
Alle former for roning foregår særligt i perioden fra april til og med oktober, men der er en vis aktivitet hele året (figur 2.21).

Figur 2.21. Sæsonvariationen i roning inkl. underkategorie

Oplevet trængsel

Som det ses på figur 2.22, oplever en vis del af roerne trængsel på de lokaliteter, de har kortlagt inden for roning.

Figur 2.22. Oplevelse af trængsel på de indrapporterede lokaliteter for roning (kajak m.m.)

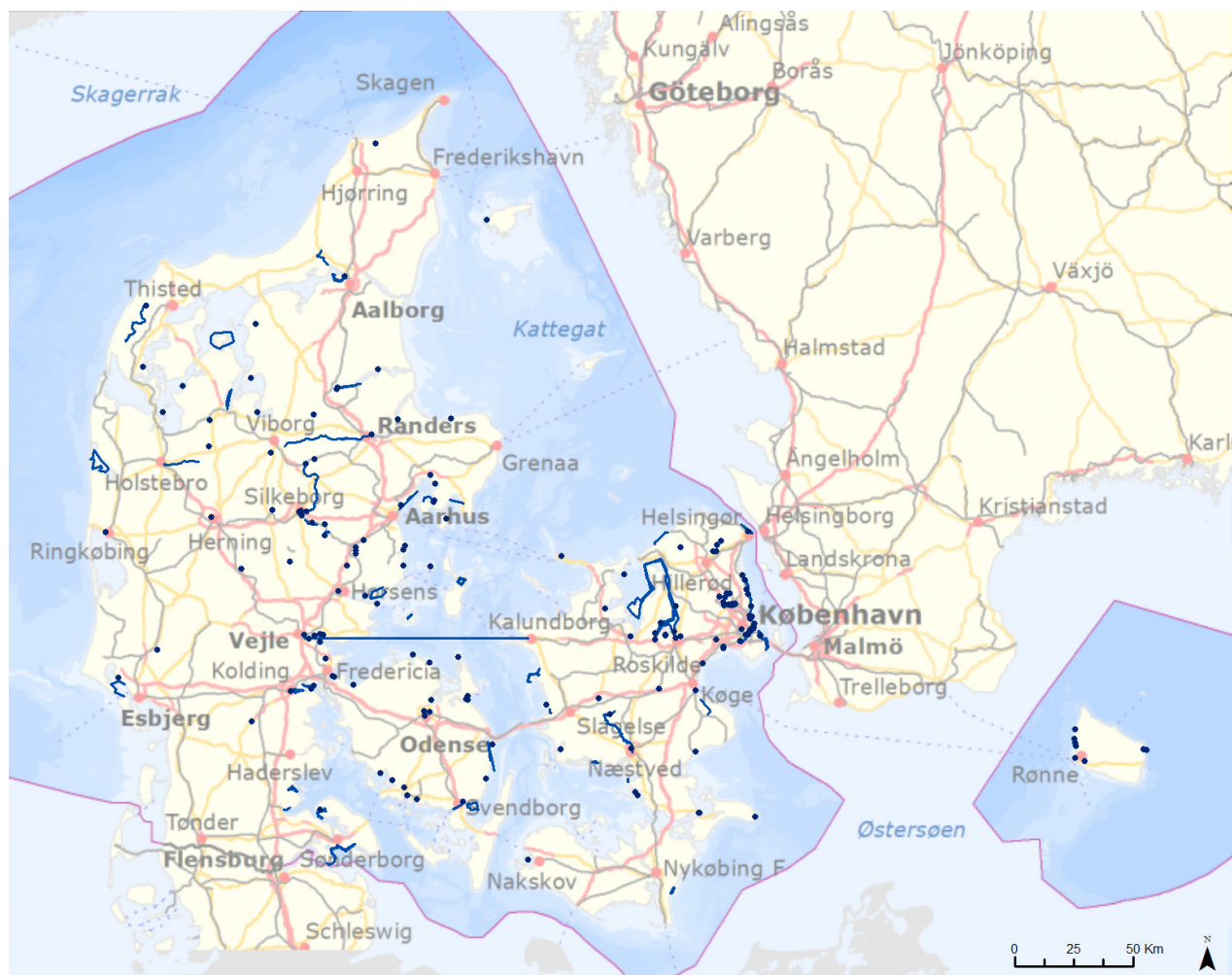
Kortlægning af roning

I havfriluftslivsundersøgelsen er der kortlagt 1129 punkter og 223 ruter, dvs. i alt 1352 kortlægninger. Disse kan opdeles i underkategorierne havkajak (889), turkajak (258) og roning (183), mens de øvrige typer er samlet i anden form for roning/kajak (22). Som det fremgår på kort 2.14a nedenfor, er roning en ret udbredt aktivitet, som foregår langs kysterne i især de mere beskyttede farvande og fjorde. Indrapporteringerne viser også, at folk har indrapporteret roning på søer og åer, selvom denne undersøgelse egentligt ikke omfatter de ferske vande. Eksempelvis er Gudenåen synlig.

Mens roning er den mest indrapporterede aktivitet i Havfriluftslivsundersøgelsen, er roning kun den 8. største aktivitetsgruppe i den repræsentative panelundersøgelse. I alt blev der kortlagt 181 steder og 78 ruter for roning i panelundersøgelsen. Også her er kajak den mest kortlagte aktivitet i form af havkajak (81) og turkajak (23), mens kano (35) også er kortlagt. Der i alt kortlagt 24 steder for roning i robåde. Som det fremgår på kort 2.14b fra panelundersøgelsen, ses der på trods af de færre data, et ret tilsvarende mønster i roning med flest i beskyttede farvande herunder fjorde og søer. Der er mest roning omkring de større byer og på særlige steder som fx i Roskilde fjord, Øresund, Århus Bugt, Kolding og Horsens fjorde m.m.

Kort 2.14a. Kortlægning af 1.129 steder og 223 ruter for roning, fortrinsvis i kajak, fra Havfriluftsliv.dk.

Kort 2.14b. Kortlægning af 181 steder og 78 ruter for roning, fortrinsvis i kajak, fra panelundersøgelsen.

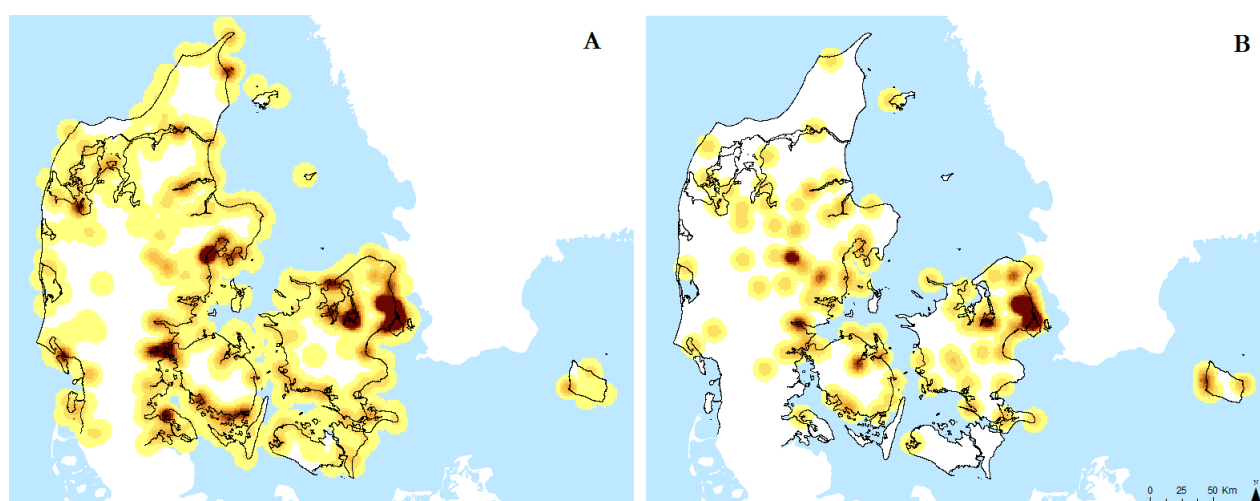

Foto: Berit Kaae, 2016

Intensiteten af roning

Ser vi på kortlægningens visualisering af hotspots inden for roning på kort 2.15, bliver mønsteret mere tydeligt og beskyttede farvande nær de større byer træder særligt frem som intensivt benyttede områder til aktiviteten fx Århus Bugt og Øresund. Det samme gælder fjorde som fx Roskilde Fjord, Isefjorden, Kolding og Horsens fjorde, Limfjorden og det Sydfynske Øhav samt Ho bugt.

Generelt giver de mange selvindrapporterede data fra Havfriluftsliv.dk et mere dækkende billede af aktiviteten, end den repræsentative landsdækkende undersøgelse, der til gengæld giver mere præcise tal for hvor mange procent af den voksne befolkning, der deltager i aktiviteten. Dette viser, hvordan de to undersøgelser supplerer hinanden.

Kort 2.15. Visualisering af hotspots inden for roning, fortrinsvis kajak. Kort A (til venstre) viser resultatet fra Havfriluftsliv.dk, mens kort B (til højre) viser resultatet fra panelundersøgelsen.

Foto: Berit Kaae, 2016

Foto: Berit Kaae, 2016

Formidling

Deltagelse i aktiviteterne

Med over 8.700 km kyster er Danmark et meget havorienteret land, der både naturmæssigt og kulturelt har udviklet sig i tæt tilknytning til havet. Der findes en række forskellige vandorienterede besøgscentre med fokus på formidling (fx akvarium, muslingefarm, søfart, kystkultur o.lign.), som vi har valgt at tage med i denne undersøgelse, fordi de ofte har udendørsområder ved vandet som en del af deres faciliteter og bruger disse som del af deres formidlingsaktiviteter. Ligeledes foregår der forskellige former for naturorienterede guidede tur/naturvejledningstur med relation til vand, og tilsvarende guidede ture med fokus på kultur knyttet til havet og andre vandområder.

Tabel 2.9. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien formidling knyttet til strand, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde.

*Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

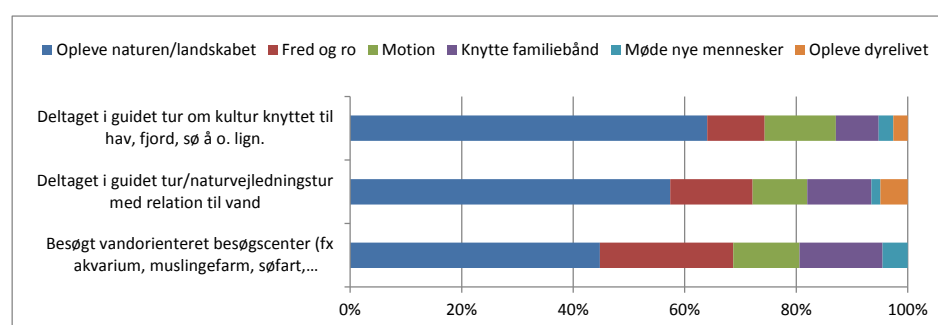
	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet indenfor det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet indenfor det seneste år
Formidling	130	552	5,4	229.000
Besøgt vandorienteret besøgscenter (fx akvarium, muslingefarm, søfart, kystkultur o.lign.)	70	431	4,2	179.000
Deltaget i guidet tur/naturvejledningstur med relation til vand	65	219	2,1	91.000
Deltaget i guidet tur om kultur knyttet til hav, fjord, sø å o. lign.	39	134	1,3	56.000
Andet*	9	16	0,2	7.000

Som det ses på tabel 2.9, er der 5,4 % af den voksne befolkning i Danmark, der har deltaget i en vandorienteret formidlingsaktivitet inden for det seneste år svarende til omkring 229.000 personer. Formidling omfatter vandorienterede besøgscentre (4,2 %) Ligeledes er der 2,1 % der deltager i vandorienterede guidede ture om natur/naturvejledning og 1,3 % der deltager i guidede ture om kultur i relation til vand.

Vi skønner, der er en underestimering af besøg i undersøgelsen, idet de 178.000 voksne danskere, som vi finder, har besøgt disse centre, skal ses i forhold til besøgstal for denne type attraktioner. På listen over de 50 mest besøgte attraktioner i Danmark i 2015 (Visit Denmark 2016) er der Den Blå Planet (665.000) og Nordsøen Oceanarium (174.776) samt kulturorienterede besøgscentre som Vikingeskibsmuseet (146.891) og M/S Museet for Søfart (134.508) dvs. samlet over 1,1 millioner besøg alene på disse 4 vandorienterede besøgscentre. Hertil kommer så en lang række andre besøgscentre, som også har en del besøgende, men ikke ligger i top 50. Selvom børn og unge under 18 år, udenlandske turister og genbesøg af de voksne sandsynligvis udgør en stor del af de besøgende på disse centre, er det dog vores vurdering at besøgstallene reelt er større blandt voksne danskere. Vi skønner at en del af deltagerne i vandfriluftundersøgelsen ikke har taget besøg på vandorienterede besøgscentre med, da det nok er på kanten af, hvad man vil synes falder inden for 'friluftsliv'.

Motiver

På ture, hvor folk deltager i formidlingsaktiviteter, er hovedmotivet især at opleve naturen/landskabet og i mindre grad at få fred og ro eller motion (figur 2.23). Sociale motiver spiller dog en relativt stor rolle for især besøg på vandorienterede besøgscentre og i mindre grad for formidlingsturene. Oplevelse af dyrelivet er sjældent hovedmotivet for formidlingsaktiviteterne.

Figur 2.23. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte formidlingsaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Køn og alder

Der er ingen forskel i mænds og kvinders deltagelse i de forskellige formidlingsaktiviteter.

Aldersmæssigt, tiltrækker de vandorienterede besøgscentre i højere grad de unge voksne og voksne (35-49 år), og interessen aftager noget med alderen. Derimod er der ingen markante aldersforskelle i deltagelsen i formidlingsture om natur eller kultur.

Vandområdetype

Halvdelen af formidlingsaktiviteterne var i forbindelse med saltvand (50 %), mens 43 % var i forbindelse med ferskvand og 7 % var uoplyst. Alle vandområdetyper var repræsenteret i formidlingsaktiviteterne. Fordelingerne skal dog ikke overfortolkes, da der er relativt få deltagere i disse aktiviteter.

Sæson

Der er for få inddateringer til at give data om sæsonvariationer.

Oplevet trængsel

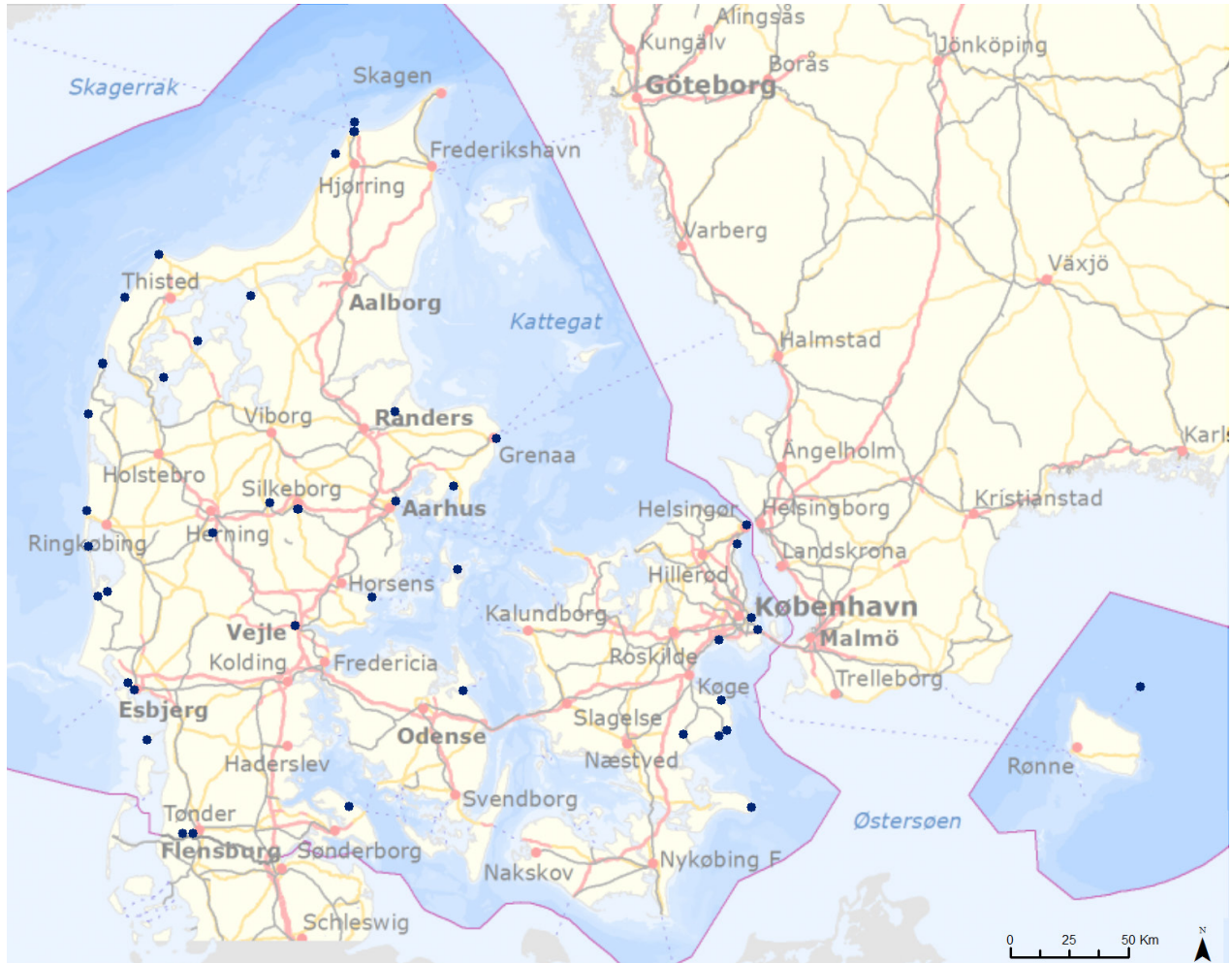
Der er for få inddateringer til at give data om trængsel.

Foto: Berit Kaae, 2015

Kortlægning af formidling

Kortlægningen fra Havfriluftsliv.dk gav ikke noget information om hvorhenne i landet at formidlingsaktiviteterne foregår. Men i panelundersøgelsen er i alt kortlagt 52 steder for formidling, hvilket fortrinsvist dækker over besøg på havorienterede besøgscentre samt guidede turer med relation til havet. Som det fremgår af Kort 2.16, er de få kortlagte formidlingssteder fordelt over det meste af landet, dog med undtagelse af Vestsjælland.

Kort 2.16. Kortlægning af formidling i form af 52 steder spredt rundt i det meste af landet, data fra panelundersøgelsen.

Foto: Berit Kaae, 2016

Foto: Berit Kaae, 2016

Undervandsaktiviteter

Deltagelse i aktiviteterne

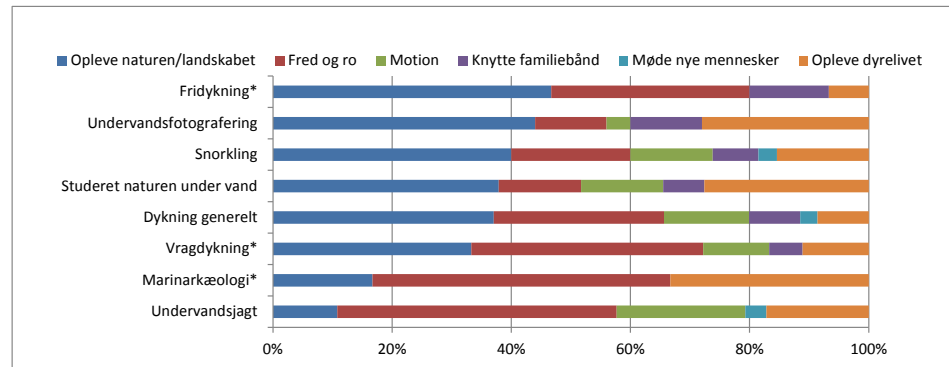
Undervandsaktiviteter er en gruppe af ret små friluftaktiviteter, som 3,8 % af den voksne befolkning har deltaget i mindst én gang inden for det seneste år svarende til omkring 163.000 personer (tabel 2.10). Det omfatter snorkling (2,6 %), dykning generelt (1,4 %) og mere specialiserede former så som vragedykning (0,4), marinarkæologi (0,3 %), undervandsfotografering (0,7 %), undervandsjagt (0,6 %) og studeret naturen under vand (1,2 %), samt fridykning (0,6 %), og 'andet' (0,2 %). Undervandsjagt er placeret under dykning, men har også en vis sammenhæng med jagt og lystfiskeri og kunne indrapporteres under alle tre hovedkategorier.

Tabel 2.10. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien dykning og snorkling. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år
Dykning, snorkling o.lign.	130	393	3,8	163.000
Snorkling	67	268	2,6	111.000
Dykning generelt	36	141	1,4	58.000
Vragedykning*	18	40	0,4	17.000
Studeret naturen under vand	31	127	1,2	53.000
Marinarkæologi*	11	30	0,3	12.000
Undervandsfotografering*	24	74	0,7	31.000
Undervandsjagt*	31	61	0,6	25.000
Fridykning*	15	63	0,6	26.000
Andet*	18	17	0,2	7.000

Motiver

Oplevelse af natur og landskab er det vigtigste motiv for de fleste ture med undervandsaktiviteter (figur 2.24). Dog er fred og ro det vigtigste motiv på ture med undervandsjagt, marinarkæologi og vragdykning. Oplevelse af dyrelivet spiller en relativt stor rolle og er særligt knyttet til ture med undervandsfotografering, studier af naturen under vand og marinarkæologi samt i lidt mindre grad til undervandsjagt og snorkling. Sociale motiver som at knytte familieband og møde nye mennesker er af meget lille betydning på ture med undervandsaktiviteter.

Figur 2.24. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte undervandsaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Køn og alder

Alle undervandsaktiviteterne har en meget signifikant større deltagelse af mænd end kvinder. De mest kønsbalancerede undervandsaktiviteter er snorkling (30 % kvinder og 70 % mænd) og studerer naturen under vand (32 % kvinder og 68 % mænd), mens 94 % mænd og kun 6 % kvinder deltager i undervandsjagt.

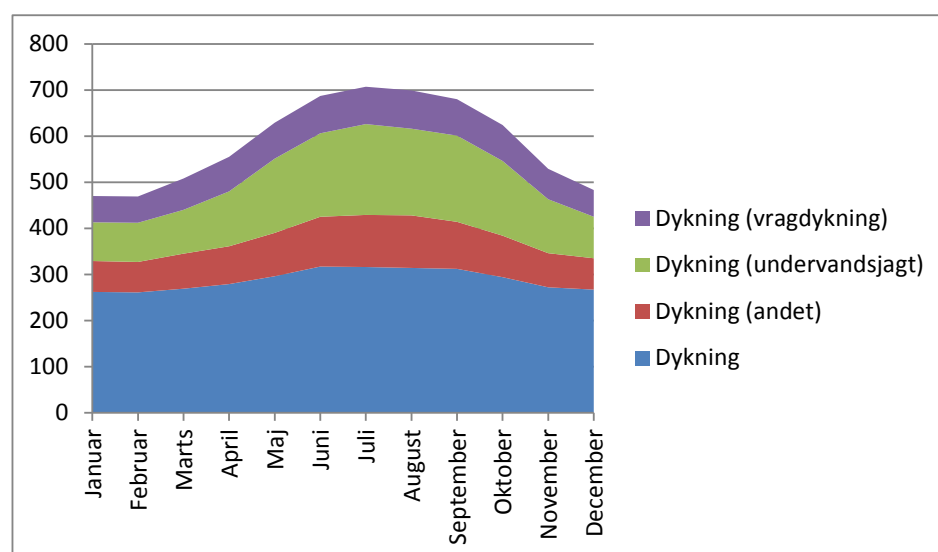
Aldersmæssigt er deltagelsen i alle undervandsaktiviteterne signifikant størst blandt de unge voksne og falder markant med alderen. For vragsdykning og studier af naturen under vand er gruppen af voksne 35-50 dog også ret godt med.

Vandområdetype

Alle undervandsaktiviteterne i undersøgelsen foregår i saltvand og ingen i ferskvand. Det er især havet der benyttes, og i mindre grad fjorde og dykning med start fra stenstrande og sandstrande, mens enkelte nævner havne og moler.

Sæsonvariation

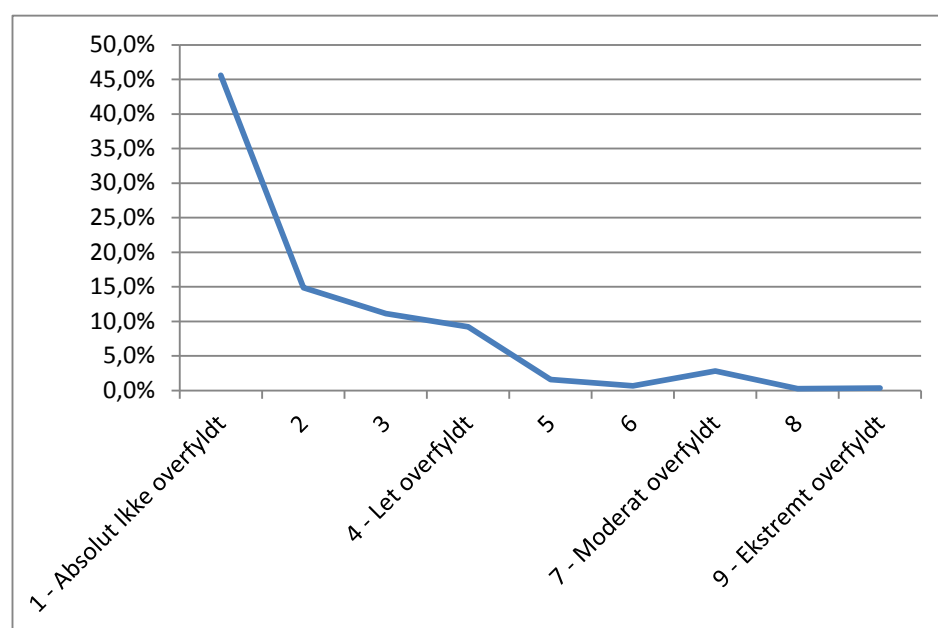
Undervandsaktiviteter foregår mest i sommerhalvåret, men har en ret lang sæson og en ret stor aktivitet om vinteren (figur 2.25).

Figur 2.25. Sæsonvariationen i dykning inkl. underkategorier.

Oplevet trængsel

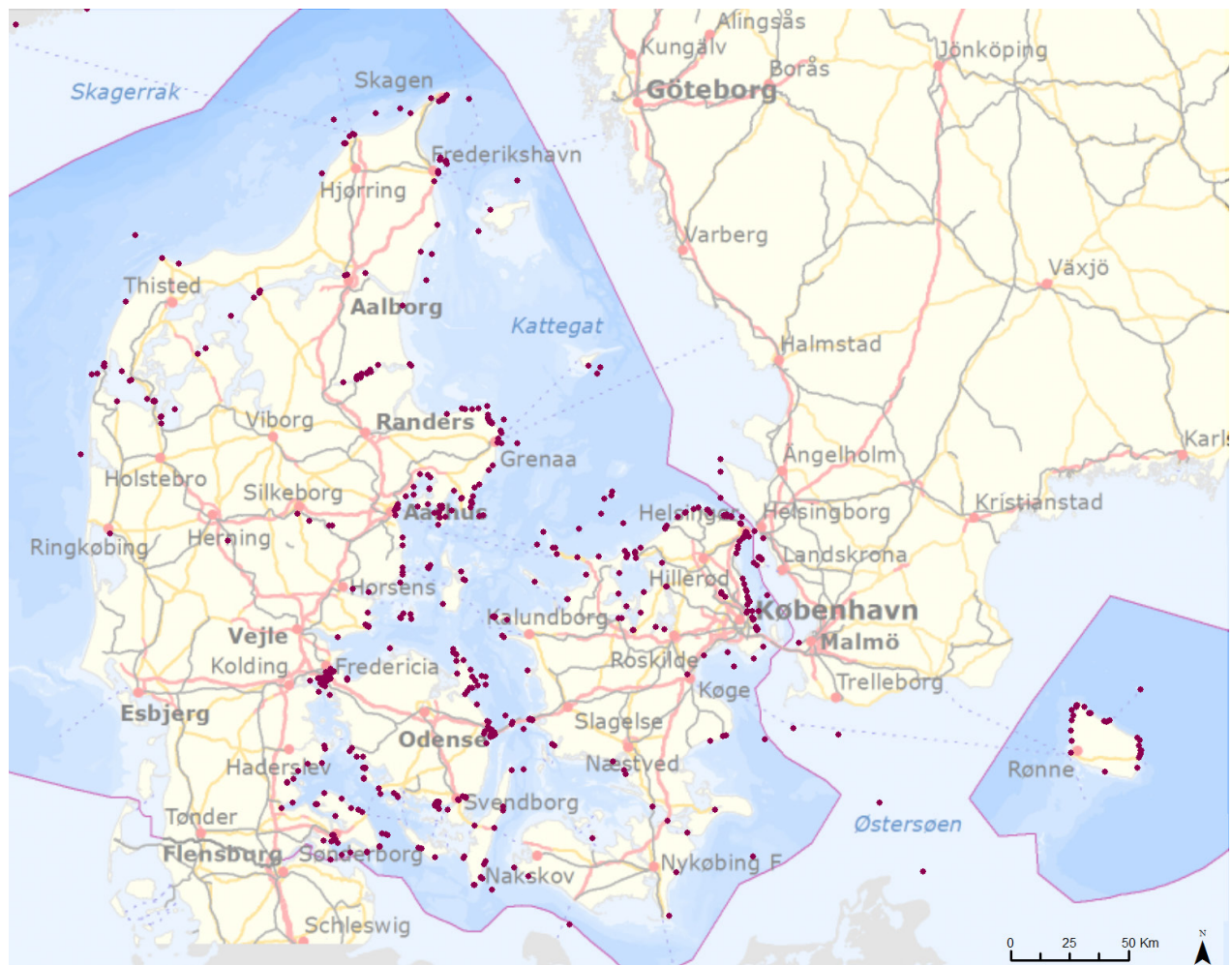
Selvom undervandsaktiviteter har sit eget 'rum' under vandet, så er der alligevel hver tiende, der oplever let trængsel. Dette kan skydes, at undervandsaktiviteterne til dels foregår steder, hvor der foregår andre typer vandfriluftsliv (fx snorkling sammen med badning) og at sejlere, roere m.fl. let kan overse undervandsaktiviteterne.

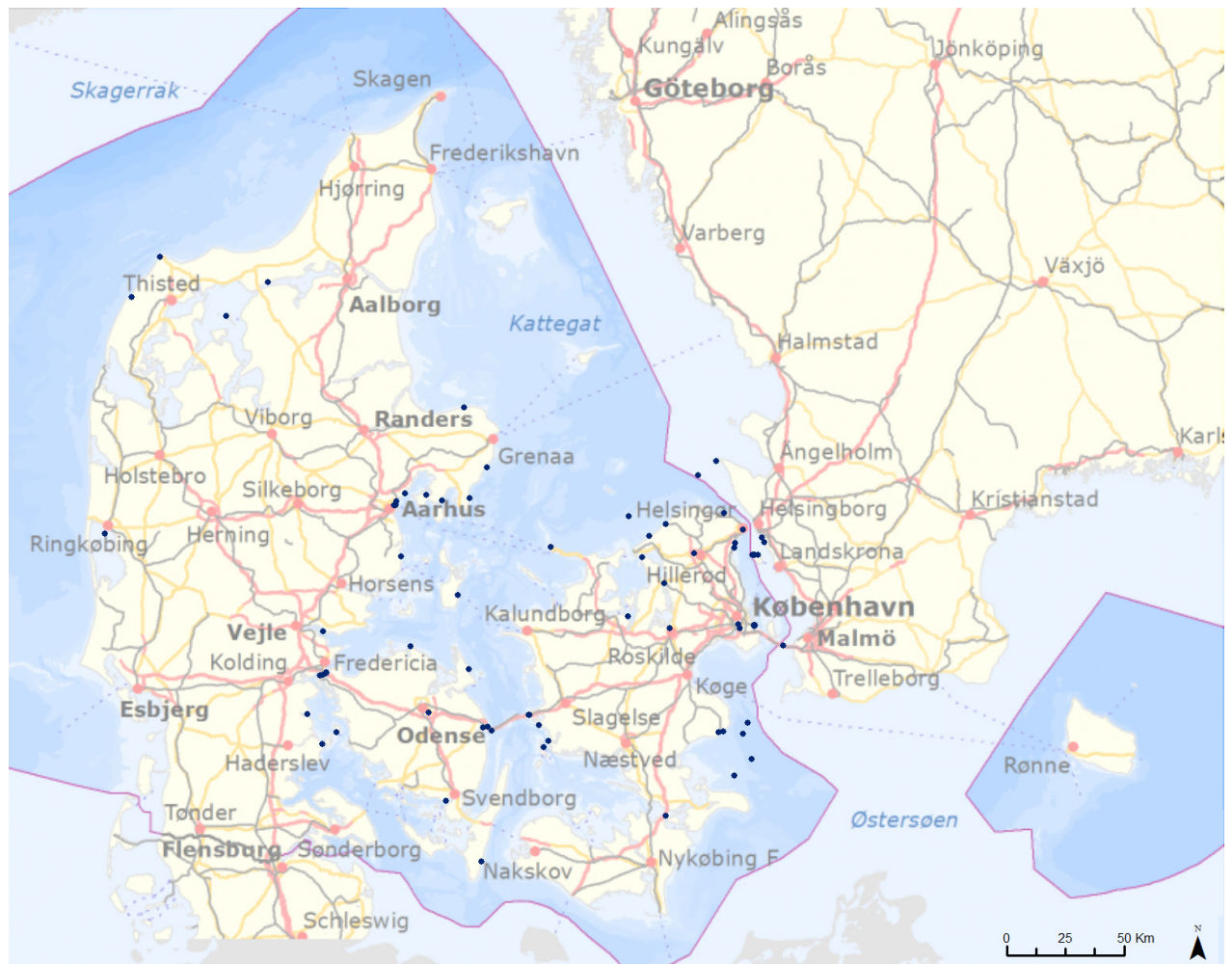
Figur 2.26. Oplevet trængsel for undervandsaktiviteter

Kortlægning af dykning

I havfriluftslivsundersøgelsen er der kortlagt 836 punkter for dykning. Dette er mange taget i betragtning, at dykning er en ret lille friluftsaktivitet. Kategorien dykning omfatter dykning generelt (363), undervandsjagt (255) og vragedykning (102), mens de øvrige former som studeret naturen under vand, marinarkæologi, undervandsfotografering, fridykning, snorkling og andet er samlet under en kategori for 'andet' (133). Til sammenligning er der kun kortlagt 76 steder for dykning i panelundersøgelsen (kort 2.17b). Dette understreger at dykning er en ret lille aktivitet, og der er derfor få angivelser i den repræsentative panelundersøgelse. De mange indrapporteringer af dykning i Havfriluftslivsundersøgelsen gør denne kortlægning mere fyldig, end i den repræsentative undersøgelse. Som det fremgår på kort 2.17a nedenfor, foregår dykning langs kysterne og i kystnære havområder i det meste af landet undtagen på Vestkysten, hvor det mest foregår mellem Hirtshals og Skagen samt på enkelte andre lokaliteter (evt. specifikke vrage).

Kort 2.17a. Kortlægning af dykning i Havfriluftsliv.dk (836 dykkersteder).

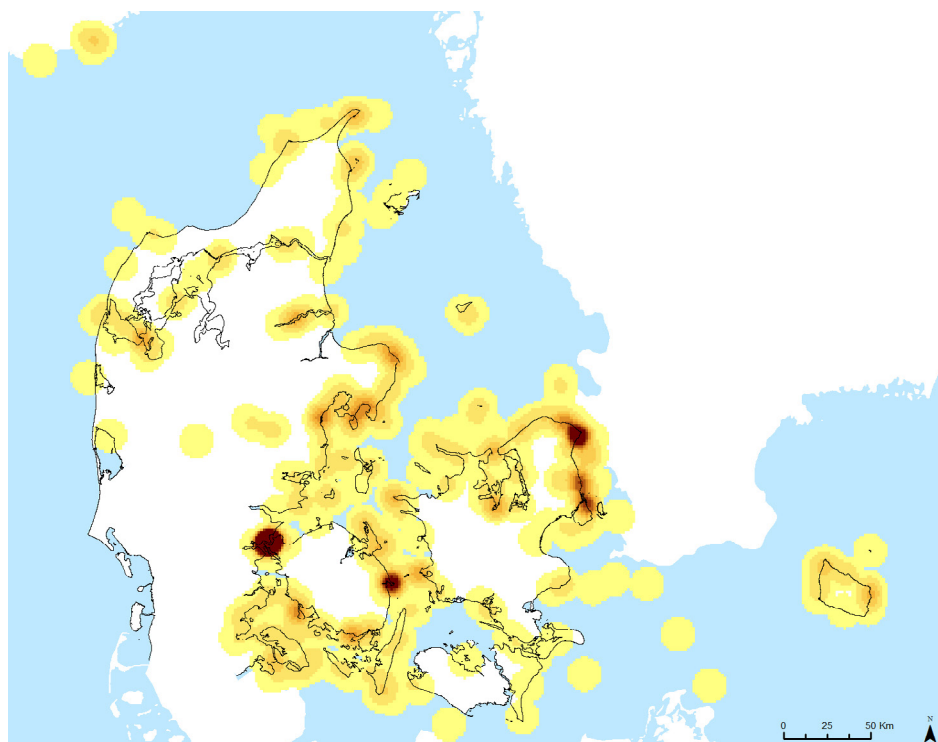
Kort 2.17b. Kortlægning af dykning i panelundersøgelsen (76 dykkersteder).

Foto: Torben Åhndal

Intensiteten af dykning

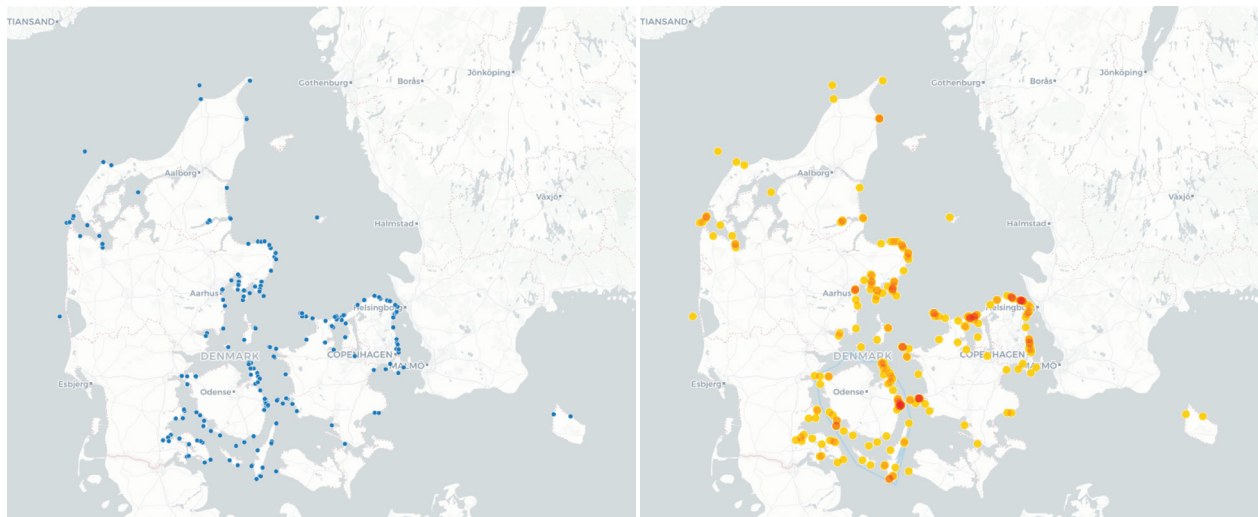
Visualisering af hotspots inden for dykning (kort 2.18) viser, at dykning især foregår i Lillebælt, omkring Århus og Djursland, i det Sydfynske Øhav, Storebælt, Øresund og Nordkysten af Sjælland samt Bornholm. Også Limfjorden, Skagenområdet og Alsområdet synes at være ret populære dykkerområder. Derimod bruges Vadehavet ikke til dykning, da det er for fladvandet mens andre strækninger af Vestkysten er ret barske og derfor har lille anvendelse til dykning.

Kort 2.18. Visualisering af hotspots inden for dykning i Havfriluftsliv.dk (der er ikke medtaget data fra panelundersøgelsen da materialet her er for småt til en hotspot visualisering).

Eksempel på underaktivitet - undervandsjagt

Havfriluftsliv.dk's interaktive webside gør det muligt at udvælge enkeltaktiviteter, når disse har mere end 100 kortlægninger, og derfor er blevet en underkategori. Undervandsjagt er en ret ny og voksende aktivitet herhjemme og som det fremgår af de to kort nedenfor foregår undervands i store dele af de indre farvande men ikke ret meget på Vestkysten og kun lidt i Lillebælt.

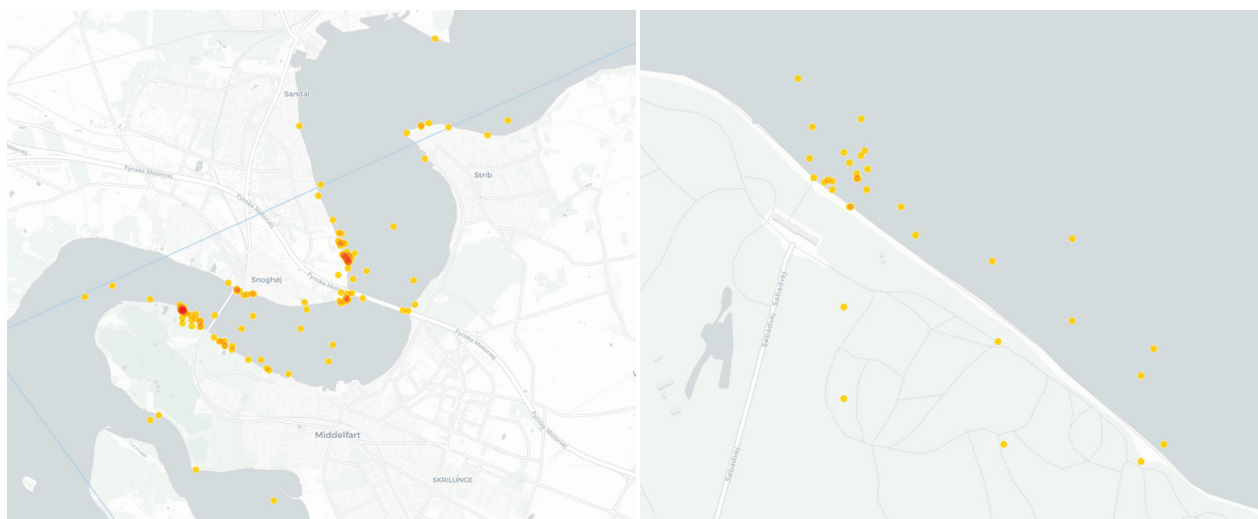

Kort 2.19. Kortlægning af undervandsjagt i Havfriluftsliv (venstre) samt intensiteten af undervandsjagt (højre).

Eksempel på detailkort for dykning i Lillebælt

Yderligere gør Havfriluftsliv.dk's interaktive webside det muligt at zoome ind på kortene og eksempelvis se nærmere på særlige hotspots for en eller flere aktiviteter eller underaktiviteter. Nedenfor vises udsnit af dykning i Lillebælt, der viser at dykning især foregår på nogle helt bestemte lokaliteter så som ved Søbadet og Ammoniakhavnen, hvor forholdene er særligt optimale for aktiviteten (Kort 2.20). Lillebælt er et meget dybt farvand, men har samtidig en ret kraftig strøm, samt en del skibstrafik som medvirker til at dykningen foregår ret tæt på land.

Hvis vi zoomer endnu mere ind kan vi se detaljeret at det netop er ved Søbadet og en roklub at et af disse hotspots for dykning i Lillebælt ligger. Men kortet viser også, at flere af punkterne er markeret på land, hvilket bl.a. skyldes at folk ikke har zoomet nok ind i deres kortlægning og at mange har brugt mobiltelefon med en lille skærm, der gør markeringerne mere unøjagtige. Så punkterne bør ikke overfortolkes på detailniveau.

Kort 2.20. Detaljeret udsnit af dykning i Lillebælt (venstre) og yderligere detaljering ved Søbadet i Lillebælt (højre).

Foto: Destination
Bornholm

Surfing

Deltagelse i aktiviteterne

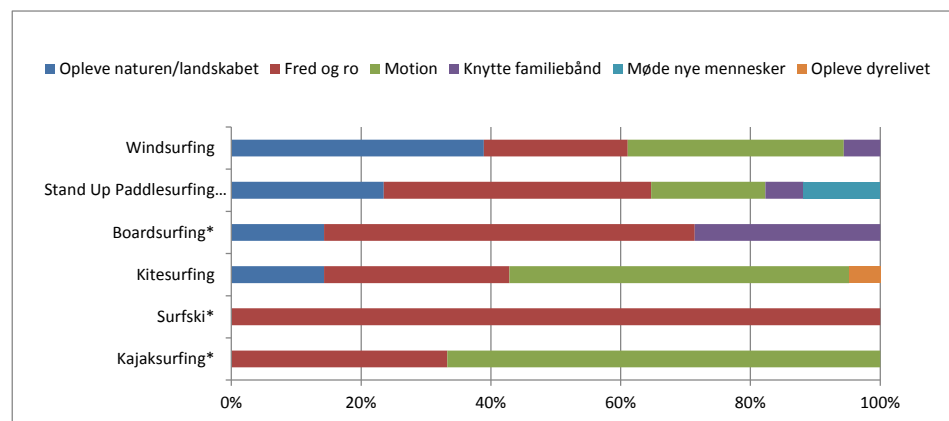
Surfing er på nationalt plan en meget lille aktivitet som kun 1,06 % af den voksne danske befolkning har deltaget i inden for det seneste år svarende til omkring 45.000 personer. Surfing er en ret bred hovedgruppe, der omfatter aktiviteter som windsurfing (0,4 %), kitesurfing (0,4 %), stand up paddle-surfing (SUP) (0,4 %), boardsurfing (0,2 %), kajaksurfing (0,1 %) og surfski (0,1 %), samt 'andet' (0,02%).

Tabel 2.11. Aktiviteter indenfor hovedkategorien surfing. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet inden for det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år
Surfing alle former	44	109	1,1	45.000
Windsurfing*	18	42	0,4	17.000
Kitesurfing*	21	37	0,4	15.000
Stand Up Paddlesurfing (SUP)*	16	45	0,4	19.000
Boardsurfing*	6	25	0,2	10.000
Kajaksurfing*	6	10	0,1	4.000
Surfski*	3	10	0,1	4.000
Andet*	1	2	0,02	800

Motiver

Motiverne for surferaktiviteterne er ret forskellige (figur 2.27). For windsurferne spiller oplevelse af naturen/landskabet den største rolle sammen med motion, mens fred og ro er mindre vigtigt. For kitesurferne er motion det dominerende motiv efterfulgt af fred og ro. For Stand-Up Paddlesurferne er fred og ro det vigtigste motiv, mens natur/landskab, motion og sociale motiver også spiller en vis rolle. For boardsurfing, surfski og kajaksurfing er der for få deltagere til at kunne sige noget med særlig sikkerhed, men fred og ro synes at være et vigtigt motiv for alle mens motion er vigtigst for kajaksurferne.

Figur 2.27. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte surferaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Køn og alder

Både windsurfing og kitesurfing har en signifikant større deltagelse af mænd end kvinder. SUP har en ret ligelig kønsfordeling, mens de øvrige er for små til at være statistisk gyldige.

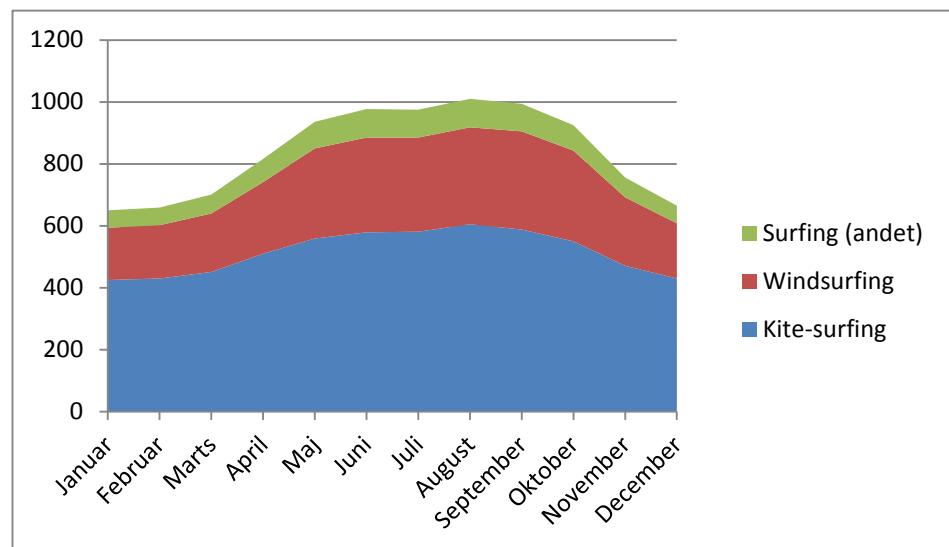
Aldersmæssigt har alle former for surfing den største deltagelse blandt de unge voksne og deltagelsen falder markant med alderen.

Vandområdetype

Der er kun få (17), der har angivet surfing som den vigtigste aktivitet på deres seneste tur og 88 % af disse er knyttet til saltvand og 12 % til ferskvand. Surfing er en meget lille aktivitet i den repræsentative nationale undersøgelse af vandfriluftsliv. Derimod er surfing den tredje-mest indrapporterede hovedaktivitet i Havfriluftsliv.dk med over 1.000 indrapporteringer, så herudfra kan vi få gode data omkring, hvor der surfes og informationer om fx sæson, trængsel m.m. På denne måde supplerer de to undersøgelser hinanden.

Sæsonvariation

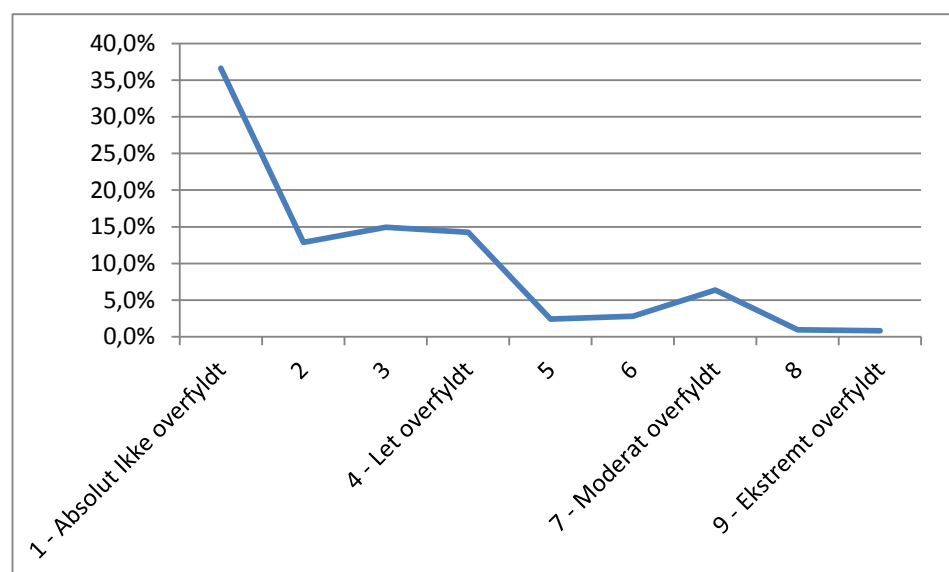
De forskellige former for surfing foregår særligt i sommerhalvåret fra april til oktober, men der er en relativ stor aktivitet hele året (figur 2.28).

Figur 2.28. Sæsonvariationen i surfing inkl. underkategorier. (Kilde: data fra Havfriluftsliv.dk).

Oplevet trængsel

Som det ses på figur 2.29, er der omkring 15 % af surferne, der oplever let trængsel på de lokaliteter de har kortlagt. Dette kan evt. skyldes af surfing ofte følger længere lineære stræk, hvor vinden er optimal, og det er vanskeligt at ændre kurs, hvis andre vandsportsudøvere kommer ind i denne bane. Men det kan også være et simpelt udtryk for den voksende popularitet af f.eks. kitesurfing som tiltrækker mange surfere til de samme spots.

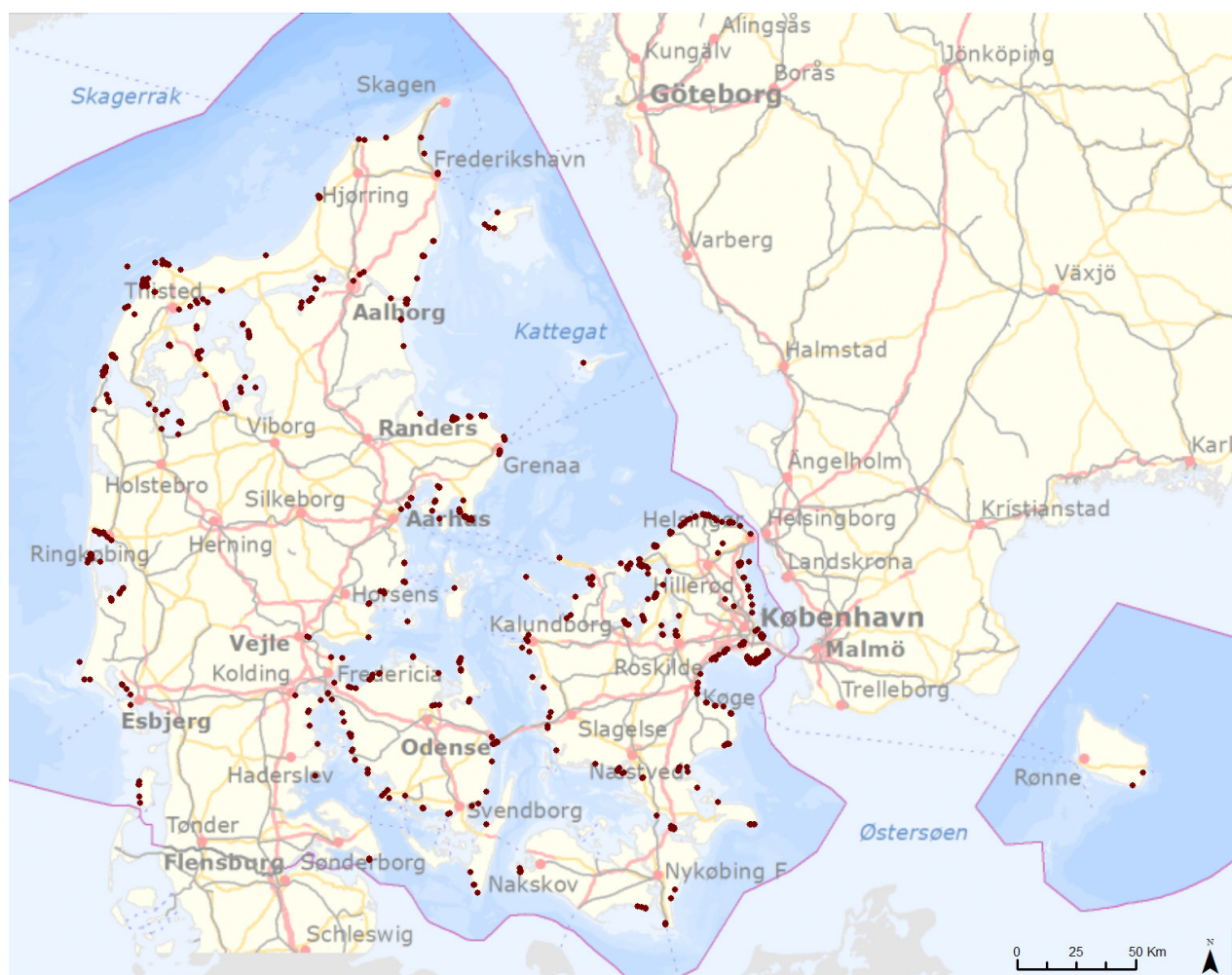
Figur 2.29. Oplevelse af trængsel på de indrapporterede lokaliteter for surfing (Kilde: data fra Havfriluftsliv.dk).

Kortlægning af surfing

I Havfriluftslivsundersøgelsen er inddateret der 1.065 steder og 16 ruter for surfing dvs. i alt 1.081 kortlægninger. Disse kan opdeles i en stor underkategori for kitesurfing (626) og en noget mindre for windsurfing (347), mens de øvrige typer er samlet i anden form for surfing (108), der bl.a. omfatter 35 der stand up paddlesurfer, 34 der kajaksurfer og 31 der boardsurfer, mens en enkelt deltager i surfski og nogle i 'andet'.

Der er så få angivelser i den repræsentative panelundersøgelse (31 steder), at der ikke er lavet kort for surfing. Men der er stort set lige mange der deltager i windsurfing, kitesurfing og stand up paddlesurfing, hvilket ikke afspejles i de selvinddaterede data, hvor der er langt flere kitesurfere og ret få stand up paddlesurfere.

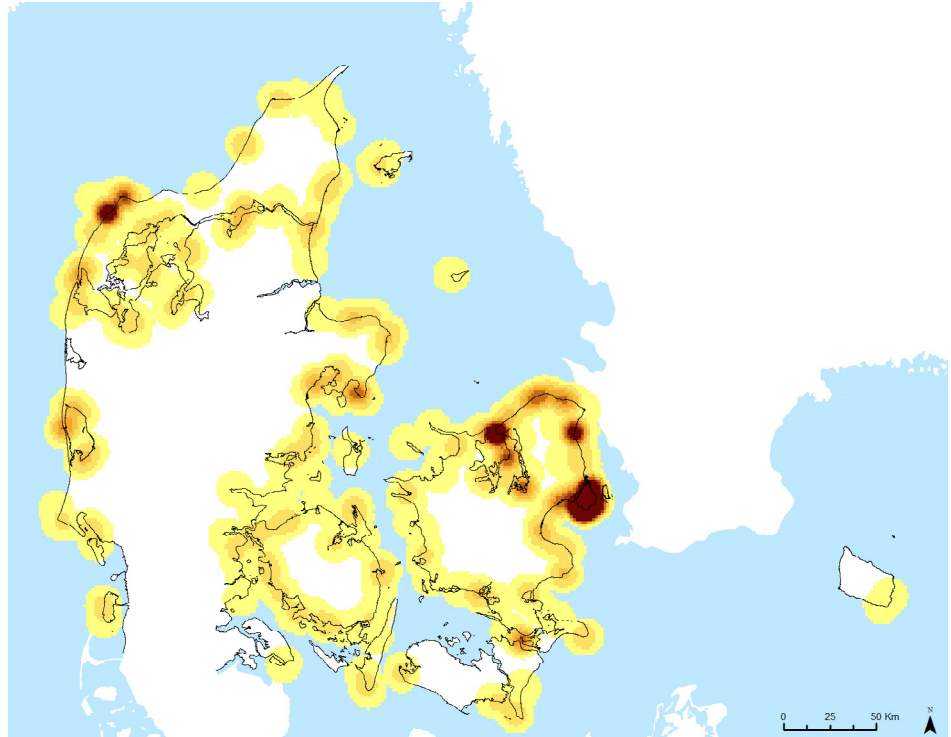
Som det fremgår på kort 2.21 nedenfor, er surfing en ret udbredt aktivitet, som stort set foregår fra kysterne i hele landet. Særligt på pynter og lign. hvor adgangen og vindforholdene er favorabel.

Kort 2.21. Kortlægning af surfing, data fra Havfriluftsliv.dk (i alt 1.065 steder kortlagt).

Hotspots for surfing

Kortlægningens visualisering af hotspots for surfing på kort 2.22, viser, at der er en række særligt benyttede steder som bl.a. Klitmøller og kysterne i Thy, Ringkøbing Fjord, Århus Bugt, Amager og Nordkysten af Sjælland.

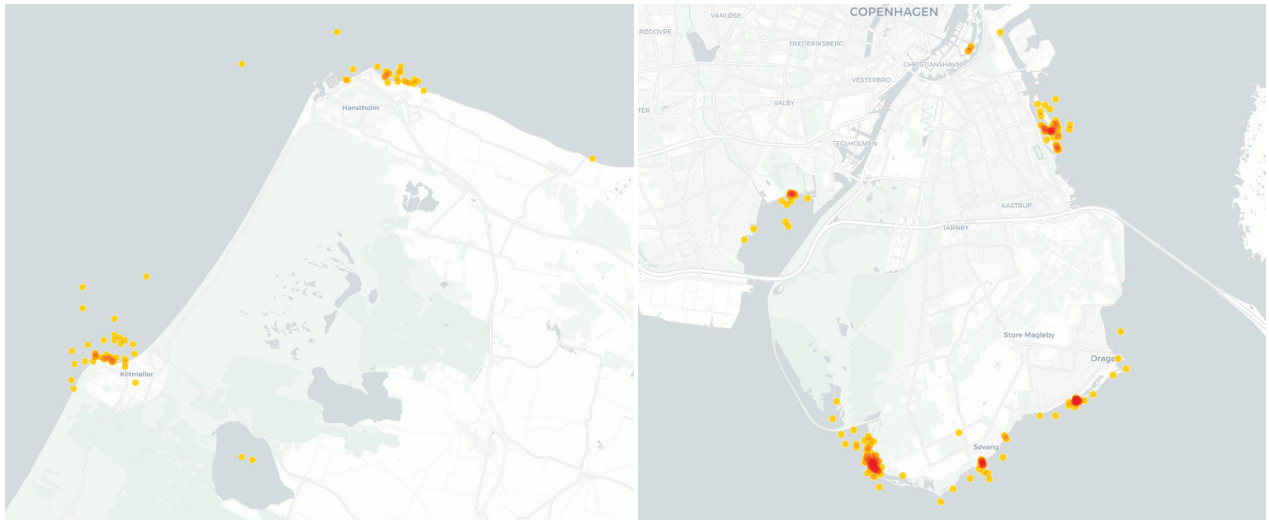
Kort 2.22. Visualisering af hotspots inden for surfing i Havfriluftsliv.dk

Foto: Berit Kaae, 2015

Detailkort for surfing

Havfriluftsliv.dk's interaktive webside gør det muligt at zoome ind på kortene og eksempelvis se nærmere på særlige hotspots for en eller flere aktiviteter. Nedenfor vises udsnit fra Thy og Amager, der viser at surfing er placeret på nogle helt bestemte lokaliteter, hvor vind, vejr og bølger m.m. er særligt optimale for aktiviteten. I alt peger kortlægningen fx på 151 nationale kite-surfing spots (hvoraf 106 af disse spots kan genfindes på kite-surfernes egen portal www.kitemekka.dk, mens i alt 45 spots kan betegnes som 'nye').

Kort 2.23. Detaljeret udsnit af surfing inddateringer for det nordlige Thy med Klitmøller og Hanstholm (venstre) samt for Amager (højre).

Foto: Berit Kaae, 2016

Foto: Jens Friis Lund

Jagt

Deltagelse i aktiviteterne

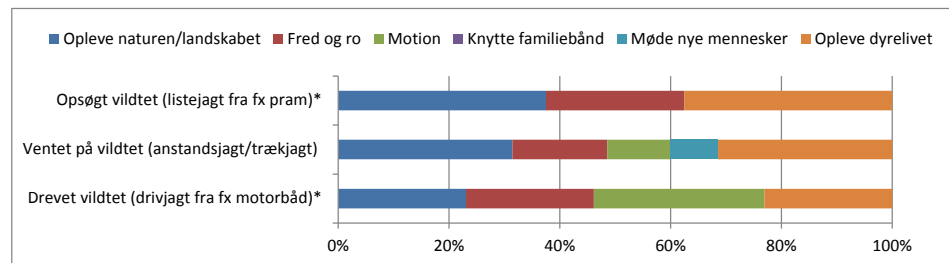
Mens omkring 5-6 % af den voksne befolkning er jægere (Kaae & Møller Madsen, 2003; Jacobsen et al., 2014; Friluftsrådet, 2017), viser undersøgelsen, at jagt i forbindelse med havområder er en meget lille friluftaktivitet, som omkring 0,9 % af den voksne befolkning har deltaget i mindst én gang inden for det seneste år. Hovedgruppen omfatter Anstands-jagt/trækjagt, hvor jægeren har ventet på vildtet (0,7 %), drivjagt fra fx pram, hvor jægeren har drevet vildtet (0,3 %) samt listejagt fra fx pram, hvor jægeren har opsøgt vildtet ved at liste sig ind på det (0,2 %). Herudover har vi undersøgt undervandsjagt (0,6 %), der kan placeres under både jagt, fiskeri eller undervandsaktiviteter, og vi har valgt at placere den under undervandsaktiviteter (så se dette afsnit for mere information).

Tabel 2.12. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien jagt i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde.
*Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år
Jagt i tilknytning til vand	44	87	0,9	36.000
Ventet på vildtet (anstands-jagt/trækjagt)*	35	71	0,7	29.000
Drevet vildtet (drivjagt fra fx motorbåd)*	13	30	0,3	12.000
Opsøgt vildtet (listejagt fra fx pram)*	7	22	0,2	9.000
(Undervandsjagt - under undervandsaktiviteter)*	31	61	0,6	25.000
Andet*	10	12	0,1	5.000

Motiver

Sammen med oplevelse af naturen/landsskabet er oplevelse af dyrelivet ret naturligt hovedmotivet for især jagtture med listejagt og anstandsagt/trækjagt, men i mindre grad for drivjagt, hvor motion er lidt vigtigere (figur 2.30). Fred og ro er også vigtigt for jagtturene, mens sociale motiver er stort set fraværende.

Figur 2.30. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte jagtaktivitet. Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Køn og alder

Jagt i tilknytning til vand er meget domineret af mænd (85-91 %), mens der kun er mellem 9-15 % kvinder, der har deltaget i disse forskellige jagttyper inden for det seneste år.

Aldersmæssigt er deltagelsen i jagt i tilknytning til vand uden større forskelle på tværs af aldersgrupper. Der er lidt flere blandt de unge voksne og midaldrende, der deltager i drivjagt fra fx motorbåd, men tallene bør ikke overfortolkes pga. det lille antal deltagere.

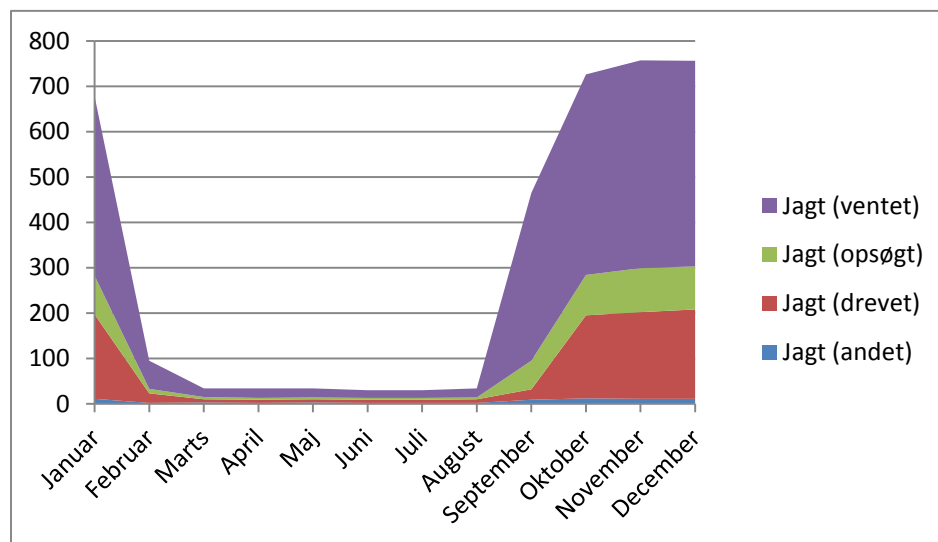
Vandområdetype

Halvdelen af jagten på den seneste tur forgik i tilknytning til ferskvand (50 %) og 46 % i tilknytning til saltvand, mens 4 % ikke var oplyst. Men tallene er meget små og bør ikke overfortolkes.

Derimod har jægerne været meget engagerede i at indrapportere til Havfriluftsliv.dk, og her er der en omfattende kortlægning med tilhørende informationer. Indrapporteringerne omfatter 535 kortlægninger af anstandsagt/trækjagt, hvor jægeren venter på vildtet, 215 kortlægninger af drivjagt fra fx motorbåd hvor jægeren driver vildtet frem samt 113 kortlægninger af listejagt fra fx pram, hvor jægeren opsøger vildtet ved at liste sig ind på det. Herudover er der en kategori af 'andet' som bl.a. omfatter jægeres angivelser af 'strandjagt' uden nærmere beskrivelse. I den nationale repræsentative undersøgelse er vandorienteret jagt en meget lille aktivitet, men de mange indrapporteringer i Havfriluftsliv.dk giver rigtig gode data omkring, hvor der foretages vandorienteret jagt og om fx sæson, trængsel m.m. På denne måde supplerer de to undersøgelser hinanden.

Sæsonvariation

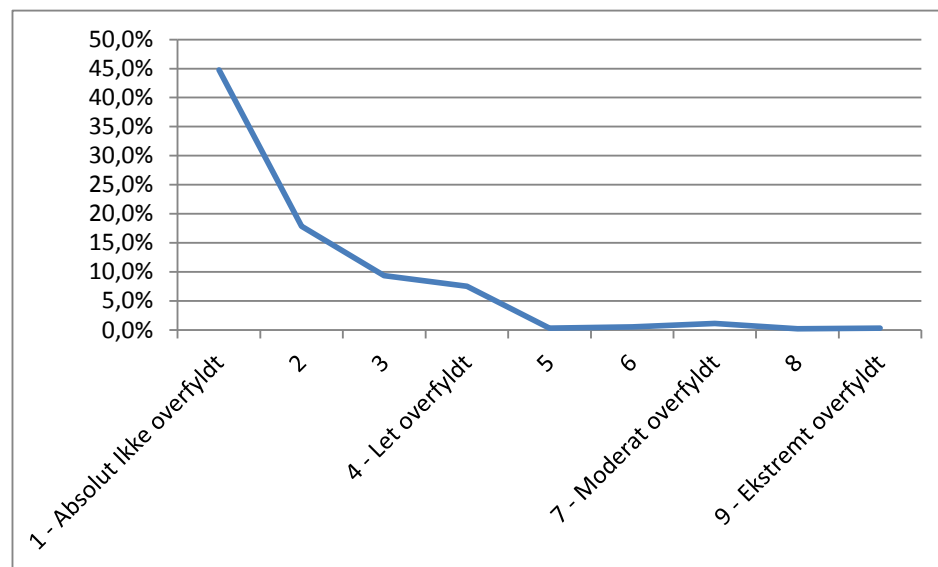
Data fra disse kortlægninger viser (figur 2.31), at jagt særligt foregår i vinterhalvåret fra september til ind i januar, hvilket skyldes jagtreguleringen.

Figur 2.31. Sæsonvariationen i jagt inkl. underkategorier. (Kilde: Havfriluftsliv.dk)

Oplevet trængsel

Der er relativt få, der oplever trængsel i forbindelse med at de deltager i jagt i tilknytning til vandområder (figur 2.32). Årsager hertil kan være at det foregår i vinterhalvåret, hvor der er relativt få andre vandfriluftaktiviteter.

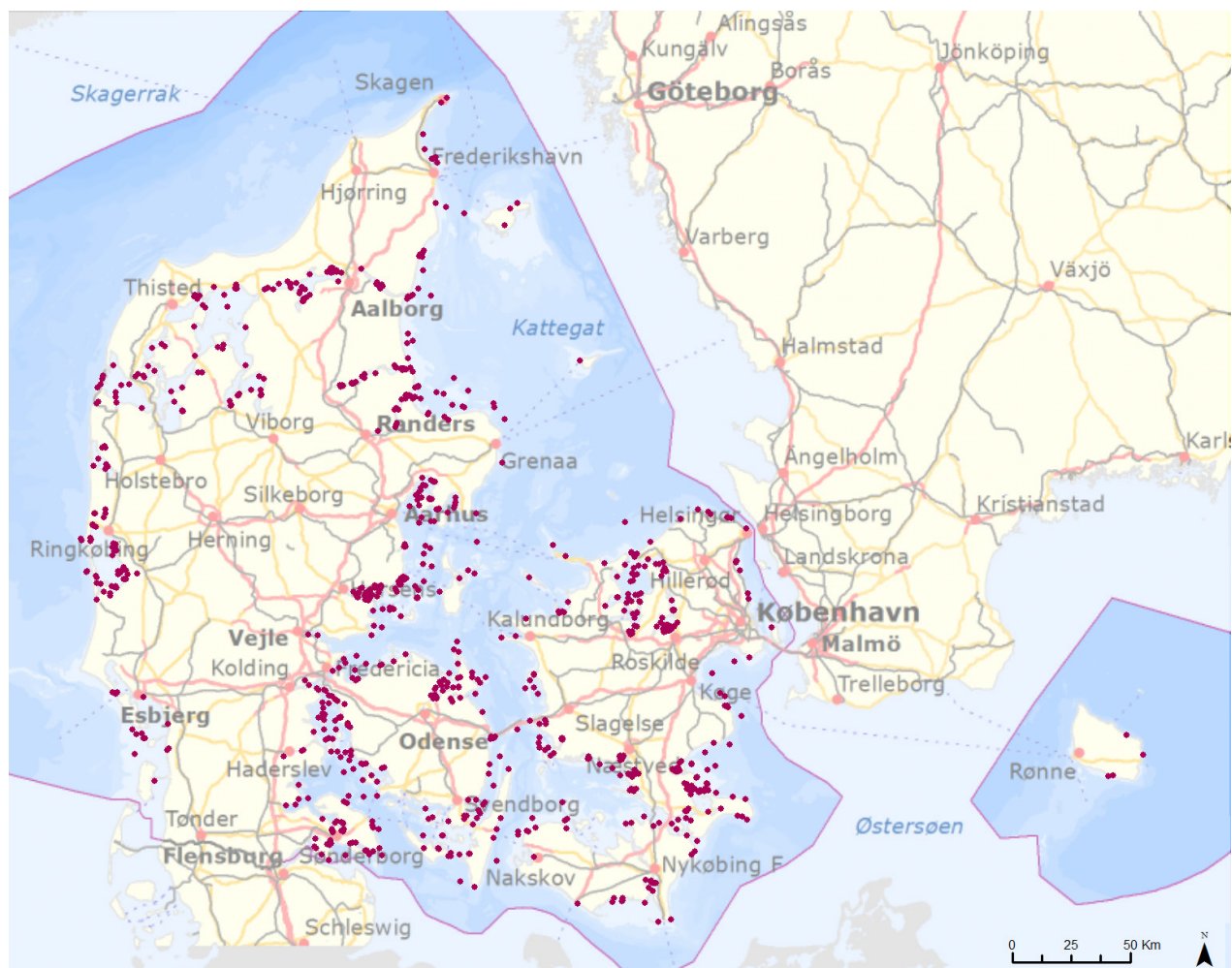

Figur 2.32. Oplevet trængsel under jagt i tilknytning til vandområder. (Kilde: Havfriluftsliv.dk)

Kortlægning af jagt

I havfriluftslivsundersøgelsen er der kortlagt 874 punkter og 17 ruter, dvs. i alt 891 kortlægninger for jagt. Dette er mange taget i betragtning, at jagt er en ret lille aktivitet. Markeringerne for jagt kan opdeles i underkategorierne a) anstandsagt/trækjagt, hvor jægeren venter på vildtet (541), b) drivjagt fra fx motorbåd hvor jægeren driver vildtet (218) frem samt c) listejagt fra fx pram, hvor jægeren opsøger vildtet ved at liste sig ind på det (118) samt en 'andet' kategori (14). Som det fremgår på kort 2.24 nedenfor, foregår jagt i forbindelse med havet stort set langs kysterne og på kystnære havområder i det meste af landet undtagen på Vestkysten, hvor det mest foregår i fjorde og vige.

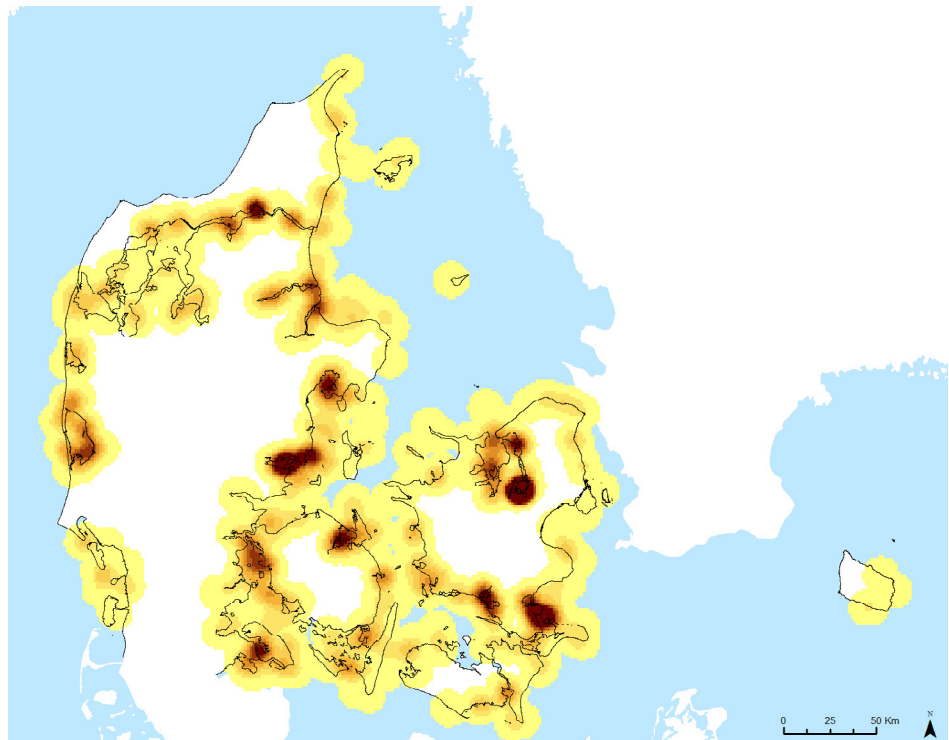
Jagt i tilknytning til havet er en meget lille aktivitet, og der er så få angivelser i den repræsentative panelundersøgelse (23 steder), at der ikke medtages kort for jagt på baggrund af panelundersøgelsen her. De mange indrapporteringer af havorienteret jagt i Havfriluftslivsundersøgelsen gør denne kortlægning mere fyldig, end i den repræsentative undersøgelse. Den store interesse for inddateringer i Havfriluftsliv blandt jægerne skyldes bl.a. at Jægerforbundet skrev om projektet i deres medlemsblad og opfordrede medlemmerne til at deltage.

Kort 2.24. Kortlægning af 874 steder for strand- og havjagt i Havfriluftsliv.dk.

Intensiteten af jagt

Visualisering af hotspots inden for jagt (kort 2.25) viser, at jagten foregår i Limfjorden, langs Jyllands østkyst samt fra kysterne og på havet omkring øerne. Særligt de beskyttede vige og fjorde, så som Roskilde Fjord, Præstø Fjord, Karrebæk Fjord, Odense Fjord, Alssund, Lillebælt, Horsens Fjord, Mariager og Randers Fjord, samt Limfjorden vest for Ålborg udgør hotspots for strand- og havjagt. På Vestkysten er det især omkring Ringkøbing Fjord der er stor aktivitet.

Kort 2.25. Visualisering af hotspots inden for jagt i Havfriluftsliv.dk.

Foto: Jens Friis Lund

Foto: Berit Kaae, 2015

Motoriseret vandsport

Deltagelsen i aktiviteterne

Motoriseret vandsport som fx jetski, vandski, m.m. er en meget lille aktivitetstype på nationalt plan. Kun 0,47 % af den voksne befolkning har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år i Danmark svarende til omkring 20.000 voksne, der har deltaget i en eller flere af disse aktiviteter inden for det seneste år. Men motoriseret vandsport bemærkes nok mere end mange andre vandfriluftaktiviteter, fordi aktiviteterne er hurtige, støjer og skaber hækbølger. Motoriseret vandsport kan opdeles i vandski (0,2 %), wakeboard efter speedbåd (0,2%), wakeboard efter kabel (0,2 %) som er taget med her, da den er nært beslægtet med wakeboard efter speedbåd, jetski/vandscooter (0,2 %) og hoverboard også kaldet jetboard, hvor en vandsøjle fra en vandscooter løfter folk op på en vandsøjle (0,07 %) samt 'andet' (0,01%).

Tabel 2.13. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien motoriseret vandsport (jetski o.lign.). *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet inden for det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktivitet inden for det seneste år
Motoriseret vandsport (jetski, o.lign.)	19	48	0,5	20.000
Vandski*	9	23	0,2	10.000
Wakeboard - speedbåd*	15	18	0,2	7.000
Wakeboard - kabel*	3	20	0,2	8.000
Jetski/Vandscooter*	3	18	0,2	7.000
Hoverboard*	1	7	0,1	3.000
Andet*	0	1	0,01	400

Motiver

Der er for få, der deltog i disse aktiviteter på deres seneste tur til at kunne sige noget særligt tydeligt om motiverne i forhold til aktiviteterne. For vandskiløb synes motion at være det vigtigste motiv, mens det lidt overraskende er fred og ro, der synes at være centralt for de øvrige motoriserede (og ofte støjende) aktiviteter. Det skal dog forstås i mere overført betydning, ved at man gennem aktiviteten får fred og ro fra hverdagens mange krav og områder med mange mennesker m.m.

Køn og alder

Der er signifikant flere mænd end kvinder, der deltager i wakeboard efter speedbåd. For de øvrige er der samme tendenser mod at det i højere grad er mænd end kvinder, der deltager i motoriseret vandsport, men da tallene er meget små, er der stor statistisk usikkerhed og ingen signifikans. Aldersmæssigt har alle former for motoriseret vandsport den største deltagelse blandt de unge voksne og deltagelsen falder markant med alderen til næsten ingen i aldersgrupperne på 50 år og ældre.

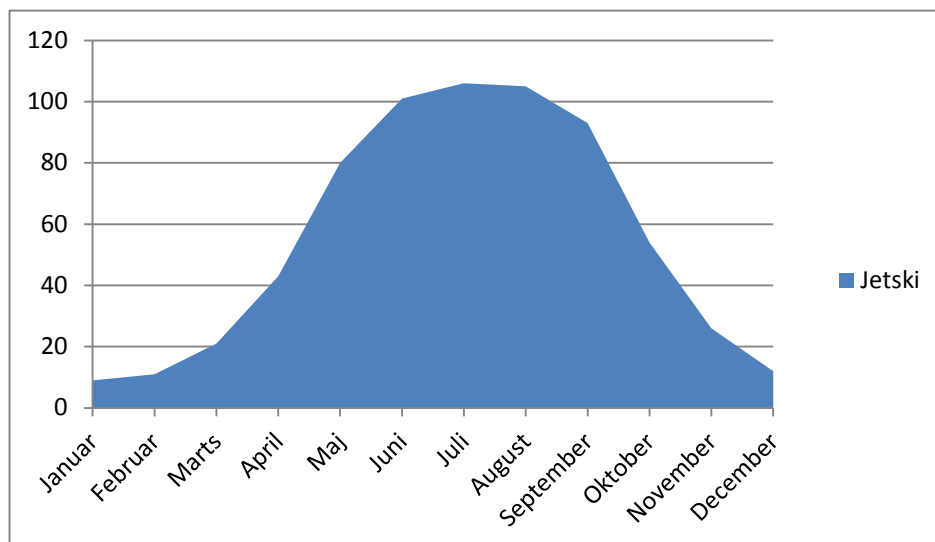
Vandområdetype

Der er for få (2) der deltog i motoriseret vandsport på deres seneste tur, til at kunne sige noget om sammenhæng med bestemte vandområdetype. Det var to vandskiløbere – den ene på havet og den anden på en sø. Dette illustrerer, at motoriseret vandsport udgør en meget lille del af det vandorienterede friluftsliv i Danmark.

Motoriseret vandsport er også en meget lille kategori i Havfriluftslivsundersøgelsen og omfatter aktiviteter som vandski, wakeboard efter speedbåd, wakeboard med kabel, jetski/vandscooter, hoverboard og 'andet'. Der er i alt 127 der har indrapporteret aktiviteter inden for motoriseret vandsport.

Sæsonvariation

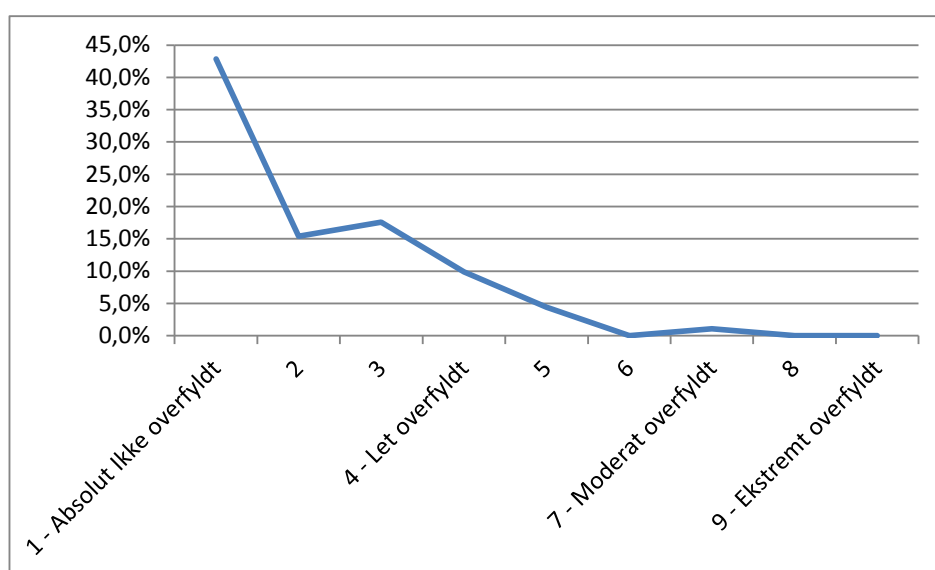
Data ud fra udøvernes egne inddateringer og kortlægninger i Havfriluftsliv.dk viser, at motoriseret vandsport inkl. jetski o.lign. er meget sæsonpræget (figur 2.33) og særligt foregår i sommerperioden fra maj til september, mens der er en ret lille aktivitet i vinterhalvåret.

Figur 2.33. Sæsonvariationen i motoriseret vandsport inkl. jetski o.lign. (Kilde: Havfriluftsliv.dk)

Oplevet trængsel

Der er 10-15 % af de motoriserede vandsportsudøvere, der oplever let trængsel. Det kan skyldes, at de pga. deres fart og evt. med en vandskiløber eller wakeboarder efter en speedbåd skal styre uden om andre aktiviteter.

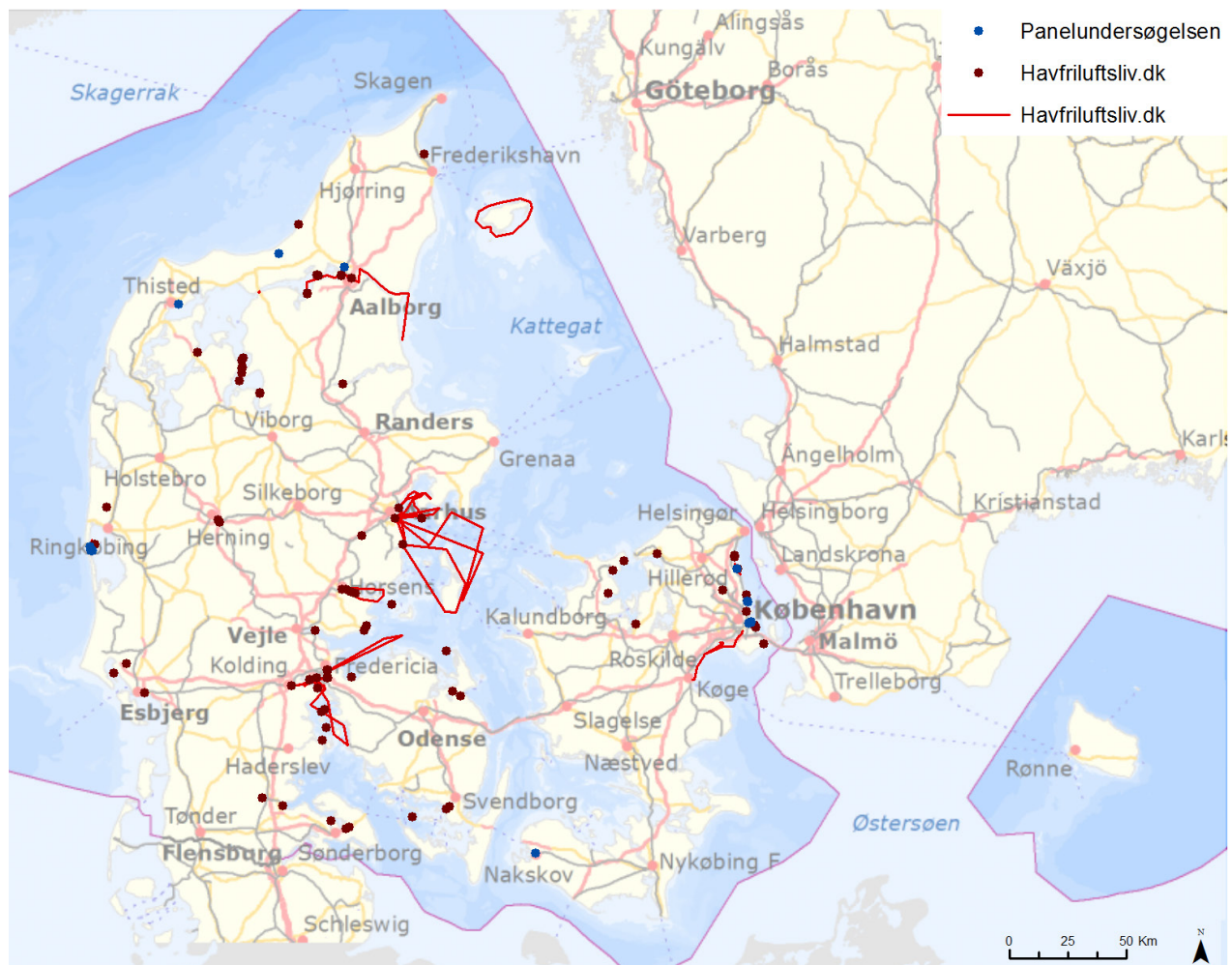

Figur 2.34. Oplevet trængsel under motoriseret vandsport (Kilde: Havfriluftsliv.dk).

Kortlægning af motoriseret vandsport

I Havfriluftslivsundersøgelsen er der inddateret 91 steder og 36 ruter for motoriseret vandsport dvs. i alt 127 kortlægninger, der ikke kan opdeles underkategorier, men indeholder 52 på jetski/vandscooter, 22 på vandski, 10 på wakeboard efter speedbåd, 6 på wakeboard med kabel, og ingen på hoverboard samt 1 'andet' (numbers no not fit). Som det fremgår på kort 2.26 nedenfor, er motoriseret vandsport en ret lille aktivitet, som især foregår på mere beskyttede farvande og fjorde nær de større byer og særligt i den sydlige del af de indre danske farvande fra Djursland og syd-østpå til København. Vestkysten og Bornholm har ingen eller få inddateringer.

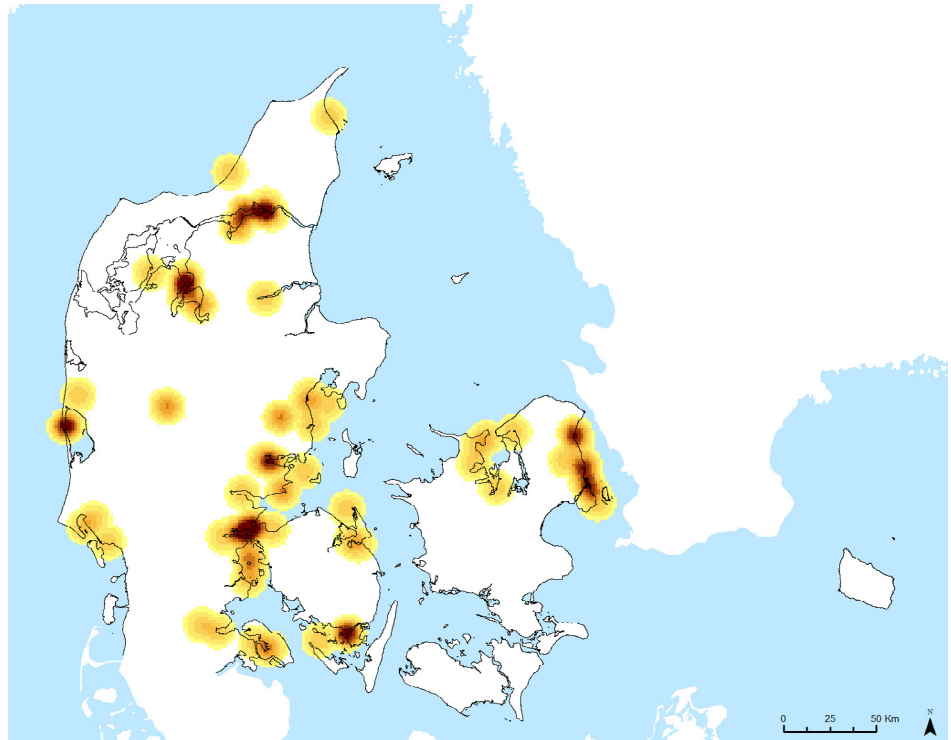
Der blev kortlagt 13 steder i panelundersøgelsen hvor af 9 af stederne fokuserede på vandski fra båd og kabel, disse 13 steder er også medtaget på kort 2.26.

Kort 2.26. Kortlægning af motoriseret vandsport. Rød = resultat fra Havfriluftsliv.dk, blå = resultat fra panelundersøgelsen.

Hotspots for motoriseret vandsport

Kortlægningens visualisering af hotspots for motoriseret vandsport på kort 2.27, viser, at der er en række særligt benyttede steder som bl.a. ud for de større byer København, Århus og Ålborg, og en række fjorde som Lillebæltsområdet, Ringkøbing Fjord, Skive Fjord m.m. men der indgår kun ret få markeringer, så mønsteret bør ikke overfortolkes.

Kort 2.27. Visualisering af hotspots inden for motoriseret vandsport, data fra Havfriluftsliv.dk.

Foto: Mariann Erichsen

Foto: Berit Kaae, 2008

Vindaktiviteter

Deltagelse i aktiviteterne

Danmark er et vindeksponeret land især i de vestlige og nordvestlige egne ud mod Vesterhavet/Nordsøen. Her findes populære surferområder som Cold Hawaii, der bl.a. omfatter windsurfing og kitesurfing, som også bruger vinden og kunne inddateres under vindaktiviteter, men som vi har valgt at placere under hovedkategorien surfing. Vindaktiviteter er derfor her en ret lille aktivitet, som kun omkring 1,6 % af den voksne danske befolkning deltager i svarende til ca. 68.000 personer. Hvis windsurfing og kitesurfing inkluderes stiger tallet dog til omkring 100.000 personer.

Tabel 2.14. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien vindaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vand-område. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten indenfor det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten indenfor det seneste år
Vindaktiviteter	33	165	1,6	68.000
(Windsurfing - under surfing)*	18	42	0,4	17.000
(Kitesurfing - under surfing)*	21	37	0,4	15.000
Paraglider/hanglider*	7	13	0,1	5.000
Kitebuggy*	7	9	0,1	4.000
Kitesejlads*	7	10	0,1	4.000
Strandsejlads*	6	15	0,1	6.000
Fløjet med drage	23	138	1,3	57.000
Dragefestival*	10	20	0,2	8.000
(Issejlads - under isaktiviteter)*	9	13	0,1	5.000
Søfly o. lign.*	8	10	0,1	4.000
Andet*	3	6	0,1	2.000

Vindaktiviteter omfatter her forskellige aktiviteter såsom paragliding/hanggliding (0,1 %), der bruger termiske opvinde fra havet og derfor tages med som vandorienterede aktiviteter, kitebuggy (0,1 %), kitesejlads (0,1 %), strandsejlads (0,1 %), fløjet med drage (1,3 %), dragefestival (0,2 %), søfly o. lign. (0,1 %) samt 'andet' (0,06%). Ligesom der er overlap med windsurfing og kitesurfing kunne issejlads inddateres under vindaktiviteter, men er placeret under isaktiviteter. Vi har valgt at inkludere en kortlægning af vindkategorien med, fordi de 88 punkter er ret tæt på 100 og langt over (1.061), hvis man tilføjer windsurfing og kitesurfing (dette kan gøres ved at vælge disse aktiviteter til i menuen på den interaktive hjemmeside).

Motiver

Vindaktiviteterne er en samling af meget små aktiviteter, og motiverne bør ikke overfortolkes, så derfor er der ikke en figur. Sociale motiver spiller en relativt stor rolle på ture, hvor man flyver med drage og deltager i dragefestival. Oplevelse af naturen/landskabet samt fred og ro spiller også en ret stor rolle for de fleste aktiviteter. Men for kitebuggy, kitesejlads og paraglider/hangglider er motion det væsentligste motiv for de ture, hvor disse aktiviteter indgår. Strandsejlads er særligt knyttet til fred og ro samt oplevelser af naturen/landskabet.

Køn og alder

Der er tendenser til en større deltagelse af mænd i alle vindaktiviteterne dog med undtagelse af dragefestival og fløjet med drage, der har en ret ligelig kønsfordeling. Men da der er tale om små deltagertal er det kun for strandsejlads, der statistisk kan påvises en kønsforskel i deltagelsen i vindaktiviteter med 79 % mænd og 21 % kvinder. Windsurfing og kitesurfing er dog aktiviteter med statistisk markante kønsforskelle i deltagelsen (se under surfing).

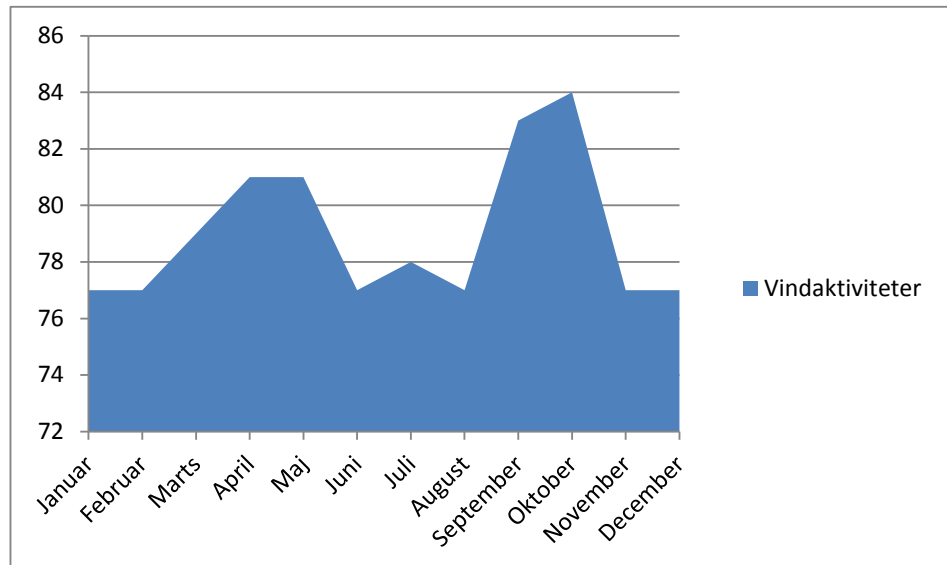
Aldersmæssigt er der for de fleste vindaktiviteter ingen statistiske forskelle mellem aldersgrupperne, da der er meget få, der deltager. Mønsteret er dog, at deltagelsen er størst blandt de unge voksne for paragliding/hanggliding, kitebuggy, kitesejlads, strandsejlads og søfly. Derimod er det især de voksne (35-49 år), der flyver med drager, hvilket kan hænge sammen med at dette er en populær børneaktivitet. Deltagelse i dragefestival er dog ret ligeligt fordelt på aldersgrupper.

Vandområdetype

Der er for få (4), der har deltaget i vindaktiviteter som den væsentligste aktivitet på deres seneste tur, til at kunne sige noget. De tre af disse er drageflyvning og dragefestival der alle er knyttet til sandstrande.

Sæsonvariation

Sæsonvariationen (figur 2.35) viser, at vindaktiviteter særligt foregår i foråret og efteråret, men knap så meget midt på sommeren. Dog er der en vis aktivitet hele året.

Figur 2.35. Sæsonvariationen i vindaktiviteter (windsurfing, kitesurfing og Issejls er ikke medtaget her)..

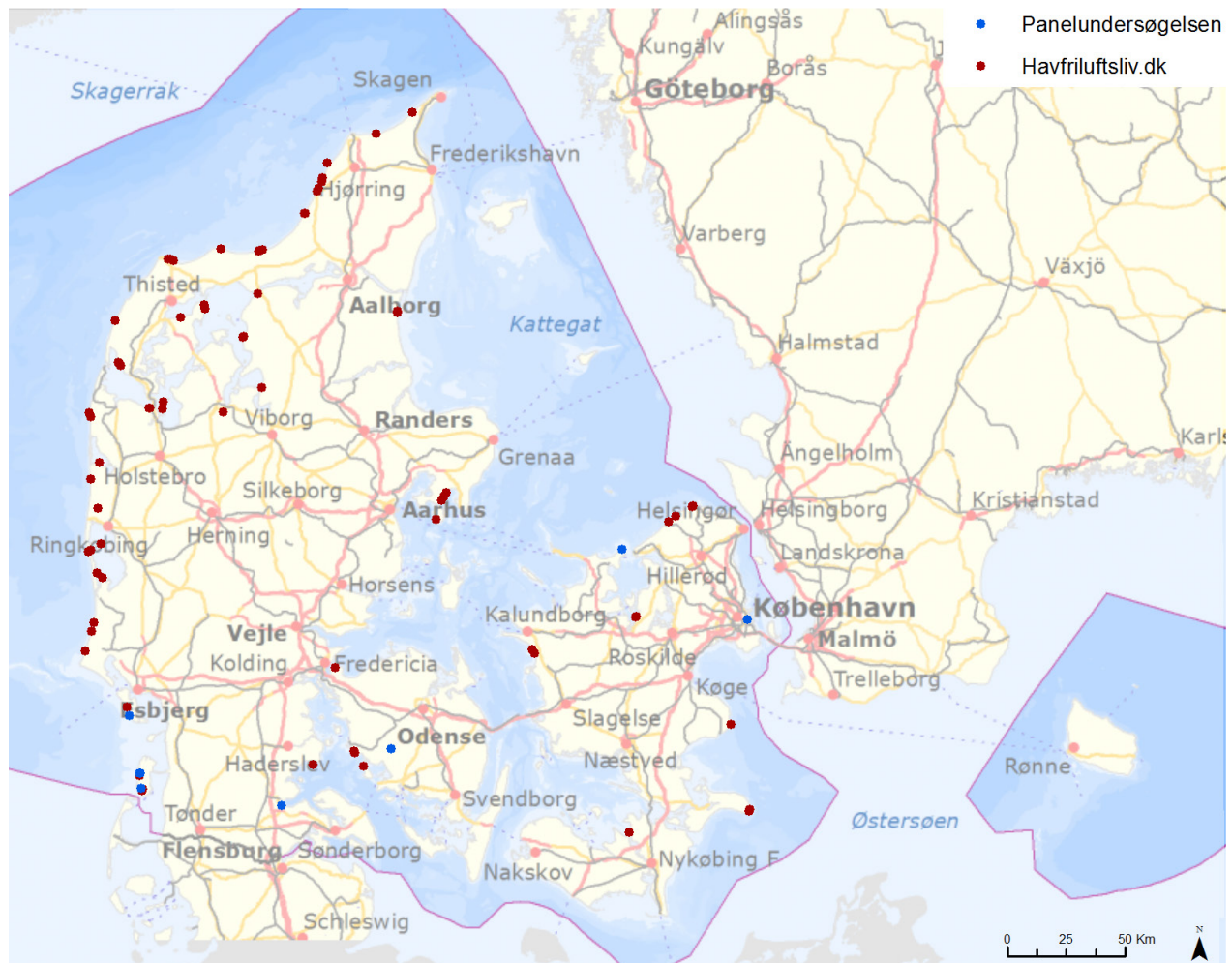

Foto: Inger Ulrich

Kortlægning af vindaktiviteter

I havfriluftslivsundersøgelsen er der 88 kortlægninger af vindaktiviteter. Disse kan ikke opdeles i underkategorier, men omfatter bl.a. paragliding (71), kitebuggy (12), kitesejlads (1), fløjet med drage (1), deltagelse i dragefestival (1) og søfly (1).

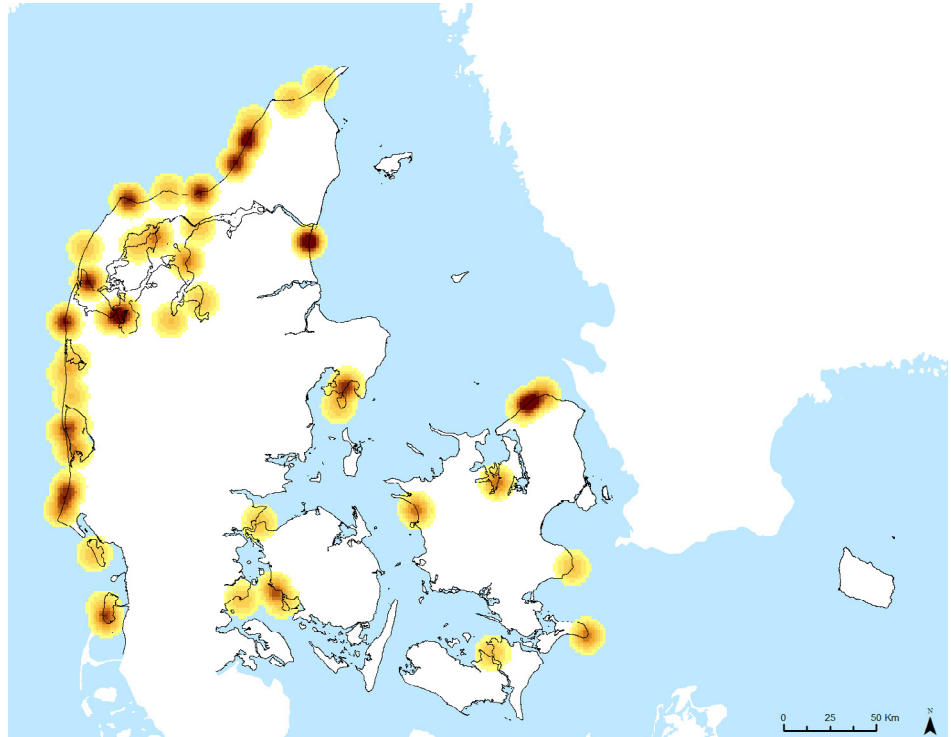
Som det fremgår på kort 2.28 nedenfor, er vindaktiviteter noget, som foregår fra vindudsatte og/eller høje kyster rundt i landet, men især på Vestkysten samt fx Møns Klint, Stevns Klint, Sjællands Nordkyst samt Mols Bjerge.

Kort 2.28. Kortlægning af luftaktiviteter, fortrinsvis paragliding. Med rødt resultatet fra Havfriluftsliv.dk, med blå resultatet fra panelundersøgelsen

Hotspots for vindaktiviteter

Ser vi på kortlægningens visualisering af hotspots inden for indsamling på kort 2.29, bliver mønsteret lidt mere tydeligt, og steder Vestkysten, Møns Klint, Stevns Klint, Sjællands Nordkyst samt Mols Bjerger m.m. træder frem som intensivt benyttede områder til aktiviteten. Der er dog relativt få punkter, og disse 'hotspots' bør ikke overfortolkes.

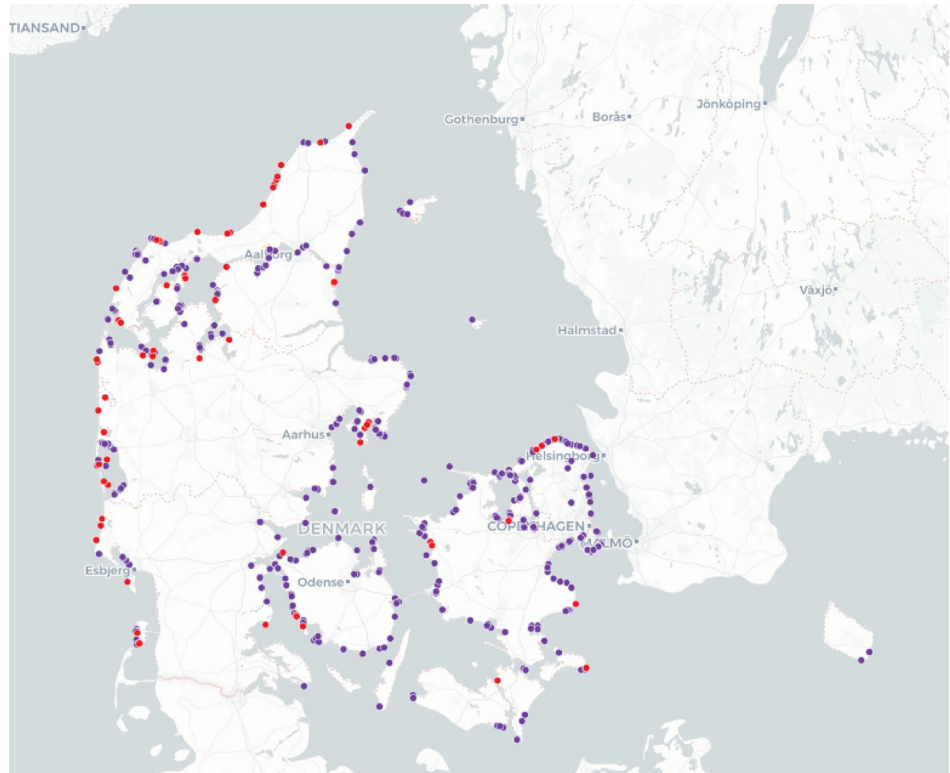
Kort 2.29. Visualisering af hotspots inden for luftaktiviteter, data fra Havfriluftsliv.dk

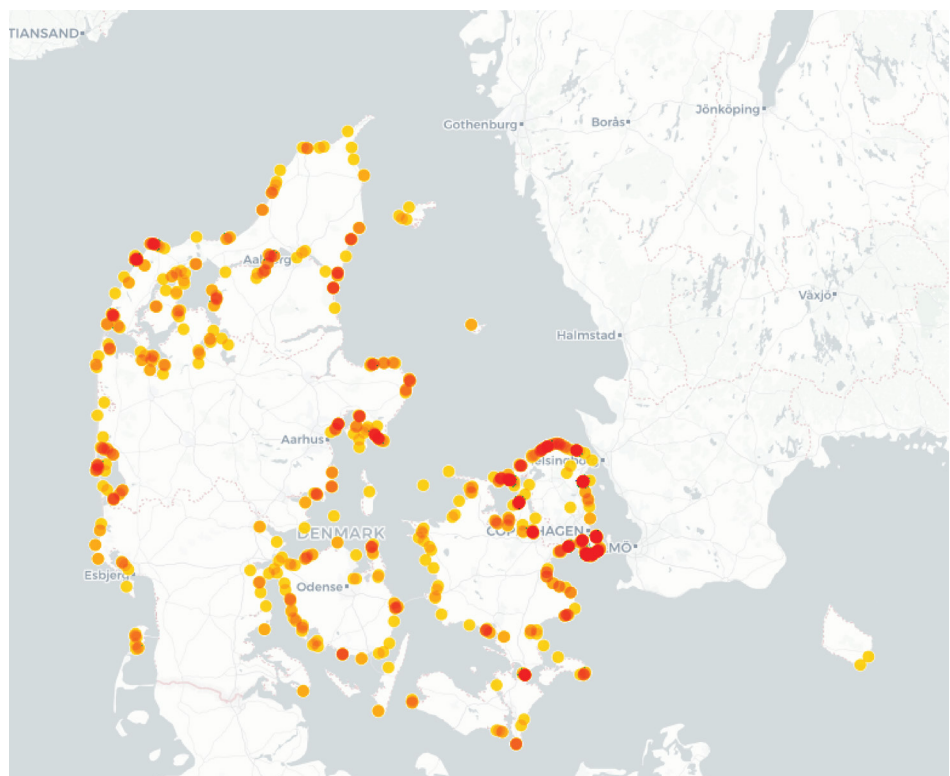
Foto: Berit Kaae, 2016

Intensitet af vindaktiviteter

Som nævnt kan man selv tilvælge andre aktiviteter i den interaktive hjemmeside, og hvis vi tager kite- og windsurfing med er der 1.061 kortlægninger af vindaktiviteter. Som det ses på kort 2.30 er disse fordelt langs de fleste af landets kyster. Ser vi på intensiteten (kort 2.31) af alle disse luftaktiviteter, er der også en stor aktivitet på Vestkysten, Djursland, nordkysten af Sjælland og i Øresund og Køge Bugt samt Roskilde Fjord.

Kort 2.30. Alle vindaktiviteter, data og visualisering fra havfriluftsliv.dk

Kort 2.31. Intensitet af alle vindaktiviteter, data og visualisering fra havfriluftsliv.dk.

Foto: Destination
Bornholm

Klatring

Deltagelse i aktiviteterne

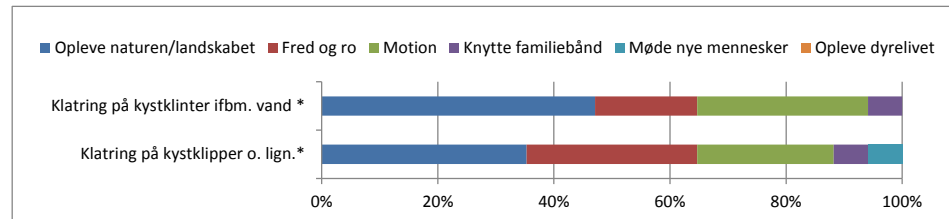
Klatring er en lille aktivitet som kun 1,3 % af den voksne befolkning har deltager i inden for det seneste år i Danmark svarende til ca. 53.000 personer. Aktiviteten omfatter både klatring på kystklipper (0,9 %) og klatring på kystklinter o. lign i forbindelse med vand (0,6 %) samt 'andet' (0,3 %). Der er begrænsede muligheder for klatring i Danmark, men bl.a. steder som Bornholm, Møns Klint o. lign giver mulighed for at klatre.

Tabel 2.15. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien klatring. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år
Klatring	32	129	1,3	54.000
Klatring på kystklipper o. lign.*	17	87	0,9	36.000
Klatring på kystklinter eller andet i forbindelse med vand*	16	64	0,6	26.000
Andet*	9	28	0,3	12.000

Motiver

Klatring er en lille aktivitet og bør ikke overfortolkes. Hovedmotivet er især oplevelse af naturen/landskabet, fred og ro samt motion (figur 2.36). Sociale motiver spiller en lille rolle, mens dyreoplevelser slet ikke nævnes som et hovedmotiv for ture med klatreaktiviteter.

Figur 2.36. Det vigtigste motiv for den seneste tur i naturen, hvor folk lavede den nævnte klatreaktivitet. *Aktiviteter markeret med * er meget små aktiviteter, og resultaterne bør kun tolkes som vejledende.

Køn og alder

Mænd og kvinder deltager omtrent lige meget i klaring. Aldersmæssigt har klatring flest deltagere blandt de unge voksne og deltagelsen falder generelt med alderen.

Vandområdetype

Der er kun ganske få (4) der har klatret som den vigtigste aktivitet på deres seneste tur i naturen, og det var knyttet til klippekyster og klitter ved sandstrande. Klatring er en af de relativt få vandorienterede friluftaktiviteter, som er knyttet til helt specifikke vandområdetyper som stejle kystskrænter eller kystklipper med begrænset udbredelse i Danmark.

Kortlægning af klatring

Der er kun kortlagt i alt 10 steder for klatring i panelundersøgelsen, hvoraf halvdelen af stederne er på Bornholm, og derudover på Kullen (i Sverige) og fx Fyns Hoved og Lillebæltsbroen (bridgewalking). Der er ikke medtaget et kort i rapporten på grund af de meget få registreringer af aktiviteten.

Foto: Berit Kaae, 2018

Isaktiviteter

Deltagelse i aktiviteterne

I Danmark, er der sjældent længerevarende hårde frostperioder, hvor søer og fjorde kan nå at fryse længe nok til at blive sikre at færdes på. Men der etableres kunstige udendørs skøjtebaner o. lign. rundt omkring, som vi har valgt at inkludere som vandorienteret friluftsliv. Isaktiviteter er ret ujævnt forekommende og meget små, idet kun 0,3 % af den voksne befolkning har deltaget i disse inden for det seneste år svarende til ca. 14.000 personer (tabel 2.16).

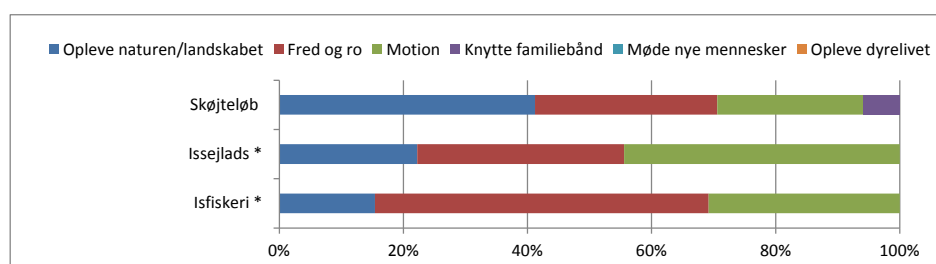
Isaktiviteter omfatter skøjteløb på fx kunstige udendørs skøjtebaner, søer, fjorde o.lign. (0,6 %), isfiskeri (0,2 %) og issejlads (0,1 %) samt 'andet' (0,1 %).

Tabel 2.16. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien isaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde. *Lille aktivitet, hvor omregning skal ses som et skøn.

	Aktivitet Antal deltagere i denne aktivitet på seneste tur (i paneldata)	Antal deltagere i denne aktivitet indenfor det seneste år (i paneldata)	% af voksne befolkning der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år (% af 10.291)	Omregnet til antal personer i den voksne befolkning, der har deltaget i aktiviteten inden for det seneste år
Isaktiviteter	22	33	0,3	14.000
Skøjteløb på hav/fjord/sø/ å o.lign. *	16	62	0,6	26.000
Isfiskeri på hav/fjord/sø/ å o.lign. *	12	22	0,2	9.000
Issejlads på hav/fjord/sø/ å o.lign. *	9	13	0,1	5.000
Andet*	5	10	0,1	4.000

Motiver

Isaktiviteterne er meget små aktiviteter, og motiverne bør ikke overfortolkes. Som det ses på figur 2.37 er det på ture med skøjteløb især oplevelser af naturen/landskabet, der er hovedmotivet, men også fred og ro og motion er relativt vigtige. Det er de samme motiver for de to øvrige isaktiviteter, men for issejlads er motion det vigtigste motiv, mens fred og ro er vigtigst for isfiskeri (ligesom for mange fiskeaktiviteter i øvrigt – se afsnit om lyst- og fritidsfiskeri).

Tabel 2.37. Underaktiviteter indenfor hovedkategorien isaktiviteter i tilknytning til hav, fjord, sø, vandløb eller andet vandområde.

Køn og alder

Isfiskeri er en aktivitet, som signifikant flere mænd end kvinder deltager i, ligesom for de øvrige fiskeformer (se afsnit om lyst- og fritidsfiskeri). Derimod er der ingen kønsmæssig forskel på deltagelsen i skøjteløb eller issejlads. Det er især de unge (18-34) der deltager i skøjteløb, mens de ældre deltager lidt mere i isfiskeri, mens issejlads er ret jævnt fordelt. Der er dog meget få deltagere og kun statistisk forskel for skøjteløb.

Aldersmæssigt er det især de unge voksne, der deltager i skøjteløb og deltagelsen falder med alderen. Isfiskeri har tendens mod flest midaldrende deltagere, mens issejlads har lidt flere unge og midaldrende, men begge er meget små aktiviteter uden statistiske forskelle, og bør ikke overfortolkes.

Vandområdetyper

Datagrundlaget er for lille til at kunne sige noget om dette.

Sæsonvariation

I sagens natur er udendørs isaktiviteter noget, der foregår i vintermånederne.

Kortlægning af isaktiviteter

Der er kun kortlagt 2 steder for isaktiviteter som begge knytter sig til skøjteløb på søer.

Diskussion

Vores undersøgelser har tilvejebragt meget detaljeret ny viden om det blå friluftsliv i Danmark, som ikke tidligere har været undersøgt på landsplan for så mange aktiviteter og med en så stor stikprøve. Dette er kombineret med en innovativ digital kortlægning, via et kortlægningsredskab, som er udviklet til opgaven. Denne kombination af repræsentative data og kortlægning frembringer et hidtil uset videngrundlag om det blå friluftsliv i Danmark.

Det er bemærkelsesværdigt, at en så stor del (77,6 %) af den voksne befolkning mellem 18-80 år har deltaget i vandorienterede frilftsaktiviteter inden for det seneste år. I et lille tætbeholdet land med store landbrugsarealer, bebyggelser og infrastrukturanlæg, er der begrænsede naturområder. Kysterne og havet repræsenterer den mest vilde og urørte natur i Danmark, og denne 'blå vildmark' er populær til rigtig mange forskellige frilftsaktiviteter. Med over 8.000 km kyster har Danmark en utrolig lang kystlinje, der er længere end afstanden mellem København og Beijing. Den er også meget varieret med Vesterhavets vilde bølger og stærke vinde, Vadehavets unikke tidevand og rige biologi og kulturarv, de mange mere vindbeskyttede fjorde, øer og vige, og Bornholms klippekyster. Sammen med de ferske vande som søer, åer, moser m.m. er der et utal af udfoldelsesmuligheder for vandorienterede frilftsaktiviteter i Danmark.

Undersøgelsen omfatter 92 forskellige vandorienterede frilftsaktiviteter, dvs. hvor vand indgår enten aktivt (fx gennem forskellige typer vandsport) eller passivt gennem ture, ophold og aktiviteter på land, hvor man nyder udsigten, den friske luft osv. over hav og vandområder, men ikke bliver våd. Hver eneste af kategorierne havde deltagere, hvilket siger noget om den store diversitet der er i det vandorienterede friluftsliv i Danmark.

Ser vi på de 16 hovedgrupper af aktiviteter, var det ikke overraskende, at ture og ophold i tilknytning til vand var den største aktivitet – og især gåture. Det er den samme hovedaktivitet, som vi finder i andre nationale danske frilftsundersøgelser (Jensen & Koch 1997, Jensen 1998, Kaae & Møller Madsen 2003, Friluftsrådet 2013, 2017¹). Men med en deltagelse på ca. 60 % lå gåture i relation til vandområder dog noget under det, som andre nationale frilftsundersøgelser viser, når alle naturtyper indgår. Særligt skove er populære steder at gå tur, og disse ture indgår ikke i de vandorienterede gåture med mindre der er tale om kystskove. Det samme gælder cykelture, hvor 27 % har cyklet ture i tilknytning til vandområder inden for det seneste år, mens nationale undersøgelser af alle frilftsudøvere viser en deltagelse på 49 % (Kaae & Møller Madsen 2003), 60 % på husstands niveau hos Jacobsen et al. (2014²) og 72 % i Friluftsrådets undersøgelse (2017). Det tyder på at mange

¹ Resultater der referer til Friluftsrådet (2017) er dækkende for deltagelse i sommerhalvåret.

² Resultater der referer til Jacobsen et al. (2014) angiver deltagelse på husstands niveau – resultater der alt andet lige vil være højere end når der undersøges på enkelt-personniveau.

cykelture foregår uden tilknytning til vandområder. Opholdsaktiviteter som at sidde stille og spise var der 28,8 % der gjorde i relation til vandområder mod 39 % for alle naturtyperne i de nationale undersøgelser (Kaae & Møller Madsen 2003) og 84 % (Friluftsrådet 2017). Forskellen er ikke så stor, men picnic i andre naturområder som bl.a. skove kan forklare differencen.

Den næststørste vandorienterede friluftsansaktivitet var badning, svømning og vandleg m.m. som 34,4 % af den voksne befolkning havde deltaget i inden for det seneste år i Danmark. Det svarer ret godt til deltagelsen i andre nationale friluftsansundersøgelser på 38 % (Kaae & Møller Madsen 2003), 55 % (husstands niveau) (Jacobsen et al. 2014) og 77 % (Friluftsrådet 2017), men heri indgår også solbadning. Der er dog et meget stort overlap mellem badning og solbadning og begge har en stor tilknytning til vand og især sandstrande.

Naturobservationer var den tredje største aktivitet med 20,4 % deltagelse, hvilket er ret tæt på de 24 % der studerer naturen/stedet i (Kaae & Møller Madsen 2003) og de 37 % der studerede/oplevede naturen i Jacobsen et.al (2014) på husstands niveau. Det tyder på at aktiviteten med at studere naturen/stedet foregår ret generelt uanset om naturtypen er vandorienteret eller ej.

Det var dog nogle lidt overraskende øvrige hovedgrupper, som vi fandt herfter i denne undersøgelse, der havde større bredde end de 'klassiske' friluftsansundersøgelser. Den fjerde største vandorienterede friluftsansaktivitet var vandorienterede kulturaktiviteter, som 14,6 % havde deltaget i inden for det seneste år. Den dækker havnefester, båd festivaler, Skt. Hansbål ved vand, besøg på båd restauranter og caféer i tilknytning til vand, mad festivaler med produkter knyttet til hav og vand, fx skaldyrs festival samt besøg på båd teater o. lign. Denne aktivitet indgår ikke i andre nationale friluftsansundersøgelser, og kan derfor ikke sammenlignes. Men deltagelsen viser, at der foregår en hel del kulturaktiviteter med relation til vandområder.

Den femte største aktivitet var sejlads (alle former), som 12,9 % af den voksne befolkning havde deltaget i inden for det seneste år – en deltagelse der er tæt på de 15 % fundet på husstands niveau hos Jacobsen et al. (2014). I andre nationale undersøgelser er sejlads opdelt i sejlads med motorbåd og sejlads ikke motorbåd og udgør hhv. 9 % og 7 % dvs. i alt 16 %, hvis man antager der ikke er overlap (Kaae & Møller Madsen 2013). Tallene er henholdsvis 12 % og 11 % i Friluftsrådets undersøgelse (2017).

Indsamling i relation til vand var den sjette største hovedaktivitet, som 10 % havde deltaget i inden for det seneste år i Danmark. Den dækker bredt over indsamling af rav, fossiler og sten (6,9 %), skaldyr, tang og strandplanter, krabber som genudsættes, dyrkning af maritime nyttehaver/havhaver og deltagelse i organiserede indsamlingsture (fx en østerssafari, strandsafari o. lign.) i relation til vand. I de nationale friluftslivsundersøgelser er der omkring 22 %, der samler bær, blomster og svampe i naturen (Kaae & Møller Madsen 2003), men heri indgår ikke indsamling af fossiler, rav o. lign., mens det i Friluftsrådets undersøgelse (2017) angives til 45 %. Så selv om indsamling er

en ret stor aktivitet i begge undersøgelser er det vanskeligt at sammenligne, fordi det er forskellige ting, der samles.

Lyst- og fritidsfiskeri (alle former) er der 9 % af den voksne befolkning, der har deltaget i inden for det seneste år i Danmark. Dette tal er noget lavere end de 14 %, som blev fundet i nationale undersøgelser i 2003 (Kaae & Møller Madsen 2013) og 18 % i 2013 på husstandsniveau (Jacobsen et al. 2014).

Roning er der 6,2 % af den voksne befolkning, der har deltaget i inden for det seneste år i Danmark. Det dækker mange typer som kajak, baglænsroning, robåd, kano, rafting m.m. Roning indgår ikke som en aktivitet i Kaae og Møller Madsen (2003), men i Friluftsrådets undersøgelse angiver 12 % at de roede. Hos Jacobsen et al. (2014) findes der en deltagelse på 11 % af husstandene der har roet i kano og kajak på husstandsniveau.

Formidlingsaktiviteter udgør 5,4 % og dækker over en ret bred vifte af både ture med formidling om natur eller kultur samt besøg af vandorienterede besøgscentre. De nationale undersøgelser, viser, at der er ca. 7 %, der har været på tur med en naturvejleder indenfor det seneste år (Kaae & Møller Madsen 2003). Disse ture foregår i alle forskellige naturtyper, og det er naturligt at tallet er højere end for ture med tilknytning til vand.

Besøgscentrene, vurderer vi, er klart underrapporteret her, da besøgstillene alene for de 4 største vandorienterede besøgscentre er på over 1,1 million besøg i 2015 (VisitDanmark 2016), og der findes rigtig mange andre vandorienterede besøgscentre, der også har mange gæster. Selv når børn og unge under 18 år, genbesøg og udenlandske turister sorteres fra, må besøgstillene forventes at ligge noget højere i den voksne befolkning. Underrapporteringen skyldes formodentlig, at besøg på disse centre ikke umiddelbart kan betegnes som 'friluftsliv', da det meste foregår indendørs. Men vi valgte at tage dem med, da en del af aktiviteterne kan være udendørs og i tilknytning til nærliggende kyster o.lign.

Undervandsaktiviteter udgør 3,6 % og omfatter snorkling, forskellige typer dykning og fridykning. Undervandsaktiviteter indgår ikke som en aktivitet i Kaae og Møller Madsen (2003) eller øvrige her refererede undersøgelser.

Vindaktiviteter udgør en meget lille gruppe på 1,6 % af befolkningen og omfatter forskellige typer som paragliding/hanggliding, kitebuggy, kitesejlads, søfly, flyvning med drager og deltagelse i dragefestivaler. Windsurfing og kitesurfing hører delvis til denne gruppe, men er dog placeret under hovedkategorien surfing, mens issejlads er placeret under isaktiviteter. Disse meget små vindaktiviteter indgår ikke i Kaae og Møller Madsen (2003), men i Jacobsen et al. (2014) angiver 1 % af husstandene at de har deltaget i svæveflyning/hanggliding/paragliding/ faldskærmsudspring og i Friluftsrådets undersøgelse (2017) angiver 3 % at de har deltaget i faldskærms/hangglider/paraglider-aktiviteter.

Klatring på kystklipper/kystskrænter er en meget lille aktivitet med deltagelse af 1,3 % af befolkningen. Den indgår ikke som en kategori i hverken Kaae og

Møller Madsen (2003) eller de øvrige refererede undersøgelser.

Surfing er ligeledes ret lille med deltagelse af 1,1 % af befolkningen. Surfing omfatter windsurfing, kitesurfing, stand up paddlesurfing (SUP), boardsurfing, kajaksurfing og surfski. Andre nationale undersøgelser har enkelte tal for windsurfing, der viser, at omkring 1 % af den voksne befolkning har deltaget inden for det seneste år (Kaae og Møller Madsen 2003), og i Jacobsen et al. (2014) angiver 1,4 % af husstandene, at de har deltaget i wind/kitesurfing; og 2 % i Friluftsrådets undersøgelse (2014) har surfet (inklusiv wind- og kitesurfing). Der er således ret stor overensstemmelse mellem disse tal, men det er meget små aktiviteter.

Jagt i tilknytning til vand er også en meget lille aktivitet med kun 0,85 % deltager i den voksne befolkning. Ser vi på nationale undersøgelser, er der 5 % der går på jagt (Kaae og Møller Madsen, 2003); mens der i Jacobsen et al. (2014) blev fundet 6 % og 5 % i Friluftsrådets undersøgelse (2017). Den vandorienterede del af jagt udgør således en ret lille del.

Motoriseret vandsport er en meget lille aktivitet, med kun 0,47 % deltagelse i den voksne befolkning. Den omfatter vandski, wakeboard efter speedbåd, wakeboard efter kabel (ikke motoriseret men mest beslægtet med denne hovedgruppe), jetski/vandscooter og hoverboard også kaldet jetboard. Men motoriseret vandsport bemærkes dog ofte mere end de fleste andre aktiviteter, fordi aktiviteterne er hurtige, støjer og skaber hækbølger.

Samlet set, giver undersøgelsen meget dybtgående og detaljerede informationer om hver hovedgruppe og de 92 underaktiviteter. Der er alt for omfattende at opsummere her, men et interessant aspekt er den til tider meget køns- og aldersmæssige ujævne deltagelse i aktiviteterne. Selv om Danmark er et af de lande i verden, hvor der er størst ligestilling mellem kønnene, er der nogle interessante kønsfordelinger, hvor mænd i højere grad end kvinder sejler og surfer, dykker, går på jagt og fisker, mens kvinder i højere grad end mænd går ture, lufter hund, rider, solbader, leger, sopper i vandet, vinterbader og samler tang, skaldyr m.m. Motoriseret vandsport dyrkes især af unge mænd ligesom de mere styrkekrævende eller tekniske aktiviteter inden for fx surfing og dykning også domineres af mænd. Kvinderne deltager mere i bl.a. de kulturelle aktiviteter.

Sammenligning med landfriluftsudøvere og ikke-friluftsudøvere

Det er meget sjældent, at frilftsundersøgelser også spørger dem, der ikke deltager i det som er undersøgelsens fokus – i vores tilfælde dem, der ikke dyrker vandorienteret friluftsliv eller slet ikke deltager i friluftsliv. Men det har vi gjort for enkelte spørgsmål. Det gælder dels motiverne for at tage på seneste tur (vandfriluftsliv og landfriluftsliv), opfyldelse af behov for vandorienteret friluftsliv samt barrierer for deltagelse i vandorienteret friluftsliv. (de tre grupper)

Motiver

Det er fx interessant at se på hvordan oplevelse af naturen/landskabet har en markant større betydning for vandfriluftsudøvere end for gruppen, der kun dyrker landfriluftsliv. Sidstnævnte gruppe er til gengæld langt mere motiveret af motion end vandfriluftsudøverne er. Vandfriluftsudøvere har også at knytte familieband som et vigtigere motiv, end det er tilfældet i gruppen der kun dyrker landfriluftsliv. Derimod er der ingen større forskel på motiverne fred og ro, møde nye mennesker eller opleve dyrelivet. Forskellene i motiverne kan være relaterede til fx at friluftsudøvere, der har motion som vigtigt motiv vælger det nærmeste sted uden større interesse for, om der er vand, mens dem med stor interesse for natur søger mod vandområder og kyster, der ofte er mere naturprægede. Men dette er blot en fortolkning.

Opfyldelse af behov og barrierer

En meget interessant sammenligning er mellem opfyldelsen af behov for deltagelse i vandorienteret friluftsliv på tværs af de tre grupper. Lidt overraskende viser det sig, at kun halvdelen af vandorienterede friluftsudøvere helt får opfyldt deres behov, og derved også har et uopfyldt (latent) behov for at deltage mere. En del af de to øvrige grupper er helt tilfredse med ikke at deltage i vandfriluftsliv, men der er dog en ret stor del på 58 % af landfriluftsudøvere og 64 % af ikke-friluftsudøvere, der har et uopfyldt behov for at deltage i vandorienteret friluftsliv. Så der findes uopfyldte (latente) behov i alle tre grupper.

Undersøgelser af 26 barrierer fordelt på dels efterspørgselssiden og udbudssiden viser nogle interessante forskelle mellem, hvad det er, der påvirker de tre grupper til at deltage mindre end de gerne ville. De fleste barrierer er knyttet til 'efterspørgselssiden' dvs. personlige, sociale eller samfundsmæssige aspekter. Der er færre barrierer, som er knyttet til 'udbudssiden' dvs. oplevelsesmuligheder og faciliteter (fx mængde, kvalitet, tilgængelighed).

For dem der allerede dyrker vandorienteret friluftsliv, men gerne vil deltage mere, er det især mangel på tid (51 %), træthed efter arbejde (25 %) og familieforpligtigelser (23 %), samt at de ikke har nogen at deltage i aktiviteten sammen med (12 %), der er barrierer. Blandt landfriluftslivsudøvere, er der 20 %, som generelt ikke har interesse i vandorienteret friluftsliv, men herudover er barriererne mangel på tid (29 %), træthed efter arbejde (15 %) og familieforpligtigelser (12 %) samt at de ikke har nogen at deltage i aktiviteten sammen med (12 %). For gruppen der ikke dyrker friluftsliv er der 23 %, som generelt ikke har interesse i vandorienteret friluftsliv, men herudover er de væsentligste barrierer mangel på tid (25 %), træthed efter arbejde (19 %), at deres helbred er for dårligt (18 %) og at deres fysiske kondition er for ringe (17 %), at de ikke har nogen at deltage i aktiviteten sammen med (12 %) og at de er bange for vand/ikke kan svømme (10 %). Det er vanskeligt at gøre så meget for at ændre folks livssituation, men flere tilbud om svømmeundervisning, flere familieaktiviteter og tilbud rettet mod at folk ikke selv skal medbringe nogen at deltage i aktiviteten sammen med, kunne måske hjælpe

med at overkomme nogle af disse barrierer.

Ser vi på udbudssiden, er vejrforhold den største årsag til, at især vandorienterede friluftsudøvere ikke deltager så meget, som de gerne ville. Det er ikke så meget mangel på faciliteter, men i primært afstanden til faciliteterne, der er en barriere ligesom mangel på viden om mulighederne og trængsel. Her kan etablering af flere faciliteter tættere på folks bopæl bidrage til både at reducere afstands- og trængselsproblemer. Endvidere kan synligheden af vandorienterede friluftsmuligheder øges gennem bl.a. oplysningskampagner om de mange forskellige vandorienterede frilftsaktiviteter, og hvordan man let finder dem – det kunne evt. være en digital platform, som Friluftsrådet, DIF eller andre centrale organisationer bidrog til at etablere og vedligeholde. Der kunne også lægges større vægt på klubber og foreningers sociale og inkluderende aspekter, og opfordres til, at interesserede 'bare kan komme og være med', uden at de behøver medbringe nogen at deltage sammen med – dvs. fokus på inkluderende fællesskaber. Jf. de personlige barrierer, er det hver ottende, der oplever det som en barriere for deltagelse i vandorienteret friluftsliv, at de ikke har nogen at følges med. Det kunne fx også være nogle dage om året, hvor forskellige klubber og foreninger i samme område inviterede til fællesarrangementer og mulighed for at prøve hinandens aktiviteter.

Dette projekt har ikke som sådan haft fokus på at analysere vandfriluftslivets sociale funktioner, men friluftsliv er en arena, hvor man har mulighed for at møde andre med samme interesser på tværs af andre grupperinger i samfundet og deltage i sunde fællesskaber, der styrker deltagerne både fysisk, psykisk og socialt.

Diskussion af metoderne og benyttelsen af resultaterne

Vi har i havfriluftslivsundersøgelsen udviklet et særligt redskab til kortlægning og indsamling af data for havfriluftsliv. I udviklingsprocessen havde vi en god dialog med bl.a. sejlerne, som medførte, at der også blev mulighed for at indrapportere ruter og upload af gpx-filer. Ruterne er blevet brugt en del inden for mange aktiviteter, men kun få har benyttet muligheden for at uploade gpx-filer. Redskabet har været relativt velfungerende, men er ikke så velegnet til mobiltelefoner, idet den lille skærm gør det vanskeligt at markere lokaliteter særlig nøjagtigt.

Havfriluftsliv.dk er en crowdsourcing-baseret undersøgelse, der har tilstræbt at få friluftsudøverne til selv at bidrage med data (en metode der også kalder PPGIS – dvs. Public Participation Geographical Information Systems). Vi har lagt et stort arbejde i at sprede budskabet via foreninger og via de mange virtuelle klubber og netværk via Facebook. Vi synes det er lykkedes i rimeligt omfang for især de mere organiserede aktiviteter og der, hvor organisationerne har støttet op om undersøgelsen og hjulpet med at sprede informationer vis nyhedsbreve o. lign. til medlemmerne. For de mere uorganiserede aktiviteter eller hvor foreningerne ikke har støttet op, er resultaterne mere begrænsede. Her bidrager data og kort fra den repræsentative undersøgelse i højere

grad, fordi den også omfatter de mere uorganiserede aktiviteter.

Crowd-source metoden har sine fordele og ulemper, idet den ikke er repræsentativ, men samler mere detaljeret data om bl.a. små aktiviteter, hvor mange har bidraget. Denne viden har vi ikke kunnet få via den nationale repræsentative paneldataundersøgelse, selvom den har over 10.000 besvarelser. Vi mener de to metoder har hver sine styrker og svagheder, men begge bidrager til at give en større forståelse af de mange forskellige havfrilftsaktiviteter i Danmark.

Havfrilftsliv (og Panelundersøgelsen) undersøger begge på meget detaljeret vis et meget stort antal havorienterede frilftsaktiviteter. Mange af disse har vi ikke tidligere har haft et datagrundlag for, fordi mange aktiviteter er ret små, og derfor falder ud af vores andre nationale undersøgelser. Eller fordi de er samlet i en større kategori uden at adskille underformer (eksempelvis lystfiskeri).

Ligeledes bidrager begge undersøgelser til en geografisk kortlægning, der heller ikke tidligere har været undersøgt for havaktiviteter i Danmark. Denne viden giver en helt ny forståelse af havfrilftslivets geografiske mønstre og store udbredelse. Dette kan bruges inden for hver aktivitet til en større forståelse af særlige steder.

Samlet kan vi konkludere, at metoden har været velegnet og især kan bruges i samspil med den repræsentative undersøgelse, at vi har fået et langt mere detaljeret datagrundlag for de mange forskellige havorienterede frilftsaktiviteter, samt at vi har fået en geografisk kortlægning af havfrilftslivet. Herved bidrager undersøgelsen (sammen med panelundersøgelsen) til at frilftslivet kan dokumentere og kortlægge sine aktiviteter på havet og synliggøre de interesser der knytter sig til havfrilftslivet. Denne innovative mulighed kan understøtte mange forskellige kommende plan- og forvaltningsopgaver i tilknytning til kysten og havet. Det indsamlede data har et så godt detaljeringsniveau at man kan foretage mere detaljerede analyser for udvalgte vandområder i Danmark. Som et eksempel kan nævnes anvendelsen af data fra de to undersøgelser til at synliggøre det blå frilftsliv i Roskilde Fjord som input til den første nationalpark plan for Nationalpark Skjoldungernes Land (Olafsson et al 2016). Undersøgelserne giver alt i alt et unikt nationalt overblik over det blå frilftsliv som også vil kunne understøtte den kommende nationale havplan. Selvom frilftslivet ikke er en sektor, det er valgt at taget med i den kommende havplanlægningen, så vil kortlægningen kunne bruges som et dialogredskab i forhold til den maritime fysiske planlægning (MSP) i forhold til andre sektorerers arealkrav.

Havfrilftslivsundersøgelsen supplerer den nationale repræsentative undersøgelse, men de to datasæt kan ikke uden videre bare kombineres til et fælles datasæt, da det så ikke vil være repræsentativt.

Konklusioner

Samlet set giver disse undersøgelser af Blåt Friluftsliv den første samlede og detaljerede viden om 92 forskellige typer af vandorienteret friluftsliv på nationalt plan i Danmark. Og kombinationen med en kortlægning af disse aktiviteter bidrager til for første gang at skabe en grundig rumlig dokumentation af, hvor disse mange vandorienterede aktiviteter foregår på nationalt plan. Vi ser denne undersøgelses resultater som relevante bidrag til at skabe mere viden og overblik for klubber og foreningers arbejde. Ligeledes er dokumentation og kortlægning af vandorienteret friluftsliv en vigtig forudsætning og input til den igangværende Maritime Fysiske Planlægning i Danmark. Det kan være vanskeligt for de mange forskellige aktiviteter at 'stå sammen' og indgå i en sådan planlægning som en fælles sektor og pege på hvor friluftsområderne på havet ligger. Det bidrager projektet til, og resultaterne er blevet præsenteret for Søfartsstyrelsen, der er planmyndighed for havplanlægningen.

Resultaterne af undersøgelserne viser, at mere end trefjerdedele af den voksne danske befolkning har deltaget i en eller flere forskellige typer af vandorienteret friluftsliv i Danmark inden for det seneste år og kun 10 % har holdt sig helt til landorienterede aktiviteter, mens 12,4 % ikke har dyrket nogen form for friluftsliv i Danmark inden for det seneste år.

De 92 forskellige vandorienterede friluftsanskivaliteter kan inddeles i 16 hovedgrupper, og viser den meget store bredde og diversitet, der er i disse aktiviteter fra aktiviteter under vand, i vand, på vand og over vand (fx anvendelse af termiske vinde fra havet til hanggliding o. lign). Ligeledes indgår både aktiviteter med passiv nydelse af vand (fx en gåtur langs vandet) og aktiv anvendelse af vand (fx svømning, dykning, sejlads). Både salte og ferske vande indgår i den store nationale undersøgelse.

Samlet kan vi konkludere, at vand spiller en meget stor rolle for friluftslivet i Danmark. Men der er også mange, der gerne vil dyrke mere vandorienteret friluftsliv – det gælder halvdelen af dem der allerede deltager, 58 % af dem der kun deltager i landorienteret friluftsliv samt 64 % af dem der ikke har deltaget i friluftsliv inden for det seneste år i Danmark. Projektet har undersøgt en række barrierer som især er knyttet til deltagerne selv og deres travle liv, mange forpligtigelser og helbred, som det er vanskeligt at ændre på. Men der er også barrierer, der er knyttet til udbuddet og bl.a. viser at afstand er en barriere for hver femte af både de vand- og landorienterede friluftsudøveres deltagelse i vandfriluftsliv. Også mangel på viden om mulighederne samt trængsel er barrierer og mulige tiltag kunne være etablering af flere faciliteter tættere på folks bopæl, der kan reducere afstands- og trængselsproblemer. Synligheden af vandorienterede friluftsmuligheder kan øges gennem bl.a. oplysningskampagner og evt. en digital platform som samler informationer om de mange forskellige vandfriluftslivsaktiviteter og hvordan man finder dem. Større vægt på klubber og foreningers sociale og inkluderende aspekter, fællesarrangementer m.m. kan bidrage til at overvinde at hver ottende oplever det som en barriere for deltagelse i vandorienteret friluftsliv, at de ikke har nogen at følges med.

Vi håber, den større viden om vandorienterede friluftslivs mange forskellige aktiviteter og deres geografiske udbredelse kan bidrage til større synlighed af vandfriluftslivet. Og at dette kan være til gavn for både klubber, foreninger, virtuelle netværk af udøvere og planlæggere m.fl.

Perspektiver for det videre arbejde

Vi håber på fremadrettet at kunne fortsætte arbejdet med det vandorienterede friluftsliv og bl.a. gennemføre en triangulering med eksterne data fra klubber, foreninger m.m. samt med data og kortlægninger fra forskellige institutioner som bl.a. satellitovervågning af skibe m.m. Vi vil gerne yderligere raffinere vores metoder og styrke datagrundlaget. Vi vil gerne sikre, at denne viden samles og koordineres til brug for den fremadrettede MSP-planlægning og til gavn og glæde for de mange foreninger og klubber m.m., der deltager i vandorienteret friluftsliv.

Havplanlægningen skal være færdig i 2021, og vi håber på at kunne bidrage til synliggørelse af friluftslivets interesser, så der tages hensyn i planlægningen og evt. sker en egentlig inddragelse af friluftslivssektoren. Næste opdatering af havplanerne er i 2031, og vi håber på at kunne lave fremtidige opdateringer og supplerende dataindsamlinger, som kan bidrage hertil.

Vi er allerede involveret i flere relaterede projekter bl.a. en kortlægning af kystfriluftslivsfaciliteter i hele landet samt to tværfaglige projekter om havplanlægning og økosystemer. Ligeledes deltager vi i forskellige internationale aktiviteter og netværk omkring MSP.

Se mere om vores aktiviteter på havfriluftsliv.dk og facebooklinket <http://www.facebook.com/Havfriluftsliv>

Kilder

Anker, H.T., Kaae, B.C. og Nellemann, V. (2014) Forvaltning af kystzonen. Rammer, udfordringer og scenarier. IGN Rapport August 2014, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Frederiksberg

Bell, S., Tyrväinen, L., Sievänen, T., Pröbstl, U. & Simpson, M. (2007) Outdoor recreation and nature tourism: a European perspective. Living Reviews in Landscape Research, 1(2), 1-46.

Brown, G. & Kyttä, M. (2014) Key issues and research priorities for public participation GIS (PPGIS): A synthesis based on empirical research. Applied Geography, 46, 122-136.

DIF – Danmarks Idrætsforbund. (2015) DIF's Medlemstal. Kilde: http://www.dif.dk/da/om_dif/medlemstal.

Erhvervsministeriet (2016) Lov om maritim fysisk planlægning. LOV nr 615 af 08/06/2016

European Parliament and Council (2014) Directive 2014/89/EU of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 establishing a framework for maritime spatial planning. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014L0089>

Friluftsrådet (2014) Fakta om friluftslivet i Danmark. Friluftsrådet 2014. 74 s. Link: <http://www.friluftsraadet.dk/indhold/fakta-om-friluftslivet-i-danmark/fakta-publikationen.aspx>

Friluftsrådet (2017) Undersøgelse af danskernes friluftsliv. Friluftsrådet 2017. 109 s. Link: <http://www.friluftsraadet.dk/indhold/fakta-om-friluftslivet-i-danmark/danskernes-friluftsliv.aspx>

Danmarks Radio (2017) Danmarks kyst er blevet 1.436 kilometer længere. Kilde: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/danmarks-kyst-er-blevet-1436-kilometer-laengere>

Jacobsen, L.-B., Jensen, F.S., Bakhtiari, F. & Thorsen, B.J. (2014) Friluftslivets nationaløkonomiske fodaftryk. IFRO Rapport 229. Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. 51 s.+appendix. Link: http://curis.ku.dk/ws/files/119711882/IFRO_Rapport_229.pdf

Jensen F. (2012) Friluftsliv i skovene 2008 (4) Hvor stor en del af den voksne befolkning kommer i skoven – eller kommer ikke i skoven? Skov & Landskab Videnblad Planlægning og Friluftsliv No. 6: 1-67.

Jensen, F.S. (2014) Friluftsliv i skovene 2008 (4) Hvor stor en del af den voksne befolkning kommer i skoven – eller kommer ikke i skoven? Køben-

havns Universitet, Videnblad Planlægning og Friluftsliv No. 6.1-85.

Jensen, F.S. (1998) Friluftsliv i det åbne land 1993/94. Forskningsserien nr. 25. Forskningscentret for Skov og Landskab, Hørsholm.

Jensen, F.S. (2009) Befolkningen og jagt. In: Kanstrup, N., Asferg, T., Flinterup, M., Thorsen, B.J. & Jensen, T.S. (eds.), 2009: Vildt & Landskab. Resultater af 6 års integreret forskning i Danmark 2003-2008. Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Miljøundersøgelser, Skov & Landskab, Danmarks Jægerforbund. pp. 46-49.

Jensen, F.S. (2014) Friluftsliv i landskabet 2008 (3). Hvor stor en del af den voksne befolkning kommer ikke ud i naturen? Videnblade Planlægning og Friluftsliv, nr. 6.1-85. Skov & Landskab, Frederiksberg. 2 pp.

Jensen, F.S. & Koch, N.E. (1997) Friluftsliv i skovene 1976/77 - 1993/94. Forskningsserien nr. 20-1997. Forskningscentret for Skov & Landskab, Hørsholm. 215 s.

Jensen, F.S. (1998) Friluftsliv i det åbne land 1994/95. Forskningsserien nr. 25-1998. Forskningscentret for Skov & Landskab, Hørsholm. 151 s.

Jensen F. S. (2014) Friluftsliv i landskabet 2008 (2) - Antal Naturbesøg pr. år. Videnblad nr. 6.1-84. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Kaae, B.C. & Jensen, F.S. (2009) Comparing domestic tourists and local residents as outdoor recreationists in Danish nature. Presentation at the 15th International Symposium on Society and Resource Management (ISS-RM) 2009 in Vienna, Austria.

Kaae, B.C. & Møller Madsen, L. (2003) Holdninger og ønsker til Danmarks natur. By- og Landsplanserien nr. 21. Skov og Landskab. 128 s. ill.

Kyle, G., Graefe, A. & Manning, R. (2005) Testing the dimensionality of place attachment in recreational settings. *Environment and behavior*, 37(2), 153-177.

Laursen, K., Kaae, B.C., Bladt, J., Skov-Petersen, H., Rømer, J.K., Clausen, P., Olafsson, A.S., Draux, H., Petersen, I.K., Bregnballe, T. & Nielsen, R.D. (2016) Fordeling af vandorienterede friluftaktiviteter og vandfugle i Danmark. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 66 s. - Teknisk rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 81 <http://dce2.au.dk/pub/TR81.pdf>

Manning, R.E. (2013) Parks and carrying capacity: Commons without

tragedy. Island Press.

Olafsson, A.S., Kaae, B.C., Draux, H, Skov-Petersen, H, Caspersen, O.H. & Jensen, F.S. (2016) Blåt friluftsliv i Nationalpark Skjoldungernes Land. IGN Rapport, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg. 42 s. http://static-curis.ku.dk/portal/files/171125254/blaat_friluftsliv_nationalpark_skjoldungernes_land.pdf

Skov-Petersen, H. & Jensen, F.S. (2008) Oplevelser af forstyrrelse (1). Vidensblad nr. 5, Friluftsrådet, DMU og Skov og Landskab, København.

Tind, E.T. & Agger, P. (2003). Friluftslivets effekter på naturen i Danmark. Roskilde Universitetscenter & Friluftsrådet. 197 pp.

VisitDenmark (2016) Attraktionslisten 2015 - Danmarks mest besøgte attraktioner. Link: https://www.visitranders.dk/sites/default/files/asp/visitranders/Pdf/Turismeviden/attraktionslisten_2015.pdf

VisitDenmark (2017) Turismens økonomiske betydning i Danmark 2015. Link: https://www.visitdenmark.dk/sites/default/files/VDK_Website_images/Pdf_other_files/Analyser/2017/turismens_oekonomiske_betydning_i_danmark_2015.pdf

Williams, D.R. & Vaske, J.J. (2003) The measurement of place attachment: Validity and generalizability of a psychometric approach. *Forest science*, 49(6), 830-840

KØBENHAVNS UNIVERSITET

INSTITUT FOR GEOVIDENSKAB
OG NATURFORVALTNING

ROLIGHEDSVEJ 23
1958 FREDERIKSBERG

TLF. 35 33 15 00
IGN@IGN.KU.DK
WWW.IGN.KU.DK